

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

დალი ნიქაბაძე

**გენიტიური სტრუქტურები როგორც ნორმა და მათი ვარიანტები
თანამედროვე გერმანული ბეჭდური მედიის ენაში.**

სადისერტაციო ნაშრომი ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

ელისო ქორიძე

ფილოლოგიის აკადემიური დოქტორი,

პროფესორი

ქუთაისი 2023

შინაარსი

შესავალი.....	4
თავი 1. გენეტივი როგორც ნორმა. გენეტივის რაობა და პრობლემური საკითხები	13
1.1. ნორმის განსაზღვრება	13
1.2. გენეტივი დიაქრონიულ ჭრილში	25
1.3. გენეტივის როლი პოსესიურობის გამოხატვის ასპექტში.....	30
1.4. დატივის და გენეტივის ურთიერთმიმართება	37
1.5. გენეტივი გამოყენებით პლანში	42
1.6. გენეტივი როგორც სტილისტური საშუალება	48
თავი 2. გენეტივის პრობლემატიკა სინქრონიულ ჭრილში	52
2.1. გენეტივის ზოგადი განხილვა. მორფოლოგიური ანალიზი	52
2.2. გენეტიური ფლექსიის საკითხისათვის	61
2.3. გენეტივის სემანტიკური მახასიათებლები	67
2.4. გენეტივი ნომინალურ ფრაზაში	75
2.5. გენეტივი სინტაქსურ ჭრილში	78
თავი 3. გენეტივის ალტერნატიული ფორმები და მათი ენობრივ-სტილისტიკური მახასიათებლები ბეჭდური მედიის ტექსტებში	98
3.1. აპოზიცია	98
3.2. კომპოზიტი	108
3.3. ზედსართაული განსაზღვრება	124
3.4. წინდებულიანი ფრაზა და გენეტივის წინდებულები	133
3.4.1. von წინდებულიანი ფრაზა	142
3.4.2. von წინდებულიანი ფრაზა და გენეტივის წინდებულები	151
თავი 4. გენეტივის ეკვივალენტების ანალიზი და კლასიფიკაცია საგაზეთო-საჟურნალო ჟანრის ტექსტებში	152

4.1. მასმედიის ენის თავისებურებები. ზეპირი და წერილობითი ენები ...	152
4.2. საგაზეთო-საჟურნალო ჟანრები და გენიტიური ვარიანტები	161
4.2.1. საგაზეთო კომენტარი	161
4.2.2. რეპორტაჟი	168
4.2.3. ინტერვიუ	171
4.3. გენტივის ეკვივალენტების გამოყენების სიხშირე და ანლიზი	174
დასკვნა	176
ბიბლიოგრაფია	181

შესავალი

სადისერტაციო ნაშრომი ეძღვნება ენათმეცნიერული გერმანისტიკის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხს, გენტივს, როგორც ნორმას და მის ჩანაცვლებას სხვა გენტიური ეკვივალენტებით, თანამედროვე გერმანული საგაზეთო ტექსტების ანალიზის საფუძველზე.

ენათმეცნიერების კვლევის საგანს ყოველთვის წარმოადგენდა ენობრივი ნორმა და ნორმიდან გადახვევა, მაგრამ გერმანულ ენათმეცნიერებაში მხოლოდ ბოლო პერიოდში გახდა იგი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი. აღსანიშნავია, რომ ნორმატიული ცვლილებები მიმდინარეობს ენის ყველა დონეზე (ორთოგრაფიული, გრამატიკული, ლექსიკური და სხვ.), რაც გამოწვეულია როგორც არაენობრივი (სოციალური, პოლიტიკური, კულტურული და სხვ.), ასევე, შიდაენობრივი კანონზომიერებითაც. შესაბამისად, აღნიშნული ენობრივი ფენომენი განიხილება ყველა ასპექტით, როგორც სინქრონიულ, ასევე დიაქრონიულ ჭრილში. თუკი მე-20 საუკუნის მეორე ნახევრამდე ენობრივი ცვლილებები ძირითადად განპირობებული იყო ენობრივი ეკონომიის კანონებით, ხოლო წერილობითი ენის ნორმები აღიარებული იყო როგორც დოგმა, ბოლო ათწლეულებში შეიმჩნევა ტენდენცია ზეპირი და წერილობითი ენების დაახლოებისა. ასევე, ენობრივი ნორმებისა და ნორმატიული ცვლილებებისადმი „შერბილებული“ მიდგომისა, სინთეზური ფორმების ანალიტიკური ფორმებით შეცვლისა, ენობრივ ერთეულებში ფლექსიური ცვლილებების აღიარებისა და სხვ. შესაბამისად, არსებობს როგორც ერთიანი, ასევე წინააღმდეგობრივი მოსაზრებები აღნიშნულ მოვლენებზე. კერძოდ, მეცნიერთა აზრით საკამათოა - არის მიმდინარე ნორმატიული ცვლილებები ენობრივი სისტემის რღვევა, თუ ლოგიკური პროცესი ენის დინამიური ფუნქციონირებისათვის, გაცნობიერებულია ეს მოვლენები თუ გაუცნობიერებელი, რამდენადაა იგი მართული ენის გამომყენებლის მიერ და სხვ.

ზემოთ წარმოდგენილი პრობლემატიკა მოიცავს ასევე გენტივის საკითხსაც. უახლეს კვლევებში დიდი ადგილი უჭირავს გენტიურ სტრუქტურებს, მათი ფუნქციონირების და ვარიანტების შესწავლას როგორც თეორიულ, ასევე გამოყენებით

ჭრილში. განსაკუთრებით საინტერესოა ამ საკითხის კვლევა ბეჭდური მედიის ტექსტებში.

თემის აქტუალობას განაპირობებს ის ფაქტი, რომ ენათმეცნიერულ ლიტერატურაში გენტივის, როგორც ნორმის და მისი ეკვივალენტების პრობლემატიკა, დღემდე მკვლევართა განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს და საკმაოდ წინააღმდეგობრივია პოზიციები არსებით საკითხებთან დაკავშირებით. ამას ემატება ის გარემოება, რომ მასმედიის ენაში, და, კერძოდ, ბეჭდური მედიის ტექსტებში გენტივი და მისი ვარიანტები არ არის სრულყოფილად შესწავლილი და ბევრი ფუნქციური ასპექტი საჭიროებს ფუნდამენტურ ანალიზს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სადისერტაციო თემის პროექტში წარმოდგენილი პრობლემატიკა თანხვედრაშია ჩვენი პარტნიორი იენის ფრიდრიჰ შილერის უნივერსიტეტის გერმანული ენათმეცნიერების ინსტიტუტის სამეცნიერო კვლევების პრიორიტეტებთან.

რაც შეეხება საკითხის შესწავლის ისტორიას, გენტივის პრობლემატიკის კვლევას საკმაოდ **დიდი ტრადიცია** გააჩნია. მიუხედავად ამისა, სულ უფრო მზარდია ინტერესი აღნიშნული საკითხის მიმართ, რაც ახალი და უახლესი ნაშრომებით დასტურდება.

ადრეული პერიოდის კვლევებიდან განსაკუთრებით საინტერესოა **ლოკალისტური ბრუნვების თეორია (Lokalistische Kasustheorie)**, რომლის ფუძემდებლად ითვლება **ფრანც ვიულნერი**. ამ მხრივ, მნიშვნელოვანია მისი ნაშრომი *Die Bedeutung der sprachlichen Casus und Modi*. Wüllner, Franz. Münster: 1827. აღნიშნული თეორია ეყრდნობოდა **სიშორის და სიახლოვის** ოპოზიციას გენტივი დახასიათებულთა როგორც ადგილი, საიდანაც იწყება მოძრაობა, ან საიდანაც რაღაც გამომდინარეობს. **ფ. ვიულნერის** მოსაზრებები ზოგჯერ წინააღმდეგობრივია, მაგრამ აქ უკვე მითითებულია, რომ გენტივის ფორმების მთავარი ეკვივალენტი დატივის ფორმებია. **ფ. ვიულნერი** ხშირად **ლოკალისტური თეორიის** კონცეპციის გასამართლებლად გენტივს ცვლის დატივით: Ich bin diesem Herbst bei ihm gewesen. ვიულნერის მოსაზრებები არ იქნა ერთმნიშვნელოვნად მიღებული, რადგან, ხშირ შემთხვევაში, მისი არგუმენტები და ილუსტრაციები ვერ უძლებდა კრიტიკას, მაგრამ

ავტორის წვლილი დიდია ლოკალისტური ბრუნვების თეორიის შექმნისა და გენტივის დატივით ჩანაცვლების მეცნიერულად აღწერის საქმეში.

რაც შეეხება ზემოთ წარმოდგენილ მაგალითს, ვიულნერი ამით ხაზს უსვამს დატივის ფუნქციას, გამოხატოს სიმორე და სიახლოვე, ხოლო ბრუნვების მიერ ურთიერთჩანაცვლების ილუსტრაციად მიუთითებს შემდეგს: სალიტერატურო გენტივს *das Haus meines Vaters* და დიალექტურ დატივს *meinem Vater sein Haus*. (ვიულნერი 1827:232-234).

ასევე, საყურადღებოა **მაქს დოიჩბაინის** ნაშრომი *Bedeutung der Kasus im Indogermanischen: Attidel III Congresso internazionale dei linguisti*. Deutschbein, Max Leo Ammon, 1935, რომელშიც იგი განასხვავებს **სუბიექტურ** და **ობიექტურ** ბრუნვებს, განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს გენტივზე და უწოდებს მას **კუთვნილებით ბრუნვას (Kasus der Zugehörigkeit)** (დოიჩბაინი 1935:141).

დიაქრონიული კვლევებიდან აღსანიშნავია ცნობილი გერმანელი ენათმეცნიერის **ოტო ბეჰაგელის** მნიშვნელოვანი გამოკვლევა *Zur Stellung des adnominalen Genitivs im Germanischen und Deutschen*. Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der Indogermanischen Sprachen 57 (1–2), Otto, Behaghel. 1930. ხოლო, **ვილმოს აგელიც** ისტორიულ ჭრილში განიხილავს გენტივთან დაკავშირებულ პრობლემატიკას: *Syntax des Neuhochdeutschen bis zur Mitte des 20. Jahrhunderts*. In: Werner Besch, Anne Betten, Oskar Reichmann & Stefan Sonderegger (Hrsg.), *Sprachgeschichte. Ein Handbuch zur Geschichte der deutschen Sprache und ihrer Erforschung*. 2. Teilband, 1855–1903. Berlin, New York: De Gruyter, Ágel, Vilmos. 2000.

გენტივის პრობლემატიკა აქტუალურია ახალი პერიოდის ენათმეცნიერულ კვლევებშიც. ამ მხრივ, მნიშვნელოვანია **გერჰარდ ჰელბიგის** ფუნდამენტური ნაშრომი *Die Funktion der substantivischen Kasus in der deutschen Gegenwartssprache*. VEB Max Niemeyer Verlag. Halle/ Saale. Helbig, Gerhard. 1973., რომელიც მან მიუძღვნა თანამედროვე გერმანულ ენაში სუბსტანტივური ბრუნვების ფუნქციებს. იგი გენტივს განიხილავს, როგორც ლოგიკურ-სემანტიკურ, ასევე სინტაქსურ და მორფოლოგიურ ჭრილში. ჰელბიგი დისტრიბუციული ანალიზის საფუძველზე გამოყოფს **56 გენტიურ მნიშვნელობას** და ანაწილებს მათ **17 ჯგუფში** (ჰელბიგი

1992:51). დასკვნის სახით კი მიუთითებს, რომ ერთ ჯგუფში გაერთიანებული მნიშვნელობები, შეიძლება სხვადასხვა სინტაქსური ფუნქციით წარმოჩინდეს, და, პირიქით, სხვადასხვა სინტაქსური ნიშნით მარკირებული ენობრივი ერთეულები ერთი სემანტიკური ნიშნით გაერთიანდნენ, რაც კიდევ ერთხელ მიუთითებს გენტივის, როგორც ბრუნვის განსაკუთრებულ სტატუსზე.

გენტივის პრობლემატიკას ეკვკვალენტებთან მიმართებაში იკვლევს **ვლადიმერ ადმონი** თავის ნაშრომში *Der deutsche Sprachbau*. Wladimir, Admoni, München: C.H. Beck Verlag, 1982. მისი ინტერესის საგანს წარმოადგენს **ადნომინალური გენტივი** და აღნიშნავს, რომ **ატრიბუტული გენტივის** შეცვლა სხვა ენობრივი სტრუქტურებით არავითარ სიძნელეს არ წარმოადგენს, სახეზეა მნიშვნელობებს შორის მხოლოდ ნიუანსობრივი განსხვავება. მაგალითად, **die Ordnung des Hauses, die häusliche Ordnung, die Hausordnung**. (ადმონი 1990:190).

გენტივის სინტაქსური ფუნქციების შესწავლას მიეძღვნა სერიოზული ნაშრომები, რომლებშიც განხილულია გენტივის, როგორც განსაზღვრების, ასევე დამატების და გარემოების თავისებურებები და მათი მახასიათებლები. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, მნიშვნელოვანია შემდეგი ნაშრომები: **ოლივერ ტოიბერი** 1993 Teuber, Oliver (1993). Wachstum oder Verfall der Sprache?, Braun, Peter: Tendenzen in der deutschen Gegenwartssprache: Sprachvarietäten. 3. Auflage. Stuttgart: Kohlhammer (= urban-Taschenbücher 297), **ელკე ჰენჩელი** 1994, Hentschel, Elke (1994). Entwickeln sich im Deutschen Possessiv-Adjektive? Der -s-Genitiv bei Eigennamen. In: Satz – Text – Diskurs. Akten des 27. Linguistischen Kolloquiums. Band 1. Hg. Von Susanne Beckmann und Sabine Frilling. Tübingen: Niemeyer, **ვერნერ ვინტერი** 1966, Winter, Werner (1966). Von Genitiv im heutigen Deutsch, Winter, Werner. In: Zeitschrift für deutsche Sprache 22, **ფრიც ჩირჰი** 2000. Tschirch, Fritz (2000), Gibt es zwei Genitive im Deutschen?. In: Rolf Thieroff u.a.: Deutsche Grammatik in Theorie und Praxis. Tübingen: Max Niemeyer. **გერეონ მიულერი** 2002, Müller, Gereon (2002): Syntaktisch determinierter Kasuswegfall in der deutschen NP. In: Linguistische Berichte 189. და სხვ.

რაც შეეხება უახლეს კვლევებს, გენტივის პრობლემატიკა აქტიურად განიხილება ბრუნვის კატეგორიისადმი მიძღვნილ ბოლო დროინდელ დისერტაციებსა, ენათმეცნიერულ კრებულებსა თუ სიმპოზიუმებზე.

ჩვენ მიერ მოპოვებული და დამუშავებული სამეცნიერო ლიტერატურის ანალიზი უფრო ასაბუთებს იმ ტენდენციას, რომ თანამედროვე გერმანულ ენაში გენტივი, როგორც ნორმა, სულ უფრო მცირდება და წინდებულისანი ფრაზებით და სხვა ალტერნატიული ფორმებით არის წარმოდგენილი. კვლევის ამ მიმართულებით წარმართვისათვის მეტ საფუძველს იძლევა ისიც, რომ უახლეს გერმანულ საენათმეცნიერო სივრცეში აქტიურად მიმდინარეობს დისკუსია აღნიშნულ საკითხზე. კერძოდ, მკვლევართა ერთი ჯგუფი თვლის, რომ ეს არ არის ენობრივი კანონზომიერება და გენტივი, როგორც ნორმა, შეინარჩუნებს თავის თვითმყოფადობას. ამ მხრივ გამოვყოფთ შემდეგ ნაშრომებს: **ჟან-ფრანსუა მარილიერი** (Marillier, Jean-François. Pränominaler und postnominaler Genitiv. In: Valentin, Paul (Hrsg.): Rechts von N. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1992, 47-59.); **როჯერ ზაუტერი** (Sauter, Roger. Der Genitivschwund im verbalen Bereich. Marcel Vuillaume (Hrsg.) Die Kasus im Deutschen. Form und Inhalt. Staufenburg Verlag, 1998.); **ჰანს იაკობ ზაილერი** (Seiler, Hansjakob. Zum Problem der sprachlichen Possessivität. In: Folia Linguistica 6, 1973, 231-250.) და სხვ.

ენათმეცნიერთა მეორე ჯგუფის მოსაზრების მიხედვით (პეტერ გალმანი, ანტონ როული, ჰარალდ ვაინრიხი და სხვ.), თანამედროვე გერმანულ ენაში მორფოლოგიური და სინტაქსური მიმართებები სტაბილური ხდება, რაც განპირობებულია ორი ტენდენციით: სახელადი ლექსემების ბრუნვის ფლექსიების გაქრობით და სულ უფრო მეტად, გენტივის სხვა სემანტიკური ეკვივალენტებით შეცვლით. ამ მხრივ საყურადღებო ნაშრომებია: **პეტერ გალმანი**, Gallmann, Peter (2016): Artikelwörter und Pronomen. In: Dudenredaktion (Hrsg.) (2016): Duden. Die Grammatik. Berlin: Dudenverlag. **გალმანი, პეტერ** (2018): The Genitive Rule and its background. In: Ackermann, Tanja / Simon, Horst / Zimmer, Christian (eds.) (2018): Germanic Genitives. Amsterdam: John Benjamins (= Studies in Language Companion Series). Seiten 149–180. **ენტონი როული**, Rowley, Anthony. Ein Leben ohne Genitiv und Präteritum. In: Elvira Glaser, Peter Ottund Rudolf Schwarzenbach (Hrsg.). In: Alemannisch im Sprachvergleich. Wiesbaden: Steiner, 2004, 343–

362. **ჰარალდ ვაინრიხი** (Weinrich, Harald. 'Über Sprachnormen nachdenken?' Die Sprachnorm-Diskussion in Presse, Hörfunk und Fernsehen, Bd. 1, Stuttgart: 1980, 9-24. და სხვ..

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია **გენტივის წინდებულების** საკითხი ბეჭდური მედიის ენაში. კერძოდ, წინდებულების ერთი ბრუნვიდან მეორეში გადანაცვლების პროცესი. ამ თემას მნიშვნელოვანი კვლევები მიუძღვნეს შემდეგმა მეცნიერებმა: **კლაუდიო დი მეოლა** (Di Meola, Cl. „Die Grammatikalisierung deutscher Präpositionen“. Tübingen: Stauffenburg. 2000, S.195-221.); **კლაუდიო დი მეოლა** (Di Meola, Cl. „Vom Inhalts- zum Funktionswort: Grammatikalisierungspfade deutscher Adpositionen“. In: Sprachwissenschaft 26, 2001, 59-83.); **პეტერ აიზენბერგი** (Eisenberg, P. „Syntax und Semantik der denominalen Präposition des Deutschen“. In: Weydt, Harald (Hrsg.): Die Partikeln der deutschen Sprachen. Berlin: de Gruyter, 1979, S. 518-527.); **ირმარდ ელტერი** (Elter, I. „Genitiv versus Dativ. Die Rektion der Präpositionen wegen, während, trotz, statt und dank in der aktuellen Zeitungssprache“. In: Korpuslinguistik deutsch: synchron - diachron - kontrastiv: Würzburger Kolloquium 2003, edited by Johannes Schwitalla and Werner Wegstein, Berlin, Boston: Max Niemeyer Verlag, 2012, pp. 125-136.); და სხვ.

დისერტაციაში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა სიტყვაწარმოებას, ვინაიდან გენტივის ერთ-ერთ ალტერნატიულ ფორმას კომპოზიტები წარმოადგენენ. ბეჭდურ მედიაში მათი გამოყენების წილი საკმაოდ დიდია. კომპოზიტის, როგორც სიტყვაწარმოების ერთ-ერთი ფორმის ღრმად შესწავლისთვის საინტერესო კვლევები ჩაატარა მრავალმა მეცნიერმა: **ელკე დონალიესი** (Donalies, E. „Morphologie: Morpheme, Wörter, Wortbildung“. In: Ossner Jakob/Zinsmeister, Heike (Hrsg.): Sprachwissenschaft für das Lehramt. Paderborn: Schöningh, 2014, S. 157-180.); **ვოლფგანგ ფლაიშერი და ბარც ირმჰილდი** (Fleischer, W., Irmhild B. „Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache“. Tübingen: Max Niemeyer, 2007.); **ნანა ფურჰოპი და მარტინა ვერნერი** (Fuhrhop, N. (Oldenburg) und Werner, M. (Wien). „Die Zukunft der Derivation oder: Derivation 2.0“. In: Linguistik online 77, 3/16.); **ტილმან ჰიოლე** (Höhle, T. „Über Komposition und Derivation: Zur Konstituentenstruktur von Wortbildungsprodukten im Deutschen“. Zeitschrift für Sprachwissenschaft 1(1): 1982, 76-112.); **კრისტინ კოპფი** (Kopf, K. „*Fugenelemente diachron.*

Eine Korpusuntersuchung zu Entstehung und Ausbreitung der verfügbaren N+N-Komposita“.
Berlin, Boston: De Gruyter, 2018.);

ჩვენი კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, მოვიძიეთ და დავამუშავეთ მასმედიის ენის თავისებურებების შემსწავლელი სამეცნიერო ლიტერატურა. შესაბამისად, გავანალიზეთ თანამედროვე, აქტუალური კვლევები ზეპირი და წერილობითი ენების ურთიერთმიმართების შესახებ. აღნიშნული საკითხის შესწავლაც, ასევე უშუალოდაა დაკავშირებული გენტივის პრობლემატიკასთან, რადგან გენტივის, როგორც ნორმის და მისი ვარიანტების ფუნქციონირება განსხვავებულად წარმოჩინდება, როგორც ზეპირ, ასევე - წერილობით ენაში, ხოლო, მასმედიის ენა მოიცავს ორივე ენის მახასიათებლებს.

პრესის ენის თავისებურებებზე მუშაობის პროცესში მნიშვნელოვანი იყო შემდეგ მეცნიერთა კვლევები: ჰაინც-ჰელმუტ ლიუგერი (Lüger, Heinz-Helmut: „Pressesprache“.
2., neu bearbeitete Auflage. In: Germanistische Arbeitshefte; 28. Tübingen: Niemeyer Verlag, 1995.); ალექსანდრა პაულფრანცი (Paulfranz, A. „Kasusmarkierungen der Gegenwartssprache in deutschen Lokal-und Regionaltageszeitungen“. In: Schriften aus der Fakultät Geistes- und Kulturwissenschaften der Otto-Friedrich-Universität Bamberg, B.13. UNIVERSITY OF BAMBERG PRESS, 2013.); ლეონარდ პონი (Pon, L. „Nominalphrase in der deutschen Pressesprache von heute“. Doktorarbeit. Mentor: prof. dr. sc. Velimir Petrović Osijek, 2011.); ულრიხ შმიტცი (Schmitz, U. „Sprache in modernen Medien. Einführung in Tatsachen und Theorien, Themen und Thesen“. Berlin: Erich Schmidt, 2004. და სხვ.);

ზემოთ ჩამოთვლილი სამეცნიერო შრომების ანალიზი ნათელს ხდის, რომ ინტერესი გენტივისა და მისი სემანტიკური ეკვივალენტების ირგვლივ ძალიან დიდია, მიუხედავად ამისა არის მთელი რიგი საკითხებისა, რომლებიც ჯერ კიდევ არ არის გამოკვლეული როგორც ზოგადად ლინგვისტიკაში, ასევე პრესის ენაში. კერძოდ,

ა) მიუხედავად მცდელობისა, დღემდე არ არსებობს გენტივის სემანტიკური ვარიანტების სრულყოფილი და ამომწურავი კლასიფიკაცია.

ბ) საენათმეცნიერო ლიტერატურაში არ გვხვდება გენტივის სემანტიკური ვარიანტების ფუნდამენტური აღწერა-დახასიათება, მათი შედარებითი, გამოყენების სიხშირის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი ანალიზი.

გ) არ არის შესწავლილი გენეტიკის სემანტიკური ეკვივალენტების პრობლემატიკა თანამედროვე გერმანული ბეჭდური მედიის ენაში, მასმედიის ენა კი, სხვა ფუნქციურ ენებთან ერთად (იურიდიული, ეკონომიკური), წარმოადგენს გენეტიური სტრუქტურების ყველაზე გავრცელებულ არეალს.

დ) არ არის გამოკვლეული გენეტიკის და მისი სემანტიკური ეკვივალენტების პრობლემატიკა **ზეპირი და წერილობითი** ენების ჭრილში, ხოლო ბეჭდური მედიის ენა ეყრდნობა ორივე ენის კანონზომიერებებს.

წარმოდგენილი საკითხების სიღრმისეულად განხილვა და შესწავლა განაპირობებს სადისერტაციო თემის **სიახლეს**. ჩვენი სადისერტაციო ნაშრომი აღნიშნულ პრობლემათა მოგვარების ცდად გვესახება.

აღვნიშნავთ წარმოდგენილი კვლევის **მეცნიერული სიახლის** შემდეგ პრინციპულ მომენტებს:

ა) სადისერტაციო ნაშრომში პირველად ვახდენთ გენეტიკის **სემანტიკური ვარიანტების** (აპოზიცია, განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი, წინდებულიანი ფორმები, კომპოზიტები) **ფუნდამენტურ კლასიფიკაციას** ბეჭდური მედიის ენაში იმის განსაზღვრით, თუ, ალტერნატიული ფორმებიდან რომელი უფრო მეტად უახლოვდება მნიშვნელობით და ფუნქციით გენეტიკს და აქვთ თუ არა მათ პოტენციალი იმისა, რომ მთლიანად განდევნონ გენეტივი ენის სისტემიდან.

ბ) სიახლეა გენეტიური ეკვივალენტების (აპოზიცია, განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი, წინდებულიანი ფორმები, კომპოზიტები) **კორპუსული კვლევა პრესის ენის კონკრეტულ ჟანრებში**, ესენია **კომენტარი, რეპორტაჟი, ინტერვიუ**.

გ) ინოვაციაა საგაზეთო ტექსტებში გენეტიური ვარიანტების **რაოდენობრივი და ხარისხობრივი** მაჩვენებლების კვლევა, შესაბამისი ანალიზითა და დასკვნებით.

დ) სიახლეს წარმოადგენს **ონლაინ-კორპუსით განპირობებული კვლევის მეთოდოლოგია** და ემპირიულ მასალაზე წვდომა კორპუსის ძიების, მართვის და ანალიზის სისტემის - Cosmas II-ის გამოყენებით.

ე) ინოვაციაა ქართულ ენათმეცნიერულ გერმანისტიკაში **გენეტიური ბრუნვის, როგორც ნორმის** ფუნდამენტური აღწერა და მისი სამეცნიერო ჭრილში წარმოდგენა, გენეტიური ვარიანტების შესაბამის ენობრივ დონეებზე სისტემური, გამოყენებითი და

ფუნქციონირების თავისებურებების აღწერა და ანალიზი, რასაც განვამტკიცებთ გერმანული გაზეთებიდან (Süddeutsche Zeitung, Spiegel, Zeit, Frankfurter Allgemeine Zeitung) მოპოვებული მაგალითებით.

ნაშრომის მიზანია, გენტივის მნიშვნელობების სემანტიკური ეკვივალენტებით ჩანაცვლების პრობლემატიკის შესწავლა და მისი (= ჩანაცვლება) როგორც თანამედროვე გერმანულ ენაში მიმდინარე უწყვეტი პროცესისა და ტენდენციის წარმოდგენა ბეჭდური მედიის ტექსტებზე დაყრდნობით.

კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე დავისახეთ კონკრეტული ამოცანები:

1. წარმოდგენილი კვლევის საწარმოებელი **კონცეპტუალური აპარატის შემუშავება**.

2. თანამედროვე გერმანულ ენაში გენტივის ფუნქციებთან დაკავშირებული **საკამათო საკითხების განხილვა**.

3. თანამედროვე გერმანულ ენაში მიმდინარე ტენდენციის, კერძოდ, **დატივის გენტივთან** მიმართებით არსებული პრიორიტეტების წარმოდგენა და მისი, როგორც ენობრივი კანონზომიერების შესწავლა.

4. გენტივის **ზეპირი და წერილობითი ენების** კანონზომიერებების ჭრილში განხილვა.

5. გენტივის ფორმების **სემანტიკური ვარიანტების გამოკვლევა** პრესის ენაში: აპოზიცია, განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი, წინდებულიანი ფორმები და კომპოზიტები.

6. გერმანულ სივრცეში აქტუალურ გაზეთებზე დაყრდნობით **ტექსტა კორპუსის** (კომენტარი, რეპორტაჟი, ინტერვიუ) შედგენა.

7. ემპირიული მასალის საფუძველზე, გენტივის მნიშვნელობების **სემანტიკური ეკვივალენტების რაობის** გამოკვლევა.

8. ბეჭდური მედიის ენაში გენტივის სემანტიკური ვარიანტებით **შეცვლის სიხშირის** გაანალიზება და მიმდინარე პროცესის, როგორც თანამედროვე გერმანული ენის კანონზომიერების წარმოდგენა.

კვლევის საგანი და ობიექტია გენტივის მნიშვნელობები და ფუნქციები, გენტივის სემანტიკური ეკვივალენტები და მათი ფუნქციები შემდეგ ჟურნალისტურ

ჟანრებში - კომენტარი, რეპორტაჟი და ინტერვიუ. ემპირიულ მასალას წარმოადგენს ისეთი ცნობილი გერმანული გაზეთები, როგორცაა **Spiegel, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Zeit.**

აქვე უნდა მივუთითოთ, რომ მოვიძიეთ და გავაანალიზეთ გაზეთების საყოველთაოდ ხელმისაწვდომი ონლაინ ვერსიები და შევადგინეთ ციფრულ ტექსტთა კორპუსი.

სადისერტაციო ნაშრომის **თეორიულ ღირებულებას** განსაზღვრავს, თანამედროვე გერმანულ ბეჭდური მედიის ენაში გენტივის და მისი სემანტიკური ვარიანტების ურთიერთკავშირის და ურთიერთჩანაცვლების პრობლემატიკის სინქრონიულ და, ნაწილობრივ, დიაქრონიულ ჭრილში შესწავლა.

რაც შეეხება **პრაქტიკულ ღირებულებას**, კვლევის შედეგები შეიძლება გამოყენებულ იქნეს გერმანისტიკის სპეციალობაზე თეორიული გრამატიკის და დისკურსის ანალიზის კურსების შესწავლისას, ასევე, თარგმანმცოდნეობის სპეციალობის სხვადასხვა სპეცკურსსა და სასემინარო მუშაობის ფარგლებში. ჩატარებული კვლევა საინტერესო იქნება ენათმეცნიერების, ლექსიკოგრაფების და გერმანული ენით დაინტერესებული სხვადასხვა დარგის სპეციალისტებისათვის.

ძირითად საკვლევ საკითხებად მივიჩნიეთ:

1. საკითხის კვლევის ისტორია, მის შესახებ არსებული ტრადიციული და უახლესი თვალსაზრისები, საკამათო საკითხები, თეორიული დებულებანი.
2. გენტივის პრობლემატიკის შემდეგი საკითხების გამოკვლევა ბეჭდური მედიის ენაში:
 - ა) გენტივის მორფო-სინტაქსური ფუნქციები.
 - ბ) გენტივის სემანტიკურ-პრაგმატული ასპექტები.
 - გ) დატივი გენტივის წინააღმდეგ.
 - დ) სუბიექტური და ობიექტური გენტივის პრობლემატიკა.
 - ე) გენტივი როგორც განსაზღვრება.
 - ვ) გენტივი როგორც ზმნის შემავსებელი წევრი.
 - ზ) გენტივის სემანტიკური ეკვივალენტების ფუნქციები და მათი კლასიფიკაცია.

3. ბექდური მედიის ტექსტთა კორპუსის საფუძველზე სემანტიკური ეკვივალენტების დადგენა.

4. გენტივის სემანტიკური ვარიანტებით ჩანაცვლების ანალიზი და სტატისტიკა ბექდური მედიის ენაში.

გამოყენებული მეთოდები. დასახული მიზნის მისაღწევად გამოვიყენეთ შესაბამისი მეთოდოლოგია **სინქრონული და აღწერთი მეთოდი**, მაგრამ ასევე **დიაქრონული მეთოდიც**. ემპირიულ მასალაზე მუშაობისას გამოვიყენეთ **სტატისტიკური მეთოდი და შედარებითი ანალიზის მეთოდი**. ყოველივე ამის საფუძველზე, ჩავატარეთ გენტივის და მისი სემანტიკური ეკვივალენტების კომპლექსური და შედარებითი ანალიზი თანამედროვე გერმანული ბექდური მედიის ენაში.

კორპუსთან მუშაობის მეთოდად ავირჩიეთ **კორპუსით განპირობებული კვლევის მეთოდი**. კერძოდ, კორპუსი ონლაინ სივრცეში არსებული, ღიად ხელმისაწვდომი გაზეთების ციფრული ვერსიებით. ამ მეთოდის მეშვეობით ვაწარმოეთ კორპუსზე დაკვირვება, აღწერა და შემდგომი ინტერპრეტაცია. შესაბამისად, მოვახდინეთ თეორიული მოსაზრებების გენერირება და შემდეგ მისი ვერიფიცირება.

თეორიული მასალის და ჰიპოთეზების საილუსტრაციოდ გამოვიყენეთ მაგალითები, რომლებიც მოვიძიეთ უახლესი პერიოდის (2015-2019) გამოცემებში.

კვლევის ზემოთ აღნიშნული ამოცანებიდან გამომდინარე სადისერტაციო ნაშრომის „გენტიური სტრუქტურები როგორც ნორმა და მათი ვარიანტები თანამედროვე გერმანული ბექდური მედიის ენაში“ სტრუქტურა შემდეგნაირად განისაზღვრა:

შესავალი

თავი 1. გენტივი როგორც ნორმა. გენტივის რაობა და პრობლემური საკითხები

1.1. ნორმის განსაზღვრება

1.2. გენტივი დიაქრონიულ ჭრილში

1.3. გენტივის როლი პოსესიურობის გამოხატვის ასპექტში

1.4. დატივის და გენტივის ურთიერთმიმართება

1.5. გენტივი გამოყენებით პლანში

1.6. გენტივი როგორც სტილისტური საშუალება

თავი 2. გენტივის პრობლემატიკა სინქრონიულ ჭრილში

2.1. გენტივის ზოგადი განხილვა. მორფოლოგიური ანალიზი

2.2. გენტიური ფლექსიის საკითხისათვის

2.3. გენტივის სემანტიკური მახასიათებლები

2.4. გენტივი ნომინალურ ფრაზაში

2.5. გენტივი სინტაქსურ ჭრილში

თავი 3. გენტივის ალტერნატიული ფორმები და მათი ენობრივ-

სტილისტიკური მახასიათებლები ბეჭდური მედიის ტექსტებში

3.1. აპოზიცია

3.2. კომპოზიტი

3.3. ზედსართაული განსაზღვრება

3.4. წინდებულიანი ფრაზა და გენტივის წინდებულები

3.4.1. von წინდებულიანი ფრაზა

3.4.2. von წინდებულიანი ფრაზა და გენტივის წინდებულები

თავი 4. გენტივის ეკვივალენტების ანალიზი და კლასიფიკაცია საგაზეთო-

საჟურნალო ჟანრის ტექსტებში

4.1. მასმედიის ენის თავისებურებები. ზეპირი და წერილობითი ენები

4.2. ჟურნალისტური ჟანრები და გენტიური ვარიანტები

4.2.1. საგაზეთო კომენტარი

4.2.2. რეპორტაჟი

4.2.3. ინტერვიუ

4.3. გენტივის ეკვივალენტების გამოყენების სიხშირე და ანალიზი

დასკვნა

ნაშრომის შესავალში ვასაბუთებთ საკვლევი თემის აქტუალობას და სამეცნიერო სიახლეს, განვსაზღვრავთ კვლევის მიზნებს და ამოცანებს, ნაშრომის თეორიულ და პრაქტიკულ ღირებულებას, საკითხის შესწავლის მეთოდოლოგიას და კვლევის ძირითად პრინციპებს, საკითხის კვლევის ისტორიას.

პირველი თავი დაყოფილია ექვს ქვეთავად. აქვე წარმოდგენილია ისეთი საკითხები, როგორცაა უახლესი კვლევების მიხედვით გენეტიკა, როგორც ნორმა, გენეტიკური მნიშვნელობების კლასიფიკაცია, გენეტიკის მორფო-სინტაქსური და სემანტიკურ-პრაგმატული ფუნქციები, სუბიექტური და ობიექტური გენეტიკის პრობლემატიკა, გენეტიკის და დატივის ურთიერთმიმართება, გენეტიკი ზეპირ და წერილობით ენებში.

რაც შეეხება ნორმის რაობას, აღნიშნული საკითხის ღრმად შესწავლის მიზნით, მიმოვიხილეთ სხვადასხვა პერიოდში ჩატარებული კვლევები. ბოლო საუკუნეების მრავალრიცხოვან ლინგვისტურ კვლევებში მოხდა ენობრივი და სოციალური ნორმების საყოველთაო ჩარჩოში მოქცევა. წარმოდგენილ თავში გავაანალიზებთ სხვადასხვა მკვლევრის მოსაზრებები. მართალია, ისინი განსხვავდებიან, თუმცა საინტერესოა მათი გადაკვეთის წერტილი.

კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია გენეტიკის, როგორც ნორმატიულ ბრუნვად ჩამოყალიბების დინამიკის მიმოხილვა ისტორიულ პლანში, კერძოდ, ენობრივ ცვლილებებში სხვადასხვა ტენდენციების მიმოხილვა.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია გენეტიკის როლი პოსესიურობის გამოხატვის ასპექტში. დისერტაციაში ამ საკითხთან მიმართებით წარმოვადგინეთ სხვადასხვა მეცნიერთა მოსაზრებები. ნაშრომში გაანალიზებულია პოსესიური კონსტრუქციების მორფოლოგიური თუ სინტაქსური სტატუსი.

მეოთხე ქვეთავში განხილულია დატივისა და გენეტიკის ურთიერთმიმართება. თანამედროვე გერმანულ ენაში, კერძოდ, ბოლო დროის აქტუალური ტენდენცია, დატივის მიერ გენეტიკის შვეიწროებისა.

მეხუთე ქვეთავში გენეტიკი წარმოდგენილია გამოყენებით ჭრილში. შესაბამისად, აღნიშნულია ის გამოწვევები, რომელთა წინაშეც გერმანული ენის შემსწავლელი დგება. ხოლო, მეექვსე ქვეთავი ეთმობა გენეტიკის, როგორც სტილისტური საშუალების გამოყენებას.

მეორე თავი მოიცავს ხუთ ქვეთავს. აქვე მიმოვიხილავთ გენეტიკის პრობლემატიკას სინქრონიულ ჭრილში ჩვენს მიერ მოძიებული მაგალითების ილუსტრირებით.

პირველ ქვეთავში ვახდენთ გენეტიკის ზოგად აღწერას, მის მორფოლოგიურ ანალიზს. ასევე, გენეტიური მნიშვნელობების კლასიფიკაციას.

მეორე ქვეთავში წარმოვადგენთ ფლექსიის საკითხს და გენეტიკის ბრუნვას, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელი ხდება წინადადების კონკრეტულ წევრებს შორის კავშირის დადგენა.

მესამე ქვეთავი ეთმობა გენეტიკის სემანტიკური მახასიათებლების მიმოხილვას, გავანალიზებთ გენეტიკის მრავალფეროვან სემანტიკურ-პრაგმატულ ფუნქციებს და მათ გამოყენებას ფუნქციებს თანამედროვე გერმანულ ბეჭდურ მედიაში.

მეოთხე ქვეთავში საუბარია ნომინალურ ფრაზაზე. გენეტიკთან მიმართებაში საყურადღებოა ის მოსაზრება, რომ ზოგიერთი კვლევის თანახმად მე-19 ს.-ის ვერბალური სტილი მე-20 ს.-ის ნომინალურმა სტილმა ჩაანაცვლა.

მეხუთე ქვეთავში განვიხილავთ გენეტიკის სინტაქსურ ფუნქციებს, აღვწერთ მათ ნომინალურ ფრაზაში, ვანალიზებთ von წინდებულიან ფრაზას, როგორც გენეტიკის წინდებულების შემავსებელს და მიმოვიხილავთ გენეტიკის წინდებულების არსს და რაობას. აქვე განვიხილავთ ე.წ. „გენეტიურ ზმნებს“.

მესამე თავში ვრცლად წარმოვადგენთ და ბეჭდური მედიის ტექსტების ილუსტრირებით ვანალიზებთ გენეტიკის ყველა სემანტიკურ ეკვივალენტს: აპოზიციას, განსაზღვრებით ზედსართავ სახელს, წინდებულიან ფორმებს, კომპოზიტებს.

პირველ ქვეთავში განხილულია **აპოზიცია**, როგორც გენეტიური სტრუქტურის ერთ-ერთი ეკვივალენტი. მართალია, აპოზიცია არის ატრიბუტის განსაკუთრებული ფორმა, თუმცა ეკვივალენტის ფუნქციით იგი ძალიან მცირე რაოდენობით არის წარმოდგენილი ჩვენ მიერ შედგენილ კორპუსში.

მეორე ქვეთავი ეთმობა **კომპოზიტს**. იგი ყველაზე ჭარბი რაოდენობით გვხვდება ბეჭდური მედიის, ენაში როგორც გენეტიური სტრუქტურის ერთ-ერთი სემანტიკური ეკვივალენტი. ქვეთავის ბოლოს ვახდენთ კომპოზიტთან დაკავშირებულ განსაკუთრებული შემთხვევების ილუსტრაციას.

მესამე ქვეთავში მიმოვიხილავთ **ზედსართავულ განსაზღვრებას**, როგორც გენეტიური სტრუქტურის მორიგ ეკვივალენტს.

მეოთხე ქვეთავში საუბარია წინდებულის ფრაზაზე ზოგადად, გენიტივის წინდებულებზე და ბრუნვის ცვლაზე. აქვე განვიხილავთ წინდებულებს და წინდებულის მნიშვნელობის მქონე შესიტყვებებს, რომლებიც მოძიებულია ჩვენ მიერ საანალიზოდ შერჩეულ ტექსტებში, როგორც ჟურნალიდან ასევე გაზეთებიდან. ამავე ქვეთავში ასევე ვიკვლევთ von-წინდებულის ფრაზას, როგორც გენიტიური სტრუქტურის შემცვლელ ფორმას. ასევე წარმოდგენილია გენიტივის წინდებულები, რომელთანაც von წინდებული აქტიურად გამოიყენება.

მეოთხე თავში მოკლედ მიმოვიხილავთ მასმედიის ენის თავისებურებებს და ჟურნალისტურ ჟანრებს (კომენტარი, რეპორტაჟი, ინტერვიუ). Tav

ვრცლად განვიხილავთ გენიტივის მნიშვნელობების ჩანაცვლების განსაკუთრებულ შემთხვევებს. აღნიშნული მოვლენების ილუსტრირება ხდება დისერტაციაში წარმოდგენილ უახლეს ტექსტთა კორპუსის საფუძველზე. შესაბამისად, ვაანალიზებთ და ვადგენთ აღნიშნულ ტექსტებში გენიტივის სემანტიკური ეკვივალენტების გამოყენების სიხშირეს და სტატისტიკას. კვლევის შედეგები წარმოდგენილია ცხრილების სახით.

სადისერტაციო ნაშრომის აპრობაცია. ნაშრომის ძირითადი დებულებები წარმოდგენილი იყო აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პროფესორ-მასწავლებელთა მონაწილეობით ჩატარებულ კოლოკვიუმებსა და სამეცნიერო კონფერენციებზე.

თავი პირველი. გენიტივი როგორც ნორმა. გენიტივის რაობა და პრობლემური საკითხები.

1.1. ნორმის განსაზღვრა თანამედროვე ენათმეცნიერებაში. მიუხედავად იმისა, რომ ნორმის შესწავლას დიდი ტრადიცია გააჩნია, იგი დღესაც აქტუალური კვლევის საგანია. ნორმასთან დაკავშირებულ პრობლემატიკას იკვლევდნენ გრამატიკოსები, ლექსიკოლოგები და სხვ., რადგან ენობრივი ნორმის ფენომენი თანაბრად მნიშვნელოვანია ენის სისტემის ყველა დონისა და ენის გამოყენების ყველა ასპექტისათვის.

ენა, როგორც ნიშანთა სისტემა, გამოხატვის მდიდარ შესაძლებლობას იძლევა. შესაბამისად, წარმატებული ენობრივი კომუნიკაციისათვის აუცილებელია, მრავალფეროვანი ენობრივი საშუალებებიდან შეირჩეს სამეტყველო სიტუაციისთვის შესაბამისი ვარიანტი. რუდი კელერის აზრით, კომუნიკაციის დროს ბევრად უფრო მნიშვნელოვანია არა შეტყობინების გადაცემა, არამედ, თუ რა გავლენა უნდა მოახდინოს მან თანამოსაუბრეზე:

“Sprache hat viele Zwecke, und wenn man einen exponieren will, so ist es der der Beeinflussung, in deren Dienst die Verständigung steht” (კელერი 1994:132).

აქედან გამომდინარე, გამონათქვამი მაშინ არის კორექტული, თუ ის მორგებულია როგორც კომუნიკაციის სიტუაციაზე, ასევე თანამოსაუბრეზე.

ენობრივი ნორმის ამოცანაც ის არის, რომ წარმატებული გახადოს კომუნიკაცია. ამ თვალსაზრისით, ყოველი ენობრივი აქტი ნორმატიულ პროცესს წარმოადგენს. ამასთან, ენობრივი ნორმის ფორმირებასა და მის დადგენაში გარე ფაქტორებიც მოქმედებენ. სწორედ ეს გარემოება განაპირობებს ენის ნორმის, როგორც კომპლექსური ფენომენის ენობრივ, და ასევე სოციალურ ბუნებას.

ენის ნორმისა და ნორმირების პრობლემა ყოველთვის დიდ ყურადღებას იპყრობდა.

დიტრიხ ბუსეს მიხედვით, ენობრივი ნორმის, ენის გამოყენების და ენის სტილის საკითხები, ყოველთვის არის და იქნება ლინგვისტიკის პრობლემა, რადგან ისინი ენის სისტემის სხვადასხვა შრეებს მოიცავენ:

„Das Verhältnis von Sprache (d.h. den sprachlichen Regeln im engeren und elementaren Sinne), Sprachnorm, Sprachgebrauch und Sprachstil ist prekär nicht deswegen, weil es für die Benutzer der Sprache zu einem Problem wird (auch wenn dies gelegentlich - v.a. bei stark normorientierten Individuen - der Fall sein kann), sondern weil es für die Linguistik ein Problem darstellt oder darstellen kann. Ein Problem vor allem deswegen, weil es unterschiedliche Ebenen der sprachwissenschaftlichen Theoriebildung berührt und zusammenbringt, die üblicherweise in der Linguistik gerne strikt auseinandergelassen werden.“ (ბუსე 1997: 63)

ბოლო საუკუნეების მრავალრიცხოვან ლინგვისტურ კვლევებში მოხდა ენობრივი ნორმების და სოციალური ნორმების საყოველთაო ჩარჩოში მოქცევა.

კლაუს გლოის აზრით, ეს ფაქტი გამოხატავს სტრუქტურალისტური პოზიციების სივიწროვის დაძლევას, რაც გამოიხატებოდა ენის სოციალური განზომილების უგულვებელყოფაში. (გლოი 1975: 10)

ენის ნორმის სწორედ სოციოლინგვისტურად ორიენტირებული შეხედულება ჩანს **ვოლფდიტრიხ ჰართუნგის** ციტატაში. აქვე აღნიშნულია, რომ ინდივიდი დამოკიდებულია ზოგად, კოლექტიურ ჩარჩოებზე და მისი დარღვევა შეუძლებელია:

„In einem hinreichend allgemeinen Sinn können wir soziale Normen – und die Normen der sprachlich-kommunikativen Tätigkeit sind ein spezieller Fall sozialer Normen – als ‘gedankliche Festsetzungen’ verstehen, die sich auf menschliche Handlungen beziehen und kollektive Verbindlichkeit besitzen, die vom Handelnden also eine bestimmte, wiederkehrende Art des Handelns fordern und so auf eine Regulation sozialen Verhaltens hinzielen. [...] Mit kollektiver Verbindlichkeit ist auf dieser allgemeinen Ebene gemeint, daß die gedanklichen Festsetzungen [...] vom Individuum nicht willkürlich hervorgebracht werden, sondern als – individuelle und kollektiv vermittelte – Widerspiegelung gerade jener Tätigkeitsmerkmale, die den kollektiven Vollzug einer Tätigkeit ermöglichen oder zumindest charakterisieren. Das Individuum ist so gezwungen, sich mehr oder weniger genau an solche Festsetzungen zu halten, wenn nicht die kollektive Vollziehbarkeit in Gefahr gebracht werden soll“ (ჰართუნგი 1977: 11-12).

კლავს გლოის მოსაზრებით, ენობრივი ნორმა არის სოციალური ნორმების კრებული, რომელიც ადგენს და განსაზღვრავს სამეტყველო სიტუაციას:

„Unter ‘Sprachnormen’ verstehe ich jene Teilmenge sozialer Normen [...], die durch Werturteile, Aufforderungen und (geäußerte) normative Erwartungen den Umfang der zulässigen sprachlichen Mittel, und – in Abhängigkeit von Faktoren der ‘Situation’ sprachlichen Handels – eine spezifische Auswahl dieser Mittel bestimmen, vorschreiben oder auch nur empfehlen. ‘Sprachnormen’ sind also nicht etwa sprachlich fixierte Normen überhaupt, d. h. Normformulierungen, sondern soziale Normen, die – gleichgültig, ob formuliert oder nicht formuliert – den Umfang, die Auswahl, den spezifischen Gebrauch von Sprachmitteln in irgendeiner Hinsicht als verbindlich festlegen“ (გლოი 1975: 61).

დიტერ ნერიუსი კი ენის ნორმებს აღწერს როგორც ენობრივი აქტის აზრობრივ დებულებებს. (ნერიუსი 1980)

ყველა ამ განმარტებას ბევრი რამ აქვს საერთო. კერძოდ, ენის ნორმა მოიცავს ენობრივ სისტემას, რომელიც ადამიანების ქმედებასთან არის დაკავშირებული, მაგრამ ყველა ქმედება ვერ აღიქმება როგორც ნორმა, არამედ მხოლოდ ისინი, რომლებსაც საზოგადოებისთვის მისაღებია.

ნორმა, როგორც შეგნებული ენობრივი დაგეგმვის რეალური შედეგი, გულისხმობს ენის როგორც გრამატიკულ, ისე ლექსიკოლოგიურ, სტილისტიკურ, ფონეტიკურ-ორთოგრაფიულ დონეს, ენის მთელ საკომუნიკაციო გამოვლენას, დაწყებული ლექსიკით და დამთავრებული ინტონაცია-მოდალობით.

ქრისტიან ლემანის მიხედვით, ნორმა არის პროპოზიციათა ერთობლიობა, რომელიც ასევე, სოციალური ნიშნით განისაზღვრება: „Eine **Norm** ist eine Menge von Propositionen, die für eine bestimmte Domäne menschlichen Handelns in einer Gesellschaft einen Sollzustand definiert, d.i. eine Ausprägung des Handelns, welche der Handelnde anzustreben hat, soweit keine höherwertigen Prinzipien dem entgegenstehen. Für den Begriff der Norm ist es gleichgültig, ob diese Menge von Propositionen explizit formuliert ist oder als implizite Konvention in einer sozialen Gemeinschaft gilt“.

საინტერესო და განსხვავებულია ქ. ლემანის მოსაზრება ნორმის შესახებ იმ მხრივ, რომ ნორმა განისაზღვრება სოციალურად და დროითი ფაქტორით, და იგი ღირებულებათა სისტემის შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს:

„Eine Norm hat einen sozialen und zeitlichen **Geltungsbereich**; sie ist gebunden an eine menschliche Gemeinschaft. Es gibt Normen auf allen Ebenen von der Familie bis hinauf zu internationalen Organisationen.

Der Ausdruck ‘höherwertiges Prinzip’, der in der Definition auftritt, verweist darauf, daß eine Norm nicht absolut gilt, sondern Bestandteil eines **Wertesystems** ist. Ob in einem bestimmten Bereich überhaupt eine Norm bestehen sollte, welche Ausprägungen sie genau umfassen sollte und unter welchen Bedingungen sie einzuhalten ist bzw. von ihr abgewichen werden kann, das alles sind Fragen, die die Norm selbst nicht beantwortet, sondern die nur im Rahmen des übergeordneten Wertesystems beantwortet werden können“.

ბოჰუსლავ ჰავრანეკი განასხვავებს ნორმისადმი ორგვარ მიდგომას, **დესკრიპციულს** - ენათმეცნიერულს და **პრესკრიპციულს** - გრამატიკულს. ასევე, საინტერესოა მასთან ნორმის დეფინიცია წერილობით და ზეპირ ენებთან მიმართებით. თუ წერილობით ენას, ზეპირთან შედარებით მეტად ესაჭიროება პრესკრიპციული ნორმირება, განსაკუთრებით ეს ეხება სამეცნიერო ენას, რომელიც ნორმატიულად სრულყოფილი უნდა იყოს, მაგრამ არა საყოველთაოდ გასაგები, ზეპირი ენა, ნორმირების თვალსაზრისით, ნაკლებად კორექტულად შეიძლება იქნეს წარმოდგენილი (ჰავრანეკი 1976: 144).

ნორმის ენობრივი ფორმირება, პირველ რიგში, ემსახურება სალიტერატურო ენის კორექტულად გამოყენებას. სალიტერატურო ენისადმი ნორმატიული მიდგომა მიზნად ისახავს, მიღწეულ იქნეს სალიტერატურო ენის სტაბილიზაცია და მონოლითურობა, მოხდეს ნორმათა უნიფიკაცია ისე, რომ, ერთი მხრივ, ხელი არ შეეშალოს ენის საყოველთაო ფუნქციონირებას, ხოლო, მეორე მხრივ, არ დაბრკოლდეს ცოცხალი სალიტერატურო ენის განვითარება, რათა საგრძნობლად არ გაიზარდოს განსხვავება ზეპირ-სამეტყველო და მწიგნობრულ ენებს შორის. ნორმალიზაციის ობიექტური საფუძველია აგრეთვე, ნორმატიული ვარიანტულობის შენარჩუნება. ნორმა განისაზღვრება არა მხოლოდ მაშინ, როცა ფორმათა ვარიანტულობა იჩენს თავს,

არამედ ყველა შემთხვევაში, როცა კი ორთოგრაფიული სირთულეებია მოსალოდნელი.

სალიტერატურო ენა ნორმირებული სისტემაა, წინასწარ შემუშავებულ წესებსა და კანონებზე დამყარებული ენაა. იგი არ თანხვდება არც ერთ დიალექტს, არამედ არის ზედიალექტური მოვლენა. თუმცა, მჭიდრო კავშირი აქვს როგორც დიალექტებთან, ისე ცოცხალ მეტყველებასთან. დიალექტები წარმოადგენს მასაზრდოებელ, გამამდიდრებელ წყაროს სალიტერატურო ენისათვის. ცოცხალი მეტყველებაც დიდ ზეგავლენას ახდენს მასზე. ენის განვითარების ბუნებრივი პროცესი ცოცხალ მეტყველებაში აისახება. ენაში მომხდარი ცვლილებები ჯერ ცოცხალ მეტყველებაში იჩენს თავს, შემდეგ შეიძლება იქცეს ნორმად და დამკვიდრდეს სალიტერატურო ენაში.

გერმანულ სალიტერატურო ენას დიდი ხნის ტრადიციები აქვს. წყაროების მიხედვით, თანდათან ყალიბდებოდა გააზრებული მიდგომა სალიტერატურო ენის ნორმირებისადმი, თუმცა, ერთიანი ნორმების მიღება და დანერგვა ყოველთვის არ ხდებოდა.

თანამედროვე გერმანული სალიტერატურო ენის ნორმები უკვე დიდი ხანია დადგენილია. მიუხედავად ამისა, ენის განვითარების ცოცხალი პროცესი ხშირად „ეწინააღმდეგება“ დაკანონებულს. იქმნება წინააღმდეგობა ნორმასა და მეტყველებას შორის, თავს იჩენს შეცდომები.

ინდივიდი, რომელიც ცდილობს საკუთარი ენობრივი სისტემა დაამთხვიოს ენობრივ იდეალს (სალიტერატურო ენას), არჩევანის წინაშე დგება. იგი ვალდებულია დაიცვას სალიტერატურო ენის ნორმა. ის კი, რომელიც ანგარიშს არ უწევს სალიტერატურო ენის ნორმას, არ დგება არჩევანის წინაშე, თავისუფლად, ყოველგვარი უხერხულობის გარეშე წარმოთქვამს არასწორ ფორმებს. მსგავსი ფაქტები დამაფიქრებელია. შესაძლოა, სწორედ აქ იკვეთება ენობრივ ერთეულთა დამკვიდრების, ნორმად ქცევის ტენდენცია.

საინტერესოა თანამედროვე გერმანულ ენაში მიმდინარე ფორმათწარმოებისა და გარკვეულ ფორმათა დამკვიდრების პროცესი. დღეს, წინააღმდეგობა შეიმჩნევა არა მხოლოდ სალიტერატურო ენის ნორმებსა და ცოცხალ მეტყველებას შორის, არამედ

თვით ნორმებშიც. ამის შედეგია ნორმათა დარღვევის შემთხვევები, ენობრივ ფორმათა ვარიანტები.

გენიტივით გამოხატულ მნიშვნელობებს, როგორც ნორმას, ასევე ნორმიდან გადახვევას, ფუნდამენტური ნაშრომები მიუძღვნა **გიზელა ციფონუნმა**. იგი აღნიშნავს, რომ მხოლოდ გენიტივი და დატივი ინარჩუნებენ ფლექსიას, ხოლო სხვა ბრუნვებს ეს ნიშანი უკვე დაკარგული აქვთ:

„Der Genitiv Singular ist neben dem Dativ Plural der einzige Kasus des Deutschen, der in bestimmten Flexionsklassen noch eindeutig am Substantiv erkennbar ist: Maskulina und Neutra wie Vater und Kind weisen im Genitiv Singular ein -(e)s auf, während alle anderen Kasus im Singular endungslos sind oder dies zumindest sein können (vgl. Dativ Kind(e)). Nicht nur in der Substantivmorphologie, sondern auch in der Morphosyntax der Nominalgruppe tanzt der Genitiv aus der Reihe, Es gilt: (1) Dass eine Nominalgruppe im Genitiv steht, muss an den morphologischen Markern eindeutig erkennbar sein“ (ციფონუნი 2003).

გ. ციფონუნი, ასევე განიხილავს კუთვნილებით ნაცვალსახელებს და აღნიშნავს, რომ ეს ფორმები გენიტივში, როგორც ნორმა, სულ უფრო ექვემდებარება ცვლილებებს და თითქმის გაქრობის პირასაა: „Als pränukelearer Genitiv gehört dessen/deren zu einer grammatischen Spezies, die im Deutschen insgesamt vom Aussterben bedroht ist. Bei den Substantiven bzw. Substantivphrasen werden in normalem, also weder ironisierendem noch altertümelndem Sprachgebrauch, nur die Genitive von Eigennamen, vorwiegend Personennamen, in der Gegenwartssprache noch pränukelear gesetzt. Dabei hat der pränukeleare Gebrauch durchaus seine Tücken. Auch der von dessen/deren“ (ციფონუნი 2003).

1.2. გენიტივი დიაქრონიულ ჭრილში. განსაკუთრებით საინტერესოა გენიტივის, როგორც ნორმატიულ ბრუნვად ჩამოყალიბების დინამიკა ისტორიულ პლანში და გენიტივით გამოხატული მნიშვნელობების ნორმად ფორმირება და განვითარება. შესაბამისად, გენიტივის, როგორც ნორმის და მისი ეკვივალენტების კვლევისას, აქტუალურია ზოგიერთი ასპექტის განხილვა დიაქრონიულ ჭრილში.

ენის ისტორიის თანახმად, გერმანულში არსებობს ბრუნვით გამოხატული მიმართებების ორი საშუალება: ფლექსიით და წინდებულიანი სტრუქტურით, რაც

ემყარება არსებითი სახელისა და მასზე დამოკიდებული სიტყვის ურთიერთქმედებას. არსებობს ამ საშუალებებს შორის გარკვეული განსხვავება: წინდებულიანი სტრუქტურით შესაძლებელია ცალკეული, ინდივიდუალური რელაციების გამოხატვა, ხოლო ბრუნვებით წარმოჩინდება ზოგადი, არსებითი მიმართებები, რომლებიც განზოგადოებებს ექვემდებარებიან. განსაკუთრებით საინტერესოა ეს მოვლენა გენტივთან და მის სემანტიკასთან მიმართებაში, რადგან გენტივის მთავარი მნიშვნელობა - პოსესიურობა, როგორც თვით ბრუნვით, ასევე წინდებულიანი ფრაზითაც გამოიხატება, მაგრამ გარკვეული შინაარსობრივი მახასიათებლებით.

აღსანიშნავია, რომ დიაქრონიულად, ენობრივ ცვლილებებში შეინიშნება ტენდენცია მარკირებების უფლებელყოფისა, რაც ზოგჯერ ენობრივი ეკონომიის პრინციპებით განისაზღვრება. ეს მოვლენა ხშირად თვით პროდუცენტის მიზნებითაა განპირობებული. ვოლფგანგ ვურცელის მიხედვით, კომუნიკანტი თვითონ ანიჭებს უპირატესობას მარკირებულ (ფლექსიურ) და არამარკირებულ ფორმებს:

„*Die konkurrierenden Flexionsklassen unterscheiden sich in ihrer Markiertheit, wobei die von den Sprechern favorisierten Klassen unmarkiert (oder weniger markiert) und von ihnen nicht favorisierten Klassen markiert (oder stärker markiert) sind*“ (ვურცელი 1988: 260).

შესაბამისად, რაც უფრო ხშირად იქნება გამოყენებული ესა თუ ის შეცვლილი ენობრივი ერთეული, მით უფრო დიდია ალბათობა იმისა, რომ ადგილი ექნეს ძირეულ ენობრივ ცვლილებას.

საინტერესოა **ანდრე რუსოს** მოსაზრება ბრუნვების დიაქრონიულ პლანში განხილვისას. მას მიაჩნია, რომ ბრუნვათა ფუნქციონალური კვლევის აღწერა თანამედროვე გერმანულ ენაში უნდა მოხდეს დისტრიბუციულად. იგი კრიტიკულად განიხილავს ლუსიენ ტენიერის მიერ შემოთავაზებულ **ვალენტობის მოდელს**, რომლის არსიც იმაში მდგომარეობს, რომ ბრუნვები გერმანულ ენაში მოკლებულია ყოველგვარ სემანტიკურ მნიშვნელობას. **ა. რუსო** აღნიშნავს, რომ ბრუნვებს და მათ განაწილებას წინადადებაში, დღეს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. ბრუნვათა სისტემის ისტორიული გარემოებების გათვალისწინებით, ავტორი მიუთითებს

გერმანულენოვან სივრცეში ენობრივი ცვლილებების მოკლე პერიოდზე და ყურადღებას ამახვილებს აკუზატივზე:

„Die Kasusmodelle weisen seit dem Idg. eine bemerkenswerte formale Beständigkeit auf, auch wenn drei bis vier Jahrtausende in der Entwicklung einer Sprache einen relativ kleinen Zeitraum darstellen... Das heutige Deutsch hat auf der semantischen Ebene zwei völlig verschiedene Typen der Objektstruktur entwickelt... Das Vorhandensein von zwei verschiedenartigen Modelltypen führt unausweislich zu Differenzierten Kasusinterpretationen: So wird der Status der Kasus von neuem problematisch, und zwar deshalb, weil sie ZUGLEICH als Entitäten mit referentieller Bedeutung und als Entitäten mit informativem Wert fungieren können. Besonders betroffen ist der Akk., der beiden Modelltypen angehört und somit der Gefahr ausgesetzt ist, ein heterogener Kasus zu werden.“
(რუსო, 1997: 15)

დიაქრონიულ ჭრილში გენტივის განხილვისას საინტერესოა **სიმონ პიკლის** სტატია „Wandel und Variation der Genitivstellung in einem diachronen Predigten-Korpus“ (პიკლი 2019) ადნომინალური გენტივის პოზიციის შესახებ. ავტორი მიუთითებს, რომ ცალკეული თემატური კვლევები ვერ ქმნის პრობლემის გადაწყვეტის საერთო სურათს. თითოეული მათგანი განსხვავებულ დროის მონაკვეთს მოიცავს, განსხვავებულია ასევე ტექსტის სახეობები და რეგიონები, სადაც კვლევები ტარდება.

უნდა აღინიშნოს, რომ წარმოდგენილი კვლევა ჩატარდა საეკლესიო ტექსტების, კერძოდ, ქადაგებების კორპუსზე დაყრდნობით. იგი მოიცავს მე-9 საუკუნიდან მე-19 საუკუნემდე პერიოდს. ტექსტის სახეობის არჩევას ავტორი ასაბუთებს იმით, რომ იგი, როგორც პროზა, სინტაქსური პრობლემის კვლევისათვის შესაფერის მასალას წარმოადგენს. კორპუსის კვლევით გამოვლინდა, რომ 780 შემთხვევაში გენტივის განსაზღვრება წინა პოზიციაზეა, ხოლო 2.968 შემთხვევაში უკანა პოზიციაზე, პროცენტული ფარდობითობა ასე გამოიყურება: 21% 79%-ის წინააღმდეგ. ავტორი სტატიაში ასევე განიხილავს შინაგან და გარეგან ფაქტორებს, რამაც ზემოქმედება მოახდინა კვლევის შედეგებზე.

გენტივის პრობლემატიკა საფუძვლიანად შეისწავლა **ჰუგო მოზერმა**, რომელმაც აღწერა გენტივის s-ფლექსია ისტორიულ პლანში. ასევე, პარტიტიული გენტივის

თანდათან გაქრობა და გენეტიკის შეცვლა von - წინდებულისანი სტრუქტურით (მოზერი 1967: 22).

საყურადღებოა **ინგრიდ დალის** მოსაზრება იმის შესახებ, რომ თანამედროვე გერმანული ენა ხელოვნურად ინარჩუნებს ტრადიციულ ბრუნვებს. დიალექტებში კი, უკვე აღარ გამოიყენება ოთხივე ბრუნვა. ხშირ შემთხვევაში, ისინი სხვა ეკვივალენტებითაა ჩანაცვლებული. ავტორი ასევე მიუთითებს, რომ რადგან გერმანულ ენაში არის ტენდენცია, ზეპირ ენაში გენეტიკის მისი ეკვივალენტებით ჩანაცვლებით, შესაბამისად, გენეტიკიც გაქრობის პირასაა, მაგრამ, მეორე მხრივ, გარკვეულ გენეტიურ სტრუქტურებში s-ფლექსია სავალდებულოა და არ ექვემდებარება ანულირებას. მათ მიეკუთვნება უარტიკლო გენეტიური ატრიბუტები, მაგალითად, Hersteller schmackhaften Weins რომელშიც ფლექსიის გამოტოვება შეუძლებელია. ასევე, შესაძლებელია მსგავსი სტრუქტურების von წინდებულისანი ფრაზით ჩანაცვლება. მაგალითად, Der Stift von Anna, der Hersteller von schmackhaften Wein (დალი 1971: 181–193).

დამარის ნიუბლინგი აღნიშნავს, რომ ყველა ბუნებრივი ენა მუდმივად განიცდის ცვლილებას, რასაც იგი ენის უნივერსალიებს უკავშირებს. **დ. ნიუბლინგის** მიხედვით, ადამიანების უმეტესობა ენის ცვლილებას უკავშირებს გერმანული კულტურის ენის განადგურებას, ასევე ლექსიკურ ცვლილებას, როგორცაა, მაგალითად ანგლიციზმების შემოტანა ენაში, რაც, რა თქმა უნდა, უარყოფით შეფასებას იწვევს.

უნდა აღინიშნოს, რომ გენეტიკზე ყველაზე მეტად გერმანული ენის ბრუნვათა სისტემის დასუსტება ახდენს გავლენას, ვინაიდან გერმანული ენის ისტორიაში სწორედ მისი უკუსვლა შეინიშნება. თუმცა, კვლევების თანახმად, ამ პრობლემის გამომწვევი მიზეზები არაერთმნიშვნელოვანია. მათ შორის სახელდება ასევე რიცხვის მარკირების გაძლიერება. ავტორი ასეთ შეფასებებს გაუმართლებელს და არამეცნიერულს უწოდებს:

„Alle natürlichen Sprachen befinden sich in ständigem Wandel. Diese Tatsache gehört zu den Universalien der Sprache. Die meisten Leute assoziieren jedoch mit Sprachwandel merkwürdige Dinge: Erstens halten sie Sprachwandel durchweg für etwas Verwerfliches, für Sprachverfall, für den Niedergang der deutschen (Sprach-)Kultur u.ä. Zweitens setzen sie ihn

in aller Regel mit lexikalischem Wandel gleich, und zwar meistens mit der Entlehnung von Anglizismen, die [...] auch ausschließlich negativ bewertet wird. Eventuell kommt der „Verlust“ des Genitivs hinzu [...] und der Wandel vom Genitiv zum Dativ nach Präpositionen wie während oder wegen“ (ნიუბლინგი 2017: 1-2).

ზოგადად, შეიძლება აღინიშნოს, რომ გერმანული ენის ბრუნვების მარკირებები დროთა განმავლობაში გაქრობას ექვემდებარება. ეს არ არის მხოლოდ თანამედროვე გერმანული ენის ტენდენცია, არამედ იგი შეინიშნება გერმანული ენის ადრეულ განვითარების ეტაპებზეც. ძველ ზემოგერმანულში უკვე არსებობს ბრუნვის სისტემა, მაგრამ საშუალო ზემოგერმანულიდან თანდათან იცვლება ბრუნვის ფლექსიები.

უნდა აღინიშნოს, რომ ბრუნვების საკითხი მასმედიის ენაში არის და რჩება ერთ-ერთ აქტუალურ და მნიშვნელოვან საკითხად. საენათმეცნიერო ლიტერატურაში აღნიშნულია, რომ ჟურნალისტურ ტექსტებში ხშირად ვხვდებით ენობრივ დაუდევრობებს და განსაკუთრებით, ბრუნვების ფლექსიების უარყოფას. აღნიშნულ მოვლენაზე არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა. მაგალითად, ულრიხ შმიცი მიუთითებს, რომ მასმედია, თავისი განსაკუთრებული პროდუქტიულობით განსაზღვრავს სწრაფ ცვლილებებს ბრუნვის სიტემაში, რასაც ნორმატიული ენა შედარებით ნელა განახორციელებდა:

„Der schnelle Abbau des Deklinationssystems ohne Massenmedien wesentlich langsamer verlaufen würde, da diese durch ihre innere Vielfalt, enorme Produktivität und immense Verbreitung den Umgang mit der Sprache lenken, erweitern, differenzieren und kanalisieren“ (შმიცი 2004: 44).

თუ ვინფრიდ ვაიერი 1968 წელს წიგში „Der Genitiv im neuesten Deutsch“ წერდა, რომ ჟურნალისტები, განსაკუთრებით ფრთხილად გენტივთან მიმართებაში არიან და გენტიურ ფლექსიას დიდ ყურადღებას აქცევენ, ფრიც ჩირჰი საპირისპირო მოსაზრებას გამოთქვამს და მიუთითებს გერმანული საგაზეთო ენის დეგრადაციაზე:

„Das Zeitungsdeutsch sprachlich derart hingeschludert ist, daß man nur zu leicht geneigt ist, solchen Verdikten zuzustimmen und sie für berechtigt zu halten“ (ჩირჰი 1965:129).

ვერნერ ვინტერი საინტერესოდ განმარტავს მასმედიის ენაში გენტივთან დაკავშირებულ პრობლემას და აღნიშნავს, რომ ჟურნალისტის წერის მანერას

განსაზღვრავს გარე ფაქტორები, მაგრამ ის უნდა ეცადოს, რომ კორექტული, ნორმატიული ენით წეროს:

„Anders als die Angehörigen anderer schriftstellerischer Berufe hat der Journalist oft einfach keine Zeit, sein Opus immer wieder durchzufeuern, bis es höchsten sprachlichen Ansprüchen, so wie er als Autor versteht, genügt. Er muss Artikel liefern, und zwar schnell. Er kann zwar nicht unbedingt schreiben, wie ihm der Schnabel gewachsen ist (denn gesprochenes und geschriebenes Deutsch können sehr verschieden sein), aber er kann und muss benutzen, was seiner Erfahrung nach normales Schriftdeutsch ist“ (ვინტერი 1966: 21–35).

აღსანიშნავია, რომ ბრუნვის სისტემაში ცვლილებები და ბრუნვის ფლექსიების „დამახინჯება“ განსაკუთრებით მასმედიის ენისათვისაა დამახასიათებელი. შეიძლება ეს ვითარება აიხსნას იმ გარემოებითაც, რომ საგაზეთო ენისათვის ნიშანდობლივია ორივე ენის, ზეპირი და წერილობითი კანონზომიერებების შერწყმა, რაც ზოგ შემთხვევაში წარუმატებლად სრულდება. ისტორიულად, ენობრივი ცვლილებები ძირითადად ზეპირ მეტყველებაში მიმდინარეობს, რაც შემდეგ გავლენას ახდენს წერილობით ენაზეც. შესაბამისად, ზეპირ ენაში გენიტივის ფლექსიის ზოგჯერ უგულებელყოფა, უფრო ხშირად მას ადგილი აქვს დიალექტებში, აირეკლება წერილობით ენაშიც. აღნიშნულ მოვლენას ხშირად თან ახლავს სიჩქარით გამოწვეული შეცდომებიც, რაც განაპირობებს არა მარტო გენიტივის ფლექსიის ანულირებას, არამედ გენიტივის შემცვლელი ეკვივალენტების არაკორექტულად გამოყენებასაც. აღნიშნული მოვლენა ვრცელდება ასევე სხვა ბრუნვებთან მიმართებაშიც, ისევე, როგორც წინდებულის ფრაზაში გენიტივის ნაცვლად დატივის არასწორი წარმოდგენა და სხვ.

1.3. გენიტივის როლი პოსესიურობის გამოხატვის ასპექტში. ენათმეცნიერებაში კუთვნილების, ანუ პოსესიურობის კვლევა ერთ-ერთი აქტუალური საკითხია, განსაკუთრებით, გენიტივთან მიმართებაში. აღნიშნული ენობრივი უნივერსალია გამოხატავს კუთვნილებით, ფლობით მიმართებას მფლობელსა (**Possessor-Besitzer**) და საკუთრებას (**Possessum-Besitztum**) შორის, თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ მხედველობაში გვაქვს საკუთრება ფართო გაგებით.

აღნიშნულ პრობლემასთან მიმართებაში, საინტერესოდ მიგვაჩნია ჰანს იაკობ ზაილერის სტატია, სადაც მას არასწორად მიაჩნია ის ფაქტი, რომ ტერმინები **პოსესიურობა** და **პოსესია** ერთმანეთის სინონიმებად გამოიყენება. იგი თვლის, რომ ეს არის არა მეცნიერულ კვლევაზე, არამედ მხოლოდ საკუთარ გამოცდილებაზე დაფუძნებული მოსაზრება და მათი შინაარსი, ენის სინქრონიული კვლევის არცერთ მოდელში არ არის დაზუსტებული:

„Die Termini *Possessivität* und *Possession*, die wir synonym für einander verwenden wollen, sind vorwissenschaftlich. Ihr Inhalt hat in keinem der Modelle der synchronen Sprachbeschreibung eine befriedigende Präzisierung erfahren. Die Auffassungen darüber, was man in gewissen Sprachen als possessiv anzusehen hat, schwanken.“ (ზაილერი 1972: 231)

აქვე ავტორი დასძენს, რომ გერმანულ ენაში ტერმინები *Possession*, *possessiv* პარალელურად მოიაზრება, ერთი მხრივ, გენიტივზე და კუთვნილებით ნაცვალსახელებზე, მეორე მხრივ, კი კონსტრუქციებზე ზმნებით **haben**, **gehören**, **besitzen**. ჰ. ზაილერი თვლის, რომ გამოხატვის ზემოთ დასახელებული ორივე საშუალება ერთმანეთს ავსებს, და, რომ მხოლოდ ერთად ქმნიან პოსესიურობის ფენომენის მოდელს. აღნიშნულის განსამტკიცებლად მას მოჰყავს ორი მაგალითი: **Karls/sein Haus** (გენიტივი/კუთვნილებითი ნაცვალსახელი) და **Karl hat ein Haus**. იყო მცდელობა, ერთი კონსტრუქციის მეორეთი ჩანაცვლების, რომ ფრაზას **Karls Haus** საფუძვლად უდევს კონსტრუქცია **Karl hat ein Haus**, მაგრამ ავტორის აზრით შეუძლებელია ამ მოსაზრების განზოგადება, თუნდაც, კონსტრუქციაში **Karls Tod ≠ Karl hat einen Tod** (ზაილერი 1972:2).

ქრისტიან ლემანი ნაშრომში „**Semantik. Theoretische und empirische Bereiche**“ (Ch. Lehmann 2013) **პოსესიურობას** აანალიზებს როგორც **პროტოტიპულ ცნებას** და განიხილავს როგორც მიმართებას მფლობელსა და საკუთრებას შორის.

პოსესიურობის, როგორც პროტოტიპულ ცნებაზე მიუთითებს ასევე ჰ. ზაილერიც:

„Die **Possessivität** ist prototypisch als eine Beziehung der Zugehörigkeit zwischen zwei Objekte zu verstehen, von denen eines, das die Possessivität ausübt, als **Possessor (Besitzer)**

fungiert, während das andere, das der Possessivität unterliegt als **Possessum (Besitztum)** eintritt. Der Possessor ist prototypisch belebt und vorzugsweise menschlich. Das Possessum kann genauso belebt wie unbelebt sein“ (ზაილერი 1988: 81).

კუთვნილებითი მიმართების დასამყარებლად ამა თუ იმ საგანსა და ნაცვალსახელით გამოხატულ პირს შორის **კუთვნილებითი ნაცვალსახელებისა** და **კუთვნილებითი არტიკლის ფუნქციის მქონე სიტყვების** (ე.წ. Artikelwörter) გამოყენებაზე საუბრობს, ასევე, **გიზელა ციფონუნი** ნაშრომში „**Das Pronomen, Teil III: Possessivpronomen**“ (ციფონუნი 2005).

გერმანულ ენაში **პოსესიურობის** პრობლემატიკას საინტერესო ნაშრომები მიუძღვნეს ფრიც ზერცისკომ, ბერნდ ჰაინემ, გერჰარდ ჰელბიგმა და იოახიმ ბუშამ, პეტერ გალმანმა, ქრისტიან ფანდრიხმა. **თომას შტოლცის** მიხედვით, ზაილერის შემდეგ, პოსესიურობის კვლევაში განვითარება შეინიშნება **ბერნდ ჰაინესა და ლეონ შტასენის** ნაშრომების წყალობით, და დღეს ამ ფენომენის კვლევა აღარ არის წარმოუდგენელი (შტოლცი 2011:39).

ჰანს გლინცი მიუთითებს გენიტივის საერთო მნიშვნელობაზე (Gesamtbedeutung des Genitivs), რომელსაც ის **კუთვნილებას** უწოდებს:

„Wir fassen vielmehr alles zusammen, was durch Genitiv-Anschluß ausgedrückt werden kann, und suchen dafür einen, wenn auch vielleicht ‘vagen‘, ja ‘primitiven‘ gemeinsamen Nenner. Da können wir nun nichts anderes angeben als Zugehörigkeit“ (ზერცისკო 1984: 6).

როგორც ავტორი აღნიშნავს, ასეთ მოსაზრებას პოსესიურობის უზუსტო განმარტებამდე მივყევართ.

პეტერ აიზენბერგი განიხილავს გენიტივის მნიშვნელობას და მას **პოსესიურ და ფლობის** (Genitivus auctoris) ზოგად მიმართებას მიაწერს, თუმცა, მისი აზრით, პოსესიურობას განსაკუთრებულად გამოხატავს **Teil-von-Relation** - ს, ანუ ნაწილის მთელთან მიმართებას. ავტორი მიიჩნევს, რომ გენიტიური ატრიბუტის ამგვარი კლასიფიკაცია პირობითია და აღწერითი ხასიათის მატარებელია.

ზოგადად უნდა აღინიშნოს, რომ პოსესიური კონსტრუქციები მათი მორფოლოგიური თუ სინტაქსური სტატუსის მიხედვით, სხვადასხვა გრამატიკული სფეროს შესწავლის საგანია.

გ. ჰელბიგი და ი. ბუშა განიხილავენ შემდეგ პოსესიურ მიმართებებს:

ქონა-ყოლის მიმართება (haben-Verhältnis):

Das Haus meines Vaters - mein Vater hat ein Haus.

კუთვნილების მიმართება / დამოკიდებულება (Gehören zu Verhältnis):

Die Schule meines Bruders - mein Bruder gehört zu der Schule.

ნაწილის მთელთან მიმართება (Teil-von-Verhältnis):

Die Hälfte des Buches - die Hälfte ist Teil von dem Buch (ჰელბიგი / ბუშა 1998: 592).

თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ პოსესიურობა, როგორც ლინგვისტური ფენომენი, არ შემოიფარგლება მხოლოდ ცნებით **ქონება**. ამას ადასტურებს ჯ. ლაიონზიცი, რომელიც ამტკიცებს, რომ მხოლოდ პოსესიური კონსტრუქციების უმცირესობა განსაზღვრავს სიტყვასიტყვითი მნიშვნელობით **ფლობას** ან **საკუთრებას** (ლაიონზი 1967:722).

მსგავს მოსაზრებას იზიარებს **გიზელა ციფონუნი**, რომელსაც მიაჩნია, რომ პოსესიურობის განსაზღვრებაში აუცილებელია ყურადღების გამახვილება რამდენიმე ნიშან-თვისებაზე, კერძოდ, პოსესორი პიროვნებაა, პოსესუმი კი უსულო, ჩვეულებრივ კონკრეტული, საგანია. რაც შეეხება მიმართებას, ექსკლუზიურია, რაც იმას ნიშნავს, რომ ყოველი პოსესუმისთვის ერთი პოსესორია, რომელიც ავტორის მიხედვით, ფლობს ექსკლუზიურ უფლებას პოსესორის მიმართ. პოსესუმს გააჩნია მატერიალური ან არამატერიალური ფასეულობა. **გ. ციფონუნი** აღნიშნავს, რომ პოსესორს უფლება გადაეცემა სპეციფიური ტრანზაქციის, კერძოდ, ყიდვის ან ჩუქების მეშვეობით. ეს უფლება ნარჩუნდება მანამ, სანამ იგი ახალ ტრანზაქციას არ შეასრულებს. რაც შეეხება პოსესუმზე წვდომას, ამისათვის საჭიროა, ხელმისაწვდომი იყოს პოსესორისთვის:

„A. Der Possessor ist eine bestimmte Person.

B. Das Possessum ist eine unbelebte Entität, gewöhnlich ein konkreter Gegenstand.

C. Die Relation ist exklusiv, d.h. für jedes Possessum gibt es genau einen Possessor.

D. Der Possessor hat bestimmte exklusive Rechte bezüglich des Possessums.

E. Das Possessum ist ein Gegenstand von (materiellem oder immateriellem) Wert.

F. Die Rechte des Possessors werden ihm durch einen spezifischen Transaktionsakt (Kauf, Schenkung) übertragen und verbleiben bei ihm, bis er selbst eine erneute Transaktion tätigt.

G. Der Besitz ist von Dauer.

H. Um Zugang zum Possessum zu haben, befindet es sich typischerweise in lokaler Erreichbarkeit für den Possessor, kann auch ein permanenter oder regelmäßiger Begleiter des Possessors sein“ (ციფონუნი 2005: 27).

უნდა აღინიშნოს, რომ ცნებები **საკუთრება (Possessum)** და **კუთვნილება (Possessivum)** განსხვავდება ერთმანეთისაგან. **კუთვნილება** აღწერს ზოგადად პოსესიურობის გამოხატულებას.

პოსესიური მიმართება შეიძლება გამოიხატოს ე.წ. **არტიკლის ფუნქციის მქონე სიტყვებითაც (Artikelwörter)**, რომლებიც საკმაოდ მრავალფეროვანი პალიტრით გვხვდება ბეჭდური მედიის ტექსტებში.

საინტერესოა **ქრისტიან ლემანის** ხედვა პოსესიურობის მიმართ:

„Possession (lat., „Besitzverhältnis“) ist innerhalb der Linguistik die Bezeichnung sowohl für eine Relation als auch für eine **funktionale Domäne**, die sich um diese Relation kristallisiert“ (ლემანი 2013: 11).

ავტორის აზრით, **კუთვნილების დამოკიდებულება**, როგორც პროტოტიპული ცნება, გამოხატავს ბინარულ მიმართებას მფლობელსა და საკუთრებას შორის, და, რომ კუთვნილებითი კონსტრუქცია იქმნება კუთვნილებითი მიმართებიდან. ამ განმარტების მიხედვით, მეორე წინადადება წარმოადგენს კუთვნილების კონსტრუქციის ძირითად ინსტანციას:

1. **Sein Ohr** (Possessor : er; Possessum: Ohr) (მფლობელი : ის; საკუთრება : ყური)

2. **Peters Bruder** (Possessor: Peter; Possessum: Bruder) (მფლობელი : პეტერი; საკუთრება : ძმა)

3. **Der Grund des Meeres** (Possessor: Meer; Possessum: Grund) (მფლობელი: ზღვა; საკუთრება: ფსკერი) (ლემანი 2013:1).

თუმცა, ასევე საინტერესოა მეორე და მესამე შემთხვევა: წინადადებაში **Peters Bruder** პოსესორი დგას გენიტივში და განვრცობას არ საჭიროებს. ხოლო წინადადებაში

Der Grund des Meeres, მფლობელი არატიპიურია. საკუთრების აღმნიშვნელი არსებითი სახელი წარმოდგენილია განსაზღვრული არტიკლით.

ასევე, მიგვაჩნია, რომ, როდესაც პოსესიურობის ფენომენს აღვწერთ, აუცილებელია რამდენიმე ცნების განხილვა, რომლებიც პოსესიურობის ფენომენის შექმნაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ და პოსესიურ კატეგორიებს წარმოადგენენ.

პოსესიურობასთან მიმართებაში საინტერესოა შემდეგი საკითხი: **ატრიბუტული და პრედიკატული პოსესიურობის ოპოზიცია**, რომლებსაც ბერნდ ჰაინე უნივერსალურ კატეგორიად მიიჩნევს (ჰაინე 1997: 143).

გერმანულ ენაში **ატრიბუტული პოსესიურობა** ძირითადად ბრუნვის, კერძოდ, გენტივის საშუალებით გადმოიცემა, შესაბამისად იქმნება **ნომინალური ფრაზა** [[NP. das Fahrrad] [NP.des Jungen]].

ალიენაციური და ინალიენაციური პოსესიურობის ოპოზიცია (alienable vs. inalienable Possessivität): ცნებებში ალიენაცია (Alienabilität) და ინალიენაცია (Inalienabilität)¹ იგულისხმება განსხვავება გასხვისებად და გაუსხვისებად სახელებს შორის. ჰ.ზაილერთან ალიენაციური და ინალიენაციური პოსესიურობის ნაცვლად ჩნდება **აბსოლუტური (absolute) და რელატიური სახელები (relationale Nomina)**:

Das **Buch** des Schülers vs. Die **Mutter** der Freundin (ზაილერი 1988: 77)

ჰ. ზაილერი ინალიენაციურ სახელებში მოიაზრებს სიტყვებს **დედა, მამა, ექთან, მასწავლებელი, უფროსი**, რომლებიც გამოხატავენ რელაციურობას. ამასთან ერთად, გაუსხვისებადი საკუთრების პროტოტიპები ნათესაობის აღმნიშვნელი და სხეულის ნაწილების გამომხატველი სახელებია. ნათესაობის აღმნიშვნელი სიტყვები გამოხატავენ დამოკიდებულებას, კუთვნილებას (Beziehung bzw. Zugehörigkeit), მაშინ როდესაც სხეულის ნაწილების აღმნიშვნელი სახელები (Pars pro toto –Relation)² გამოხატავენ მთელის ნაწილს (ზაილერი 1988: 81).

ინალიენაციური სიტყვა **დედა** გამოხატავს არა ინდივიდის თვისებას, არამედ ადასტურებს, რომ ამ სახელწოდებით აღნიშნული პიროვნება **A** კავშირშია პიროვნება

¹ inalienabel – (Rechtsw.) unveräußerlich, nicht übertragbar (Duden- Das Fremdwörterbuch 2005:445).

² Pars pro Toto *das*; - (lat.): Sprachw. Redefigur, die einen Teilbegriff an die Stelle eines Gesamtbegriffs setzt (z.B. unter einem Dach = in einem Dach) (Duden- Das Fremdwörterbuch 2005:766).

B-სთან. ეს მიმართება კი შემდეგნაირად აღინიშნება: **Mutter von**. შესაბამისად სიტყვა **დედა** B-ს გარეშე, ე.ი. **შვილის** გარეშე აზრს მოკლებულია.

NP	PRED	NP k
Jemand	Mutter von	Jemand k.

როგორც **დედა (Mutter)** მიანიშნებს **შვილის** არსებობაზე, ასევე მიუთითებს იგი **მასწავლებელზე** და ა.შ. **რელატიური სახელები** არ უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ ნათესაობის და სხეულის ნაწილების აღმნიშვნელი სახელებით. ამ მოსაზრებასთან მიმართებაში, იგი აღნიშნავს, რომ ნათესაობის გამომხატველი სახელები შეიძლება განხილული იყოს სოციალურ ჭრილში, როგორც **მასწავლებელი, ექიმი ... (Lehrerin, Ärztin ...)**. თუ სიტყვა **დედა** გამოხატავს მიმართებას **შვილთან**, მაშინ ასევე გამოხატავს **სახლი** მიმართებას **კართან**, რადგან კარი წარმოადგენს სახლის ერთ-ერთ მახასიათებელ ნიშანს. (ზაილერი 1988: 81).

ქრისტიან ლემანი შემდეგნაირად განიხილავს **რელატიურ სახელებს**:

„Begriffe wie die von **Verwandten** (Mutter, Bruder usw.), von **Körperteilen** (Hand, Gesicht usw.), von **Raumregionen** (Seite, Ecke, Spitze, Boden usw.) sind semantisch **relational**... Mütter, Hände, Seiten usw. kommen normalerweise nicht isoliert, sondern nur als die Mutter, Hand, Seite von jemand bzw. etwas vor“ (ლემანი 2013: 3).

ალიენაციური, 3. ზაილერის მიხედვით, იგივე **აბსოლუტური სახელი**, მაგ.: **წიგნი, რვეული (Buch, Heft)** განსხვავებით **ინალიენაციური, რელატიური სახელისაგან** არ გულისხმობს არანაირ მიმართებას: **jemandes Buch**.

გ. ციფონუნის აზრით, თუ **ალიენაციური სახელი კუთვნილების** მიმართებაში იჩენს თავს, მაშინ საჭიროა კუთვნილებითი არტიკლის ფუნქციის მქონე სიტყვის გამოყენება, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელია **წიგნის, რვეულის** ამოცნობა. კუთვნილებითი ნაცვალსახელით **ჩემი (mein)** კუთვნილებითი დამოკიდებულების გამოხატვის შემდეგ შესაძლებელია **ჩემი რვეულის (mein Heft)** გამოყოფა **რვეულთა ჯგუფიდან** (ციფონუნი 2005: 3).

როგორც ზემოთ აღინიშნა, გერმანულ ენაში, ძირითადად, კუთვნილებითი მიმართების გამოხატვა შესაძლებელია **გენტივით (der Genitiv)**, რომელიც პასუხობს

კითხვას **wessen?** (ძირითადად ვისი? იშვიათად რისი?) და რომელსაც უშუალოდ მოსდევს მარკირებული არსებითი სახელი (**wessen Buch?** - ვისი წიგნი?).

3. ვაინრიხის მიხედვით: „Die Markierung des Genitivs zeigt sich am Artikel und am Substantiv und somit ist der Genitiv, im Vergleich mit den anderen Kasus auffallend deutlich markiert und zwar durch das Flexiv **-s** oder **-es**“ (ვაინრიხი 1993: 698).

„ამ სახის კუთვნილებითი მიმართების გადმოცემის შემთხვევაში, [...] ჯერ ვასახელებთ საგანს, შემდეგ მას, ვისაც იგი ეკუთვნის: **die Handtasche der Frau, die Fenster unseres Hauses, der Bruder dieses Mädchens.** [...]. არსებითი სახელი გენტივში, ასახელებს რა, თუ ვის ეკუთვნის საგანი, ამით აკონკრეტებს მას და ამ საგნის გამომხატველი არსებითი სახელიც შესაბამისად ჩვეულებრივ განსაზღვრული არტიკლით იხმარება“ (გვენცაძე 2004:288):

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ გენტივის ძირითადი მნიშვნელობა პოსესიურობისა და საგნის ნაწილის მთელთან მიმართების გამოხატულებაა. პოსესიურობის გამოხატვაში გენტიური ატრიბუტის (**das Genitivattribut**) მნიშვნელოვან როლზე მიუთითებს პეტერ გალმანი:

„**Das Genitivattribut** (auch: attributiver Genitiv) ist ein Attribut, also ein Gliedteil, das von einem Nomen abhängt, in Form einer Nominalphrase im Genitiv“ (გალმანი 2014/2015:1).

1.4. დატივისა და გენტივის ურთიერთმიმართება. თანამედროვე გერმანული ენათმეცნიერების აქტუალურ საკითხს წარმოადგენს დატივისა და გენტივის ურთიერთდამოკიდებულების საკითხი, რადგან არსებობს ტენდენცია, დატივის მიერ გენტივის შევიწროებისა და ენიდან განდევნისა. გენტივის პრობლემატიკასთან უშუალო კავშირშია ის ფაქტი, რომ გენტივი გერმანულ ენაში სხვადასხვა შინაარსით და ფუნქციით წარმოჩნდება. მაგალითად, როცა გენტივის გვერდით არიან მსგავსი მნიშვნელობის მქონე კონსტრუქციები:

1. Ich beschuldige Sie **des Mordes** | Ich unterstelle Ihnen **einen Mord**

2. Am Tag **des Mordes** regnete es | Am Tag, **an dem der Mord stattfand**, regnete es

3. Anhand **des Mordes** lässt sich zeigen, ... | Mit **dem Mord** lässt sich zeigen, ... (კოპფი

2013: 5)

პირველ შემთხვევაში, საქმე გვაქვს გენტივის ობიექტთან, რომელიც დამოკიდებული არის ზმნაზე **beschuldigen**. მეორე შემთხვევაში, საუბარია განსაზღვრებაზე, ხოლო მესამეში, ბრუნვაზე, რომელსაც მოითხოვს წინდებული, ამ შემთხვევაში **anhand**. სამივე მაგალითში წარმოდგენილია მოვლენათა განვითარება, მაგრამ ისინი ერთმანეთის პარალელურად კი არ მიმდინარეობს, არამედ სამივეში გენტივი და დატივი მძაფრ კონკურენტულ ურთიერთდამოკიდებულებაში იმყოფება.

ისევე როგორც დატივი, გენტივიც ახდენს წინადადებაში ობიექტის მარკირებას; თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ეს არქაიზმია, ხოლო დატივთან აღნიშნული ზმნის გამოყენება ნორმატიული და თანამედროვეა:

Genitiv: Wir gedenken **der zahlreichen Opfer**

Dativ: Wir helfen **den zahlreichen Opfern** (კოპფი 2013: 7)

თუ რომელ ბრუნვაში იქნება ობიექტი, ეს დამოკიდებულია ზმნაზე.

ზმნები, რომლებიც გენტივის ობიექტს მოითხოვს, დღესდღეობით იშვიათია, მათი უმეტესობა დროთა განმავლობაში ვერ დარჩა მისი ბრუნვის ერთგული. ისინი ზოგჯერ უფრო მეტად იხრებიან დატივისკენ, ან წინდებულის დამატებისკენ. მაგალითად:

Er **gedenke** in der Silvesternacht besonders **jenen russischen Soldaten**, die die nationalen Interessen des Landes in entfernteren Regionen verteidigen, sagte Putin in der am Donnerstag vom Staatsfernsehen ausgestrahlten Rede.³

დატივის გამოყენება ამ შემთხვევაში შეიძლება იმით აიხსნას, რომ ზმნა **gedenken**, განსაკუთრებით კი, გერმანული ენის შვეიცარიულ და ავსტრიულ ვარიანტებში, ამ ბრუნვას მართავს:

An die Demokratie erinnern sich hier einige nur, wenn es ihnen nützt. (statt: der Demokratie)⁴

³ F.A.Z. 2016. Nachricht: Neujahrsansprache im Kreml: Putin schwört Russen auf Kampf gegen Terror ein.

Quelle: dpa <https://www.faz.net/aktuell/politik/kampf-gegen-den-terror/neujahrsansprache-im-kreml-putin-schwoert-russen-auf-kampf-gegen-terror-ein-13992433.html>

⁴ Zeit online 2016. Interview von Özlem Topçu: "Wir erleben seit einem Jahr einen zivilen Putsch".

<https://www.zeit.de/zustimmung?url=https%3A%2F%2Fwww.zeit.de%2Fpolitik%2Fausland%2F2016-07%2Fselahattin-demirtas-tuerkei-demokratie-putsch-interview>

აღნიშნულ პრობლემასთან მიმართებაში საინტერესოა ირმარდ ელტერის სტატია: „Genitiv versus Dativ. Die Rektion der Präpositionen wegen, während, trotz, statt und dank in der aktuellen Zeitungssprache“. იგი ეხმაურება ბოლო წლებში, განსაკუთრებით არალინგვისტების დისკუსიებს ენაში ცვლილებების თემაზე, რომლებიც ძირითადად უკავშირდება არაერთ პრობლემას: ანგლიციზმების მომეტებით გამოყენება, კონიუნქტივის გამოყენების შემცირება და გენტივის დატივით ჩანაცვლება, რაც არა მარტო ენაში ცვლილებად, არამედ ენის დაშლის სიმპტომად იქნა შეფასებული (ელტერი 2012:125).

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ, ავტორს მოჰყავს მრავალჯერ ციტირებული შეუსაბამო ენის ყოველდღიურ გამოყენებასა და სალიტერატურო ენის ნორმას შორის, რაც გამოიხატება განსაზღვრულ წინდებულებთან, განსაკუთრებით კი, ეს ეხება წინდებულს **wegen**, გენტივის დატივით ჩანაცვლებაში.

სტევენ ბარბურსა და პატრიკ სტევენსონზე დაყრდნობით, ი. ელტერი აღნიშნავს, რომ გენტივის გამოყენება გერმანულ ენაში ლიტერატურული ენით შემოიფარგლება: „Ist er in einem einzelnen Satz präsent, so hebt er diesen quasi automatisch als eine standardsprachliche, formelle Äußerung hervor“ (ელტერი 2012:125-136).

სასაუბრო ენაში კი, ავტორის მიხედვით, გენტივის დატივით ჩანაცვლება შედარებით ნორმალურია, თუმცა არაკორექტულად ითვლება. ამის გამო ზოგიერთი მოსაუბრე ამას თავს არიდებს:

„In der Umgangssprache nimmt sich die Ersetzung des Genitivs durch den Dativ als relativ normal aus, obwohl sie als inkorrekt gilt und deshalb auch von bestimmten Sprechern prinzipiell vermieden wird“ (ელტერი 2012:125).

ავტორი კვლავ ს. ბარბურსა და პატრიკ სტევენსონს იმოწმებს, რომლებიც აღნიშნავენ, რომ ამ მოვლენით კიდევ ერთხელ ხდება ენის ყოველდღიურ გამოყენებასა და ენის გრამატიკას შორის შეუსაბამობის დემონსტრირება:

„In der Umgangssprache nimmt sich die Ersetzung des Genitivs durch den Dativ als relativ normal aus, obwohl sie als inkorrekt gilt und deshalb auch von bestimmten Sprechern prinzipiell vermieden wird. Nach Barbour/Stevenson handelt es sich hier um

eine Erscheinung, „an der sich sehr gut die Divergenz des alltäglichen Sprach-gebrauchs von der Grammatiklehre demonstrieren lässt“ (ელტერი 2012:125-136).

დატივისა და გენტივის შორის კონფრონტაციის პრობლემას განიხილავს ასევე, **კორინე იმბოდენი** თავის შრომაში „Präpositionale Rektions-Alternativen im gesprochenen Deutsch. Eine korpusgestützte Analyse struktureller Muster“. აღნიშნულ პრობლემას ავტორი განიხილავს წინდებულების trotz, wegen, während, gemäß მაგალითზე. ავტორის მიხედვით, ეს ის წინდებულებაა, რომელთა გამოყენება ენაში სხვადასხვა ბრუნვასთან ხდება ისე, რომ ისინი მნიშვნელობას არ იცვლიან. სწორედ ამიტომ, ისინი ენის მომხმარებლებისთვის წარმოადგენენ საეჭვო ფორმას. ამასთან არსებობს კვლევები წერილობითი ენის კორპუსებთან მიმართებაში, და ამ კვლევების საფუძველზე მოცემული ვარიაციების არსებობა დაფუძნებულია გრამატიკალიზაციის მოდელზე, ანალოგიური ფორმების წარმოშობაზე და ა.შ. (იმბოდენი 2018:16-18)

ავტორს შრომაში გამოყენებული აქვს მაგალითები კორპუსიდან FOLK (Forschungs- und Lehrkorpus Gesprochenes Deutsch), რომელიც ეყრდნობა სასაუბრო ენას.

კორინე იმბოდენი თავის წიგნში განიხილავს **კლაუდიო დი მეოლას** პირველ შრომებს (დი მეოლა 1999: 344), სადაც ავტორმა, მის მიერ შერჩეული კორპუსის საფუძველზე, ოთხი წინდებული გამოიკვლია, რომლებიც გენტივის მართავენ. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ წინდებულები nahe, entsprechend und gemäß უფრო ხშირად მარცხენა, წინდებული entgegen კი, მარჯვენა პოზიციაზე გვხვდება; გენტივის წილი მრავლობით რიცხვში მეტია, ვიდრე მხოლობითში; იგი, უპირატესად, დარგობრივ და პრესის ტექსტებში გამოიყენება; მყარი მართვა მხოლოდ ძალიან დაბალი და ძალიან მაღალი გრამატიკალიზაციის მქონე წინდებულებს ახასიათებთ, დანარჩენებთან შეინიშნება მერყეობა; დატივი მარჯვენა, და, დატივი ან გენტივი მარცხენა, პოზიციაზე დაფიქსირდა მხოლოდ წინდებულთან entlang. კორპუსული კვლევისას, შემთხვევითი შერჩევის პრინციპმა აჩვენა, რომ წინდებულებს entgegen, nahe, entsprechend, gemäß, აქვთ უნარი თუნდაც ნორმატიული ენის საპირისპიროდ, წერილობით ენაში მართონ გენტივი. ზემოთ მოყვანილ მოსაზრებას ადასტურებს კორინე იმბოდენის კონცეპცია:

„Folgende Schlüsse konnten gezogen werden:

1. Nahe, entsprechend und gemäß stehen öfter in Prä-, entgegen steht öfter in Poststellung.

2. Die Variation ist auf einen bestimmten strukturellen Kontext beschränkt: Nur in Prästellung schwankt die Rektion (zwischen Genitiv und Dativ), die Poststellung regiert stabil den Dativ.

3. Genitivrektion ist nicht selten.

4. Der Genitivanteil ist im Plural höher als im Singular.

5. Genitive kommen bevorzugt in fach- und pressesprachlichen Texten vor, seltener in anderen Teilkorpora (Unterhaltung, Belletristik und Sachprosa).

6. Eine konstante Rektion ist nur für Adpositionen mit sehr niedrigem und sehr hohem Grammatikalisierungsgrad charakteristisch. Alle dazwischen liegenden Stufen weisen Schwankungen auf.

7. Die Eigenschaft Dativ in Poststellung und Dativ oder Genitiv in Prästellung wurde bis jetzt nur entlang zugeschrieben. Die Stichprobe zeigt aber, dass entgegen, nahe, entsprechend, gemäß – entgegen der standardsprachlichen Norm – selbst in kontrollierter Schriftsprache einen Genitiv regieren können“ (იმბოდენი 2018:16).

კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე, დაადგინა, რომ გრამატიკალიზაციის ხარისხი დატვივის მარჯვენა პოზიციის წინდებულებისა მით უფრო მაღალია

1. რაც უფრო დიდია წილი მარცხენა პოზიციისა

2. რაც უფრო დიდია გენტივის მართვის წილი.

ოდინდელი დატვივი ადგილს უთმობს გენტივს მარცხენა პოზიციის წინდებულებთან. ამით კი, მაქსიმალური ხდება საწყისი სტრუქტურიდან გადახვევის ხარისხი (იმბოდენი 2018:17).

დი მეოლას კვლევებმა ნათელი გახადა, რომ მართვის ცვლა წინდებულებთან, გრამატიკალიზაციის პროცესის შედეგს წარმოადგენს. გარდა ამისა, როდესაც წინდებულიან ფრაზაში ხდება ადგილის მონაცვლეობა, ეს წინ უსწრებს ბრუნვის ცვლას და ასევე, გრამატიკალიზაციის პროცესის ნაწილს წარმოადგენს.

გრამატიკალიზაციის მოდელი, როგორც მართვის მონაცვლეობის მამოძრავებელი ძალა, ხდება წინაპირობა ნასახელარ წინდებულებთან მიმართებაში (დი მეოლა 2009: 216–218).

კ. იმზოდენი, კორპუსის კვლევის შედეგად ადგენს, რომ დატივი გენიტივის წინდებულებთან და გენიტივი დატივისა და აკუზატივის წინდებულებთან იქნა გამოყენებული.

1.5. გენიტივი გამოყენებით პლანში. გენიტივთან დაკავშირებული აქტუალური პრობლემატიკის განხილვისას, მიგვაჩნია, რომ წარმოდგენილი უნდა იქნეს ასევე მნიშვნელოვანი და მრავალჯერ განხილული საკითხი - გენიტივის სწავლება გერმანული როგორც უცხო ენის შემსწავლელებთან. ამასთანავე, საკმაოდ საინტერესოა გენიტივის მრავალფუნქციურობის წარმოჩენა გამოყენებითი კუთხითაც. ამ საკითხს მრავალი კვლევა მიემდგვნა, მაგრამ მათ შორის გამოვყოფთ დეიზი ლანგეს, კრისტოფ ბატენის და ერიკ მორგენზენის ნაშრომებს.

გენიტივის გამოყენებით პლანში შესწავლა ყოვეთვის იწყება გერმანულ ენაში ბრუნვის კატეგორიის დახასიათებით და მისი თავისებურებების აღწერით. კერძოდ, აღნიშნულია, რომ ბრუნვა მორფო-სინტაქსური კატეგორიაა, რომლის რეალიზება ნომინალურ ფრაზაში ხდება და წინადადების შიგნით სემანტიკური კავშირით გამოიხატება.

გერმანული ენის ბრუნვათა სისტემა განიხილება, როგორც ერთ-ერთი ყველაზე დიდი გამოწვევა გერმანული ენის - როგორც უცხო ენის, სწავლებასა და დაუფლებაში. არსებობს მოსაზრებები, რომ აღნიშნული სირთულეები განპირობებულია თვით შემსწავლელის მშობლიური ენით, მაგრამ ყურადსაღებია ის გარემოებაც, რომ კვლევები ამ მიმართულებით საკმაოდ მწირია.

თანამედროვე გერმანულ ენაში ოთხი ბრუნვაა. თითოეული მათგანი მეტ-ნაკლებად აქტიურ მონაწილეობას იღებს როგორც ნომინალურ ფრაზაში, ასევე ზმნების, წინდებულების და ზედსართავი სახელების მართვაში.

კრისტოფ ბატენი სტატიაში „Der Genitiv als Attributkasus im Fremdsprachenerwerb“ იკვლევს გენიტივის როლს უცხო ენის შესწავლასა და სწავლების პროცესში. მკვლევარი ეყრდნობა ნიდერლანდელი გერმანული ენის შემსწავლელებთან

ჩატარებულ ექსპერიმენტს იმის შესახებ, თუ როგორ გამოხატავენ ისინი გერმანულ ენაში კუთვნილებას. კვლევის საფუძველზე ბატენი აკეთებს დასკვნას, რომ, მაშინ, როცა ბავშვებში, რომელთათვისაც გერმანული ენა მშობლიურია ან მეორე ენაა, სირთულეს წარმოადგენს მარჯვენა პოზიციის გენიტის ატრიბუტის შესწავლა, გერმანული ენის როგორც უცხო ენის შემსწავლებლებს შესწევთ უნარი, მარჯვენა პოზიციის ატრიბუტებს დაურთონ გენიტის მარკირება. ავტორი მათ სამ ჯგუფში აერთიანებს, რომელთაგან პირველი უპირატესობას von-წინდებულიან ფრაზას ანიჭებს; მეორე - გარკვეულწილად ითვალისწინებს გენიტის მარკირებას, თუმცა ხშირად von-წინდებულიან ფრაზას იყენებს და მესამე კი უპირატესობას მარჯვენა პოზიციის ატრიბუტებს ანიჭებს:

„Während Kinder im Erstspracherwerb und im Zweitspracherwerb das nachgestellte Genitivattribut nur mühsam erwerben, sind DaF-Lerner imstande, nachgestellte Attribute mit einer Genitivmarkierung zu versehen. Es lassen sich sequenzmäßig drei Gruppen unterscheiden: Eine Gruppe bevorzugt von-Phrasen; eine zweite Gruppe fügt in geringem Maße Genitivmarkierungen hinzu, aber greift trotzdem noch häufig auf von-Phrasen zurück; eine letzte Gruppe bevorzugt nachgestellte Genitivattribute“ (ბატენი 2013:195).

კ. ბატენი ნაშრომში გენიტის განიხილავს, როგორც ატრიბუტის ბრუნვას, კუთვნილება კი გერმანულ ენაში, როგორც წესი, გამოიხატება მარჯვენა პოზიციის ატრიბუტით, რომელიც საზღვრულს განსაზღვრული ნიშნის მიხედვით, უფრო ზუსტად განსაზღვრავს. ავტორი ასევე მიუთითებს მარცხენა პოზიციის ატრიბუტზე, რომელიც, ძირითადად, საკუთარ სახელებთან ფიგურირებს და არტიკლი არ ახლავს თან. ან კიდევ, ნათესაობის აღმნიშვნელ სახელებზე, რომლის დროსაც ყველა სახელი, განურჩევლად სქესისა, -s დაბოლოებას დაირთავს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ავტორი von-წინდებულიან ფრაზის გამოყენებაზე საუბრობს. თუმცა კ. ბატენის მიხედვით, აღნიშნული ფრაზის გამოყენება თანამედროვე გერმანულ ენაში ფართოდ არის გავრცელებული, მაშინაც კი, როცა გენიტის ატრიბუტის გამოყენება სავსებით შესაძლებელი იქნებოდა:

„Zum Ausdruck von Zugehörigkeit im Deutschen wird das Bezugswort in der Regel von einem nachgestellten Genitivattribut näher bestimmt. [...] Es kommen auch vorangestellte

Genitive vor, und zwar wenn es sich um artikellose Eigennamen und Verwandschaftsbezeichnungen wie *Mutter*, *Vater* handelt. Dieser Genitiv wird für alle Genera mit *s* gebildet. Wenn der Gebrauch einer *s*- oder einer *r*-Endung nicht möglich ist, wird eine Präpositionalphrase mit *von* verwendet [...]. Die Ersatzkonstruktion mit *von* ist im Gegenwartsdeutschen allerdings weit verbreitet, auch wenn der Gebrauch eines Genitivattributs durchaus möglich wäre“ (ბატენი 2013:196).

შეჯამების სახით, კ. ბატენი აკეთებს დასკვნას, რომ, როგორც კი პრობანდებმა მარჯვენა პოზიციის გენიტივის ატრიბუტი ათვისეს, **von**-წინდებულიანი ფრაზის გამოყენების სიხშირე შემცირდა, ან საერთოდ აღარ გამოიყენებოდა. ამასთან, შესაძლებელი გახდა ათვისების სამი განსხვავებული ფაზის გამოყოფა; პირველ შემთხვევაში, მოსწავლეები ორ შესაძლო ვარიანტს იყენებენ მყარი სიტყვათწყობით. მეორე ფაზაზე, პირველისგან განსხვავებით ჩნდება გენიტივის მარკირებები. რაც შეეხება მესამე ფაზას, აქ ხდება მარჯვენა პოზიციის გენიტივის ატრიბუტის გამოყენება, **von**-წინდებულიანი ფრაზისა კი მცირდება ან საერთოდ ქრება:

„Insgesamt erwecken diese Beobachtungen den Anschein, dass die Verwendung der *von*-Konstruktionen zurückgeht oder sogar ganz verschwindet, sobald der Genitiv als Attributkasus nachgestellter Phrasen richtig erworben ist. Es lassen sich entsprechend der [...] Gruppeneinteilung also drei Erwerbsphasen unterscheiden (der vorangestellte Genitiv wird dabei nicht berücksichtigt):

1. Die Lerner benutzen die zwei Möglichkeiten mit fester Wortstellung. Dabei werden die *von*-Phrasen bevorzugt. Genitivmarkierung kommt nicht vor.
2. Ebenso wie 1. Phase, aber erste Genitivmarkierungen tauchen auf.
3. Nachgestellte Genitivattribute mit entsprechender Markierung setzen sich durch und *von*-Phrasen nehmen ab oder verschwinden ganz“ (ბატენი 2013:201).

რაც შეეხება მონაცემთა ინტერპრეტაციას, კ. ბატენი ახდენს „ნიშანთა უნიფიცირების“ („Merkmalunifizierung“) მეშვეობით. ამ შემთხვევაში, ავტორის მიხედვით ხდება კონსტიტუენტებს შორის გრამატიკული ინფორმაციების გაცვლა და მათი უნიფიცირება. პირველ ეტაპზე, ავტორის მიხედვით, ნიშანთა უნიფიცირება ფრაზის შიგნით მიმდინარეობს; ქვემდებარისა და ზმნის შეთანხმება მოითხოვს

გრამატიკული ინფორმაციის გაცვლას, რაც ფრაზას სცდება. კ. ბატენი, ასევე ითვალისწინებს იმ ფაქტს, რომ დედანაზე მოსაუბრის შემთხვევაში, ავტომატურად ხდება ნიშანთა უნიფიცირება, დამწყებთან კი ეს პროცესი ეტაპობრივად მიმდინარეობს:

„Es lassen sich also drei Entwicklungsstufen unterscheiden:

1. keine Merkmalunifizierung

2. phraseninterne Merkmalunifizierung

3. phrasenübergreifende Merkmalunifizierung“ (ბატენი 2013:202).

კ. ბატენის მიხედვით, ნომინალურ ფრაზაში ხდება ბრუნვის ინფორმაციის გაცვლა და უნიფიცირება კონსტიტუენტებს შორის. ეს გაცვლა კი, ავტორის აზრით, მხოლოდ მას შემდეგ არის შესაძლებელი, როცა მოსწავლე დაეუფლება ნიშანთა უნიფიცირებას ფრაზებს შიგნით, რაც ერთბაშად არ ხდება.

კ. ბატენი აღნიშნავს, რომ ნიშანთა უნიფიცირება არ არის ერთადერთი თეორია, რომლის მიხედვითაც შესაძლებელი იქნება მონაცემთა განმარტება, თუმცა, მისი აზრით, საინტერესოა უცხო ენის სწავლების პროცესში. ავტორის აზრით შეუძლებელია პროცესის ბუნებრივი განვითარების „ჯობნა“, რომ ეს მოსაზრება მხოლოდ ჰიპოთეზაა სწავლებადობის შესახებ.

ასევე, ავტორი მიუთითებს იმაზე, რომ პრობანდები აღარ ან თითქმის აღარ იყენებდნენ **von**-ფრაზებს, როგორც კი დაეუფლნენ *s* დაბოლოების გამოყენებას. ეს შედეგი კი, ავტორს იმდენად მნიშვნელოვნად მიაჩნია, რამდენადაც ფრაზებს შიდა ნიშანთა უნიფიცირება არ გულისხმობს, რომ ენობრივი სტრუქტურების ადრეულ საფეხურზე გამოყენება არ შეიძლება. ჩვენ სრულიად ვიზიარებთ ამ მოსაზრებას.

გამოყენებით პლანში განსხვავებულად და, ვფიქრობთ, საინტერესოდ განიხილავს **დეიზი ლანგე** გენიტის სტატიაში „Der Genitiv in der „Leichten Sprache“ – das Für und Wider aus theoretischer und empirischer Sicht“ (ლანგე 2019)

აღსანიშნავია, რომ ე.წ. „მარტივი ენა“⁵ ითვალისწინებს კომუნიკაციას ბარიერების გარეშე, რომელიც შექმნილია კოგნიტიური შეზღუდვების მქონე ადამიანებისათვის. თავდაპირველად, „მარტივ ენასთან“ დაკავშირებით, გარკვეული საკითხები იქნა

⁵ „Leichte Sprache“. საკუთარი თარგმანი.

გამოკვლევითი პროექტის „Leichte Sprache im Arbeitsleben“ ფარგლებში. კვლევის ძირითად საგნად, სწორედ გენტივი იქნა არჩეული. სამიზნე ჯგუფებს წარმოადგენდნენ, ერთი მხრივ, გონებრივი შეზღუდვის მქონე და, მეორე მხრივ, წერა-კითხვის უცოდინარი პირები. ანალიზით უნდა დადგენილიყო, რამდენად რთული იქნებოდა გენტივი ამ ორი ჯგუფისთვის, ვინაიდან მკვლევრები რეკომენდაციას უწევდნენ მათთვის გენტივის დატივური **von**-წინდებულებით ფრაზით ჩანაცვლებას.

დ. ლანგეს თანახმად, გენტივის თემასთან დაკავშირებული კვლევის ორივე ფაზის მიზანი იყო იმის დადგენა, თუ რამდენად გამოყენებადი და აღქმადია გენტივი ზემოთ დასახელებულ სამიზნე ჯგუფებში.

რაც შეეხება გამოყენებას, დადგენილ იქნა, რომ გენტივი ე.წ. „მარტივ“ ტექსტებში გვხვდება ძირითადად, ატრიბუტის ფუნქციით. ავტორის აზრით, საერთოდ, დებატები გენტივის და შესაძლებელი სუბსტიტუციური ფორმების ირგვლივ იმაზე მეტყველებს, რომ „მარტივი ენის“ წესები ნაწილობრივ ერთმანეთს ეწინააღმდეგება და ამით საეჭვოს ხდის მათ გამოყენებას სასწავლო პროცესში. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ იგი ასახელებს მოკლე წინადადებების გამოყენებას, მაგრამ ნომინალიზირებისა და დამოკიდებული წინადადების აკრძალვას.

„Insgesamt bezeugt die Auseinandersetzung mit dem Genitiv und möglichen Substitutionsformen, dass die Regeln „Leichter Sprache“ zum Teil im Widerspruch zueinander stehen und so zwangsläufig für Unsicherheit in der Umsetzung sorgen (z.B.: geringe Satzlänge, aber Nominalisierungs- und Nebensatzverbot)“ (ლანგე 2019:37-72).

კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე, დ. ლანგე საერთოდ კითხვის ქვეშ აყენებს მოცემულ სამიზნე ჯგუფებში გენტივის გაგების პრობლემებს და სუბსტიტუციის საჭიროებას. იგი აღნიშნავს, რომ ემპირიულ დასკვნებში კვლევის დროს გამოყენებული ტესტიდან არანაირი ევიდენსი ამისა არ მოიპოვება. რაც შეეხება აღქმის თვალსაზრისით **von**-ფრაზის უპირატესობას გენტივის ატრიბუტების ტიპებთან მიმართებაში, ეს მხოლოდ მინიმალური, მაგრამ უმნიშვნელოა, და ეს ტენდენცია განსაკუთრებით გამოიკვეთა ორივე სამიზნე ჯგუფში პოსესიურ ატრიბუტებთან. კორპუსის შედეგებით, გენტივის გამოყენება პოსესიური ატრიბუტის ფუნქციით, ნაკლებად ფიგურირებს. და, თუ ეს ასეა, დ. ლანგეს აზრით, ეს მეტყველებს „მარტივი“

ტექსტების პრაქტიკის ნეგატიურ გავლენაზე წერილობითი და ზეპირი მეტყველების დაუფლებისას და, რომ წესები სასწრაფოდ გადახედვას საჭიროებს.

გენიტივის ატრიბუტების განვრცობამ, ასევე აჩვენა სირთულე „მარტივ ენაში“ პარტიტიული ატრიბუტის აღქმის კუთხით, როგორც von წინდებულიან, ასევე გენიტიურ ფრაზაში. თუმცა, ავტორი ამ შედეგს არ მიიჩნევს მნიშვნელოვნად. თითქმის უპრობლემო აღმოჩნდა ასევე ნომინალიზაციის ორივე სახეობა. ის გამოიყენება უმეტეს შემთხვევაში, გენიტივში კი უფრო კარგად იქნა აღქმული, ვიდრე წინდებულიან სუბსტიტუტში. ეს კი, ავტორის აზრით, ეწინააღმდეგება გენიტივისა და ნომინალიზაციის უგულებელყოფას, და, მოკლე წინადადებების გამოყენებას უფრო არსებითი მნიშვნელობა უნდა მიენიჭოს, ვიდრე ნომინალიზაციისას.

დ. ლანგეს საინტერესოდ მიაჩნია ის ფაქტი, რომ ორივე სამიზნე ჯგუფში, გადაწყვეტილების მიღების კუთხით, უმნიშვნელო განსხვავება დაფიქსირდა გენიტიური და von სტრუქტურების აღქმაში. ეს კი, მისი აზრით, ამყარებს კრიტიკას იმის თაობაზე, რომ „მარტივი ენა“ უნივერსალურ და ყველაზე მორგებულ კონცეპციას წარმოადგენს. ავტორი თვლის, რომ მსგავსი კვლევა საჭიროა ჩატარდეს უფრო დიდ ჯგუფებში და ტესტის უფრო ჰომოგენური გადანაწილებით, რათა უფრო განზოგადებული შედეგი იქნას მიღწეული ამ მიმართულებით.

რაც შეეხება ტესტის მოცულობას, დ. ლანგე მიიჩნევს, რომ გენიტიური ატრიბუტების დანაჩენი სახეობებიც უნდა იქნას მხედველობაში მიღებული. ასევე, გამოკვლეული უნდა იქნას, თუ რა ზეგავლენას ახდენს გენიტიური სტრუქტურებისა და მათი სუბსტიტუტების სემანტიკური, მორფოლოგიური და სტრუქტურული მახასიათებლები მათ აღქმაზე. ტესტმა, მისი აზრით, შესაძლებელი გახადა ამ ფაქტორების შესახებ ცალკეული ჰიპოთეზების წამოყენება:

„Weiterer Forschungsbedarf besteht zudem zur Verständlichkeit hier nicht einbezogener Genitivtypen, wie etwa dem Genitivus definitivus/explicativus, qualitatis oder superlativus, sowie zum Einfluss semantischer, morphologischer oder struktureller Eigenschaften der Genitivkonstruktionen bzw. derer Substitute auf das Verstehen. Der Verständnistest ermöglicht es, vereinzelt Hypothesen zu diesen Einflussfaktoren aufzustellen“ (ლანგე 2019:68).

გენტივის გამოყენებითი კუთხით განხილვა შეეხება არა მარტო სასწავლო პროცესს, არამედ, ამ კუთხით ტერმინოლოგიურ სირთულეებსაც. ამას მოწმობს **ერიკ მორგენზენის** სტატია „Die Termini direktes und indirektes Objekt in der Grammatik: Gebrauch und Relevanz im DaF-Unterricht“, რომელშიც გამოკვლეული და განხილულია აღნიშნული ტერმინები სხვადასხვა აღიარებული გრამატიკების მასალაზე. კვლევა ეყრდნობა დანიელ გერმანული ენის შემსწავლელებთან ჩატარებულ ექსპერიმენტს. ასევე, არის მცდელობა აღნიშნული პრობლემის საინტერესოდ გადაწყვეტისა:

„Zum Gebrauch der Termini in ausgewählten Grammatiken. Zunächst einmal sei darauf hingewiesen, daß die genannten Termini nicht in allen Grammatiken des Deutschen benutzt werden.! In diesen Grammatiken finden sich ausschließlich Bezeichnungen wie Genitivobjekt, Akkusativobjekt usw. In vielen anderen Darstellungen kommen die Bezeichnungen direktes und indirektes Objekt aber neben den morphosyntaktischen Bezeichnungen vor.? Es geht mir im folgenden darum, diese letztere Gruppe von Grammatiken etwas näher zu betrachten, und zwar erst einige für Dänen abgefaßte Schulgrammatiken des Deutschen, dann einige größere Nachschlagewerke für den Universitätsgebrauch“.⁶ (მორგენზენი 2021:645)

მიგვაჩნია, რომ აღნიშნული კვლევები ძალიან საინტერესოა, რადგან ვთვლით, რომ მსგავსი კვლევები კიდევ უფრო სრულყოფილ პასუხს გაცემს იმ კითხვებზე, რომლებიც, უკვე დიდი ხანია, გენტივთან დაკავშირებით ჩნდება.

1.6. გენტივი როგორც სტილისტური საშუალება. როგორც უკვე აღინიშნა, გენტივი სხვა ბრუნვებისაგან გამოირჩევა, როგორც მრავალფუნქციური ბრუნვა. საინტერესოა გენტივის, როგორც სტილისტურ საშუალების აღწერა და გამოკვლევა. საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ გენტივი, როგორც სტილისტური საშუალება, უნდა იქნეს განხილული დიაქრონიასთან კავშირში, რადგან დროითი ფაქტორი დიდწილად განსაზღვრავს გენტივის, როგორც მხატვრულ-სტილისტური მახასიათებლის არსს და რაობას. ამ მხრივ, გერმანულ ენათმეცნიერებაში არსებობს კვლევები, რომლებიც ყურადღებას იმსახურებენ. მათ შორის გამოვყოფდით **ქრისტინ შეცლეს** სტატიას

⁶ Mogensen, Jens Erik: Die Termini direktes und indirektes Objekt in der Grammatik: Gebrauch und Relevanz im DaF-Unterricht. From the journal [Informationen Deutsch als Fremdsprache](https://doi.org/10.1515/infodaf-1994-210605) <https://doi.org/10.1515/infodaf-1994-210605> Requires Authentication Published by [De Gruyter](https://doi.org/10.1515/infodaf-1994-210605) August 28, 2021.

„Genitiv als Stilmittel in der Novelle“, სადაც ის აღნიშნულ საკითხს განიხილავს პაულ იოჰან ლუდვიგ ფონ ჰაიზეს კრებულზე „Deutscher Novellenschatz“ დაყრდნობით. როგორც ავტორი აღნიშნავს, ბოლო საუკუნეების მანძილზე უფრო და უფრო პროგრესირებს გენტივის უკანდახევა გერმანულ ენაში, რასაც იგი სხვადასხვა კორპუსის ანალიზით ადასტურებს. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ეს პრობლემა არ ეხება გენტივის ყველა კონსტრუქციას. გარდა ამისა, ავტორის თანახმად, რამოდენიმე ავტორთან გენტივი გამოიყენება, როგორც სტილისტური საშუალება, რათა ნოველებს არქაული, ასევე მაღალფარდოვნების ელფერი მიანიჭოს.

ენის ცვლილება გავლენას ახდენს ენის გამოყენების ყველა სფეროზე. იგი მოიცავს არა მარტო ლექსიკურ, სემანტიკურ და სინტაქსურ, არამედ სხვა ენობრივ დონეებსაც. მაგალითად, სტილისტურს.

ქ. შეცლეს თანახმად, საყოველთაოდ ცნობილი გენტივის გაქრობა ხშირად სახელდება, როგორც გერმანული ენის დაცემის ან საერთოდ უკუგანვითარების ინდიკატორი.

უნდა აღინიშნოს, რომ ენის ცვლილებები დიდი ხანია მიმდინარეობს, რაც ქ. შეცლეს თანახმად, პირველ რიგში, კონკურენტული ენობრივი საშუალებების ვარიაციებში აისახება. ენობრივ კომუნიკაციაში ამ ვარიაციების თანამონაწილეობა ხდება, როგორც სტილისტური საშუალებისა. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ ავტორს მოჰყავს ადვერბიალური გენტივი, რომლის გამოყენება სტანდარტულ ენაში არც თუ ისე ხშირია, თუმცა იკვეთება მისი გამოყენება მაღალფარდოვანი სტილის შრეებში და სპეციალურ სტილისტურ რეგისტრში.

ქ. შეცლემ გამოიკვლია XIX-XXI საუკუნეების გერმანულ ენაში გენტივის დიაქრონია სხვადასხვა დროითი მონაკვეთის მხატვრული ტექსტების საფუძველზე. კვლევის ობიექტს წარმოადგენს იოჰან ვოლფგანგ გოეთეს Novelle (XIX საუკუნე), თომას მანის Tod in Venedig (XX საუკუნე) და უვე ტიმის Die Entdeckung der Currywurst (XXI საუკუნე).

კვლევამ კიდევ უფრო განამტკიცა ზემოთ აღნიშნული იმის თაობაზე, რომ, მართალია, ბოლო ორი საუკუნის მანძილზე შეინიშნება ზოგადად გენტივის

გამოყენებაში უკუსვლა, მაგრამ ზოგიერთი გენიტიური კონსტრუქცია, სტილისტურ დონეზე მაინც შენარჩუნებულია თანამედროვე ენაში.

აჯამებს რა კვლევის შედეგებს, ქ. შეცლემ აღნიშნავს, რომ გენიტივი ბოლო ორი საუკუნის მანძილზე ძირითადად ადნომინალური მნიშვნელობით გამოიყენება, რაც უპირველეს ყოვლისა, განსაზღვრული არტიკლით და კუთვნილებითი ნაცვალსახელებით წარმოჩინდება. შესაბამისად, ავტორი მიუთითებს, რომ ერთი მხრივ, როგორც გენიტივის ამ ტიპის, ასევე კუთვნილებითი ნაცვალსახელების ფუნქცია კუთვნილების გამოხატვაა. მეორე მხრივ, განსაზღვრული არტიკლის გამოყენების სიხშირე შეიძლება აიხსნას იმ ფაქტით, რომ იგი, როგორც წესი, კიდევ უფრო ზუსტად აღწერენ ნაცნობი საგნებს, მაგალითად, კუთვნილებასთან ან ფლობასთან მიმართებაში.

რაც შეეხება ადნომინალური გენიტივის განსაზღვრული არტიკლით გამოყენების სიხშირეს, ავტორს მიაჩნია, და ჩვენც სრულიად ვიზიარებთ, რომ სავარაუდოდ ეს განპირობებულია იმით, რომ განსაზღვრული არტიკლი უფრო ზუსტად აღწერს ნაცნობ საგნებს მათი ფლობის ან მათზე კუთვნილების მიმართებაში.

ადნომინალური გენიტივის შენარჩუნებაში თავისი წვლილი შეაქვს ასევე ე.წ. **s-გენიტივს**, რომელიც გამოირჩევა თავისი მარკირებით და სპეციფიურობით:

„Die [...] Ergebnisse zeigen, dass der Genitiv bereits in den letzten beiden Jh. im Wesentlichen adnominal gebraucht wird. Der Erhalt dieses Genitivtyps basiert vor allem auf den hohen Anteilen der adnominalen Genitive mit definitivem Artikel sowie mit Possessivpronomina. Das häufige Auftreten der Possessivpronomina kann auf die Natur des adnominalen Genitivs selbst zurückgeführt werden, da das Genitivattribut wie auch die Possessivpronomen dazu dienen, eine Besitzrelation anzuzeigen. Ferner treten die adnominalen Genitive mit definitivem Artikel vermutlich deshalb jeweils am häufigsten auf, weil sie generell zur näheren Beschreibung bekannter Entitäten, z.B. in Bezug auf deren Besitz oder Zugehörigkeit, gebraucht werden. Des Weiteren trägt auch die Stabilität des s-Genitivs zum Erhalt des adnominalen Genitivs bei“ (შეცლე 2017: 138).

მიუხედავად ყველაფრისა, აღნიშნული კვლევით საერთო ჯამში იკვეთება **პრენომინალური გენიტივის** გამოყენების რაოდენობრივი კლება, **ადვერბიალური**

გენიტივი მე-19 საუკუნეში უკვე ნაკლებად ფიგურირებს, ასევე აღარ არის აქტუალური ამ პერიოდში **ზედსართავი სახელები გენიტივით**, მაშინ, როცა **გენიტივის წინდებულები** კვლავ სტაბილურობას ინარჩუნებს. რაც შეეხება **თავისუფალ გენიტივს**, ავტორი აღნიშნავს, რომ მითითებულ დროის მონაკვეთში იგი სტაბილურია, თუმცა ჯერ კიდევ მყარ გამოთქმებში ფიგურირებს და აღარ არის პროდუქტიული.

აქვე გვინდა აღვნიშნოთ, რომ საინტერესოა გენიტივის მართვიანი ზმნების განხილვა სტილისტიკის დონეზე. აღსანიშნავია, რომ გერმანულ ენაში საკმაოდ შემცირდა იმ ზმნების რაოდენობა, რომლებიც გენიტივის ობიექტს მოითხოვენ, ან სრულიად კარგავენ, ან მათი ჩანაცვლება ხდება წინდებულიანი ან უწინდებულო დატივის ფორმებით.

საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ ზმნას (sich) erinnern, რომელსაც ადრე წინდებულიანი მართვის ნაცვლად გენიტივი ჰქონდა. მიუხედავად იმისა, რომ ქვემოთ წარმოდგენილი ტექსტი თომას მანის რომანიდან შედარებით ახალია და მე-20 საუკუნეს მიეკუთვნება, ზმნა erinnern ამგვარი მართვით, უკვე სტილისტურად მოძველებულ ფენას და არქაიზმებს მიეკუთვნება:

„**Erinnern sie sich des Gartens**, mein Herr, **des alten, verwucherten Gartens** hinter dem grauen Patrizierhause? Das grüne Moos sproß in den Fugen des verwitterten Mauern, die seine verträumte Wildnis umschlossen. **Erinnern Sie sich auch des Springbrunnens** in seiner Mitte? Lilafarbene Lilien neigten sich über sein morsches Rund, und sein weißer Strahl plauderte geheimnisvoll auf das zerklüftete Gestein hinab. Der Sommertag neigte sich“ (Th.Mann, Tristan 1947: 60).

აღსანიშნავია, რომ დღესაც ზოგიერთ ზმნას გენიტივის ობიექტით, თავისი ფუნქციები სრულად არ ამოუწურია და თანამედროვე გერმანულში მაღალფარდოვანი ან ოფიციალური სტილის საჩვენებლად გამოიყენება. მაგალითად, ზმნა gedenken (Gen.) ძირითადად გვხვდება ისეთ ტექსტებში, სადაც ვინმესადმი ხსოვნა და პატივის მიგებაა გამოხატული:

„Will Kultursenator Thomas Flierl (Linkspartei.PDS) der Mauer und **ihrer Toten** wirklich **gedenken**?“ (Berliner Zeitung, 23.12.2005)

„Meine Zunge soll an meinem Gaumen kleben, wenn ich **deiner** nicht **gedenke**, wenn ich nicht lasse Jerusalem meine höchste Freude sein.“ (Die Zeit, 17.12.2017, Nr. 52)

„Wir luden am Sonnabend nach dem Frühstück, also mittags, die Fahrräder ins Auto, parkten dieses kurz vor der Glienicker Brücke am Rande der Königstraße und radelten, **des Kommissars Palu gedenkend**, "an einer der schönsten Uferpromenaden Europas" an der Havel entlang“. (Berliner Zeitung, 03.12.2005)⁷

საბოლოოდ შეიძლება ითქვას, რომ ზემოთ წარმოდგენილი მრავალფეროვანი კვლევები და მათი ანალიზი, ნათლად წარმოაჩენს გენტივის, როგორც ბრუნვის თავისებურებებს და განამტკიცებს აზრს გერმანულ ენაში მისი განსხვავებული მნიშვნელობისა და ფუნქციების შესახებ.

⁷ <https://www.dwds.de/r/?corpus=dta&q=gedenken> მოძიებულია 15.07.2018

თავი 2. გენტივის პრობლემატიკა სინქრონიულ ჭრილში.

2.1. გენტივის ზოგადი განხილვა. მორფოლოგიური ანალიზი. გენტივი გერმანული ენის ბრუნვათა სისტემაში რიგით მეორე ბრუნვაა, რომელიც ენათმეცნიერთა აზრით, საკმაოდ გამორჩეულია თავისი ფორმითა და ფუნქციით:

„Der Genitiv wird im Deutschen traditionell auch als „2. Fall“ bezeichnet und mit wessen? Erfragt. Die Grundbedeutung des Genitivs ist der Ausdruck von Possessivität und Partitivität“ (ჰენჩელი 2010:108).

ამავე დროს, უნდა აღინიშნოს, რომ ყველაზე „პრობლემური“ ბრუნვაა გერმანული ენის ბრუნვათა სისტემაში. ეს, ერთი მხრივ, განპირობებულია მისი გამოყენების თვალსაზრისით, რაც გულისხმობს კონკურენციას სხვა მსგავს კონსტრუქციებთან, რომელთა კვლევაც მოცემული ნაშრომის ძირითად საგანს წარმოადგენს. მეორე მხრივ, კი გენტივის პრობლემურ მხარეს ქმნის მისი ფორმა, კერძოდ, მამრობითი სქესის ძლიერი ბრუნების და საშუალო სქესის სახელები:

„Der Genitiv bereitet im Deutschen viele Probleme. Es gibt hier einerseits die bekannten Gebrauchsprobleme, etwa die Konkurrenz mit anderen Konstruktionen (keineswegs nur die überstrapazierte Konkurrenz mit dem Dativ), siehe dazu die Zusammenstellung in Duden (2016, Randnummern 1534–1540). Und zum anderen gibt es Formprobleme, namentlich bei den starken Maskulina und Neutra. 1 Wie in der Publikation von Konopka & Fuß (2016) nachgewiesen wurde, handelt es sich dabei nicht um eine schlichte Dreifachopposition -es vs. -s vs. null; so gut wie immer stehen sich nämlich entweder die lange und die kurze Endung oder aber die kurze Endung und gar keine Endung gegenüber“ (ციმერი 2018:1)

მიგვაჩნია, რომ გენტივის არსისა და რაობის უკეთ გაგებისათვის, აუცილებელია გენტიური მნიშვნელობების კლასიფიკაცია, გენტივის მორფო-სინტაქსური და სემანტიკურ-პრაგმატული ფუნქციების მიმოხილვა, და მასთან დაკავშირებული საკითხების აღწერა-გამოკვლევა.

გენტივი, იშვიათად, გენეტივი, წარმოშობილია ლათინურიდან **genus, generis**, რაც ნიშნავს: ‚სქესი‘, ‚წარმოშობა‘. ტრადიციულად, მას მეორე ბრუნვასაც უწოდებენ,

ხოლო კითხვიდან გამომდინარე, რომელიც მოცემულ ბრუნვას დაესმის, მას ასევე უწოდებენ: „Wes-Fall“

გრამატიკის ზოგიერთი მკვლევარის (ვ. ადმონი, ჰ. პაული, გ. ჰელბიგი, ჰ. ბრინკმანი), გენტივის თანამედროვე გერმანულ ენაში უპირველეს ფუნქციად მიიჩნევს მის ატრიბუტულ ფუნქციას. გამონაკლისს არ წარმოადგენს ადმონი, რომლის მიხედვითაც, გენტივის განზოგადებული ფუნქცია არის ერთი რეალური ცნების მეორესთან კავშირი (პეტრავეჩიუსი 1979:26).

კოპფის მიხედვით აიხინგერი გენტივს სისტემის პერიფერიულ ბრუნვას უწოდებს, რომლის მარგინალიზაცია კვლავ გრძელდება. ამასთან შემორჩენილი გენტივები ან მაღალ სტილს ებღაუჭება (**harren, sich bedienen, bemächtigen, erfreuen, rühmen**) ან კიდევ გარკვეულ დარგობრივ ენას (**jmd. bezichtigen, beschuldigen, verweisen, ...** იურისპრუდენციის სფეროსთვის). ეს ის ფენომენია, რომელიც ცალკეულ ენობრივ გადმონაშთებში შეინიშნება ხოლმე. აიხინგერი აქ პარალელს ავლებს მსგავს ენობრივ მოვლენებზე გამოყენებიდან თითქმის მთლიანად გამქრალ დატივის -e დაბოლოებასთან (**im Walde, in diesem Sinne, dem Kinde**).

„Eichinger bezeichnet den Genitiv als einen »Randfall des Systems«, und wie man hier sieht, wird er weiter marginalisiert. Dabei klammern sich die verbliebenen Genitive an eine höhere Stilebene (*harren, sich bedienen, bemächtigen, erfreuen, rühmen*) oder an bestimmte Fachsprachen (*jmd. bezichtigen, beschuldigen, verweisen, ...* für den juristischen Bereich). Das ist ein Phänomen, das sich bei sprachlichen Relikten regelmäßig beobachten lässt. Eichinger verweist auf ähnliche Erscheinungen bei der fast völlig verschwundenen Verwendung des Dativ-e (*im Walde, in diesem Sinne, dem Kinde*)“ (კოპფი 2013).

„ბრუნვის ცვლის შესაძლო მიზეზად იგი ასახელებს სისტემის არაერთმნიშვნელოვნებას:

	M	N	F
Genitiv	eines lauten Hundes	eines lauten Kindes	einer lauten Menge
Dativ	einem lauten Hund	einem lauten Kind	einer lauten Menge“ (კოპფი

2013).

უნდა აღინიშნოს, რომ თუ არსებითი სახელი და მისი თანმხლები მდებარეობითი სქესისაა (როგორც ჩვენს შემთხვევაში *die Menge*), მაშინ დატივსა და გენტივში

განსხვავებული ფორმები არ გვაქვს. ვინაიდან მდედრობითი სქესის არსებითი სახელები ხშირია, აქ შეიძლება საზღვარი უფრო და უფრო გაქრეს, რაც შემდეგ იწვევს ახალი განმარტებების საჭიროებას მამრობით და საშუალო სქესის არსებით სახელთა სასარგებლოდ.

მეორე მხრივ - განიხილება ისეთი შემთხვევები, როგორცაა **auf das Ende harren** - შეიძლება სხვა მსგავსი ფუნქციის მქონე ზმნა იყოს წინდებულიანი ობიექტის პროტოტიპი. მაგალითად, **warten auf**.

ჰაინც ფათერის მიხედვით, ბრუნვის შერჩევასა გათვალისწინებულ უნდა იქნას ის, თუ რომელ ბრუნვას მოითხოვს ზმნა, ზედსართავი სახელი, წინდებული და, მოცემული კვლევის გათვალისწინებით, არსებითი სახელი, რომელიც გენიტიური სტრუქტურის ბირთვს წარმოადგენს. ბრუნვის ფორმის შემთხვევაში, პირიქით, საუბარია დაბოლოებაზე, რომელიც ამა თუ იმ ბრუნვას განეკუთვნება. აქვე ის მიუთითებს ბრუნვათა ფორმებში მომხდარ ცვლილებებზე, მათ შორის არის **გენიტივის -s** დაბოლოების დაკარგვაც **მამრობითი და საშუალო** სქესის სახელებთან:

Bei der Kasuswahl geht es darum, welchen Kasus ein Verb, ein Adjektiv, ein Substantiv oder eine Präposition regiert bzw. welcher Kasus sich in Appositionen oder koordinierten NPs findet. Bei der Kasusform dagegen geht es um die Endung, die einem gewählten Kasus zugeordnet wird [...]. Ich behandle folgende Veränderungen in den Kasusformen: Wegfall des Genitiv-*s* bei Maskulina und Neutra, [...] (ფათერი 2009:129).

საინტერესოა, რომ აღნიშნული მოვლენა განსაკუთრებით გავრცელებულია მასმედიის ენაში. საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ რამოდენიმე მაგალითს ბეჭდური მედიიდან:

Auf dem Gründungsparteitag der Kommunistischen Partei Deutschlands am 31. Dezember 1918 beschreibt die sozialistische Vordenkerin den **Charakter des 9. November** so:⁸

⁸ Süddeutsche Zeitung 2018; Bericht von Robert Probst: Spartakusaufstand Januar 1919: Als in Berlin der Bürgerkrieg tobte; <https://www.sueddeutsche.de/politik/spartakus-aufstand-rosa-luxemburg-liebknecht-spd-noske-buergerkrieg-revolution-weltkrieg-freikorps-1.4240607-0#seite-2>

Das wäre ein fatales Signal - zumal Sie ja seit einiger Zeit als eine Art **Klassensprecher des westlichen Balkan** auftreten.⁹

Keine **Abschaffung des Soli**, keine Bildungsreform, kein Digitalministerium, kein Einwanderungsgesetz.¹⁰

სამივე მსაზღვრელი, **November, Balkan** და **Soli**, გენტივის დაბოლოების გარეშე. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გენტივის დაბოლოება **-s** არ გვხვდება სუსტი ბრუნების მამრობითი სქესის არსებით სახელებთან, სადაც **-s** დაბოლოებას **-en** დაბოლოება ენაცვლება. მაგალითად:

Die Sorge des scheidenden Präsidenten der Demokratischen Republik Kongo war unbegründet, schon vor Sonnenaufgang hatten sich Millionen Wähler auf den Weg gemacht, um dafür zu sorgen, dass zum ersten Mal seit der Unabhängigkeit 1960 ein Machtwechsel durch Wahlen gelingt.¹¹

-s დაბოლოებას არ ღებულობს ასევე **-us** სუფიქსზე დაბოლოებული მამრობითი სქესის არსებითი სახელი, როგორც ეს შემდეგ მაგალითშია:

Da sich die Nato jedoch von Anfang an auch darüber legitimiert hatte, **ein Wiedererstarken des Nationalismus** zu verhindern und die europäische Einigung voranzutreiben, entstanden durch die veränderte geopolitische Lage neue Herausforderungen.¹²

მომდევნო მაგალითში, არსებითი სახელი **Das Titelbild** გამოყენებულია **-s** დაბოლოების გარეშე, თუმცა სალიტერატურო ენაში მსგავსი შემთხვევა არ არის დაფიქსირებული:

⁹ Spiegel online 2019; Interview von Walter Mayr: Serbiens Präsident Vucic "Ich würde in Brüssel gehängt"; <https://www.spiegel.de/politik/ausland/serbiens-praesident-aleksandar-vucic-im-interview-ich-wuerde-in-bruessel-gehaengt-a-1297524.html>

¹⁰ Spiegel online 2019; Interview von Severin Weiland: FDP-Chef Lindner "Vielleicht sind wir manchmal zu ängstlich"; <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/fdp-chef-christian-lindner-im-interview-vielleicht-sind-wir-manchmal-zu-aengstlich-a-1285436.html>

¹¹ Süddeutsche Zeitung 2018; Bericht von Constanze von Bullion, Berlin: Afrika: Der Kongo wählt. <https://www.sueddeutsche.de/politik/merkel-neujahrsansprache-regierung-1.4270684>

¹² Spiegel online 2019; Bericht von [Almut Cieschinger](#) und [Mara Küpper](#): Verteidigungsbündnis des Westens Zum 70. Geburtstag - was man über die Nato wissen muss: <https://www.spiegel.de/politik/ausland/die-nato-wird-70-was-man-ueber-das-buendnis-wissen-muss-a-1261001.html>

Kurz nach Ende des TV-Duells wurde die Änderung des Namens, der Beschreibung und **des Titelbild** wieder rückgängig gemacht.¹³

წარმოვადგენთ გენიტიური დაბოლოების თავისებურებებს ჩვენს მიერ მოძიებული ილუსტრაციების მაგალითზე, რომლებიც თვალსაჩინოს ხდიან მის განსხვავებულ ფუნქციონირებას ბეჭდური მედიის ენაში.

1) გენიტიური ფლექსიის თავისებურება **საკუთარი სახელებთან**.

როგორც წესი, ნორმატიულ ენაში მიღებულია **-s** დაბოლოება საკუთარ სახელებთან, თუმცა, გვაქვს გამონაკლისი შემთხვევები:

Maas' Vorstoß wurde am Rande einer Ukrainereise am Dienstag bekannt.¹⁴

Ross' einziges sichtbares Relikt aus alten Tagen ist sein akkurater Dreiteiler.¹⁵

Da wirkte er von **Scholz' Angriffslust** überrumpelt.¹⁶

Nach der vorigen Wahl im April schienen die Gespräche zwischen **Sánchez' sozialistischer PSOE** und **Pablo Iglesias' linkspopulistischer Podemos** recht weit fortgeschritten.¹⁷

პირველ ორ შემთხვევაში საქმე გვაქვს საკუთარ სახელებთან, რომელთაგან ერთი ბოლოვდება **-s**-ზე, მეორე კი ორმაგ **-s**-ზე. მესამე მაგალითში კი საკუთარი სახელი ბოლოვდება **-z**-ზე. სწორედ ეს არის მიზეზი გენიტივის **-s** დაბოლოების შერწყმისა ფუძის თანხმობებთან. მეოთხე მაგალითში კი ორივე შემთხვევის დემონსტრირება ხდება. წერილობით ენაში ეს გამოისახება აპოსტროფით. დუდენის გრამატიკის მიხედვით, მსგავსი ფორმები, თითქმის ყოველთვის, წინა პოზიციის გენიტივის განსაზღვრებად გვევლინება, რასაც ოთხივე მაგალითი მოწმობს. თუმცა, უნდა

¹³ Spiegel online 2019; Nachricht: Während britischem TV-Duell Tories benennen eigene Twitter-Seite in "FactcheckUK" um. Quelle: kko/dpa; <https://www.spiegel.de/politik/ausland/boris-johnson-vs-jeremy-corbyn-tories-benennen-twitter-seite-in-factcheckuk-um-a-1297317.html>

¹⁴ Spiegel online 2019; Bericht von [Christoph Schult](#): Macrons "Hirntod"-Äußerung Maas will die Nato wiederbeleben: <https://www.spiegel.de/politik/ausland/heiko-maas-will-nato-nach-hirntod-kritik-von-emmanuel-macron-wiederbeleben-a-1297288.html>

¹⁵ Zeit online 2015; Bericht von Kerstin Kohlenberg: "Ich habe da mitgemacht"; <https://www.zeit.de/2015/52/diplomatie-demokratie-diplomat-vereinte-nationen-luegen>

¹⁶ Spiegel online 2019; Bericht von [Christian Teevs](#): SPD-Kandidatenduell Bald fertig: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/spd-kandidatenduell-showdown-der-sozis-a-1297069.html>

¹⁷ F.A.Z. 2019: Politisches Interview von Anna-Lena Ripperger: Interview zur Wahl in Spanien: „Irgendein Wunder muss geschehen“; Quelle: FAZ.NET. https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/interview-mit-susanne-gratius-ueber-die-wahl-in-spanien-16476907.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

აღინიშნოს, რომ აქ იკვეთება ზღვარი ზეპირ და წერილობით ენებს შორის, რადგან ეს მორფოლოგიური მოვლენა წერილობით ენაში უფრო მკაფიოდ ჩანს.

რაც შეეხება ზეპირ ენას, აქ გენტივის ნაცვლად ხშირად გამოიყენება კონსტრუქცია **von** წინდებულით:

Seit dem **Rücktritt von Andrea Nahles** Anfang Juni steckt die SPD in einem Selbstfindungsprozess.¹⁸

In einem Vorort von Damaskus stellten syrische Rebellen im Oktober Käfige auf, in denen sich Offiziere der Regierungsarmee und deren Familienangehörige befanden.¹⁹

გენტივის მარკირებასთან დაკავშირებით, კიდევ ერთი მომენტი იკვეთება. კერძოდ, საუბარია შეწყვილებულ ფორმებზე, ე.წ. სიტყვათა მყარ წყვილებზე, რომელთაგან ხშირად წყვილის მხოლოდ მეორე არსებითი სახელი მიიღებს -s დაბოლოებას, როგორც ეს შემდეგ მაგალითებშია:

(a) ein Stück eigenen **Grund und Bodens**, die Dichter **des Sturm und Drangs**, die Verleugnung **seines Fleisch und Blutes**, die Rolle **des Freund und Helfers**.

(b) Aber auch: Dass ein Teil des Neusser **Grundes und Bodens** einst von römischen Legionären bewohnt wurde, ist weithin bekannt. Der bürgerliche Roman hatte vor der Epoche **des Sturms und Drangs** das gleiche Problem (დუდენი 2009:204/313).

ჩვენ მიერ შედგენილ კორპუსში ზემოთ დასახელებული შემთხვევებიდან არც ერთი არ არის დაფიქსირებული.

2)გენტივის დაბოლოება **გეოგრაფიულ სახელებთან**.

ნორმატიული გრამატიკის მიხედვით, გეოგრაფიული სახელი დაირთავს გენტივის -s დაბოლოებას:

In **Diyarbakırs Altstadt** brannte die Moschee.²⁰

თუმცა, შემდეგ მაგალითში **გეოგრაფიული სახელი** გენტივის -s დაბოლოების გარეშეც გამოიყენება:

¹⁸ Spiegel online 2019; Bericht von Christian Teevs: SPD-Kandidatenduell Bald fertig.

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/spd-kandidatenduell-showdown-der-sozis-a-1297069.html>

¹⁹ Süddeutsche Zeitung 2015; Nachricht: Jahresrückblick: Das war das politische Jahr 2015. Quelle: AFP.

<https://www.sueddeutsche.de/politik/jahresueckblick-das-war-das-politische-jahr-2015-1.2768635>

²⁰ Süddeutsche Zeitung 2015; Interview von Luisa Seeling: Kurdenkonflikt in der Türkei: "Europa muss der

Türkei die rote Karte zeigen". <https://www.sueddeutsche.de/politik/kurdenkonflikt-in-der-tuerkei-europa-muss-der-tuerkei-die-rote-karte-zeigen-1.2801789>

Vor welcher monumentalen **Aufgabe der Versöhnung, des Wiederaufbaus verwüsteter Dörfer und der Wiedergutmachung Kolumbien** steht, kann man in El Boquerón erfahren.²¹

იმავე სტატიაში, იგივე **გეოგრაფიული სახელი** ირთავს -s დაბოლოებას:

Über die Transversale Medellín-Bogotá, durch dichten Regenwald und über Passhöhen, quält sich der gesamte Schwerverkehr **zwischen den beiden größten Städten Kolumbiens**.²²

ლუდვიგ აიხინგერი ეყრდნობა ენტონი როულის მოსაზრებას და აღნიშნავს, რომ უცხოურ გეოგრაფიულ სახელებთან იკვეთება ვარიაციები, გენიტის -s დაბოლოებით და მის გარეშე. თუმცა, ავტორი ერთგვარ ლოგიკურ ახსნას პოულობს, კერძოდ, აღნიშნავს, რომ ამით სურთ იმის დადგენა, თუ როგორია სინამდვილეში ამ გეოგრაფიული ადგილის სახელი:

„Bekannt ist (siehe Rowley 1988), dass das bei fremderen geografischen Namen systematisch zu Variation führt. Zumindest ein Teil der Logik ist hier klar: Man will im endungslosen Fall klarstellen, wie der Name wirklich heißt“ (აიხინგერი 2012:100):

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ მაგალითს მასმედიის ენიდან:

Anders als die Länder **des westlichen Balkan**, [...]“²³

Für **die Staaten des Westbalkans** ist 2018 ein Jahr der Verheißungen gewesen.²⁴

ამ მხრივ, ასევე საინტერესოა შემდეგი მაგალითები, სადაც ოთხი შემთხვევიდან სამ შემთხვევაში, საკუთარი სახელი გენიტის ბრუნვის მარკირებით არის წარმოდგენილი. ბოლო შემთხვევაში კი, იგივე საკუთარი სახელი ბრუნვის მარკირების გარეშეა. ოთხივე შემთხვევა მოძიებულია ერთი და იმავე წყაროდან, რომელიც ერთსა და იმავე ავტორს ეკუთვნის:

Zunächst rangen hier die marxistischen Guerrillagruppen „**Revolutionäre Streitkräfte Kolumbiens**“ (Farc) und „Nationale Befreiungsarmee“ (ELN) um die Vorherrschaft.²⁵

²¹ F.A.Z. 2016, Bericht von Matthias Rüb, San Francisco: Kolumbien: Entmintes Gelände

https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/amerika/entmintes-gelaende-muehsamer-wiederaufbau-in-kolumbien-13989649.html?printPageArticle=true#pageIndex_2

²² Ebd.

²³ F.A.Z. 2016, Bericht von Karl-Peter Schwarz, Laibach: Slowenische Grenze: Ein Zaun und seine Gegner

<https://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/slowenien-sichert-seine-grenze-und-schafft-fakten-13991196.html>

²⁴ SZ 2018, Bericht von Peter Münch: Europäische Union: Der Südosten wartet.

<https://www.sueddeutsche.de/politik/europaeische-union-der-suedosten-wartet-1.4267982>

²⁵ F.A.Z. 2016, Bericht von Matthias Rüb, San Francisco: Kolumbien: Entmintes Gelände

Über die Transversale Medellín-Bogotá, durch dichten Regenwald und über Passhöhen, quält sich der gesamte Schwerverkehr **zwischen den beiden größten Städten Kolumbiens**.²⁶

Mit ihren noch etwa 1.500 Kämpfern kann die ELN heute jedoch nicht mehr **die Stabilität Kolumbiens** untergraben.²⁷

Vor welcher monumentalen **Aufgabe der Versöhnung, des Wiederaufbaus verwüsteter Dörfer und der Wiedergutmachung Kolumbien** steht, kann man in El Boquerón erfahren.²⁸

ავტორი მსგავსი ვარიაციების თანაარსებობას მამრობითი და საშუალო სქესის გეოგრაფიულ სახელებთან იმით ხსნის, რომ ეს ვარიაციები ფუნქციონალური და ნაწილობრივ სტილისტური ხასიათისაა, თუმცა ეს არანაკლებ გამოწვეულია -s დაბოლოების როგორც გენტივის ძლიერი ხასიათის ნიშნით, რომელიც მისი აზრით ერთი მხრივ უშვებს გარკვეულ შემთხვევაში მის გამოტოვებას, მაგრამ ასევე ამა თუ იმ ფორმით მისი თავისებურების გამოყენებას. (აიხინგერი 2009:255-267)

მსგავს ვარიაციებზე საუბრობს ასევე **ქრისტინ ციმერი**, თუმცა ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს მამრობითი და საშუალო სქესის გეოგრაფიულ სახელებთან, რომლებსაც თან ახლავს განსაზღვრული არტიკლი:

„Am wichtigsten ist die Unterscheidung zwischen artikelhaltigem und artikellosem Eigennamengebrauch. Die An- bzw. Abwesenheit eines Artikels wirkt sich auf das onymische Flexionsverhalten aus. So ist bei Maskulina und Neutra Nullmarkierung nur bei realisiertem Artikel eine Option im Genitiv.

Der Kasusausdruck wird hier innerhalb der Nominalgruppe durch den Artikel gewährleistet. Kongruenz ist ebenfalls möglich“ (ციმერი 2020:6).

დუდენის გრამატიკაში განხილულია ასევე საკუთარი სახელები, რომლებიც რამოდენიმე ნაწილისგან შედგება. ძირითადი ნაწილი ამ შემთხვევაში მარჯვნივ დგას, სახელგვარის სწორედ ეს ნაწილი მიიღებს გენტივის -s დაბოლოებას (დუდენი 2009:989/1566).

[Rainer Maria Rilke] → die Gedichte [Rainer Maria Rilkes]

https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/amerika/entmintes-gelaende-muehsamer-wiederaufbau-in-kolumbien-13989649.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

²⁶ Ebd.

²⁷ Ebd.

²⁸ Ebd.

ჩვენს მიერ მოძიებულ მაგალითში, ერთი პიროვნების ორი გვარია მოხსენიებული, რომლებიც ერთმანეთისგან დეფისით არის გამოყოფილი. გენტივის -s დაბოლოებას მიიღებს ბოლოს დასახელებული გვარი, იქნება ის მარჯვენა თუ მარცხენა პოზიციის მსაზღვრელი:

„Bereits vor ein paar Tagen hat die FDP in Syrien eine Blauhelmission gefordert“, sagte die FDP-Verteidigungspolitikerin Marie-Agnes Strack-Zimmermann **zu den Vorschlägen Kramp-Karrenbauers**.²⁹

Daraufhin waren Zweifel daran laut geworden, ob **Kramp-Karrenbauers Plan** nun überhaupt noch Sinn ergibt.³⁰

დუდენი ასევე, ყურადღებას ამახვილებს იმ გვარებზე, რომლებსაც დასაბამიდან ახლავს წინდებული; საუბარია გერმანულ **von**, ჰოლანდიურ **van**, ფრანგულ **de** და იტალიურ **da, di**-ზე. ავტორი დასძენს, რომ ასეთი სახელები ძირითადი წესის მიხედვით იბრუნვის და, როგორც წესი, სახელგვარის ბოლო ნაწილი იღებს გენტივის -s დაბოლოებას. თუმცა აქ გათვალისწინებულ უნდა იქნას ერთი მომენტი, კერძოდ, იმ შემთხვევაში, თუ ისინი ისტორიული ან დიდგვაროვანთა სახელგვარებია, მაშინ ისინი von წინდებულთან ერთად ატრიბუტის როლში, ავტორის აზრით განხილულ უნდა იქნას როგორც წარმომავლობის დასახელება. ამ შემთხვევაში, გენტივის -s დაბოლოება ბოლო სახელს დაერთვის. თუმცა გამონაკლისს წარმოადგენს გენტივური ატრიბუტი, რომელიც საზღვრულს უსწრებს წინ (დუდენი 2009:989/1566).

ჩვენს მიერ წარმოდგენილი მაგალითიც ზემოთ დასახელებულ შემთხვევას ადასტურებს:

Angela Merkel unterstützt **Ursula von der Leyens Klimapläne**.³¹ (Zeit online 12.12.2019)

²⁹ Zeit 2019. Nachricht: Heiko Maas sieht Redebedarf bei Syrien-Vorstoß. Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, stü <https://www.zeit.de/politik/ausland/2019-10/annegret-kramp-karrenbauer-syrien-einsatz-heiko-maas>

³⁰ Zeit 2019. Nachricht: Nato-Partner reagieren verhalten auf Plan für Syrien-Schutztruppe. Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, AFP, lu <https://www.zeit.de/politik/ausland/2019-10/annegret-kramp-karrenbauer-syrien-schutztruppe-nato>

³¹ Zeit 2019. Nachricht: EU-Gipfel: Angela Merkel unterstützt Ursula von der Leyens Klimapläne. Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, Reuters, AFP, fin <https://www.zeit.de/politik/2019-12/eu-gipfel-klimaplaene-eu-angela-merkel-zustimmung>

როგორც წარმოდგენილმა ანალიზმა აჩვენა, საკმაოდ მრავალფეროვანია გენიტიური სტრუქტურების მორფოლოგიური ვარიაციები მასმედიის ენაში.

2.2. გენიტიური ფლექსიის საკითხისათვის. წარმოდგენილი პრობლემატიკის კვლევისას, მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია, გავრცობილად შევეხოთ ფლექსიის საკითხს გენიტივთან მიმართებაში. როგორც ნებისმიერი ცოცხალი არსება, ასევე იცვლება გერმანული ენის ფლექსიაც, რის გამოც ჩნდება თანამედროვე ვარიანტები, როგორიცაა:

am Rand des Sonnensystems – am Rande des Sonnensystems

der Wasserüberschuss des Tanganika – der Wasserüberschuss des Tanganikas

der Entschluss des Autors – der Entschluss des Autoren

dank **des** Zaubertranks – dank **dem** Zaubertrank (კოპფი 2013)

ფლექსია, ანუ სიტყვათცვლილება, გულისხმობს გრამატიკული ინფორმაციების მარკირებას არსებით სახელზე, ზმნაზე და ზედსართავ სახელზე. გერმანულ ენაში ფლექსიის განვითარებას **ლუდვიგ აიხინგერმა** მთელი თავი მიუძღვნა. იგი ამ ფენომენს ორი პერსპექტივით განიხილავს: ერთი მხრივ, **ლ. აიხინგერი** საუბრობს ცალკეულ **ფორმაცვლილებაზე** (ესენია კონკრეტული დაბოლოებები), მეორე მხრივ კი, მის მიღმა არსებულ სისტემაზე. ამ მხრივ საინტერესოა მისი მოსაზრებები დატივისა და გენიტივის ურთიერთდამოკიდებულების შესახებ (აიხინგერი 2013:123).

ასევე მნიშვნელოვანია **ფლექსიის** განმარტება, რომელიც **ელკე ჰენჩელს** ეკუთვნის. კერძოდ, იგი **ფლექსიაში** მოიაზრებს ენის უნარს, სხვადასხვა სახის ცვლილების საშუალებით გამოხატოს გრამატიკული კატეგორიები, აქვე მიმოიხილავს **ფლექსიის** პროტოტიპულ შემთხვევას ე.წ. ფუძისეულ და მის კონკურენტულ, შედარებით ახალ, მაგრამ გერმანულ ენაში ბევრად უფრო გავრცელებულ, ე.წ. **გარეგან** ანუ **აფიქსალურ** ფლექსიას (ჰენჩელი 2010:85).

ფლექსიის განმარტებას იძლევა **ე. ჰენჩელი** ასევე თავის წიგნში „Deutsche Morphologie“, სადაც იგი **ფლექსიას** არათავისუფალ (თანმხლებ) „**დაბმულ**“ **გრამატიკულ მორფემას**, იგივე ფორმანტი ანუ აფიქსი, უწოდებს, რომელიც ერთდროულად რამოდენიმე გრამატიკული კატეგორიის გამოხატვას ემსახურება. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ იგი ასახელებს -es დაბოლოებას, რომელიც როგორც

ბრუნვის, ასევე რიცხვის კატეგორიას გამოხატავს, -te დაბოლოება კი, როგორც პირისა და რიცხვის, ასევე დროის კატეგორიებს. ამით განსხვავდება ფლექსია აგლუტინაციისაგან, რომლის შემთხვევაშიც ერთი მორფემა მხოლოდ ერთ გრამატიკულ კატეგორიას გამოხატავს:

„Flexion (von lat.flectere ‚biegen‘; engl.:inflection). Wenn ein gebundenes grammatisches Morphem zum Ausdruck mehrerer grammatischer Kategorien zugleich verwendet wird, so spricht man von Flexion. So steht etwa im Deutschen die Endung -es in (des) Kindes gleichzeitig für die Kategorien Kasus (Genitiv) und Numerus (Singular), die Endung -te in lachte sowohl für Person und Numerus als auch für Tempus (1. und 3. Person Singular Präteritum). Dadurch unterscheidet sich Flexion von Agglutination, bei der jeweils ein Morphem für eine Kategorie steht“ (ჰენჩელი 2009:95).

მეცლერის ლექსიკონში მოხსენიებულია ფრიდრიხ შლეგელისეული შინაგანი ფლექსია, რომელსაც მოგვიანებით უპირისპირდება გარეგანი ფლექსია, იგი გულისხმობს ფლექსიური კატეგორიების აფიქსებით გამოხატვას სიტყვის ფუძის ცვლილების გარეშე. ფლექსია, ასევე მოხრა, მიხრა, ფორმათა წარმოება, ფლექსიური ენების განმსაზღვრელი მახასიათებელია. ენებისა, სადაც მეტყველების ნაწილები განიცდიან ცვლილებას წინადადებაში მათი ფუნქციის და მიხედვით. რა თქმა უნდა, არსებითი სახელის შემთხვევაში, საუბარია როგორც ფუძის ცვლაზე, კერძოდ, უმლაუტი, და/ან აფიქსებზე. ამ სახეცვლილებებს ცალკეული მეტყველების ნაწილის შემთხვევაში, ფლექსიური პარადიგმა ან ფლექსიათა კლასები ჰქვია (Metzler Lexikon 2016:202).

ჩვენს ნაშრომში დასმულ პრობლემასთან დაკავშირებით, საინტერესოდ მიგვაჩნია ზედსართავი ფლექსია, რომელიც სინამდვილეში არ გულისხმობს კერძოდ ზედსართავ სახელს, არამედ არტიკლის ფუნქციის მქონე სიტყვათა³²

³² ე.წ. Artikelwörter: დუდენის მიხედვით ამ კლასში გაერთიანებულია ნაცვალსახელები, რიცხვითი სახელები. შდრ.: Duden: Die Grammatik, 4. Bd.; Bibliographisches Institut & Brockhaus AG, Mannheim, 2005, S.257, (Randnummer 348);
შდრ.: Eisenberg, P.: Grundriss der deutschen Grammatik Bd. 1: Unter Mitarbeit von Nanna Fuhrhop 4., aktualisierte und überarbeitete Auflage, Verlag J. B. Metzler Stuttgart · Weimar. S.163.
Schwache und starke Adjektivflexion im Deutschen: Kognitive Hintergründe. In: Zeitschrift für angewandte Linguistik 2015; 63(1): S.204. DE GRUYTER MOUTON

უმრავლესობას, რომლებიც იგივე ფუნქციას ასრულებენ, ანუ გამოხატავენ საზღვრული სიტყვის მორფოლოგიურ კატეგორიებს. მაგალითად:

Im April dieses Jahres wurde er wegen Spionage zu 14 Jahren Haft verurteilt.³³

წარმოდგენილ მაგალითში, მსაზღვრელი სიტყვის თანმხლებად ფიგურირებს ნაცვალსახელი, კერძოდ, ჩვენებითი.

ასევე, არტიკლის ფუნქცია შეიძლება შეასრულოს კუთვნილებითმა ნაცვალსახელებმა **sein** და **unsere**:

Der Abgeordnete Paul Podolay aus Bayern hat auch im dritten Wahlgang die erforderliche Mehrheit verfehlt. Er kritisierte **eine „systematische Ausgrenzung“ seiner Partei**.³⁴

Podolay sagte, das demonstrierte, „dass sie **das Repräsentanzrecht unserer Millionen von Wählern** grundsätzlich verachten und uns als demokratisch gewählte Oppositionsabgeordnete systematisch ausgrenzen“.³⁵

ხოლო შემდეგ მაგალითში, **deren** წარმოადგენს ჩვენებითი ნაცვალსახელის **die** მხოლოდითი რიცხვის გენტივის ფორმას, თუმცა, ეს ფორმა ემთხვევა მრავლობითი რიცხვის ფორმას. კონკრეტულ შემთხვევაში, კონტექსტიდან გამომდინარე, არის მხოლოდითი რიცხვის გენტივის ფორმა, რადგან საუბარია ოპოზიციისაზე, მაგალითად:

Seitdem unternehmen Kabila und seine Regierung alles, um einen Erfolg der Opposition zu verhindern. **Deren zwei populärste Kandidaten** wurden nicht zur Wahl zugelassen, bei Kundgebungen wurde **auf deren Unterstützer** geschossen.³⁶

მსგავს შემთხვევასთან გვაქვს საქმე მომდევნო მაგალითშიც, თუმცა, ამჯერად **Dessen**, რომელიც წარმოადგენს **der** ნაცვალსახელის მხოლოდითი რიცხვის გენტივის ფორმას (ციფონუნი 2003:18):

³³ Zeit online 2019; Nachricht: Russland und Litauen tauschen Spione aus. Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, AP, jul <https://www.zeit.de/politik/ausland/2019-11/spionage-agentenaustausch-russland-litauen-begnadigung>

³⁴ Zeit online 2019; Nachricht: Paul Podolay: Vierter AfD-Kandidat scheitert als Bundestagsvizepräsident; Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, tst <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2019-12/paul-podolay-afd-kandidat-bundestagsvizepraesident-scheitern>

³⁵ Ebd.

³⁶ Süddeutsche Zeitung 2018; Bericht von Constanze von Bullion, Berlin: Afrika: Der Kongo wählt. <https://www.sueddeutsche.de/politik/merkel-neujahrsansprache-regierung-1.4270684>

Die SPD habe in den vergangenen Jahren "zu viele faule Kompromisse gemacht", es dürfe kein Weiter-so geben, die Partei brauche den Neuanfang, sagt er, "und zu einer anderen Politik gehört auch ein anderes Personal".

Das heißt: jemand anderes als Olaf Scholz. Den Finanzminister und Vizekanzler der Großen Koalition.

Dessen Co-Kandidatin Klara Geywitz kontert: Sie lasse es Walter-Borjans nicht durchgehen, dass er Scholz dauernd zum „größten existierenden Problem der SPD“ erkläre, ruft Geywitz.³⁷

უნდა აღინიშნოს, რომ **დუდენის** გრამატიკაში ცალკე ქვეთავად არის გამოყოფილი **dessen**, **deren** და **derer** ნაცვალსახელებთან გენიტის ფორმის გამოყენებასთან დაკავშირებული საკითხი. ჩვენს მიერ მოძიებული მასალის ანალიზის შედეგად შეიძლება ითქვას, რომ მხოლოდ პირველი ორი ნაცვალსახელი გამოიკვეთა. ორივე მათგანი, **dessen**, **deren**, გამოყენებულია **კატაფორული** მნიშვნელობით და ორივე წარმოადგენს **მარცხენა პოზიციის** მსაზღვრელს:

„Die Genitivformen dessen und deren können ähnlich wie possessive Artikelwörter vor ein Substantiv treten. Im demonstrativen Gebrauch (a) können dessen/deren und Possessive oft gegeneinander ausgetauscht werden; beide Varianten sind standardsprachlich korrekt“ (დუდენი 2009:282/375):

ასევე, არტიკლის ფუნქცია შეიძლება შეასრულოს ნაცვალსახელმა და განუსაზღვრელმა რიცხვითმა სახელებმა **viel**, **mehrere**, **andere**, **jede**, და ასევე, **nächste**.

Frankreich drohte ins Chaos zu gleiten, weil Präsident Emmanuel Macron **die Unzufriedenheit vieler Menschen** über echte oder vermeintliche Ungerechtigkeiten unterschätzt hatte.³⁸

Esi-Chef Knaus, der als einer der Väter des EU-Flüchtlingspakts mit der Türkei gilt, hat in Gesprächen mit **Regierungen mehrerer EU-Länder** einen neuen Ansatz vorgeschlagen:[...]³⁹

³⁷ Spiegel online 2019; Bericht von Christian Teevs: SPD-Kandidatenduell Bald fertig;

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/spd-kandidatenduell-showdown-der-sozis-a-1297069.html>

³⁸ Süddeutsche Zeitung 2018; Bericht von Stefan Ulrich: Demokratie: Was wirklich zählt;

<https://www.sueddeutsche.de/politik/rueckblick-streitthemen-vorschau-1.4269307>

³⁹ Spiegel online 2019; Bericht von Markus Becker, Brüssel: Streit über neue EU-Mitglieder Frankreichs fatale Blockade; <https://www.spiegel.de/politik/ausland/eu-keine-einigung-zu-beitritt-von-westbalkan-staaten-a-1297300.html>

Weder Wahlen noch Demonstrationen müssten die, die über **das Schicksal anderer Länder** bestimmen, da fürchten.⁴⁰

Im eigenen Interesse könne man all diese Fragen am besten lösen, „wenn wir **die Interessen anderer** mitbedenken“, sagte Merkel laut vorab veröffentlichten Redemanuskript.⁴¹

Bei der Abstimmung wurden nacheinander **die Delegiertenstimmen jedes einzelnen Bundesstaats** abgerufen.⁴²

Man werde sich **im Frühling nächsten Jahres** wieder um das Thema kümmern, dann sei auch die neue Kommission im Amt.⁴³

როგორც მაგალითებიდან ჩანს, საკმაოდ მრავალფეროვანია ნომინალურ ფრაზაში არტიკლის ფუნქციის მქონე სიტყვების გამოყენება, რომლებიც თან ახლავს გენიტიურ სტრუქტურებს.

ფლექსიის ყველაზე გავრცელებულ გამოვლინებას წარმოადგენს **ბრუნვა**, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელი ხდება წინადადებაში მის წევრებს შორის კავშირის დადგენა.

სწორედ ამ აზრს აჟღერებს **გერჰარდ ჰელბიგი** შემდეგ ციტატაში:

„Die Kasus dienen dazu, die Beziehungen des Substantivs zu anderen Elementen im Satz mit Hilfe morphologischer Mittel zum Ausdruck zu bringen“ (ჰელბიგი 1996:280).

აღნიშნული მოვლენა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გენიტივთან მიმართებაში.

გერმანულ ენაში განასხვავებენ უწინდებულ (der reine Kasus) და წინდებულ (der Präpositionalkasus) ბრუნვას. პირველ შემთხვევაში, ავტორის თანახმად, საქმე ეხება გარკვეული ბრუნვის ფორმით მოცემული არსებითი სახელის მეორე სახელთან

⁴⁰ Zeit online 2015; Bericht von Kerstin Kohlenberg: "Ich habe da mitgemacht";

<https://www.zeit.de/2015/52/diplomatie-demokratie-diplomat-vereinte-nationen-luegen>

⁴¹ Süddeutsche Zeitung 2018; Bericht von Constanze von Bullion, Berlin: "Müssen mehr Verantwortung übernehmen". <https://www.sueddeutsche.de/politik/merkel-neujahrsansprache-regierung-1.4270684>

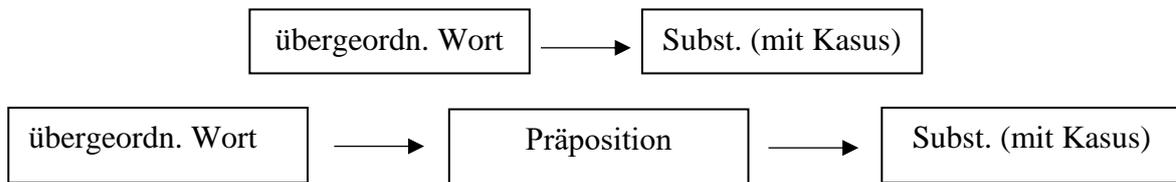
⁴² Zeit online 2016; Nachricht: Republikaner ernennen Trump zum Präsidentschaftskandidaten; Quelle: ZEIT ONLINE, AFP, dpa, suk;

<https://www.zeit.de/politik/2016-07/republikaner-nominieren-trump-zum-us-praesidentschaftskandidaten>

⁴³ Spiegel online 2019; Bericht von Markus Becker, Brüssel: Streit über neue EU-Mitglieder Frankreichs fatale Blockade;

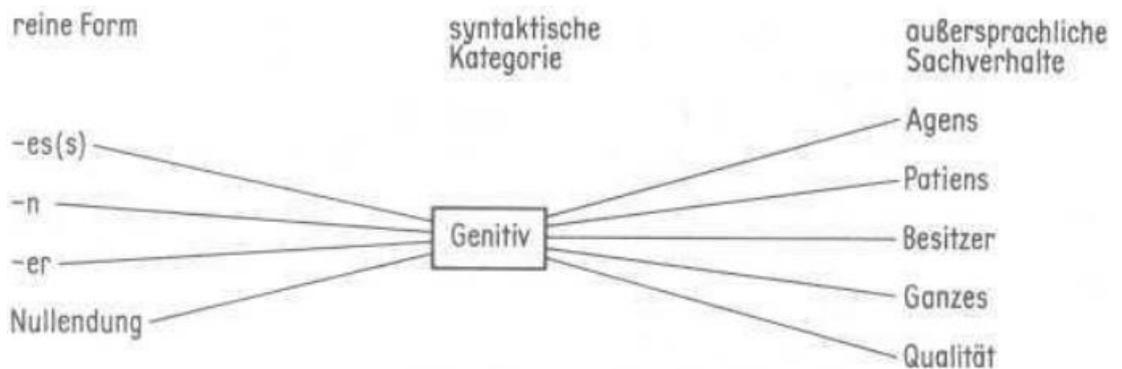
<https://www.spiegel.de/politik/ausland/eu-keine-einigung-zu-beitritt-von-westbalkan-staaten-a-1297300.html>

უშუალოდ დაკავშირებაზე, მეორე შემთხვევაში კი, მათი დაკავშირება ხდება წინდებულის მეშვეობით. გ. ჰელბიგი აღნიშნულს შემდეგნაირად წარმოადგენს:

ასევე, გ. ჰელბიგი აღნიშნავს, რომ გერმანულ ენაში შეუძლებელია უწინდებულო ბრუნვების ერთმნიშვნელოვნად გამიჯვნა, როგორც მისი ფორმიდან გამომდინარე, ასევე, იმ არაენობრივი მოვლენებისა გამო, რომლებსაც ისინი ასახავენ. გენიტივი, მაგალითად, შეიძლება შემდეგი დაბოლოებებით გამოიხატოს: -es, -s, -n, -er, ნულოვანი დაბოლოება. ასევე მრავალფეროვანია ის არაენობრივი მოვლენები, რომლებსაც გენიტივი გამოხატავს. ზემოთ აღნიშნული ფორმალურ და შინაარსობრივ მოვლენებს გ. ჰელბიგის თანახმად უპირისპირდება ოთხი ბრუნვა:

„Die reinen Kasus im Deutschen können weder von der reinen Form her noch von den außersprachlichen Sachverhalten her, die sie bezeichnen, eindeutig abgegrenzt und bestimmt werden. Von der äußeren Form her würde sich eine Vielfalt von Kasus ergeben, die überdies noch von Wort zu Wort zu differenzieren wäre (so kann etwa der Genitiv ausgedrückt werden durch -es, -s, -n, -er, Nullendung). Auch die außersprachlichen Sachverhalte, die ein Kasus bezeichnen kann, sind äußerst vielfältig [...]. Der Vielfalt von formalen Ausdrucksmitteln und bezeichneten außersprachlichen Sachverhalten stehen somit vier abgrenzbare reine Kasus gegenüber, die durch ihre syntaktische Äquivalenz in einem Substitutionsrahmen gekennzeichnet sind. Für den Genitiv z. B. läßt sich das wie folgt verdeutlichen“ (ჰელბიგი, ბუმა 1996: 281):

გ. ჰელბიგის მოცემული სქემა ნათლად ასახავს გენტივის, როგორც ფორმალურ მხარეს, ასევე იმ არაენობრივ მოვლენებს, რომლების შეიძლება გენტივით გამოიხატოს.

ამკარაა, რომ გენტივი, ზეპირ მეტყველებაში თუ არა, წერილობით ენაში საკმაოდ სტაბილურ პოზიციას ინარჩუნებს, იმისათვის, რომ მისი გაქრობა ვივარაუდოთ.

2.3. გენტივის სემანტიკური მახასიათებლები.

ზემოთ წარმოდგენილი მოსაზრებების განსამტკიცებლად გამოვიკვლიეთ ემპირიული მასალა. კვლევის შედეგად გამოვლინდა გენტიური სტრუქტურის სემანტიკურ-პრაგმატული ფუნქციების მრავალფეროვანი გამოყენება, რასაც მოწმობს მოძიებული შემთხვევები და ილუსტრაციები. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გენტივის სემანტიკურ დონეზე განხილვა თავისთავად გულისხმობს სხვა დონეებსაც, რადგან შეუძლებელია ენობრივი ერთეულის ავტონომიურად, იზოლირებულად განხილვა ენობრივი სისტემის მხოლოდ ერთ განზომილებაზე. შესაბამისად, გენტივის სემანტიკურ-პრაგმატულ დონეზე კვლევა მოიცავს მისი მორფო-სინტაქსური მახასიათებლების აღწერასაც.

სემანტიკური თვალსაზრისით, **დუდენის** გრამატიკაში გამოყოფილია 4 ტიპი:

„Nach semantischen Gesichtspunkten lassen sich zunächst vier Arten von Genitivattributen ansetzen: der possessive Genitiv, der Genitivus Qualitatis, der explikative Genitiv sowie der partitive Genitiv“ (დუდენი 2009: 824/1266).

ფრიდრიხ ბლატცი შემდეგ კლასიფიკაციას გვთავაზობს: **Definitionsgenitiv**, **Genitivus Auctoris**, **Genitivus Possessoris (possessivus)**, **der Genitivus Qualitatis** და **der partitive Genitiv** (ბლატცი 1900: 358).

თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე ავტორი თანხმდება იმ საკითხში, რომ გენტივის განსაზღვრების ზემოხსენებული ვარიანტები ხშირად ერთმანეთს კვეთს და, შესაბამისად, ამგვარი კლასიფიკაციით ვერ მოხდება მათი ნათლად გამიჯვნა ერთმანეთისგან.

დუდენის გრამატიკაში ასევე, სახელდება დანარჩენი ვარიანტები. ვალენტობიდან გამომდინარე, პოსესიური გენტივი ნაწილობრივ დამატების,

ნაწილობრივ კი, გარემოების ფუნქციით გვევლინება. განსაზღვრებად განხილულ უნდა იქნას **Genitivus subiectivus** და **Genitivus obiectivus**. (დუდენი 2009: 824/1266).

აღსანიშნავია, რომ ჩვენ მიერ საგაზეთო ტექსტებიდან მოძიებული მაგალითები მიუთითებენ ზემოთ წარმოდგენილი გენტივის სემანტიკური ვარიანტების ჭარბად გამოყენებაზე:

Ein Abgleich der genannten Namen mit Datenbanken ergab, wie er mitteilte, bis dahin keine Treffer. (**Genitivus obiectivus**)⁴⁴

Ein Abgleich der genannten Namen → die genannten Namen werden abgeglichen
Aber angesichts der Bedrohung einfach zu verstummen, sich der Lebensfeindlichkeit zu beugen, gerade **am Beginn eines neuen Jahres**?⁴⁵

am Beginn eines neuen Jahres → das neue Jahr beginnt (**Genitivus subiectivus**)

Das käme einer deutlichen **Verschärfung des Konflikts** gleich.⁴⁶ (**Genitivus subiectivus**)

გარკვეული ინტენსივობით გამოირჩევიან თანამედროვე ბეჭდურ მედიაში, შემდეგი სემანტიკური ვარიანტები: **Genitivus Auctoris**, **Genitiv des Produkts**, **Genitivus Qualitatis**, **Genitivus explicativus**, **Genitivus partitivus**. მაგალითად:

Die Demokraten halten **Trumps Mauerpläne** dagegen für eine reine Wahlkampfmasche, mit der er seine migrationsfeindlichen Wählerschichten binden will.⁴⁷ (**Genitivus Auctoris**)

Diese Asymmetrie der Opferbereitschaft verhilft Dschihadisten zu einem taktischen Vorteil.⁴⁸ (**Genitivus Qualitatis**)

⁴⁴ F.A.Z 2016: Bericht von Günter Bannas und Albert Schäffer: Terrorwarnung in München: Mia san mia. https://www.faz.net/aktuell/politik/kampf-gegen-den-terror/terrorwarnung-in-muenchen-mia-san-mia-13993347.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

⁴⁵ F.A.Z. 2016: Bericht von Günter Bannas und Albert Schäffer: Terrorwarnung in München: Mia san mia. https://www.faz.net/aktuell/politik/kampf-gegen-den-terror/terrorwarnung-in-muenchen-mia-san-mia-13993347.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

⁴⁶ Spiegel 2016: Nachricht: Nahostkonflikt Tote und Verletzte nach Messerattacke in Jerusalem, Quelle: sun/dpa/AFP. <https://www.spiegel.de/politik/ausland/nahostkonflikt-tote-und-verletzte-nach-messerattacke-in-jerusalem-a-1069426.html>

⁴⁷ SZ 2018: Nachricht: Migration:Trump gibt Demokraten Schuld an Tod von Migrantenkindern; Quelle: dpa-Newskanal; <https://www.sueddeutsche.de/politik/migration-trump-gibt-demokraten-schuld-an-tod-von-migrantenkindern-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-181229-99-380874>

⁴⁸ Spiegel 2015: Bericht von Dirk Kurbjuweit: Werte Die Waffe Mut. <https://www.spiegel.de/politik/die-waffe-mut-a-9d88851e-0002-0001-0000-000140604216>

Was nun ansteht, ist **ein diplomatisches Ringen erster Güte** - und noch komplizierter.⁴⁹
(**Genitivus Qualitatis**)

Die Regierungen reagierten, indem sie Kriege aus der Luft vorbereiten oder ganz führen lassen. Das Risiko tragen nur noch wenige Piloten. Kampfdrohnen senken es auf null. Auch das ist **eine Strategie der Leere**. Der Boden, beim Drohneneinsatz auch der Himmel, bleibt frei von unseren Soldaten.⁵⁰ (**Genitivus explicativus**)

Eines Ihrer bisher erfolgreichsten Videos auf YouTube heißt „AFD-Wähler sind arm dran.“⁵¹ (**Genitivus partitivus**)

განსაზღვრებას, რომელიც წარმოდგენილია არსებითი სახელით გენიტევში, საფუძვლად უდევს პრედიკაციის სხვადასხვა სახეობა. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ შემდეგ კონტექსტებს:

(1) **Genitivus possessivus**

Es gelingt ihnen, mit wenig Leuten und wenig Aufwand tief in **das Leben der westlichen Welt** einzugreifen, es in ihrem Sinne zu verändern.⁵²

Aber wir sprechen hier über **die Möglichkeiten der deutschen Politik**.⁵³

(2) **Genitivus definitivus**

Das war schon immer so, und nun, **in diesen Tagen des Krieges und der Wirtschaftskrise**, sind solche Figuren vielleicht besonders wichtig.⁵⁴

(3) **Genitivus explicativus**

⁴⁹ SZ 2015. Bericht von Cathrin Kahlweit, Wien: Ost-Ukraine: Die Schwierigkeiten der Demokratie im Donbass.

<https://www.sueddeutsche.de/politik/ukraine-diesmal-demokratisch-1.2717428>

⁵⁰ Spiegel 2015: Bericht von Dirk Kurbjuweit: Werte Die Waffe Mut.

<https://www.spiegel.de/politik/die-waffe-mut-a-9d88851e-0002-0001-0000-000140604216>

⁵¹ F.A.Z. 2019: Interview von Sebastian Eder: Nico Semsrott im Interview: „Ich bin das beste

Argument für die Frauenquote“. https://www.faz.net/aktuell/politik/europawahl/die-partei-nico-semsrott-im-interview-ueber-die-europawahl-16168746.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

⁵² Spiegel 2015: Bericht von Dirk Kurbjuweit: Werte Die Waffe Mut.

<https://www.spiegel.de/politik/die-waffe-mut-a-9d88851e-0002-0001-0000-000140604216>

⁵³ Zeit 2017: Interview von Alexandra Endres: "So schafft man Voraussetzungen für noch mehr Flucht".

<https://www.zeit.de/wirtschaft/2017-09/brot-fuer-die-welt-cornelia-fuellkrug-weitzel-fluchtursachen-interview/komplettansicht>

⁵⁴ F.A.Z. 2019: Interview von Karen Krüger: Gespräch mit Asli Erdogan: „Schlechter Journalismus

ermöglichte die Kampagne“; https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/medien/gespraech-mit-asli-erdogan-schlechter-journalismus-ermoeglichte-die-kampagne-16485821.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

Sie haben seine Theorie bekräftigt, dass **ein Tsunami arabischer Flüchtlinge** auf Europa zusteuert, vor dem allein er uns bewahren kann.⁵⁵

(4) Genitivus partitivus

Die 10 **Abgeordneten der nordirischen Protestantenpartei** könnten zum Zünglein an der Waage werden.⁵⁶

(5) Genitivus subjectivus

Das Bundesverkehrsministerium (BMVI) hatte **die Kritik der Prüfer** zurückgewiesen und sein Vorgehen "in allen Bereichen für zulässig beziehungsweise angemessen" erklärt.⁵⁷

(6) Genitivus subjektivus zu intransitiven Verben

Interessant wird aber vor allem, wie **Maas' Plädoyer** für eine politische Vertiefung in Paris aufgenommen wird.⁵⁸

(6) Genitivus objectivus

Besonderes Aufsehen erregte **die Absage des Fußballspiels** Deutschland gegen die Niederlande im November in Hannover.⁵⁹

(7) Genitiv des Eigenschaftsträgers

Die Stadt gleichsam lahmlegen?, wie es später Andrä formulierte. Oder sich auf die Räumung der Bahnhöfe zu beschränken, im Vertrauen auf **die Exaktheit der Warnung**⁶⁰

(8) Genitiv der Eigenschaft

Die feste Burg, die Festung, **ein Ort höchster Sicherheit** – jeder wünscht sich das manchmal, spirituell, aber auch praktisch. Rückzug, Abschottung, Einigelung.⁶¹

⁵⁵ Zeit 2017: Interview von Tomasz Kurianowicz: "Deutschland hat Kaczyński so stark gemacht".
<https://www.zeit.de/kultur/2017-10/radoslaw-sikorski-polen-pis-rechtsruck-interview>

⁵⁶ SZ 2018: Nachricht: EU: Wer will was im Brexit-Streit? Quelle: dpa-Newskanal
<https://www.sueddeutsche.de/politik/eu-wer-will-was-im-brexit-streit-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-181204-99-79680>

⁵⁷ Spiegel online 2019: Bericht von Sven Becker und Gerald Traufetter: Finaler Prüfbericht Rechnungshof verschärft Kritik an Pkw-Maut. <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/pkw-maut-bundesrechnungshof-verschaerft-kritik-an-pkw-maut-a-1297030.html>

⁵⁸ Ebd.: Bericht von Christoph Schult: Macrons "Hirntod"-Äußerung Maas will die Nato wiederbeleben.
<https://www.spiegel.de/politik/ausland/heiko-maas-will-nato-nach-hirntod-kritik-von-emmanuel-macron-wiederbeleben-a-1297288.html>

⁵⁹ F.A.Z. 2016: Bericht von Günter Bannas und Albert Schäffer: Terrorwarnung in München : Mia san mia.
https://www.faz.net/aktuell/politik/kampf-gegen-den-terror/terrorwarnung-in-muenchen-mia-san-mia-13993347.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

⁶⁰ Ebd.

⁶¹ Spiegel 2016. Bericht von Dirk Kurbjuweit: Kein feste Burg.

(9) Genitivus auctoris

Richter Schwarz erklärt **die Entscheidung der Kammer** damit, dass der Bundesgerichtshof bei Drogengeschäften eine scharfe Trennlinie gezogen habe zwischen Handeltreiben und Kurierdiensten.⁶²

(10) Genitiv des Produkts

der Dichter des Werkes ← das Werk ist Produkt des Dichters

(11) Genitiv der Zugehörigkeit

Der designierte US-Außenminister Rex Tillerson leitete nach einem Medienbericht **eine Tochterfirma des Ölkonzerns Exxon** mit russischer Beteiligung.⁶³

(12) Genitiv des dargestellten Objekts

Erst Ende November hatte das nordkoreanische Fernsehen **Bilder einer Interkontinentalrakete** gezeigt, die nördlich der Hauptstadt Pjöngjang getestet worden war.⁶⁴

Anadolu zeigte ein **Foto einer Toten** mit einem Schnellfeuergewehr, neben der Leiche war eine Pistole zu sehen.⁶⁵

ასევე მიგვაჩნია, რომ საინტერესოა ელკე ჰენჩელის მიერ შემოთავაზებული კლასიფიკაცია, რომელიც მოიცავს შემდეგ სახეობებს: **Genitivus possessivus**, **Genitivus objectivus**, **Genitivus partitivus**, **Genitivus Qualitatis**, **Genitivus explicativus**, **Genitiv des Eigenschaftsträgers**, **Genitiv des dargestellten Objekts**, **der Genitiv der Steigerung oder genitivischer Superlativ**, **Genitiv der Zugehörigkeit**, **der Genitivus auctoris**, **der Genitiv des Produkts** (ჰენჩელი 2010:99-101).

არსებობს სხვა მკვლევართა განსხვავებული მოსაზრებები პოსესიური გენიტის ალწერა-დახასიათებასთან დაკავშირებით, მაგრამ ვთვლით, რომ ზემოთ

<https://www.spiegel.de/politik/kein-feste-burg-a-204b6c09-0002-0001-0000-000148681450>

⁶² Spiegel 2015: Bericht von Julia Jüttner: Deutschland Die Männer gaben Oliver R. präzise.

<https://www.spiegel.de/politik/zwei-arme-abenteurer-a-909585d4-0002-0001-0000-000140604243>

⁶³ Spiegel 2016: Nachricht: Trumps Außenminister Tillerson in russische Geschäfte im Offshore-Paradies

Bahamas verwickelt? Quelle: pem. <https://www.spiegel.de/politik/ausland/rex-tillerson-chef-des-oelkonzerns-exxon-nutzte-steuerparadies-bahamas-fuer-geschaefte-mit-rusland-a-1126444.html>

⁶⁴ Spiegel online 2018; Nachricht: Diplomatische Offensive aus Pjöngjang Kims Kalkül. Quelle:

ala/dpa/Reuters/sid <https://www.spiegel.de/politik/ausland/kim-jong-uns-neujahrsansprache-diplomatische-offensive-aus-pjoengjang-a-1185781.html>

⁶⁵ F.A.Z. 2015. Nachricht: Nach tödlicher Geiselnahme: Angriff auf Istanbuler Polizeipräsidium. Quelle: dpa

<https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/tuerkei/tuerkei-angriff-auf-istanbuler-polizeipraesidium-13518673.html>

წარმოდგენილი კონცეპციები (დუდენი, ბლატცი, ჰელბიგი, ჰენჩელი) უფრო საინტერესო და საყურადღებოა და ამომწურავად წარმოადგენს ამ ტიპის გენტივის შუქ-ჩრდილებს.

გვინდა, ხაზი გავუსვათ იმ გარემოებას, რომ ემპირიული მასალის კვლევის დროს გამოიკვეთა ასევე სხვა სახის ატრიბუციები, რომლებიც წარმოდგენილია არსებითი სახელით გენტივში. მომდევნო მაგალითში, ასეთ ნომინალურ ფრაზას ახლავს ზედსართავი სახელი უფროებით ხარისხში, რაც მას უნიკალურს ხდის:

Das neue Jahr beginnt im Ersten, wie das alte endet – mit einem „**Tatort**“. Und zwar **mit dem härtesten seiner Art.**⁶⁶

Bislang sind alle **Vermittlungsversuche** gescheitert, **der einer Gruppe Parlamentsabgeordneter** ebenso wie **der des Universitätspräsidenten.**⁶⁷

წინადადების პირველ ნაწილში საუბარია შუამდგომლობის მცდელობებზე, ანუ საზღვრულზე, მსაზღვრელები კი წინადადების მეორე ნაწილშია წარმოდგენილი. საზღვრული, ორივე შემთხვევაში, მხოლოდ არტიკლით არის დასახელებული, შესაბამისად გენტივში.

შემდეგ მაგალითში კი წარმოდგენილია გენტიური სტრუქტურის მორიგი სახე, კერძოდ, ე.წ. **Genitivus Superlativus**:

„Hier werden **die Ärmsten der Armen** gegeneinander ausgespielt.“⁶⁸

მომდევნო ილუსტრაციაში, გენტიური სტრუქტურით პიროვნების დახასიათება ხდება შედარების მეშვეობით, კერძოდ, ვინმე შულცი იგივეა რაც გუთენბერგი მემარცხენეებისთვის:

Schulz ist so etwas wie **der Guttenberg der Linken**, [...].⁶⁹

⁶⁶ F.A.Z. 2016. Bericht von Michael Hanfeld: „Tatort“ mit Til Schweiger: Fremder, kommst du nach Hamburg, sieh zu, dass du am Leben bleibst. <https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/medien/ard-zeigt-verschobenen-tatort-mit-til-schweiger-13991166.html>

⁶⁷ Spiegel online 2019. Bericht von Bernhard Zand: Ausschreitungen in Hongkong Roy ist weg: <https://www.spiegel.de/politik/ausland/hongkong-reportage-aus-einem-krisengebiet-a-1297126.html>

⁶⁸ F.A.Z. 2016. Nachricht: EU-Ausländer: Opposition lehnt Einschränkung der Sozialhilfe ab. Quelle: anst./dpa/AFP <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/opposition-gegen-spd-vorstoss-zu-sozialleistungen-fuer-eu-auslaender-13993911.html>

⁶⁹ Spiegel online 2016. Bericht von Jan Fleischhauer: Der schwarze Kanal Guttenberg der Linken. <https://www.spiegel.de/politik/guttenberg-der-linken-a-ce450d25-0002-0001-0000-000148681452-amp>

ლუდვიგ აიხინგერი გენტივის განსაკუთრებულ პოზიციასთან მიმართებაში, სამ პუნქტს გამოყოფს. პირველ რიგში, ეს ეხება მამრობითი და საშუალო სქესის სახელებს, რომელთაც გენტივში ორმაგი მარკირება ახასიათებთ; ერთი მხრივ, არტიკლი, მეორე მხრივ, არსებითი სახელი ღებულობს ბრუნვის დაბოლოებას.

შემდეგი პუნქტი ეხება მდედრობითი სქესის სახელებს, სადაც არტიკლის გენტივის და დატივის ფორმები ერთმანეთს ემთხვევა, არსებითი სახელი კი დაბოლოების გარეშეა.

ასევე, ლ. აიხინგერი მიუთითებს რიგ შემთხვევებზე, როდესაც არ ახლავს არსებით სახელს ის ელემენტი, რომელიც შეიძლება ბრუნვის მარკირების მატარებელი იყოს. ასეთ შემთხვევაში, ავტორის მიხედვით, სისტემა კოდირების სხვა პრინციპზე გადადის, რომლის მიხედვითაც სხვა ელემენტი შეითავსებს ამ ფუნქციას, იქნება ეს ზედსართავი სახელი თუ წინდებული **von**.

„Zu der „Sonderstellung“ des Genitivs kann man drei zentrale Punkte festhalten:

1. Beim starken Maskulinum und Neutrum ist der Genitiv zweifach und damit übermarkiert, normalerweise wird [...], der Kasus, wie bei den anderen Kasus auch üblich, am Artikel gekennzeichnet, und zwar mit der phonetisch ohnehin schon recht auffälligen Endung /s/, zusätzlich aber mit der gleichen starken Endung auch am Substantiv, was dem Prinzip der Monoflexion eigentlich nicht entspricht.

2. Auf der anderen Seite fallen bei den Feminina Genitiv- und Dativ-Formen zusammen, der Artikel mit der Endung /r/ gilt für beide Fälle, die Substantive sind endungslos.

3. In einer Reihe von Fällen – bei Fehlen eines Elements, an das eine Kasusmarkierung treten kann – geht das System zu anderen Kodierungsprinzipien (Präposition, „Zähleinheit“) über. So kann das Adjektiv [...] die Genitivmarkierung tragen, [...] muss die Präposition von die gemeinte Beziehung deutlich machen“ (აიხინგერი 2013:126-127).

ჩვენს მიერ წარმოებული კორპუსული კვლევა ადასტურებს თანამედროვე გერმანული ენის ის ტენდენცია, რომ ერთგვარ ფენომენად იქცა მამრობით და საშუალო სქესის სახელებთან ნულოვანი დაბოლოება მხოლოდით რიცხვში:

US-Geheimdienste vermuten, dass russische Hacker **mit Billigung des Kreml** in den vergangenen Monaten in das Computersystem der Demokratischen Partei von

Präsidentschaftskandidatin Hillary Clinton eingedrungen waren und interne E-Mails an die Öffentlichkeit brachten, was Clintons Wahlkampf erheblich störte.⁷⁰

Der Preisrückgang **in den ersten drei Wochen des August** sei eine Folge überzogener Sorgen um die chinesische Wirtschaft gewesen.⁷¹

მომდევნო მაგალითში აბრევიატურა არის გენტივის მარკირების გარეშე. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ, წინა მაგალითისგან განსხვავებით, იგი გენტივში გამოიყენება როგორც -s დაბოლოებით:

Bei den Toten handelt es sich Polizeiangaben zufolge um den Falschfahrer und den **Fahrer des anderen Pkw**.⁷²

წარმოდგენილი მასალის ანალიზმა თვალსაჩინო გახადა გენტივის სემანტიკური მახასიათებლების თავისებურებები ბეჭდური მედიის ენაში.

2.4. გენტივი ნომინალურ ფრაზაში. ჩვენი კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, მიგვაჩნია, რომ უნდა განვიხილოთ გენტივის პრობლემატიკა ნომინალურ ფრაზაში, ვინაიდან **დუდენის** გრამატიკის ავტორები გენტივის განსაზღვრებას ნომინალურ ფრაზებში აერთიანებენ, როგორც წინადადების წევრის ნაწილს. მათი განმარტებით, **ნომინალური ფრაზა** მხოლოდ მაშინ შეიძლება გენტივში იყოს, თუ მას თან ახლავს მინიმუმ ზედსართაული მნიშვნელობის მქონე ფორმაცვალებადი სიტყვა, ან სიტყვა -s ან -r დაბოლოებით:

„Eine Nominalphrase kann nur dann im Genitiv stehen, wenn sie (i) mindestens ein adjektivisch flektiertes Wort und (ii) mindestens ein Wort mit s- oder r-Endung enthält“
(დუდენი 2005:979/1534)

ქრისტა დიურშაიდის მიხედვით, ტერმინით **ნომინალური ფრაზა** მოიაზრება არსებითი სახელების და ნაცვალსახელების ჯგუფები. მსგავსი ფრაზა შეიძლება შედგებოდეს მინიმუმ ერთი სიტყვისგან და არსებითი სახელისგან, ან

⁷⁰ Spiegel online 2017. Nachricht: Mutmaßliche Hackerangriffe Russische Diplomaten verlassen die USA.

Quelle: *mja/AFP* <https://www.spiegel.de/politik/ausland/mutmassliche-hackerangriffe-russische-diplomaten-verlassen-die-usa-a-1128197.html>

⁷¹ FAZ 2015. Bericht von Gerald Braunberger: Gewaltiger Sprung des Ölpreises.

<https://www.faz.net/aktuell/finanzen/devisen-rohstoffe/mehr-als-25-prozent-gewaltiger-sprung-des-oelpreises-13780257.html>

⁷² Spiegel online 2017. Nachricht: Rheinland-Pfalz Falschfahrer verursacht Unfall - zwei Tote. Quelle: *cst/dpa*

<https://www.spiegel.de/panorama/a61-falschfahrer-verursacht-unfall-zwei-tote-a-1128163.html>

ნაცვალსახელისგან. თუმცა, მისი აზრით, იგი უფრო კომპლექსური შეიძლება იყოს და, თავის მხრივ, კიდევ შეიცავდეს ფრაზას, რომელიც ატრიბუტის ფუნქციით გვევლინება:

„Mit dem Terminus ›Nominalphrase‹ werden Substantiv- und Pronominalgruppen zusammengefasst. Eine Nominalphrase (NP) kann minimal aus einem Wort, einem Nomen oder einem Pronomen, bestehen (vgl. Milch in dem Satz Milch ist gesund, sie in dem Satz Peter liebt sie), sie kann aber auch so komplex sein, dass sie ihrerseits Phrasen enthält. Diese treten in der Funktion eines Attributs als Links- bzw. Rechtserweiterungen des Kerns auf“ (დიურშაიდი 2012:67).

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ, წარმოვადგენთ ჩვენ მიერ მოძიებულ მაგალითს, რომელშიც ორი ნომინალური ფრაზაა, რომელთაგან პირველი მარცხენა პოზიციის, მეორე კი მარჯვენა პოზიციის გენტივია. გერმანული ენა იძლევა იმის შესაძლებლობას, რომ მსაზღვრელმა დაიკავოს ადგილი როგორც საზღვრულის შემდეგ, ასევე მის წინ:

Fahri Yardim wird als **Tschillers bislang besonnener Kollege** Yalcin ebenso in den **Strudel der Gewalt** gezogen wie sein Freund.⁷³

ელკე ჰენჩელი ნომინალურ ფრაზაში მოიაზრებს სინტაქსურად ერთმანეთთან დაკავშირებულ სიტყვათა ჯგუფს, რომლის ცენტრალური შემადგენელი ნაწილის აღწერაც ხდება მეტყველების ნაწილის მიხედვით. შესაბამისად, ნომინალური ფრაზა წარმოადგენს ფრაზას, რომლის დახასიათება ხდება არსებითი სახელით, როგორც მსაზღვრელი ელემენტით:

„Als Phrase bezeichnet man eine syntaktisch zusammengehörige Wortgruppe (Konstituente), die nach der Wortart ihres zentralen Bestandteils näher bezeichnet wird. Eine Nominalphrase ist demzufolge eine Phrase, die durch ein Nomen (Substantiv) als bestimmendes Element charakterisiert wird“ (Hentschel 2010:198).

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ მოვიხმობთ შემდეგ მაგალითს:

⁷³ FAZ 2016, Bericht von Michael Hanfeld: „Tatort“ mit Til Schweiger: Fremder, kommst du nach Hamburg, sieh zu, dass du am Leben bleibst, <https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/medien/ard-zeigt-verschobenen-tatort-mit-til-schweiger-13991166.html>

Trump kämpft derzeit um **die Finanzierung seines Mauerprojekts**.⁷⁴

საინტერესოა ბრუნო შტრეკერის მოსაზრება ნომინალურ ფრაზაზე. მისი აზრით, წინადადებაში ნომინალური ფრაზის მნიშვნელობა დამოკიდებულია მის შინაგან აგებულებაზე და ფუნქციაზე, რომელსაც იგი წინადადებაში ასრულებს მისი აგებულების ფარგლებში:

„Was eine Nominalphrase zur Bedeutung eines Satzes beiträgt, hängt ab:

- von ihrem internen Aufbau
- von der Funktion, die sie im Rahmen des Aufbaus der Satzbedeutung zu erfüllen hat.“

აქედან გამომდინარე, ავტორის განმარტებით, ნომინალური ფრაზა წარმოადგენს მიმართებას გამონათქვამის მნიშვნელობასა და მის სემანტიკურ შინაარსს შორის:

„Als Nominalphrasen werden sprachliche Entwürfe oder Repräsentationen von Gegenständen realisiert - wobei Gegenstand im weitestem Sinn verstanden werden darf: vom einfachsten Stück Material (*ein Nagel, ein Ziegel*) über Substanzen (*Milch, Roheisen*) und Abstrakta (*Freiheit, Gemütlichkeit*) bis zu Sachverhalten (*Es regnet in Süddeutschland*) und komplexen Geschehnissen (*Krieg in Afghanistan*)“ (შტრეკერი 2006).

ავტორი განასხვავებს მინიმალურ და განვრცობილ ნომინალურ ფრაზებს, თუმცა, მისი აზრით, ორივე მსგავს ფუნქციას ასრულებს წინადადებაში. თვალსაჩინოებისთვის მოვიყვანთ მაგალითს გაზეთიდან F.A.Z.:

Die Türkei will damit auch verhindern, dass **die syrischen Kurden der PYD**, die mit der PKK liiert ist, in dem Gebiet Fuß fassen und somit ein zusammenhängender **kurdischer Korridor jenseits der Grenze** entsteht.⁷⁵

როგორც ვხედავთ, მოცემულ წინადადებაში ორი ნომინალური ფრაზა გვაქვს, ერთი მხრივ, **die syrischen Kurden der PYD** და, მეორე მხრივ, **kurdischer Korridor jenseits der Grenze**. ორივე ფრაზა განვრცობილია და გარკვეულ ინფორმაციას იძლევა საზღვრულის შესახებ. წარმოვადგენთ ამ ნომინალური ფრაზების ანალიზს:

⁷⁴ SZ 2018: Nachricht: US-Mauer zu Mexiko: Trump gibt Demokraten Schuld am Tod von Flüchtlingskindern. Quelle sz.de/dpa/ap/biaz; <https://www.sueddeutsche.de/politik/donald-trump-usa-mauer-zu-mexiko-1.4269553>

⁷⁵ F.A.Z. 2016: Bericht von Jochen Stahnke: Flüchtlinge in der Türkei: Nicht jeder will nach Deutschland. https://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/syrische-fluechtlinge-in-islahiye-in-der-tuerkei-13991198.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

ნომინალურ ფრაზაში **die syrischen Kurden der PYD** საზღვრული არის **Kurden** ანუ ქურთები, რომლებიც არიან **PYD**, ქურთულ ენაზე **Partiya Yekîtiya Demokrat**, გერმანულ ენაზე **Partei der Demokratischen Union**, ანუ დემოკრატიული კავშირის პარტიის წევრები, რომლებიც წარმოშობით არიან სირიელები.

მომდევნო ნომინალურ ფრაზაში „**kurdischer Korridor jenseits der Grenze**“, წინა ნომინალური ფრაზისაგან განსხვავებით, საქმე გვაქვს **წინდებულიან ნომინალურ ფრაზასთან**, რომელიც შემდეგ ინფორმაციას მოიცავს: აქ საუბარია ე.წ. ქურთულ დერეფანზე, კერძოდ, თურქეთთან მოსაზღვრე ქალაქზე, რომელიც ქურთებმა დაიკავეს. წინდებულის მეშვეობით კი ჩანს, რომ მოქმედება ხდება, საზღვრის მეორე მხარეს.

უნდა აღინიშნოს, რომ ნომინალური ფრაზის პრობლემატიკა განხილვის საგანია სხვა მკვლევრებთანაც, როგორებიცაა, ულრიხ ენგელი, გერჰარდ ჰელბიგი, ჰანს იურგენ ჰერინგერი, ჰანს ვერნერ ერომსი.

უ. ენგელი ერთმანეთისგან განასხვავებს **სახელს** და **ნომინალურ ფრაზას**, იგი აღნიშნავს, რომ **ნომინალური ფრაზა** განვრცობილ სახელს არ წარმოადგენს, ამიტომ მათ შორის ფუნდამენტური სხვაობაა. კერძოდ, სახელი ახდენს მხოლოდ რაიმე საგნის სახელდებას, **ნომინალური ფრაზა** კი ქმნის სინამდვილის ჩანასახს, ვინაიდან, ავტორის აზრით, სინამდვილის ასახვის უნარი მხოლოდ ფინიტურ ზმნას გააჩნია:

„Es ist ein gewaltiger Schritt vom Nomen, dem Wort, das Größen benennt, zu der Phrase, die von ihm den Namen bekommen hat. Die Nominalphrase ist nicht einfach ein erweitertes Nomen. Der Unterschied zwischen Nomen und Nominalphrase ist fundamental. Das Nomen hat nur Benennungsfunktion. [...] Die Nominalphrase macht einen Wirklichkeitsentwurf; die Wirklichkeit selbst kann nur das finite Verb dokumentieren“ (ენგელი 2009: 286-287).

ნომინალურ ფრაზასთან მიმართებაში უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგიერთი კვლევის თანახმად მე-19 ს.-ის ვერბალური სტილი მე-20 ს.-ის ნომინალური სტილით შეიცვალა. განსაკუთრებით თვალსაჩინოა ეს მოვლენა თანამედროვე გერმანულ მასმედიის ენაში.

2.5. გენტივი სინტაქსურ ჭრილში. სხვა ბრუნვებისაგან განსხვავებით, გენტივის სინტაქსურ მახასიათებლებს განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს წინადადების

სტრუქტურირების პროცესში. წინააღმდეგობრივია ცნობილ მკვლევართა მოსაზრებები გენტივის სინტაქსურ ჭრილში განხილვისას. **გერჰარდ ჰელბიგი და იოჰიმ ბუშა** მიუთითებენ გენტივის შემდეგ ფუნქციებზე:

(1) ობლიგატორული აქტანტი ორ- და სამვალენტთან ზმნებთან (als obligatorischer Aktant von zwei- und dreiwertigen Verben):

Die Hochwassergeschädigten **bedürfen der Hilfe**. Der Staat **verweist** den ausländischen Diplomaten **des Landes**.

(2) ფაკულტატიური აქტანტი ორ- და სამვალენტთან ზმნებთან (als fakultativer Aktant von zwei- und dreiwertigen Verben):

Der Schriftsteller erinnert sich **der Feier**. Das Gericht klagt ihn **des Diebstahls** an.

(3) გარემოება ნოლვალენტთან, იგივე ავალენტურ, ერთ-, ორ-, სამ- და ოთხვალენტთან ზმნებთან (als freie Angabe bei null-, ein-, zwei-, drei- und vierwertigen Verben):

Es regnete **des Abends**. Er kam **eines Abends**. Er traf mich **eines Abends**. Er legte **eines Abends** ein Geschenk auf den Tisch. Der Arzt hatte **eines Abends** viele Patienten im Wartezimmer sitzen.

(4) ზედსართავი სახელის ობლიგატორული აქტანტი (als obligatorischer Aktant eines Adjektivs):

Er ist **des Wartens überdrüssig**. Er ist **der Sorgen ledig**.

(5) ზედსართავი სახელის ფაკულტატიური აქტანტი (als fakultativer Aktant eines Adjektivs):

Der Spezialist ist **dieser schwierigen Operation fähig**. Er ist sich **der Verpflichtung bewußt**.

(6) ფაკულტატიური აქტანტი ზმნიდან და ზედსართავი სახელიდან ნაწარმოებ არსებით სახელებთან (als fakultativer Aktant bei (deverbale bzw. deadjektivischen) Substantiven):

Wir warten auf den Besuch **des Arztes**. Der Reichtum **des Landes** ist sehr groß.

(7) განსაზღვრება ნებისმიერ არსებით სახელთან (als freie Angabe bei beliebigen Substantiven):

Der Vater **seines Freundes** besuchte ihn.

Sie besuchen die Universität **der Hauptstadt**. (ჰელბიგი, ბუშა, 1996:283-284)

კარინ პიტნერის მიერ შემოთავაზებული კლასიფიკაცია კი, შემდეგნაირად გამოიყურება. გენტივი როგორც:

ობიექტი/კომპლემენტი ზმნებთან (Objekt/Komplement zu Verben):

Das bedarf keiner Erklärung.

კომპლემენტი ადიექტივთან (Komplement zu Adjektiven):

Er ist sich seiner Fehler bewusst.

კომპლემენტი წინდებულთან (Komplement zu einer Präposition):

Wegen des schlechten Wetters bleibt er zuhause.

ატრიბუტი სახელთან (Attribut zu einem Nomen):

Das Haus meines Vaters ist schön.

ტემპორალური ან ლოკალური გარემოება (temporale oder lokale Angabe (Adverbial)):

Eines Tages verschwand sie.

კომპლემენტი ზმნებთან sein, bleiben და werden (Komplement zu den Verben sein, bleiben und werden (Prädikativ):

Sie ist anderer Meinung.

ვალენტობაზე მიბმული (თავისუფალი) პრედიკატივი (Komplement zu den Verben sein, bleiben und werden (Prädikativ):

Sie rannten sehenden Auges in ihr Unglück. (კარინ პიტნერი, 2015:1-2)

ჩვენ მიერ მოპოვებული მაგალითების ანალიზი მიუთითებს, რომ სტაბილური თუ არა, ძალიან ხშირია, გენტივის როგორც **გარემოების** ორივე ტიპის გამოყენება: **des Tages, des Weges, eines Abends, unseres Wissens** ასევე **schnellen Schrittes, reinen Herzens, guten Mutes, guten Glaubens**.

უარყოფითი მხარე აქ იმაში მდგომარეობს, რომ ასეთი ფრაზები თითქმის მხოლოდ მამრობითი და საშუალო სქესისაა, რადგან მდედრობით სქესთან, როგორც მაგალითად, **froher Miene, guter Laune**, გენტივი და დატივი ფორმალურად ერთმანეთს ემთხვევა. ეს კი იწვევს კონსტრუქციაზე უარის თქმას.

ზემოთ აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ შემდეგ მაგალითებს:

Dass sie stets gesagt habe, **eines Tages** breche vielleicht eine freiere Zeit an, in der sie ihm antworten werde.⁷⁶

Eine Handvoll Zeugen, drei Richter und ein Staatsanwalt müssen den Sitzungssaal **unverrichteter Dinge** verlassen.⁷⁷

რაც შეეხება გენტივის ერთ-ერთ გამოვლინებას, კერძოდ, როგორც **კომპლემენტს ადიექტივთან**, უნდა აღინიშნოს, რომ გენტივს მართავს მთელი რიგი **ზედსართავი სახელებისა**: *ansichtig, bar, bedürftig, bewusst, eingedenk, gewahr, gewärtig, gewiß, habhaft, kundig, ledig, mächtig, müde, satt, schuldig, sicher, teilhaft, teilhaftig, überdrüssig, unbenommen, unbeschadet, ungeachtet, ungedenk, unkund, unkundig, unteilhaft, unweit, unwert, unwürdig, verdächtig, weitab, würdig* (ჰელბიგი/ზუმა 1996:317-318).

ჩვენ მიერ მოძიებულმა საგაზეთო ტექსტების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ისინი იშვიათად გამოიყენება.

უნდა აღინიშნოს, რომ საკვლევ მასალაში გამოიკვეთა რამდენიმე ზედსართავი სახელი, რომელთაგანაც კომპლემენტის როლში გამოყენებულ იქნა გენტიური ნომინალური ფრაზა. ესენია: **bewusst, wert, unwürdig**. შესაბამისად, აღნიშნული შემთხვევა ილუსტრირებულია ქვემოთ წარმოდგენილი კონტექსტებით გაზეთებიდან **SZ** და **Spiegel online**. რაც შეეხება გაზეთებს **Zeit online** და **F.A.Z.**, მსგავსი შემთხვევა არ დაფიქსირებულა. სამი მაგალითიდან ორი არის რეპორტაჟიდან, ერთი კი საგაზეთო კომენტარიდან:

Darüber zu diskutieren ist **aller Mühen wert**.⁷⁸

Ich sage nicht, dass dieses Dilemma einfach aufzulösen ist, ich denke nur, dass man sich **der Fallstricke** wenigstens **bewusst sein** sollte.⁷⁹

⁷⁶ Spiegel online 2015. Bericht von Christian Neef: Russland Archivar des Terrors.

<https://www.spiegel.de/politik/archivar-des-terrors-a-f8262a2d-0002-0001-0000-000140604356>

⁷⁷ SZ 2016. Bericht von Benjamin Emonts: Amtsgericht Dachau: "Reichsbürger" bedrohen Beamte.

<https://www.sueddeutsche.de/muenchen/dachau/amtsgericht-dachau-wenn-reichsbuerger-beamte-bedrohen-1.2919115>

⁷⁸ SZ 2018. Bericht von Stefan Ulrich: Demokratie: Was wirklich zählt.

<https://www.sueddeutsche.de/politik/rueckblick-streitthemen-vorschau-1.4269307>

⁷⁹ Spiegel online 2018. Bericht von Jan Fleischhauer: Das kalte Herz der Abtreibungsdebatte.

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/abtreibung-der-neue-kampf-um-den-paragraf-218-kolumne-a-1243533.html>

Diese Anfeindungen Trumps seien gefährlich, **eines Präsidenten unwürdig** und ein Angriff auf die Presse.⁸⁰

აღსანიშნავია, რომ გენტივის, როგორც წინადადების წევრის, აღწერას და კვლევას მრავალი ნაშრომი მიეძღვნა. ჩვენ მიერ მოძიებულ აღიარებულ მკვლევართა მოსაზრებებიდან ყველაზე მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია **ჰელბიგის** და **ბუმას** კონცეპცია (ჰელბიგი, ბუმა, 1996:292) აღნიშნული საკითხის შესახებ. შესაბამისად, ვეყრდნობით ამგვარი გენტივის, როგორც წინადადების წევრის კლასიფიკაციას და წარმოვადგენთ და გავაანალიზებთ გენტივის სინტაქსურ ფუნქციებს საგაზეთო ტექსტებიდან მაგალითების საფუძველზე. გენტივი როგორც:

(1) **ობიექტი ზმნასთან** (Objekt zum Verb):

Jedes Jahr am 30. Oktober kommen auf dem ehemaligen Revolutionsplatz Menschen zusammen, um **der Opfer der politischen Repressionen zu gedenken**.⁸¹

(2) **ობიექტი პრედიკატივთან** (Objekt zum Prädikativ (Adjektiv):

Wie umgehen mit China? Wo Grenzen setzen? Und womit? Darüber zu diskutieren **ist aller Mühen wert**.⁸²

(3) **პრედიკატივი** (Prädikativ):

In einigen wichtigen Punkten **sind** wir **unterschiedlicher Meinung**, [...].⁸³

Sosehr ich es richtig finde, dass in einigen Bereichen Einstimmigkeit herrschen muss, die Außenpolitik ist ein Beispiel dafür, sosehr **bin** ich zugleich **der Auffassung**, dass wir hinzunehmen haben, auch mal überstimmt zu werden.⁸⁴

⁸⁰ Spiegel online 2019. Nachricht: "New York Times"-Chefredakteur "Trump setzt das Leben unserer Reporter aufs Spiel". Quelle: *brs* <https://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/new-york-times-chefredakteur-trump-setzt-das-leben-unserer-reporter-aufs-spiel-a-1297039.html>

⁸¹ Spiegel online 2015, Bericht von Christian Neef: Russland Archivar des Terrors; <https://www.spiegel.de/politik/archivar-des-terrors-a-f8262a2d-0002-0001-0000-000140604356>

⁸² SZ 2018, Bericht von Stefan Ulrich: Demokratie: Was wirklich zählt; <https://www.sueddeutsche.de/politik/rueckblick-streitthemen-vorschau-1.4269307>

⁸³ F.A.Z. 2015. Interview von Berthold Kohler, Klaus-Dieter Frankenberger und Jasper von Altenbockum: Merkel im F.A.Z.-Interview: „Ich werde keine Scheinlösungen vorschlagen“. Das Gespräch führte Andrea Diener. Quelle: FAZ.NET. https://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/angela-merkel-im-interview-ich-werde-keine-scheinloesungen-vorschlagen-13860676.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

⁸⁴ F.A.Z. 2017; Interview von Volker Zastrow, Friederike Haupt und Thomas Gutschker: Die Kanzlerin im Gespräch: Wir brauchen Mut. https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/angela-merkel-im-interview-wir-brauchen-mut-15191126.html?printPagedArticle=true#pageIndex_3

(4) **გარემოება** (Adverbialbestimmung):

Dass sie stets gesagt habe, **eines Tages** breche vielleicht eine freiere Zeit an, in der sie ihm antworten werde.⁸⁵

Des Öfteren kommt es dort zu Felschlägen oder Erdrutschen.⁸⁶

(5) **განსაზღვრების ნაწილი** (attributiver Gliedteil):

Das ist fundamental, egal ob für mich die Migration oder **die Ressourcen des Landes** wichtig sind.⁸⁷

Das hängt auch mit dem politischen **Erbe des Bürgerkriegs** zusammen.⁸⁸

(6) **აპოზიცია** (Apposition (= Gliedteil)):

Wahlen: Präsidentenwahl im Kongo beendet **die Ära Kabila**.⁸⁹

In Ostghuta sind auch noch **mehrere Tausend islamistische Kämpfer** verschanzt.⁹⁰

განსაკუთრებული ყურადღება გვინდა გავამახვილოთ გენიტის, როგორც ობიექტის ფუნქციაზე. იგი არის აქტანტი, რომელიც წარმოადგენს ნომინალურ ფრაზას გენიტისში. დუდენის გრამატიკის ავტორები აღნიშნავენ, რომ მუდმივად მცირდება იმ ზმნების რაოდენობა, რომლებიც მოითხოვენ გენიტის ობიექტს:

„Ein Genitivobjekt ist ein Aktant in Form einer Nominalphrase im Genitiv. Genitivobjekte werden von einer geringen und ständig abnehmenden Anzahl von (a) Verben und [...]:

Das Parlament gedachte [des verstorbenen Präsidenten]. Der Pirat bemächtigte sich [des Schiffes] (დუდენი 2009:820/1254).

⁸⁵ Spiegel online 2015, Bericht von Christian Neef: Russland Archivar des Terrors;

<https://www.spiegel.de/politik/archivar-des-terrors-a-f8262a2d-0002-0001-0000-000140604356>

⁸⁶ Spiegel online 2016, Nachricht: Demokratische Republik Kongo Mindestens 20 Tote bei Minenunglück;

Quelle: fdi/AFP <https://www.spiegel.de/panorama/demokratische-republik-kongo-mindestens-20-tote-bei-minenunglueck-a-1126440.html>

⁸⁷ Zeit online 2017. Interview von Ulrich Ladurner: "Die Libyer sind enttäuscht von Europa";

<https://www.zeit.de/wirtschaft/2017-11/libyen-europa-nachbarschaftspolitik-fluechtlingskrise-europaeische-kommission/komplettansicht>

⁸⁸ F.A.Z. 2019; Interview von Anna-Lena Ripperger: Interview zur Wahl in Spanien : „Irgendein

Wunder muss geschehen“; Quelle: FAZ.NET. https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/interview-mit-susanne-gratius-ueber-die-wahl-in-spanien-16476907.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

⁸⁹ SZ 2018, Nachricht: Wahlen:Präsidentenwahl im Kongo beendet die Ära Kabila;

<https://www.sueddeutsche.de/politik/wahlen-praesidentenwahl-im-kongo-beendet-die-aera-kabila-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-181230-99-381509>

⁹⁰ Zeit online 2017; Interview von Andrea Backhaus: "Das muss aufhören!"

<https://www.zeit.de/politik/ausland/2017-11/syrien-ost-ghouta-belagerung-rotes-kreuz/komplettansicht>

აქვე აღნიშნულია, რომ გენტივის ობიექტი სხვადასხვა სემანტიკური როლის მატარებელია, თუნდაც საყოველთაო მნიშვნელობა ბრალეულობითი შინაარსისა, ე.წ.

Genitivus Criminis:

„Genitivobjekte können unterschiedliche semantische Rollen tragen. Von allgemeinerer Bedeutung ist lediglich die Bezeichnung des Inhalts einer Beschuldigung in der Gerichtssprache. Man spricht hier von einem Genitivus Criminis (lat. Crimen ›Vorwurf, Anschuldigung‹):

Die Polizei beschuldigte (bezichtigte, verdächtigte, überführte) den Mann [des Diebstahls]. Der Richter klagte ihn [des Diebstahls] an. Er war [des Diebstahls] geständig (schuldig)“ (დუდენი 2009:820/1256).

გენტივის ობიექტის თანდათანობით გაქრობის პრობლემას დუდენის გრამატიკის ავტორები უკავშირებენ ე.წ. გენტივის წესს, რომლის მიხედვითაც, გენტივური ფრაზა უნდა შეიცავდეს ბრუნვად არტიკლის ფუნქციის მქონე სიტყვებს ან ზედსართავ სახელს, სხვა შემთხვევაში კი, უნდა მოხდეს შემცვლელი კონსტრუქციის შერჩევა. სწორედ მათ მიერ ხდება მათი აზრით გენტივის ობიექტის შევიწროება:

„Der Grund für das allmähliche Verschwinden des Genitivobjekts ist die Genitivregel. Sie lässt nur Genitivphrasen zu, die ein dekliniertes Artikelwort oder Adjektiv enthalten. Andernfalls ist eine Ersatzkonstruktion zu wählen – und genau diese Ersatzkonstruktionen verdrängen das Genitivobjekt auch in den Kontexten, in denen es eigentlich noch zulässig wäre:

Sie war sehr wohl noch [energischen Widerstands] fähig.

მაგრამ:

*Sie war sehr wohl noch [Widerstands] fähig“ (დუდენი 2009:820/1257).

წარმოდგენილ მოვლენასთან დაკავშირებით მოვიძიეთ შესაბამისი მაგალითები, კერძოდ, გენტივის ობიექტი ზმნებთან **beschuldigen** და **bezichtigen**:

Nach Angaben der israelischen Armee wird sie unter anderem wegen Gewalt gegen Sicherheitskräfte, Steinewerfens, Bedrohung und Aufwiegelung beschuldigt.⁹¹

⁹¹ F.A.Z. 2018. Nachricht: Attacke auf Soldaten: Israelisches Militärgericht klagt sechzehnjährige

Mehrmals **beichtigen** die Republikaner Vindman der "**doppelten Loyalität**" - eine altbekannte Beleidigung gegen jüdische Immigranten.⁹²

უნდა აღინიშნოს, რომ გენტივის ობიექტთან უშუალო კავშირშია მათი გარკვეულ ზმნებთან კავშირის პრობლემატიკა. საინტერესოა მკვლევართა მოსაზრებები, თანამედროვე გერმანულ ენაში გენტივის მართვიან ზმნებთან დაკავშირებით. წარმოვადგენთ მნიშვნელოვან და აქტუალურ კონცეპციებს, ხოლო ჩვენი ანალიზი და დასკვნები ილუსტრირებულია საგაზეთო ტექსტებიდან შესაბამისი კონტექსტების საფუძველზე.

აღნიშნულ პრობლემასთან მიმართებაში, საინტერესოა **მარეკ კონოპკას** სტატია სათაურით: „Sich der guten Zeiten und sich an die guten Zeiten erinnern oder vielleicht auch die guten Zeiten erinnern? – Die Genitivverben“. სტატიას წინ უძღვის მცირე ზომის საინტერესო ტექსტი, რომელიც წარმოადგენს გენტივის ობიექტის ილუსტრირებას რამოდენიმე ზმნასთან:

„Allgemein bekannt ist, dass **sich** Jacqueline Kubczak **zahlreicher Großtaten** auf dem Gebiet der Verbvalenz **rühmen darf**, und diese Tatsache **entbehrt** nicht **eines Einflusses** auf den vorliegenden Beitrag. Ich persönlich **erfreue mich** auch **der Ehre**, mit der Jubilarin direkt zusammengearbeitet zu haben, als **sich** ein kleines IDS-Team **einer „Grammatik in Fragen und Antworten“ annahm**. **Dieses Teils** des sprachwissenschaftlichen Wirkens Jacqueline Kubczaks und **der** für mich so **angenehmen Zeit** soll der Beitrag in seiner Anlage und Form **erinnern**“ (კონოპკა 2015:139).

მ. კონოპკა, სინტაქსური თვალსაზრისით, ზმნების სამ ჯგუფს გამოჰყოფს. ყველაზე პატარა ჯგუფში, ავტორის მიხედვით, შედის ზმნები, რომლებიც პროტოტიპულად გენტივის მართავენ, როგორცაა *gedenken, sterben, bedürfen, entbehren, kommen*.

შუალედური პოზიცია უჭირავს რეფლექსურ ზმნებს, რომლებსაც ობლიგატორულ გენტივის ობიექტთან ერთად ახლავს რეფლექსური ნაცვალსახელი

Palästinenserin an. Quelle: AFP <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/israelisches-militaergericht-klagt-sechzehnjaehrige-palaestinerin-an-15369704.html>

⁹² Spiegel online 2019. Bericht von Marc Pitzke, New York: Dramatischer Tag in Trumps Impeachment-Anhörung Soldat gegen Präsident. <https://www.spiegel.de/politik/ausland/impeachment-anhoerungen-oberstleutnant-belastet-trump-a-1297324.html>

აკუზატივში: (sich) annehmen, (sich) bedienen, (sich) erinnern, (sich) erfreuen, (sich) entledigen, (sich) rühmen, (sich) bemächtigen, (sich) erwehren.

ბოლო ჯგუფში გაერთანებული ზმნები ერთდროულად მოითხოვენ, როგორც გენტივის ასევე აკუზატივის ობიექტს: [jmdn. einer Sache] überführen, anklagen, berauben, bezichtigen, entheben, verdächtigen.

საინტერესოდ მიაჩნია ავტორს, რომ ყველა ეს ზმნა, გარდა ზმნისა entheben, ხშირად იურიდიულ ტექსტებში გამოიყენება:

„- Die kleinste Klasse umfasst Verben, die nur einen Objektkasus auf einmal (prototypisch den Genitiv) regieren, wie gedenken, sterben, bedürfen, entbehren, kommen.

- Eine Zwischenposition nehmen reflexive Verben ein, die neben dem Genitivobjekt (obligatorisch) ein Reflexivpronomen im Akkusativ bei sich führen: (sich) annehmen, (sich) bedienen, (sich) erinnern, (sich) erfreuen, (sich) entledigen, (sich) rühmen, (sich) bemächtigen, (sich) erwehren.

- Die letzte Klasse wird von Verben gebildet, die gleichzeitig mit dem Genitiv- auch ein Akkusativobjekt verlangen: [jmdn. einer Sache] überführen, anklagen, berauben, bezichtigen, entheben, verdächtigen. Alle diese Verben mit Ausnahme von entheben sind interessanterweise häufig in juristischem Kontext zu finden“.⁹³ (კონოპკა 2015:141)

მართალია, ჩვენს კორპუსში ძალიან მწირი იყო გენტივის, როგორც ობიექტის როლში გამოყენების შემთხვევები, თუმცა მოძიებულ იქნა რამოდენიმე მაგალითი, სადაც ზმნიდან გამომდინარე, ნათლად იკვეთება გენტივის მარკირება:

Es **bedarf** allerdings **einer Kontrollinstanz**.⁹⁴

მომდევნო შემთხვევაში კი, საქმე გვაქვს გენტივის დამატებასთან, სადაც დამატება მრ. რიცხვშია, შესაბამისად, აშკარაა გენტივის მარკირება.

⁹³ Konopka, Marek: *Sich der guten Zeiten und sich an die guten Zeiten erinnern* oder vielleicht auch *die guten Zeiten erinnern?* – Die Genitivverben. In: Domínguez Vázquez, Maria José und Ludwig M. Eichinger (Hg.): *Valenz im Fokus : grammatische und lexikografische Studien*; Festschrift für Jacqueline Kubczak. Mannheim: Institut für Deutsche Sprache, 2015, S. 139-157

⁹⁴ Süddeutsche Zeitung 2015. Interview von Ann-Kathrin Eckardt: *Evolution und Wirtschaftssysteme: "Die Gier ist älter als der Kapitalismus"*; <https://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/evolution-und-wirtschaftssysteme-die-gier-ist-aelter-als-der-kapitalismus-1.2547695-0#seite-2>

Am 8. Mai werde ich an einer Kriegsgräberstätte in Brandenburg **der sowjetischen Kriegstoten gedenken.**⁹⁵

ზოგადად უნდა აღინიშნოს, რომ გენტივის ობიექტის გამოყენების შემცირება, ერთგვარი ტენდენციაა თანამედროვე გერმანულ ენაში. თუმცა, ისტორიულად, ეს პროცესი დიდი ხანია მიმდინარეობს, თუნდაც, ოტო ბეჰაგელით დაწყებული, რომელიც ამ პროცესს განიხილავს როგორც „**Untergang des Genitivs**“ (ბეჰაგელი 1923:479) ან კიდევ „**Krankheitsgeschichte des Genitivs**“ (ველანდერი 1956:157).

ჩვენ მიერ შერჩეულ კორპუსში საერთო ჯამში 31 შემთხვევა დაფიქსირდა გენტივის ობიექტიანი ზმნებით, როგორცაა: **sich annehmen, aussetzen, bedürfen, sich befreien, belehren, beschuldigen, sich freuen, gedenken, entheben, sich erfreuen, sich erinnern, sich entledigen, sterben, sich vergewissern, sich verweigern.**

როგორც ვხედავთ, მათ უმრავლესობას რეფლექსური ზმნები წარმოადგენს: **sich annehmen, sich befreien, sich freuen, sich erfreuen, sich erinnern, sich entledigen, sich vergewissern, sich verweigern.**

ეს ის ზმნებია, რომელთაც **მარეკ კონოპკა** შუალედურ ჯგუფში აერთიანებს, ანუ, გენტივის ზმნები, რომლებსაც თან ახლავს რეფლექსური ნაცვალსახელი აკუზატივში. შესაბამისად, წარმოვადგენთ ილუსტრაციებს ჩვენი კორპუსიდან:

Wie **sich** Trump noch vom Makel **des Impeachment befreien** könnte.⁹⁶

Unternehmen wie VW, die **sich einer angemessenen Entschädigung verweigern**, nennen wir "Zwing-mich-Konzerne".⁹⁷

Erdogan hatte seinerseits Journalisten, die **sich des Falls annahmen**, mit Konsequenzen gedroht und unter anderem Can Dündar, dem Chefredakteur der Zeitung „Cumhuriyet“, die ebenfalls über die Vorkommnisse berichtet hatte, damit gedroht, er werde „einen hohen Preis“ für seine Veröffentlichungen zahlen.⁹⁸

⁹⁵ Süddeutsche Zeitung 2015; Interview von Constanze von Bullion, Nico Fried und Wolfgang Krach: Interview mit der Tageszeitung Süddeutsche Zeitung;

https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Joachim-Gauck/Interviews/2015/150502-sueddeutsche-Interview.html;jsessionid=8638466FEFC6BD8175543FF926154665.1_cid390?nn=1891682#Start

⁹⁶ SZ 2019. Bericht von Thorsten Denkler, New York: USA: Wie sich Trump noch vom Makel des Impeachment befreien könnte. Quelle: SZ.de/saul/cat

<https://www.sueddeutsche.de/politik/trump-impeachment-usa-amtsenthebung-1.4733066>

⁹⁷ Spiegel online 2017. Interview von Nils Klawitter: SPIEGEL-Gespräch „VW bietet nur Almosen“.

<https://www.spiegel.de/wirtschaft/vw-bietet-nur-almosen-a-e3beca79-0002-0001-0000-000149411864>

⁹⁸ F.A.Z. 2015. Bericht von Michael Martens: Türkei: Haftbefehle gegen ausländische Journalisten. Quelle:

Können Sie verstehen, dass man **sich** manchmal **dieses Glücks nicht mehr freuen** kann, wenn in einem Meer, in dem Urlauber baden, Flüchtlinge umkommen?⁹⁹

Sich der Wohnung zu erfreuen, die geheizt ist, **der paar Leute**, die einen umgeben und die nett sind.¹⁰⁰

Selbst in dieser Zeit, so hieß es, habe die Heimat Großes vollbracht, weil das Volk einig geblieben sei und **sich der "hohen moralischen Ideale" erinnert habe, der ewigen russischen Werte**.¹⁰¹

Er hat **sich aller moderaten** - in seinen Augen: bremsenden - **Berater entledigt** und handelt seither geradezu "entfesselt", wie die "Washington Post" schreibt: noch kompromissloser und impulsiver denn je, im Dauerclinch mit echten wie vermeintlichen "Feinden".¹⁰²

Wir üben gewissermaßen ein, mit dem Schrecken umzugehen, und **vergewissern uns** dadurch **unserer selbst**.¹⁰³

ზმნები **bedürfen, gedenken, sterben** მ. კონოპკას მიერ შემოთავაზებულ პირველ ჯგუფს განეკუთვნებიან:

Schließlich, so Seitz, verstoße die Todesstrafe auch gegen Artikel 1 des Grundgesetzes und **bedürfe einer „ausdrücklichen Einführung** als zulässige Strafart“ im Strafgesetzbuch.¹⁰⁴

F.A.Z. <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/razzia-gegen-regierungskritischen-medienkonzern-in-der-tuerkei-13780353.html>

⁹⁹ SZ 2015. Interview von Constanze von Bullion, Nico Fried und Wolfgang Krach, Schloss Bellevue: Interview mit der Tageszeitung Süddeutsche Zeitung.

https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Joachim-Gauck/Interviews/2015/150502-sueddeutsche-Interview.html;jsessionid=8638466FEFC6BD8175543FF926154665.1_cid390?nn=1891682#Start

¹⁰⁰ Spiegel online 2016. Bericht von Sibylle Berg: S.P.O.N. - Fragen Sie Frau Sibylle Nein zur Panik! Innehalten im Kreislauf der Erregung! <https://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/fragen-sie-frau-sibylle-kolumne-von-sibylle-berg-ueber-angst-a-1070123.html>

¹⁰¹ Spiegel online 2015. Bericht von Christian Neef: Russland Archivar des Terrors.

<https://www.spiegel.de/politik/archivar-des-terrors-a-f8262a2d-0002-0001-0000-000140604356>

¹⁰² Spiegel online 2018. Bericht von Marc Pitzke: Donald Trump 2019 Mit dem Rücken zur Wand.

<https://www.spiegel.de/politik/ausland/donald-trump-steht-ein-turbulentes-jahr-2019-bevor-der-ausblick-a-1245783.html>

¹⁰³ Spiegel online 2016. Interview von Beate Lakotta und Katja Thimm: Extremismus in Deutschland "Wir gaukeln uns Sicherheit vor". <https://www.spiegel.de/spiegel/extremismusexperte-andreas-zick-im-spiegel-gespraech-a-1120284.html>

¹⁰⁴ F.A.Z. 2019. Bericht von Justus Bender und Constantin van Lijnden: Thomas Seitz: AfD-Politiker zweifelt Verbot der Todesstrafe an. Quelle: F.A.Z. <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/afd-politiker-seitz-zweifelt-verbot-der-todesstrafe-an-15967829.html>

Jedes Jahr am 30. Oktober kommen auf dem ehemaligen Revolutionsplatz Menschen zusammen, um **der Opfer der politischen Repressionen zu gedenken**.¹⁰⁵

In vielen Städten der Vereinigten Staaten **sterben** in diesem Jahr mehr Menschen **eines gewaltsamen Todes** als im Vorjahr – teilweise steigt die Zahl dramatisch.¹⁰⁶

რაც შეეხება ზმნებს **belehren, beschuldigen, entheben**, იმ ზმნათა რიცხვს მიეკუთვნება, რომელთაც ავტორი მესამე ჯგუფში ჯგუფში აერთიანებს, ანუ რომლებიც გენტივთან ერთად აკუზატივსაც მოითხოვენ. შემდეგი მაგალითები მოცემული ზმნებით მოძიებულია ჩვენი კორპუსიდან:

Hitler hat bekanntermaßen Emotionen ziemlich erfolgreich für seine Ziele genutzt, und jeder, der die Deutschen für ein nüchternes Volk gehalten hatte, wurde mit Hitlers Aufstieg **eines Besseren belehrt**.¹⁰⁷

Nach Angaben der israelischen Armee wird sie unter anderem wegen Gewalt gegen Sicherheitskräfte, **Steinewerfens, Bedrohung und Aufwiegelung beschuldigt**.¹⁰⁸

Vorwürfe, dass sie US-Botschaftspersonal oder Vertretern der Ukraine gesagt habe, Trumps Anordnungen könnten ignoriert werden, weil er **des Amtes enthoben werde**, seien nicht zutreffend.¹⁰⁹

მონიკა კოლვენბახი, მაგალითად, აღნიშნავს, რომ გერმანულ ენაში 40 ზმნა მოიპოვება, რომლებიც გენტივს მოითხოვენ, რაც ენობრივი თვალსაზრისით სწორ ფორმად ითვლება. წერილობით ენაში მათი ხშირი გამოყენება, ერთგვარად კონკურენციას უწევს ზეპირ ენაში სხვა უწინდებულო ბრუნვას, კერძოდ, აკუზატივს,

¹⁰⁵ Spiegel online 2015. Bericht von Christian Neef: Russland Archivar des Terrors.

<https://www.spiegel.de/politik/archivar-des-terrors-a-f8262a2d-0002-0001-0000-000140604356>

¹⁰⁶ F.A.Z. 2015. Nachricht: Kriminalität in Amerika: Mehr Morde in amerikanischen Städten. Quelle: thne.

<https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/kriminalitaet/usa-wieder-mehr-morde-in-amerikanischen-staedten-13779811.html>

¹⁰⁷ Zeit online 2016. Bericht von Jenny Friedrich-Freksa: Das Emotionale ist politisch.

<https://www.zeit.de/kultur/2016-08/populismus-emotionen-politik-brexit-donald-trump-attentate-10nach8/komplettansicht>

¹⁰⁸ F.A.Z. 2018. Nachricht: Attacke auf Soldaten: Israelisches Militärgericht klagt sechzehnjährige

Palästinenserin an. Quelle: AFP <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/israelisches-militaergericht-klagt-sechzehnjaehrige-palaestinerin-an-15369704.html>

¹⁰⁹ Spiegel online 2019. Nachricht: Anhörung zur Ukraine-Affäre Trump attackiert frühere US-Botschafterin Yovanovitch noch während ihrer Aussage. Quelle: als/dpa/Reuters

<https://www.spiegel.de/politik/ausland/ukraine-ffaere-ex-us-botschafterin-yovanovitch-fuehlt-sich-von-trump-eingeschuechtert-a-1296727.html>

და ასევე წინდებულნიან ფრაზებს. აღნიშნული მოვლენას, ავტორის აზრით, ხშირად სხვა ცვლილებებიც მოსდევს ხოლმე, კერძოდ, ზმნურ ჩარჩოში, ან კიდეც, თვით ზმნის ცვლა. ხშირია ასევე პრეფიქსის დამატება ან, პირიქით:

„Es gibt im Deutschen heute noch gut 40 Verben, die den Genitiv fordern und bei denen der Gebrauch eines Genitivobjekts als sprachrichtig und gebräuchlich — jedenfalls für die Schriftsprache — akzeptiert werden muß. Dieser in der Schriftsprache noch relativ häufige Gebrauch des Genitivs steht in der gesprochenen Sprache in Konkurrenz zu einem anderen reinen Kasus, dem Akkusativ, und zu Präpositionalphrasen. Ein Abweichen von der Genitivanforderung des Verbs zieht häufig andere Änderungen nach sich, so einmal Änderungen im Kasusrahmen des Verbs oder Änderungen des Verbs selbst. Eine häufig zu beobachtende Erscheinung ist dabei die Präfigierung oder auch die Streichung des Präfixes“ (კოლვენბახი 1977:123-124).

თუმცა, ავტორი ასევე აღნიშნავს, რომ ზმნების რეფლექსური მნიშვნელობით გამოყენება ერთგვარად ხელს უწყობს გენიტივის ობიექტის შენარჩუნებას:

„Außerdem wird sich zeigen, daß der reflexive Gebrauch von Verben, zumindest in einer bestimmten Bedeutung dieses Verbs, der Erhaltung des Genitivobjekts sehr förderlich ist“ (კოლვენბახი 1977:124).

პეტერ აიზენბერგის მიხედვით, დიდი ხნის მანძილზე ითვლებოდა გენიტივის დამატება ამ ბრუნვის ცენტრალურ მნიშვნელობად, რომ, მე-19 საუკუნის ბოლომდე 150-ზე მეტი ზმნა მოიპოვებოდა, რომლებიც გენიტივს მოითხოვდა, თუმცა, დღეს მხოლოდ 24 ასეთი ზმნაა შემორჩა:

„In der traditionellen Grammatikschreibung galt lange der vom Verb regierte Genitiv, also das Genitivobjekt, als zentrale Verwendung dieses Kasus: *Sie erinnert sich des Vorfalls. Er bedarf des teuersten Medikaments*. Noch gegen Ende des 19. Jahrhunderts listen Grammatiken über 150 Verben, die den Genitiv regieren, heute sind es allenfalls noch zwei Dutzend“. (აიზენბერგი 2016)

ბარბარა ლენცი კი, იმ 56 ზმნაზე მიუთითებს, რომლებიც გენიტივს მართავენ. (ლენცი 1996:3)

ზოგადად უნდა აღინიშნოს, რომ გენტიური ზმნები, როგორც მათ ბოლო დროს უწოდებენ, ძალიან მცირე რაოდენობით შემორჩა თანამედროვე გერმანულ ენაში. ეს ჩვენმა კვლევამაც დაადასტურა. საყურადღებოა ის გარემოებაც, რომ მოცემული ზმნების რაოდენობა სხვადასხვა მკვლევართან სხვადასხვა რაოდენობით არის დაფიქსირებული.

აშკარაა, რომ გენტივი ობიექტის ბრუნვებიდან უკან იხევს, თუმცა, წინა პლანზე იწევს მისი მთავარი ფუნქცია გერმანულ ენაში, ფუნქცია **განსაზღვრებისა**. გენტივი ასრულებს არსებითი სახელის განსაზღვრების როლს:

Das **Rücklicht des Fahrrads** ist beschädigt

Die **Leiterin des Betriebs** ist kompetent

Eine **Ablehnung meiner Bewerbung** würde mich enttäuschen

ამ შემთხვევაში, იგი რაიმე ფუნქციის მარკირებას არ ახდენს წინადადებაში. მისი ფუნქცია მხოლოდ იმით შემოიფარგლება, რომ ახასიათებს მის ოდენ საზღვრულს, და ამით იგი შედის ე.წ. ნომინალური ფრაზის შემადგენლობაში. ამ ნიშით იგი სტაბილური გენტივის შთაბეჭდილებას ქმნის.

როგორც ცნობილია, სახელების განსაზღვრა შეიძლება მოხდეს სხვა სახელებით, რაც იწვევს ერთი სახელის დამოკიდებულებას მეორეზე. ეს დამოკიდებულება კი ფლექსიურ ენებში, ზოგადად, **გენტივით** გამოიხატება. თუმცა, სემანტიკური და სინტაქსური თვალსაზრისით იგი მრავალფუნქციურია.

ჩვეულებრივ, გენტივის განსაზღვრება საზღვრულ არსებით სახელს მოსდევს. იგი განსაზღვრების უმნიშვნელოვანესი ტიპია თანამედროვე გერმანულ ენაში და განიხილება, როგორც გენტივის ყველაზე ხშირი გამოყენება. განსხვავებული მოსაზრება არსებობს **von**-წინდებულიანი ფრაზის შესახებ, რომელიც, ფართოდ გავრცელებული მოსაზრების მიხედვით, საფრთხეს უქმნის გენტივს. მაგალითად, **der Antrag ihres Bruders** და **der Antrag von ihrem Bruder**. იმისათვის, რომ შეფასდეს ეს შემთხვევა, ისმის კითხვა, თუ საერთოდ რატომ ხდება ეს ცვლა. ეს შეიძლება აიხსნას იმით, რომ გენტივის ფრაზაში ატრიბუტის ამოცნობა ზოგჯერ შეუძლებელია. მაგალითად, შეიძლება ითქვას **ein Antrag vieler Berliner**, მაგრამ არა **ein Antrag Berliner**, რადგან ამ ფრაზაში ძნელია გენტივის ამოცნობა, რის გამოც იქმნება სინტაქსური

ხარვეზი. გენტივის ატრიბუტი არაერთ ასეთ ხარვეზს ავლენს, რომ არაფერი ვთქვათ ასევე მრავალ სხვა კონსტრუქციაზე. ამ შემთხვევაში შესაძლებელია **ein Antrag von Berlinern**. მეორე მხრივ, საკითხი ეხება იმას, თუ სად გვხვდება **von**-წინდებულიანი ფრაზა.

აღნიშნულ პრობლემასთან დაკავშირებით, საინტერესოა კრისტინ კოპფის სტატია „Genitiv- und von-Attribute: Bestimmung des Variationsbereichs“, სადაც ის მიუთითებს გარკვეულ პირობებში სტანდარტულ გერმანულ ენაში გენტივის ატრიბუტის **von**-ატრიბუტით ცვლაზე. ამ პირობებზე ჩვენ ვრცლად ვისაუბრეთ ზემოთ, შესაბამისად აქ ამ საკითხს არ შევხებით.

კ. კოპფის მიხედვით, საზოგადოებრივი დისკუსიის საგანს წარმოადგენს აღნიშნული ფენომენი ნორმატიული თვალსაზრისით, რაც გულისხმობს წერილობით ენაში **von**-ატრიბუტზე საერთოდ უარის თქმას.

ავტორი ასევე აღნიშნავს, რომ ხშირად კვლევებში იმპლიციტური რჩება ის ფაქტი, თუ რომელი კონსტრუქცია შეიძლება ალტერნატიულ ვარიანტად ჩაითვალოს და, რომელი არა, ვინაიდან, ზოგ შემთხვევაში, ინტროსპექტიულად უნდა მოხდეს განსაზღვრა, არის თუ არა შესაძლებელი ვარიაცია. თუმცა, როგორც ავტორი აღნიშნავს, გრამატიკის კორპუსი მოითხოვს ვარიაციის შესაძლებლობის ზუსტ კონკრეტიზაციას, რაც შესაძლებელს გახდის პროცესის გამარტივებას და ნაკლებად დამყარებული იქნება მოსაუბრეთა შეფასებებზე. მხოლოდ ასე იქნება შესაძლებელი სტრუქტურებისა და ნიმუშების დადგენა, რაც, ავტორის აზრით, კლასიკურ აღწერაში არ მოიპოვება:

„Das Phänomen wird in der Öffentlichkeit häufig aus normativer Perspektive diskutiert, immer wieder wird vom von-Attribut in der Schriftsprache global abgeraten, [...]. In der bisherigen Forschung bleibt oft implizit, wie entschieden wird, welche Konstruktionen zum Variationsbereich gezählt werden und welche nicht. In manchen Fällen scheint für jede Konstruktion introspektiv bestimmt worden zu sein, ob Variation infrage kommt. Für die Korpusgrammatik kann das kein Ansatz sein: Es bedarf einer klaren Operationalisierung der Möglichkeit zur Variation, die möglichst einfach durchgeführt werden kann und möglichst wenig auf (oft ja stark divergierenden) Sprecherurteilen beruht.“ (კოპფი 2021:136-137).

გენიტიური ატრიბუტის კონსტრუქციების სემანტიკური მნიშვნელობის ცალსახად დადგენა თითქმის შეუძლებელია. როგორც ზემოთ იქნა აღნიშნული, არაერთი კლასიფიკაცია იქნა ენათმეცნიერების მიერ შემოთავაზებული. თუმცა, გენიტიური სტრუქტურების ორივე არსებითი სახელის ლექსიკური შინაარსი გავლენას ახდენს კონსტრუქციის მნიშვნელობაზე. ეს იმას ნიშნავს, რომ არსებობს ორ დენოტატს შორის კავშირის სისტემატიურად ენობრივად გამოხატვის საჭიროება. თუმცა, ისიც უნდა იქნას გათვალისწინებული, რომ ყოველი შესაძლებელი მიმართება ვერ იქნება გენიტივი. ამასთან, გენიტივის ატრიბუტი არ არის ატრიბუტის ერთადერთი შესაძლებლობა.

რაც შეეხება **von** წინდებულს, მისი ძირითადი მნიშვნელობა არის ადგილის, წარმოშობა/ამოსავალი წერტილის, ანუ ლოკალურ-ტემპორალური მიმართება. აქედან გამომდინარე, კ. კოპფი მას უწოდებს „Herkunftsattribute“. გენიტივი კი, ამ მიმართებას ვერ გამოხატავს. საილუსტრაციოდ ავტორს მოჰყავს შემდეგი მაგალითი: „der Sturz vom Pferd“, სადაც **von** წინდებულიანი სტრუქტურა გენიტივით ვერ შეიცვლება. თუმცა, თუ ზემოთ დასახელებულ მაგალითს ადვიქვამთ როგორც მოვლენას, რომლის დროსაც „das Pferd stürzt“, ამ შემთხვევაში **von** წინდებულის ძირითადი მნიშვნელობა სემანტიკურად უფერულდება. ავტორი ასევე აღნიშნავს, რომ თვით სტანდარტის შიგნით არის ხოლმე შემთხვევები. საილუსტრაციოდ მოჰყავს მაგალითი „Bilder vom Mond“, რომლის ამოსავალი სემანტიკური მნიშვნელობა შეიძლება იყოს: ‚Bilder, die vom Mond aus (zur Erde) geschickt werden‘. ამ შემთხვევაში ის გენიტივით ვერ შეიცვლება, შესაბამისად, ვერ აღიქმება გენიტივური სტრუქტურის ალტერნატიულ ფორმად. თუმცა, იგი შეიძლება შეიცავდეს წარმომადგენლობით ატრიბუტს (Repräsentationsattribut): ‚Bilder, auf denen der Mond zu sehen ist‘. ამ მნიშვნელობით იგი შეიძლება გენიტივური სტრუქტურის სემანტიკურ ეკვივალენტად ჩაითვალოს: „Bilder des Mondes“. (კოპფი 2021:142)

შესაბამისად, შეიძლება მივიჩნიოთ, რომ ყველა **von** წინდებულიანი სტრუქტურა არ წარმოადგენს გენიტიური სტრუქტურის ალტერნატიულ ფორმას.

რაც შეეხება სტრუქტურულად კატეგორიულ კონტექსტებს, ავტორი განიხილავს აპელატიურ ატრიბუტებს, რომელთანაც შეუძლებელია გენიტივის აშკარა მარკირება.

აქედან გამომდინარე მოსალოდნელია მათთან **von**-ფრაზის გამოყენება. თუმცა, მისი აზრით, არის შემთხვევები, რომლებიც შეძლებისდაგვარად ამ პრინციპს ეწინააღმდეგება, კერძოდ, მარკირების არარსებობის მიუხედავად, ისინი გენტივში გვხვდება:

„Bei einem appellativischem Attribut, das keine Möglichkeit zur hinreichend overtten Genitivmarkierung aufweist, sind ausschließlich von-Phrasen zu erwarten [...]. Dennoch gibt es Fälle, die möglicherweise gegen dieses Prinzip verstoßen, indem sie trotz Nichtmarkierung auch im Genitiv auftreten: 1. Pseudoflexiv am Adjektiv (Analysen Schweizer Großbanken) 2. Pseudoflexiv am Attributsnomen (ein Zentrum tibetischen Buddhismus) 3. schwache Flexion in der gesamten Attributphrase (das Ziel jeden Menschen) 4. Attribute mit eingebettetem pränominalem Genitiv (im Zentrum Schusters Interesses)“ . (კოპფი 2021:151)

აქ განხილული შემთხვევები ასევე დაფიქსირებული იქნა ჩვენს კორპუსში, და, როგორც მოსალოდნელი იყო, გენტივიც წარმატებით იქნა გამოყენებული. ზემოთ აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ რამოდენიმე მაგალითს:

Der Anlass für den nicht geplanten Aufstand ist **die Entlassung des Berliner Polizeipräsidenten** am 4. Januar, eines USPD-Mannes, der bei den Weihnachtskämpfen illoyal zur SPD-Führung stand.¹¹⁰

Horst Seehofer (68) ist seit 2008 **bayerischer Ministerpräsident** und CSU-Chef.¹¹¹

Im Irak stimmten Ministerpräsident Haidar al-Abadi und **der Präsident der kurdischen Autonomiegebiete** im Norden des Landes, Massud Barsani, nach Angaben von Al-Abadis Büro darin überein, dass die von der Türkei im Irak stationierten Truppen das Land sofort verlassen müssten.¹¹²

¹¹⁰ SZ 2015. Bericht von Robert Probst: Spartakusaufstand Januar 1919: Als in Berlin der Bürgerkrieg tobte. <https://www.sueddeutsche.de/politik/spartakus-aufstand-rosa-luxemburg-liebknecht-spd-noske-buergerkrieg-revolution-weltkrieg-freikorps-1.4240607-0#seite-2>

¹¹¹ SZ 2015. Nachricht: Regierung: Seehofer fordert Groko bis Ostern - sonst Neuwahlen. Quelle: dpa-Newskanal <https://www.sueddeutsche.de/politik/regierung-seehofer-fordert-groko-bis-ostern-sonst-neuwahlen-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-171230-99-451650>

¹¹² SZ 2015. Nachricht: Konflikte: Russische Luftschläge in Syrien sollen Zivilisten getötet haben. Quelle: dpa-Newskanal <https://www.sueddeutsche.de/politik/konflikte-russische-luftschlaege-in-syrien-sollen-zivilisten-getoetet-haben-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-151230-99-629550>

უნდა აღინიშნოს, რომ განსაკუთრებით საინტერესოა გენეტიკური ატრიბუტის სახეობები პოზიციიდან გამომდინარე. ამის მიხედვით არსებობს **მარცხენა** და **მარჯვენა** პოზიციის ატრიბუტები. კერძოდ, განვიხილავთ საკუთარ სახელებთან დაკავშირებულ ატრიბუტებს. ისინი, როგორც გენეტიკის ატრიბუტები, ძირითადად მარცხენა პოზიციის ატრიბუტებს წარმოადგენენ, იქნება ეს ადამიანთა თუ გეოგრაფიული სახელები:

Fahri Yardim wird als **Tschillers bislang besonnener Kollege** Yalcin ebenso in den Strudel der Gewalt gezogen wie sein Freund.¹¹³

Ist **Deutschlands Haltung** gegenüber Wladimir Putin zu weich?¹¹⁴

მაგრამ, ჩვენი კვლევის შედეგად გამოვლინდა ასევე ისეთი შემთხვევები, როცა მსგავსი ტიპის საკუთარი სახელები გვევლინებიან მარჯვენა პოზიციის ატრიბუტების სახით:

Baron, der als **Vertrauter Straches** gilt, schloss einen solchen Wechsel nicht aus.¹¹⁵

In Österreich wurde zuletzt immer wieder über **ein Comeback Straches** noch vor den Landtagswahlen in Wien im kommenden Jahr spekuliert.¹¹⁶

Die Situation in Syrien beeinträchtigt **die Sicherheitsinteressen Europas und Deutschlands** massiv, sagte Kramp-Karrenbauer.¹¹⁷

Drei Punkte, die in **Millers, Bannons und Trumps Weltsicht** kausal miteinander verbunden sind.¹¹⁸

¹¹³ F.A.Z. 2016. Bericht von Michael Hanfeld: „Tatort“ mit Til Schweiger: Fremder, kommst du nach Hamburg, sieh zu, dass du am Leben bleibst.

<https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/medien/ard-zeigt-verschobenen-tatort-mit-til-schweiger-13991166.html>

¹¹⁴ Spiegel online 2015. Politisches Interview von Jan Puhl: Polen „Grundsätzlich ist Liebe da“.

<https://www.spiegel.de/politik/grundsatzlich-ist-liebe-da-a-612f7b97-0002-0001-0000-000140604355>

¹¹⁵ Zeit 2019. Nachricht: "Die Allianz für Österreich": Wiener FPÖ spaltet sich wegen Heinz-Christian Strache. Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, pfe <https://www.zeit.de/politik/ausland/2019-12/die-allianz-fuer-oesterreich-fpoe-heinz-christian-strache-karl-baron>

¹¹⁶ Ebd.:

¹¹⁷ Zeit 2019. Nachricht: Bundesverteidigungsministerin fordert internationale Sicherheitszone. Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, jul <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2019-10/syrien-kramp-karrenbauer-sicherheitszone-schutz-verteidigungsministerin>

¹¹⁸ Spiegel 2017; Bericht von Markus Becker, Uwe Buse, Clemens Höges, Peter Müller, Gordon Repinski, Mathieu von Rohr und Thomas Schulz: USA Mephistos Plan. <https://www.spiegel.de/politik/mephistos-plan-a-ab9298a7-0002-0001-0000-000149411810>

ბოლო მაგალითში სამი საკუთარი სახელი გვევლინება ერთდროულად მსაზღვრელის როლში და წინ უსწრებენ საზღვრულს, შესაბამისად, ისინი **მარცხენა** პოზიციის ატრიბუტებს წარმოადგენენ.

შემდეგი შემთხვევა საინტერესოა იმდენად, რამდენადაც ერთ სტატიაში ერთი და იგივე ატრიბუტი ორივე პოზიციაზე ფიგურირებს, მხედველობაში გვაქვს მარცხენა და მარჯვენა პოზიციის ატრიბუტი, სადაც მსაზღვრელის როლში საკუთარი, კერძოდ, გეოგრაფიული სახელია:

Brasiliens neuer Präsident¹¹⁹

Der ultrarechte frühere Militär Jair Bolsonaro ist als **neuer Präsident Brasiliens** vereidigt worden.¹²⁰

შემდეგ მაგალითში საკუთარი სახელი, როგორც მსაზღვრელი, მოსდევს საზღვრულს. იგი წარმოდგენილია ორი ნაწილით, სახელით და გვართ. ამ შემთხვევაში გენტივის **-s** დაბოლოებას გვარი მიიღებს:

Mir erscheint es sinnvoll, Dividenden und Zinserträge dieses Vermögens unter internationaler Aufsicht dafür zu verwenden, **die Arbeit Ghassan Salamés** mitzufinanzieren.¹²¹

კერძოდ, სახელგვარი წარმოადგენს მარჯვენა პოზიციის მსაზღვრელს, მომდევნო მაგალითში კი, სახელგვარი გვევლინება მარცხენა პოზიციის მსაზღვრელად:

Donald Trumps Steuererklärung ist heiß begehrt.¹²²

მარცხენა პოზიციის მსაზღვრელთან გვაქვს საქმე მომდევნო მაგალითშიც, თუმცა, ამჯერად სახელგვარში გვარის ინიციალი ფიგურირებს და სწორედ ის დაირთავს გენტივის **-s** დაბოლოებას:

Oliver R.s Geständnis sei „geschickt und klug“ formuliert gewesen, so der Richter.¹²³

¹¹⁹ F.A.Z. 2019. Nachricht: Brasiliens neuer Präsident: „Ich werde die Gender-Ideologie bekämpfen“. Quelle: dpa/shüs./Reuters.

<https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/brasilien-jair-bolsonaro-als-praesident-vereidigt-15968144.html>

¹²⁰ Ebd.:

¹²¹ Zeit 2017: Politisches Interview von Ulrich Ladurner: "Die Libyer sind enttäuscht von Europa";

<https://www.zeit.de/wirtschaft/2017-11/libyen-europa-nachbarschaftspolitik-fluechtlingskrise-europaeische-kommission/komplettansicht>

¹²² Spiegel 2019. Nachricht: Entscheidung des Supreme Court US-Präsident muss Steuerunterlagen vorerst nicht übergeben. Quelle: hba/dpa/Reuters. <https://www.spiegel.de/politik/ausland/usa-donald-trump-muss-steuererklaerung-noch-nicht-aushaendigen-a-1297156.html>

¹²³ Spiegel online 53 / 2015. Bericht von Julia Jüttner: Deutschland Die Männer gaben Oliver R. präzise. <https://www.spiegel.de/politik/zwei-arme-abenteurer-a-909585d4-0002-0001-0000-000140604243>

კვლევებმა აჩვენა, რომ მედიის ენაში საკმაოდ გავრცელებულია გენიტივი, **von-**წინდებულიანი ფრაზა კი მხოლოდ მაშინ იკავებს მის ადგილს, როცა გენიტივის ფუნქცია ბუნდოვანია. შესაბამისად, მის შეზღუდვაზე საუბარი შეუძლებელია.

აიზენბერგის აზრით, წერილობით მეტყველებაში გენიტივი მნიშვნელოვანი და სტაბილურია, რომ ის გერმანულ ენაში კიდევ დიდხანს შენარჩუნდება.

„Im geschriebenen Standard ist der Genitiv wichtig und stabil. Er wird dem Deutschen noch lange erhalten bleiben“ (აიზენბერგი 2016).

ჩვენ ვიზიარებთ ამ მოსაზრებას, რადგან მას ადასტურებს ასევე ჩვენ მიერ მოძიებული ილუსტრაციები. კვლევის შედეგად გამოვლინდა გენიტიური სტრუქტურის მრავალფეროვანი სემანტიკურ-პრაგმატული ფუნქციების ხშირი გამოყენება, რასაც მოწმობს მოძიებული შემთხვევების რაოდენობა.

თავი მესამე. გენტივის ალტერნატიული ფორმები და მათი ენობრივ-სტილისტური თავისებურებები ბეჭდური მედიის ტექსტებში.

ენათმეცნიერული კვლევების მიხედვით, თანამედროვე გერმანულ ენაში გენტივის ეკვივალენტებად სახელდება აპოზიცია, კომპოზიტი, განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი და წინდებულიანი ფორმები. წარმოდგენილ თავში მოკლედ მიმოხილულია თითოეული ეკვივალენტის არსი და რაობა, ხოლო მათი ფუნქციონირების თავისებურებები ილუსტრირებული და გაანალიზებულია ბეჭდური მედიის ტექსტებში ჩვენს მიერ მოძიებული კონტექსტების მეშვეობით.

3.1. აპოზიცია. აპოზიცია (დანართი, განკერძოებული განსაზღვრება) წინადადების წევრს განმარტავს და მის შემდეგ დგას. იგი გარკვეულწილად აღწერს წინადადების წინა წევრს. თუმცა, თავადაც წინადადების წევრია. საუბარში აპოზიციას, ჩვეულებრივ, პაუზებით განასხვავებენ ხოლმე, მართლწერისას კი მძიმეები გამოიყენება.

გერმანულ ენათმეცნიერებთან შეინიშნება აზრთა სხვადასხვაობა აპოზიციის განმარტებასთან დაკავშირებით. მიმოვიხილავთ და გავაანალიზებთ ზოგიერთ მათგანს:

ელკე ჰენჩელი აპოზიციას ატრიბუტის განსაკუთრებულ ფორმად განიხილავს. ავტორის თანახმად, იგი, როგორც ატრიბუტი, განსაკუთრებით მჭიდროდ არის დაკავშირებული თავის საზღვრულთან, რომელიც წარმოდგენილია არსებითი სახელით (მორფოლოგიური კრიტერიუმი), ზეენობრივი სინამდვილის იმავე ობიექტს წარმოადგენს (სემანტიკური კრიტერიუმი) და წინადადებაში პირდაპირ საზღვრულთან დგას (სინტაქსური კრიტერიუმი):

„Eine besondere Form des Attributs stellt die Apposition (von lat. apposito ‚der Zusatz‘) dar. Eine Apposition ist z.B. *der ewige Verlierer* in Donald, *der ewige Verlierer*. Man versteht unter einer Apposition gewöhnlich ein besonders eng mit seinem Beziehungswort verbundenes Attribut, das

- durch ein Substantiv repräsentiert wird (morphologische Kriterium);

- dieselbe Referenz aufweist, d.h. dasselbe Objekt der außersprachlichen Wirklichkeit bezeichnet (semantisches Kriterium)

- direkt bei seinem Beziehungswort steht und im Satz nicht frei beweglich ist (syntaktisches Kriterium)“ (ჰენჩელი 2013:363).

ავტორის მიხედვით, აპოზიცია შეიძლება გამოტოვებულ იქნას, ან ჩაანაცვლოს თავისი საზღვრული. თუმცა, მას არ შეუძლია საზღვრულის გარეშე წინადადებაში გადაადგილება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აპოზიციის ნაცვლად **პარენტეზთან** (ჩასმული, ჩამატებული ინფორმაცია) გვექნება საქმე:

„Appositionen können weggelassen werden oder ihr Beziehungswort im Satz substituieren (meine Freundin Regina meint ... / meine Freundin meint ... / Regina meint ...); sie können aber nicht unabhängig von diesem frei im Satz bewegt werden (im Falle von Regina meint, meine Freundin, ... liegt keine Apposition, sondern eine Parenthese vor). (ჰენჩელი 2013:366)

ე. ჰენჩელი ასევე საუბრობს აპოზიციასა და ატრიბუტს შორის განსხვავებაზე, რაც იმით გამოიხატება, რომ ისინი სუბსტანტიური ბირთვით მუდამ ნომინალურ ფრაზას წარმოადგენენ. აქედან გამომდინარე, იგი რეფერენტულად იდენტურია მის საზღვრულთან. საილუსტრაციოდ ავტორს მოჰყავს შემდეგი მაგალითი: *Fipps, der Affe* – ამ შემთხვევაში, *Fipps* და აპოზიცია *der Affe* ერთი და იგივეა, სწორედ ამიტომ არის შესაძლებელი მისი გამოტოვება ან, პირიქით, ჩანაცვლება მისი საზღვრულისა, რაზეც ზემოთ აღვნიშნეთ: *Fipps klettert auf den Baum. / Der Affe klettert auf den Baum.:*

„Appositionen unterscheiden sich von Attributen dadurch, dass sie stets Nominalphrasen mit substantivischem Kern sind, darüber hinaus sind sie mit dem Bezugselement referenzidentisch: In *Fipps, der Affe* bezeichnen *Fipps* und die Apposition *der Affe* jeweils dasselbe. Aus diesem Grund können Appositionen normalerweise weggelassen werden oder umgekehrt ihr Beziehungswort ersetzen:

Fipps klettert auf den Baum.

Der Affe klettert auf den Baum. (ჰენჩელი 2010:31)

განსხვავებული და უფრო განვრცობილია **ულრიხ ენგელის** მოსაზრება აპოზიციის შესახებ. კერძოდ, იგი მიუთითებს, რომ აპოზიცია მარჯვენა პოზიციის

ატრიბუტია, რომელსაც არსებითი ნიშნები გააჩნია, რაც იმით გამოიხატება, რომ აპოზიცია თავის საზღვრულზე ყოველთვის დამატებით ინფორმაციას იძლევა, რომელიც შეიძლება გამოტოვებულ იქნას. ავტორის თანახმად, შემდეგი ნიშანი აპოზიციისა ის არის, რომ მოსაუბრეს შეუძლია თავისი მოსაზრების გამოსახატავად, აპოზიციაში გამოიყენოს ნაწილაკები **übrigens** და **nämlich**. ბოლო ნიშნად კი ასახელებს იმას, რომ აპოზიციას არასდროს არ აქვს წინადადების ფორმა:

„Unter Apposition versteht man **nachgestellte Attribute** des folgenden Typs:

Herr Pfeiffer, der Schornsteinfeger, ...

Sie haben folgende wesentlichen Merkmale:

(1) Es handelt sich bei der Apposition immer um eine zusätzlich geäußerte Information, die daher stets weglaßbar ist.

(2) Der Sprecher kann in der Apposition jederzeit seine eigene Stellungnahme durch Partikeln wie *übrigens* und *nämlich* zum Ausdruck bringen.

(3) Die Apposition hat nie satzartige Form“ (ენგელი 1996: 806).

დუდენის გრამატიკის ავტორები ყურადღებას ამახვილებენ აპოზიციის სინტაქსურ მახასიათებლებზე და მიუთითებენ, რომ აპოზიცია წინადადებაში იგივე ფუნქციას ასრულებს, რასაც წინადადების წინა წევრი.

აპოზიციაში მოიაზრება მთელი რიგი განსხვავებული კონსტრუქციებისა. თუმცა, მათ შემდეგი საერთო ნიშნებიც გააჩნია. კერძოდ, ეს არის განსაზღვრება, რაც იმას ნიშნავს, რომ ისინი არსებით სახელზე ან ნომინალურ ფრაზაზე არიან დამოკიდებული; თვით ისინი შეიძლება მოგვევლინოს ნომინალური ფრაზის ან მინიმუმ არსებითი სახელის სახით; ისინი არ არიან განსაკუთრებული „განკერძოებული სიტყვის“ როლში, როგორცაა წინდებული ან კავშირი; ისინი უთანხმდებიან საზღვრულ სახელს ან ნომინალურ ფრაზას ბრუნვაში ან დგას სახელობით ბრუნვაში (ნომინატივში):

„Unter der Bezeichnung Apposition fasst man eine Reihe unterschiedlicher Konstruktionen zusammen. Sie haben die folgenden Gemeinsamkeiten:

– Sie sind Attribute, d. h., sie hängen von einem Substantiv (Nomen) oder von einer Nominalphrase insgesamt ab.

– Sie haben selbst die Form einer Nominalphrase oder zumindest eines Substantivs (Nomens).

– Sie weisen kein besonderes »Einleitungswort« wie etwa eine Präposition oder eine Konjunktion auf.

– Sie stimmen mit dem Bezugsnomen oder der Bezugphrase im Kasus überein (= Kongruenz im Kasus) oder stehen im Nominativ“ (დუდენი 2005:979).

მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია აპოზიციასთან მიმართებაში **პეტერ აიზენბერგის** მოსაზრება. იგი მიუთითებს, რომ არ არსებობს საერთო აზრი იმის შესახებ, თუ რა იგულისხმება აპოზიციაში, მითუმეტეს, რომ ამ სფეროში არსებობს მთელი რიგი მერყევი, ცვალებადი კონსტრუქციებისა. უმეტეს შემთხვევაში, რთულია გრამატიკულ და არაგრამატიკულ გამონათქვამებს შორის მკაფიო ზღვარის გავლება:

„Es besteht keine Einigkeit darüber, was unter »Apposition« zu verstehen ist, zudem gibt es in diesem Bereich eine Reihe ungefestigter, im Umbruch befindlicher Konstruktionen. Viel häufiger als sonst ist es schwierig, eine Grenze zwischen grammatischen und ungrammatischen Ausdrücken zu ziehen“. (აიზენბერგი 2020:279)

პ. აიზენბერგი აპოზიციას უწოდებს სუბსტანტიურ ნომინალურ ფრაზაზე „თანდართულს“, რომელიც ამ ფრაზის მნიშვნელობას არ ცვლის. ამავე დროს, იგი აპოზიციას განასხვავებს პარენტეზისგან და **ლუდგერ ჰოფმანზე** (ჰოფმანი 1998:307) დაყრდნობით აღნიშნავს, რომ ორივე ერთსა და იმავე ფუნქციას ასრულებს, თუმცა პარენტეზას ხშირად დამოუკიდებელი წინადადების ფორმა აქვს და ერთგვარად „ჩადგმულია“ ლინეალურ სტრუქტურაში, რომელიც ფუნქციურად ინტეგრირებული არ არის.

აპოზიციის შემდგომ დიფერენცირებას შინაგანი სტრუქტურის მიხედვით **პ. აიზენბერგი** ხედავს იმაში, თუ რამდენად მჭიდრო კავშირი არსებობს ნომინალურ ფრაზებს შორის. ავტორის მიხედვით, მაგალითში 2c Ronald – berühmter Kammersänger – სახეზეა **თავისუფალი აპოზიცია**, ხოლო მაგალითებში 2d Ronald der berühmte Kammersänger და 2e Der berühmte Kammersänger Ronald **ვიწრო აპოზიცია** (აიზენბერგი 2020:279). თუმცა, მისი აზრით, არ არის მთლად გარკვეული, რას ნიშნავს **თავისუფალი** და **ვიწრო**. აღნიშნულ პრობლემასთან დაკავშირებით მას მოჰყავს **გერჰარდ ჰელბიგისა**

და იოაჰიმ ბუშას (ჰელბიგი/ბუშა 2001:511) განმარტება იმის შესახებ, რომ თავისუფალი აპოზიცია საზღვრულს უთანხმდება ბრუნვაში და მისგან სასვენი ნიშნებით გამოიყოფა. შესაბამისად, საუბრის დროს გამოყოფა პაუზით ხდება. თუმცა, პ. აიზენბერგი თვლის, რომ ბრუნვაში შეთანხმება, როგორც გამოყოფის საშუალება საკმარისი არ არის, ვინაიდან, როგორც ის აღნიშნავს, საკმაოდ ხშირად ხდება ანალოგიური ვიწრო აპოზიციაშიც:

„Die Appositionsbeziehung wird weiter danach differenziert, wie eng die beteiligten Nominale aneinandergerückt sind. 2c bezeichnet man als lockere Apposition, 2d, e als enge Apposition (აიზენბერგი 2020:279). Was eng und locker hier genau besagen, ist nicht ganz geklärt. Nach Helbig/Buscha (2001:511) kongruiert die lockere Apposition mit dem Bezugssubstantiv im Kasus und wird durch Satzzeichen abgetrennt. Die Abtrennung erfolgt im Gesprochenen durch Pause und Neuansatz eines Intonationsbogens. Die Übereinstimmung im Kasus ist als Abgrenzungskriterium jedenfalls ungeeignet, denn sie kommt häufig genug auch bei der engen Apposition vor“. (აიზენბერგი 2013:257)

გერჰარდ ჰელბიგი გამოჰყოფს აპოზიციის, როგორც ატრიბუტის ერთ-ერთი სახის, რამოდენიმე ნიშანს. ერთი მხრივ, იგი აღნიშნავს აპოზიციის რეფერენტულ იდენტობას მის საზღვრულთან, რომ ორივე ზეენობრივი რეალობის ერთსა და იმავე მოვლენაზე მიუთითებს, რაც აპოზიციის სემანტიკური ნიშანია; მეორე მხრივ, როგორც ე. ჰენჩელი და პ. აიზენბერგი, გ. ჰელბიგიც აღნიშნავს, რომ აპოზიცია შეიძლება გამოტოვებულ იქნას და ასევე ჩაენაცვლოს საზღვრულს (სინტაქსური დონე). ავტორის თანახმად, აპოზიცია არის ე.წ. პრედიკატული განსაზღვრება (Kopulasatz), შედეგად აპოზიციასა და საზღვრულს შორის კავშირი ანალოგიურია სუბიექტსა და პრედიკატის შორის, რომელიც საფუძვლად უდევს შესაბამის პრედიკატულ+

განსაზღვრებას (Kopulasatz) (ძირითადი სინტაქსური სტრუქტურა). მორფოლოგიური თვალსაზრისით, აპოზიცია წარმოდგენილია სუბსტანტივით. აპოზიციის ბოლო მორფოლოგიურ ნიშნად ავტორი ასახელებს აპოზიციის ფუნქციის მქონე სუბსტანტივის იდენტურობას საზღვრულთან:

„Auch die Apposition ist eine Art Attribut. Sie zeichnet sich durch folgende Merkmale aus:

(1) Die Apposition ist referenzidentisch mit ihrem Bezugswort, d. h., Apposition und Bezugswort beziehen sich auf den gleichen Sachverhalt in der außersprachlichen Realität (semantisch).

(2) Die Apposition ist immer weglafbar und kann an die Stelle ihres Bezugswortes im Satz substituiert werden (syntaktische Oberfläche).

(3) Die Apposition ist ein reduzierter Kopulasatz. Es gelten folglich die gleichen Selektionsbeziehungen zwischen Apposition und Bezugswort wie zwischen Subjekt und Prädikativ des entsprechenden zugrunde liegenden Kopulasatzes (syntaktische Grundstruktur).

(4) Die Apposition wird durch ein Substantiv repräsentiert (morphologisch).

(5) Das als Apposition fungierende Substantiv ist im Kasus mit dem Bezugswort identisch (morphologisch). (ჰელბიგი 1996:606)

დუდენის გრამატიკაში გამოყოფილია აპოზიციის შემდეგი სახეები:

- **Die lockere Apposition** თავისუფალი აპოზიცია, რომელიც მძიმით გამოიყოფა
- **Die partitive Apposition** პარტიტიული (ნაწილობითი) აპოზიცია
- **Appositive Nebenkerne** აპოზიციური მცირე ბირთვი, რომელიც არსებით სახელთან ერთად კომპლექსურ ფრაზას ქმნის
- **Determinative Apposition** die *Universität Hamburg* უნივერსიტეტი, რომელიც ჰამბურგში მდებარეობს
- **Explicative Apposition** ექსპლიკატიური/ახსნა-განმარტებითი
- **Mehrteilige Eigennamen** მრავალნაწილიანი საკუთარი სახელი
- **Nachgestellter Beiname** მეტსახელი არტიკლით, რომელიც აპოზიციის განსაკუთრებულ სახეს წარმოადგენს (დუდენი 2005:990-997).

ჩვენს კვლევაში ვეყრდნობით დუდენის გრამატიკის ავტორების მიერ წარმოდგენილ აპოზიციის სახეთა კლასიფიკაციას. შესაბამისად, წარმოვადგენთ და გავაანალიზებთ კონტექსტებს აპოზიციის ამ მნიშვნელობების გათვალისწინებით.

ქვემოთ წარმოვადგენთ მათ აღწერას და ანალიზს თანამედროვე ბეჭდური მედიის მაგალითების საფუძველზე:

1) თავისუფალი აპოზიცია (**Die lockere Apposition**) წარმოადგენს ერთგვარ დანართს, რომელიც მსაზღვრელი წევრის ან წევრის ნაწილისგან მძიმით გამოიყოფა. მაგალითად:

„Der amerikanische Präsident, **Barack Obama**, will den Zugang zu Schusswaffen angesichts der Blockadehaltung des Kongresses im Alleingang begrenzen“.¹²⁴

Der Vorsitzende der NRW-Landesgruppe der CDU, Peter Hintze, forderte dagegen ein geschlossenes Votum der Unionsfraktion.¹²⁵

Man könnte darüber den Kopf schütteln oder lächeln, wenn solche Forderungen nicht inzwischen auch auf hochoffizielltem Papier daherkommen würden, als vollstreckbarer Mahnbescheid mit **Briefkopf der Inselrepublik Malta, des kleinsten EU-Mitglieds**.¹²⁶

თავისუფალი აპოზიცია **Barack Obama** განმარტავს ფრაზას, რომელსაც ის მიეკუთვნება და მის იდენტიფიკაციას ახდენს. ამგვარად, გასაგებია, რომ როდესაც საუბარია ბარაკ ობამაზე, იგულისხმება ამერიკის პრეზიდენტი.

თავისუფალი აპოზიცია ზოგჯერ საზღვრული ფრაზისაგან დამოუკიდებლად დგას წინადადების უკანა ველში. ამასთანავე, იგი იღებს იმ ფრაზის ბრუნვას, რომელსაც ის განეკუთვნება (= შეთანხმება ბრუნვაში).

განვიხილავთ იმ შემთხვევებს, რომლებიც ჩვენი კვლევის შედეგად გამოვლინდა.

ერთ-ერთი ასეთი შემთხვევაა, როდესაც აპოზიცია არტიკლით არის გამოყენებული:

„Europa steht vor gewaltigen Herausforderungen“, meint der Fraktionsvorsitzende der Europäischen Volkspartei (EVP), **der CSU-Politiker Manfred Weber**.¹²⁷

¹²⁴ F.A.Z. 2016. Nachricht: Vereinigte Staaten: Obama will strengere Waffengesetze per Erlass anordnen.

Quelle: dpa <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/amerika/vereinigte-staaten-obama-will-strengere-waffengesetze-per-erlass-anordnen-13993416.html>

¹²⁵ F.A.Z. 2015 Nachricht Grexit auf Zeit?: Schäubles Plan spaltet die SPD. Quelle: gif. /AFP/ dpa /sat.

<https://www.faz.net/aktuell/politik/europaeische-union/grexit-auf-zeit-schaeubles-plan-stoesst-auf-kritik-13698853.html>

¹²⁶ SZ 2016: Bericht von Georg Mascolo und Ronen Steinke: Gesetzeslücke: "Reichsbürger" drangsalieren

deutsche Justiz – mit Hilfe aus Malta; <https://www.sueddeutsche.de/politik/gesetzesluecke-reichsbuerger-drangsalieren-deutsche-justiz-mit-hilfe-aus-malta-1.3282779>

¹²⁷ SZ 2015. Bericht von Daniel Brössler, Thomas Kirchner und Alexander Mühlauer: Das Jahr der EU:

ეს წესი მოქმედებს იმ შემთხვევაშიც, როდესაც აპოზიციას თან ახლავს ზედსართავი სახელი, თუნდაც გასუბსტანტივებული:

Die Feuerwehr informiert auch Dieter Peller, **Technischen Direktor** des Forschungsinstituts.

მაგრამ, თუ არსებით სახელს არ ახლავს ფორმაცვალებადი სიტყვა, ამ დროს მხოლოდ ნომინატივია შესაძლებელი:

Der innenpolitische Sprecher der SPD-Fraktion, Burkhard Lischka, sagte der F.A.S., der Informationsaustausch zwischen den Staaten sei „eine Schwachstelle in der Terrorabwehr“.¹²⁸

Auch die Vizevorsitzende der **Linken-Bundestagsfraktion, Sabine Zimmermann**, bezweifelte einen Handlungsbedarf in der Angelegenheit.¹²⁹

აქვე მოვიყვანო საინტერესო შემთხვევას, სადაც ზემოთ მოყვანილი მაგალითებისაგან განსხვავებით, მსაზღვრელი იკავებს პოზიციას საზღვრულის შემდეგ:

„Polizeientscheidung, um die Ordnung zu wahren,“ sagt **Zoltán Kovács, Sprecher der Regierung**.¹³⁰

ეს ეხება ასევე არტიკლის გარეშე გამოყენებულ საკუთარ სახელებს:

Hier geht es um eine zeitgemäße Auslegung **der Religion und der islamischen**

Quellen, Koran und Sunna.¹³¹

თუმცა, როგორც კვლევამ აჩვენა, გამოვლინდა ისეთი შემთხვევაც, რომ მსაზღვრელი და საზღვრული შეიძლება იყოს სხვადასხვა ბრუნვაში.

Abgründe und Lernkurven.

<https://www.sueddeutsche.de/politik/europaeische-union-von-abgruenden-und-lernkurven-1.2801061>

¹²⁸ FAZ 2016. Nachricht: Informationsaustausch: „Eine Schwachstelle in der Terrorabwehr“. Quelle: F.A.S.

<https://www.faz.net/aktuell/politik/kampf-gegen-den-terror/informationsaustausch-eine-schwachstelle-in-der-terrorabwehr-13994205.html>

¹²⁹ FAZ 2016. Nachricht: EU-Ausländer: Opposition lehnt Einschränkung der Sozialhilfe ab. Quelle:

anst./dpa/AFP <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/opposition-gegen-spd-vorstoss-zu-sozialleistungen-fuer-eu-auslaender-13993911.html>

¹³⁰ FAZ 2015. Bericht von Stephan Löwenstein, Budapest: Züge aus Ungarn: Wie ein Gerücht das

Flüchtlingschaos auslöste. Quelle: F.A.Z. (https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/zuege-aus-ungarn-wie-ein-geruecht-das-fluechtlingschaos-ausloeste-13780432.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2)

¹³¹ FAZ 2016. Interview von Jasper von Altenbockum und Rainer Hermann: Sollbruchstellen Müller und Chebli im Interview: „... als würden Muslime für Aliens gehalten“. Quelle: F.A.Z.

https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/gespraech-ueber-unsere-gesellschaft-und-den-islam-14368816.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

Das Oberhaupt ist Schneider von Beruf, sein Haus in Damaskus wurde zerbombt – so sagt er es jedenfalls mittels **eines Übersetzers Philipp Karl, einem jungen Deutschen**, der Ungarisch spricht und zum Helfen gekommen ist.¹³²

დუდენის გრამატიკაში ასევე საუბარია გარკვეულ კონფიგურაციებზე, სადაც ტენდენციურია დატივის, როგორც აბსოლუტური ბრუნვის, შერჩევა: გენიტის წინდებულების შემდეგ, ან, კიდეც, განსაზღვრების შემდეგ, რომელიც კუთვნილებას გამოხატავს. ასეთ შემთხვევებში, ავტორების მიხედვით, დატივის გამოყენება არაკორექტულია:

* Während **des Stadtfestes, einem alljährlich wiederkehrenden Anlass** mit viel Bier und Bratwürsten, kam es zu einer Schlägerei.

კორექტულია:

Während **des Stadtfestes, eines alljährlich wiederkehrenden Anlasses** mit viel Bier und Bratwürsten, ...

* Die Verhaftung **des Generals, einem berüchtigten Verbrecher** gegen die Menschenrechte war von der Regierung lange hinausgezögert worden.

კორექტულია:

Die Verhaftung **des Generals, eines berüchtigten Verbrechers** gegen die Menschenrechte ... (დუდენი 2009:981)

წარმოვადგენთ ჩვენს მიერ მოძიებულ მაგალითს ემპირიული მასალიდან, კერძოდ, გაზეთიდან FAZ:

Manchmal gibt es zusätzlich Referenden, und in Florida werden am 8. November beispielsweise gleichzeitig **die Mitglieder des Mosquitobords** gewählt – **eines Gremiums**, das die Ausbreitung von Krankheiten durch Mücken überwacht.¹³³

დუდენის გრამატიკაში ასევე, ყურადღება არის გამახვილებული ცალკეულ გადაცდომებზე, რომლებსაც ადგილი აქვთ. კერძოდ, ეს შეეხება გენიტის შეცდომით გამოყენებას von წინდებულიან განსაზღვრებასთან მიმართებაში. ამ დროს ყურადღება

¹³² FAZ 2015. Bericht von Stephan Löwenstein, Budapest: Züge aus Ungarn: Wie ein Gerücht das Flüchtlingschaos auslöste. Quelle: F.A.Z. https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/zuege-aus-ungarn-wie-ein-geruecht-das-fluechtlingschaos-ausloeste-13780432.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

¹³³ FAZ 2016. Interview von Oliver Kühn: Wahl in Amerika: „Kandidatenwechsel führt zu Chaos“. Quelle: FAZ.NET https://www.faz.net/aktuell/politik/wahl-in-amerika/wahl-in-amerika-kandidatenwechsel-fuehrt-zu-chaos-14435112.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

უნდა მიექცეს, გენტივური კონსტრუქციაა თუ von წინდებულისანი დატივი. თუმცა, ანალოგიური გადაცდომა ჩვენს კორპუსში არ მოიძებნა:

Der Unfall von **Toni Kalderer, einem erfahrenen Skiläufer**, überraschte allgemein.

ან:

Der Unfall **Toni Kalderers, eines erfahrenen Skiläufers**, überraschte allgemein.

ემპირიულ მასალაში მოვიძიეთ რამოდენიმე მაგალითი **პარტიტიული განსაზღვრებით**:

Die Rentenversicherung hatte unmittelbar nach der Einigung gewarnt, sie müsse möglicherweise **Tausende neue Mitarbeiter** einstellen.¹³⁴

Er versprach vier Prozent Wirtschaftswachstum und damit **19 Millionen neue Arbeitsplätze**.¹³⁵ (Zeit online 15. Juni 2015)

ე.წ. **აპოზიციური მცირე ბირთვი** (appositiver Nebenkern) დუდენის გრამატიკის მიხედვით, არის არსებითი სახელი, რომელიც საზღვრულ არსებით სახელთან (Bezugssubstantiv) ერთად კომპლექსურ ფრაზობრივ ბირთვს ქმნის. ჩვენი კვლევისთვის საინტერესოა ამ მხრივ **დეტერმინატიული აპოზიცია**. ნებისმიერ არსებით სახელს შეიძლება მოსდევდეს მეორე, რომელიც პირველს განსაზღვრავს. სწორედ ეს მეორე არსებითი სახელი არის **დეტერმინატიული აპოზიცია**: (დუდენი 2009:987)

საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ მაგალითს ემპირიული მასალიდან:

Weil der rechte Flügel der Republikaner die Ideologie der Realität durchaus vorzieht, ist der 69-Jährige in bestimmten Kreisen zu **einer Art Politikprominenten** aufgestiegen.¹³⁶

როგორც ანალიზმა აჩვენა, ძალიან მცირე რაოდენობით იქნა გამოყენებული აპოზიცია ჩვენ მიერ შერჩეულ საგაზეთო ჟანრის ტექსტებში. რაც შეეხება აპოზიციის სახეობას, მხოლოდ თავისუფალი და დეტერმინატიული აპოზიციის მაგალითები მოვიძიეთ, რომელთა უმეტესი ნაწილი საგაზეთო კომენტარში შეგვხვდა.

¹³⁴ Spiegel online 2019. Bericht von Florian Gathmann: Parteitag CDU steht vor neuem Streit über Grundrente. <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/parteitag-cdu-droht-neuer-streit-ueber-grundrente-a-1297236.html>

¹³⁵ Zeit online 2015. Nachricht: Jeb Bush verkündet Präsidentschaftskandidatur. Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, mhi <https://www.zeit.de/politik/ausland/2015-06/jeb-bush-us-praesidentschaftswahl-kandidat>

¹³⁶ SZ 2015. Bericht von Johannes Kuhn, San Francisco: MC Wahnsinn hat das Wort
Präsidentschaftskandidat Donald Trump. <https://www.sueddeutsche.de/politik/praesidentschaftskandidat-donald-trump-mc-wahnsinn-hat-das-wort-1.2524692>

3.2. კომპოზიტი. გენტივური სტრუქტურის ერთ-ერთ სემანტიკურ ეკვივალენტს წარმოადგენს **კომპოზიტი**.

კომპოზიცია ლათინური წარმოშობის სიტყვაა (compositio) და ნიშნავს: შერწყმას, შედგენას, შეერთებას, შეთხზვას. აქედან გამომდინარე, კომპოზიციის შემთხვევაში საუბარია სიტყვაწარმოების სახეობაზე, როდესაც ორი ან მეტი ელემენტი ერთმანეთს უკავშირდება. კომპოზიტი (თხზული სახელი, რთული სახელი) წარმოადგენს კომპოზიციის შედეგს, ანუ სიტყვაწარმოების ერთ-ერთ ხერხს/მეთოდს/საშუალებას, რომლის დროსაც, ორი ან მეტი ელემენტი ერთმანეთს უკავშირდება. ასეთი სიტყვაწარმონაქმნის ბოლო შემადგენელი ნაწილი, ჩვეულებრივ არის ძირითადი სიტყვა (დეტერმინანტი/საზღვრული), რომლის განმარტება ხდება პირველი წევრით, მსაზღვრელით.

შინაარსობრივი თვალსაზრისით, ზოგი კომპოზიტის მნიშვნელობა უდრის მისი შემადგენელი კომპონენტების ჯამს და ორ ან მეტ ცნებას მოიცავს. ზოგი კი სემანტიკურ მთლიანობად არის ქცეული, ანუ ერთცნებიანია. მისი მნიშვნელობა არ უდრის შემადგენელი სიტყვების მნიშვნელობათა ჯამს. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ მაგალითებს ორივე ტიპის კომპოზიტისათვის ჩვენი კორპუსიდან:

Allerdings wich Trump der Frage aus, ob er **das Wahlergebnis** als Verlierer anerkennen würde.¹³⁷

Zuvor zeigte er dem feinen Washington seine Verachtung, indem er in kurzen, ausgebeulten Cargo-Hosen durch **die Hauptstadt** ging, unrasiert, zottelig.¹³⁸

პირველ მაგალითში წარმოდგენილია ორცნებიანი კომპოზიტი **das Wahlergebnis**, რომელიც შედგება ორი სიტყვისგან, რომელთაგან ძირითადია **das Ergebnis**, ხოლო მეორე **die Wahl** მსაზღვრელია და განმარტავს ძირითად სიტყვას:

das Wahlergebnis → das Ergebnis der Wahl

რაც შეეხება მეორე მაგალითს, იგი შეიცავს ერთცნებიან კომპოზიტს **die Hauptstadt**. ისიც, წინა მაგალითის მსგავსად, ორი სიტყვისგან შედგება: **das Haupt** და **die**

¹³⁷ Zeit online 2015: Nachricht: Bundeswehr: Geplanter Irak-Einsatz ist verfassungsrechtlich bedenklich. msc,naw, loe, sni, jl dpa, AP <https://www.zeit.de/politik/ausland/us-wahl>

¹³⁸ Spiegel online, 2017, Bericht von Markus Becker, Uwe Buse, Clemens Höges, Peter Müller, Gordon Repinski, Mathieu von Rohr und Thomas Schulz: USA Mephistos Plan. <https://www.spiegel.de/politik/mephistos-plan-a-ab9298a7-0002-0001-0000-000149411810>

Stadt. მოცემულ შემთხვევაში კომპოზიტის მნიშვნელობა არ უდრის შემადგენელი სიტყვების მნიშვნელობათა ჯამს.

დუდენის გრამატიკის მიხედვით, **სუბსტანტიური კომპოზიტები**, მიუხედავად მისი კომპლექსურობის დონისა, სტაბილურ ერთეულებს წარმოადგენენ. სიტყვის შიგნით ისინი არ იცვლებიან და არც განვრცობა ხდება მათი. ასევე, მიღებულია ცალკეულ შემთხვევებში კონსტიტუენტებს შორის დეფისი, რაც აადვილებს წაკითხვას და ასევე საკუთარი სახელების შემადგენელი ნაწილების გამოყოფას, თუმცა ტირე აუცილებელია იმ შემთხვევაში, თუ პირველი კონსტიტუენტი ასოთი ან აბრევიატურით არის გამოხატული:

„Substantivische Komposita sind unabhängig von ihrem Komplexitätsgrad stabile Wörter. Sie können wortintern nicht flektiert und nicht erweitert werden. Nach den geltenden Rechtschreibregeln sind sie zusammenzuschreiben. Ein Bindestrich zwischen den Konstituenten ist in bestimmten Fällen möglich. Er kann in unübersichtlichen Komposita als Leserleichterung oder zur Hervorhebung von Eigennamenbestandteilen (Lotto-Annahmestelle, Opel-Werke) gewählt werden. Wenn als erste Konstituente ein Buchstabe, eine Formel oder ein Buchstabenkurzwort auftritt, ist der Bindestrich obligatorisch (y-Achse, CO2-Ausstoß, Kfz-Steuer)“ (დუდენი 2007: 167–168).

საინტერესოა **მარია-ელენ პერენეკის** მოსაზრება იმის შესახებ, რომ გერმანული ენა ხასიათდება რთული სუბსტანტიური სტრუქტურების პროდუქტიულობით. ხშირ შემთხვევაში, მათი სიჭარბისგან თავის აცილება ხდება კომპოზიტების მეშვეობით. განსაკუთრებით, ეს მოვლენა დამახასიათებელია პრესის ენისთვის:

„Da die deutsche Sprache eine hohe Produktivität in der Zusammensetzung von Substantiven aufweist, lassen sich ferner Genitivverbindungen mittels Komposita vermeiden (vgl. Mutterliebe ↔ die Liebe der Mutter, aber auch Gelegenheitskomposita, besonders in Presstexten und oft durch Bindestriche getrennt, wie Montags-Demonstration, Euro-Skeptiker, Waigel-Helfer). Hierdurch entsteht „in der Tat eine Verdichtung der Aussage, wie sie selbst der Genitiv kaum zustandebringt“ (პერენეკი 1998: 169ff; 174).

კლაუდია ვიხ-რაიფიც იზიარებს იმ მოსაზრებას, რომ უკანა პოზიციის გენტივის ატრიბუტის ნაცვლად, თანამედროვე გერმანულ ენაში, წარმატებით ხდება

კომპოზიტის გამოყენება. მისი აზრით, კომპოზიტების მნიშვნელოვანი რაოდენობა წარმოიშვა ჯერ კიდევ ადრეულ ზემო გერმანულში, როდესაც მოხდა ნომინალური ფრაზის მოდიფიკაციის შედეგად. კერძოდ, წინა პოზიციის გენიტის ატრიბუტის უკანა პოზიციის ატრიბუტით ჩანაცვლება:

„Anstelle von (nachgestellten) Genitivattributen werden im Gegenwartsdeutschen gerne Zusammensetzungen verwendet: [...] Eine beträchtliche Anzahl von Komposita, die auf genitivische Strukturen zurückführbar sind, gab es erst im Zuge des Umbaus der Nominalphrase vom vorangestellten zum nachgestellten Genitivattribut im Frühneuhochdeutschen:

fnhd. des reichs sachen, des halßgerichts ordnung

nhd. die Reichsangelegenheiten, die Halsgerichtsordnung“ (ვინ-რაიფი 2012:141-142)

რაც შეეხება გენიტური ნომინალური ფრაზის კომპოზიტით ჩანაცვლებას, ავტორი აღნიშნავს, რომ ეს პროცესი, განსაკუთრებით, მე-18 ს-ში გახდა აქტუალური. თუმცა, ვინ-რაიფის აზრით, შეუძლებელია კომპოზიტის კონსტიტუენტებს შორის კავშირი ისევე ექსპლიციტური იყოს, როგორც საზღვრულსა და მსაზღვრელს შორის:

„Die Bevorzugung von Komposita anstelle von Wortgruppen im Allgemeinen zeigt sich insbesondere seit dem 18. Jahrhundert. Dieser Trend kann als sprachökonomische Erscheinung gedeutet werden. Mit der Kürze der Form entsteht aber oft auch Erklärungsnot, da die Relation zwischen den Kompositionsgliedern nicht so explizit formuliert ist wie die Relation zwischen Attribut und Kern“ (ვინ-რაიფი 2012:142).

ანალოგიური შემთხვევები მოპოვებულ იქნა ჩვენ მიერ შეჩეულ ემპირიულ მასალაში. საილუსტრაციოდ მოვიხმობთ რამოდენიმე მაგალითს:

Am Montag hat Donald Trump seinen bisherigen **Wahlkampfmanager** Bannon, inzwischen politischer Chefstrategie im Weißen Haus, auch noch zum ständigen Mitglied im Nationalen Sicherheitsrat ernannt.¹³⁹

კომპოზიტი **Wahlkampfmanager** სამი სიტყვისაგან შედგება: **die Wahl, der Kampf** და **der Manager**, რომელთაგან **der Manager** ძირითად სიტყვას ანუ დეტერმინანტს

¹³⁹ Spiegel online, 2017, Bericht von Markus Becker, Uwe Buse, Clemens Höges, Peter Müller, Gordon Repinski, Mathieu von Rohr und Thomas Schulz: USA Mephistos Plan.
<https://www.spiegel.de/politik/mephistos-plan-a-ab9298a7-0002-0001-0000-000149411810>

წარმოადგენს, **der Wahlkampf** კი მისი მსაზღვრელია. როგორც გენიტივური სტრუქტურის ალტერნატიული ფორმა, იგი შემდეგნაირად გამოიყურება: **der Manager des Wahlkampfs**. აქ საუბარია საარჩევნო კამპანიის მენეჯერზე.

შესაბამისად შეიძლება კომპოზიციის მნიშვნელობების ჩაშლა მომდევნო მაგალითებში:

Ein weiteres Gesetz entzieht ihm die Schulaufsicht, reduziert die Verwaltungspositionen und macht die Ernennung von **Kabinettsmitgliedern** von der Zustimmung des (mehrheitlich republikanischen) Senats abhängig.¹⁴⁰

Der britisch-amerikanische Teroexperte Charles Lister hält al-Qaidas örtlichen Ableger für gefährlicher als den „Islamischen Staat“ und warnt vor einer Kooperation mit dem **Assad-Regime**.¹⁴¹

Dieser Mann heißt natürlich Donald Trump, und er ist an diesem New Yorker Mittag von seinem Büro im 26. Stock des Trump-Hochhauses mit dem Aufzug nach unten gefahren, um **US-Präsident** zu werden.¹⁴²

„Alle **EU-Staats- und Regierungschefs** haben über zwei Jahre lang den besseren Schutz der europäischen Außengrenze gefordert“, sagte Juncker der "Welt am Sonntag".¹⁴³

ემპირიულ მასალაში ხშირია ისეთი შემთხვევები, როდესაც წინადადებაში რამოდენიმე კომპოზიტი გვხვდება:

Weil die beiden Fraktionen nur 20 Prozent der **Bundestagsabgeordneten** stellen, können sie kein **Normenkontrollverfahren** in Karlsruhe einleiten.¹⁴⁴ (Zeit online 15. Januar 2015)

¹⁴⁰ SZ 2016: Bericht von Johannes Kuhn, New Orleans: Immer mehr Demokraten verzweifeln an Obamas Urvertrauen in die USA: <https://www.sueddeutsche.de/politik/hacker-angriffe-in-den-usa-warum-immer-mehr-demokraten-an-obamas-urvertrauen-in-die-usa-verzweifeln-1.3299383-0#seite-2>

¹⁴¹ Spiegel online 2015. Interview von Samiha Shafy: Syrien „Der IS ist eine bequeme Obsession“. <https://www.spiegel.de/politik/der-is-ist-eine-bequeme-obsession-a-98527cdf-0002-0001-0000-000140508775>

¹⁴² SZ 2015. Bericht von Johannes Kuhn, San Francisco: MC Wahnsinn hat das Wort Präsidentschaftskandidat Donald Trump. <https://www.sueddeutsche.de/politik/praesidentschaftskandidat-donald-trump-mc-wahnsinn-hat-das-wort-1.2524692>

¹⁴³ SZ 2018. Nachricht: EU: Juncker beklagt "Heuchelei" der EU-Staaten beim Grenzschutz. Quelle: dpa-Newskanal, Brüssel. <https://www.sueddeutsche.de/politik/eu-juncker-beklagt-heuchelei-der-eu-staaten-beim-grenzschutz-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-181230-99-383224>

¹⁴⁴ Zeit online 2015: Nachricht: Konflikte: Massive Zweifel an Verfassungsmäßigkeit des Irak-Einsatzes. Quelle: dpa <https://rp-online.de/politik/deutschland/interviews/verfassungsmassigkeit-des-geplanten-irak-einsatzes-stark-umstritten-aid-21532471>

Die Bundesregierung hat ganz bewusst Artikel 24 als Grundlage für ihren **Mandatstext** genommen, weil sie nicht den **Verteidigungsfall** ausrufen wollte.¹⁴⁵ (Zeit online 15. Januar 2015)

ამა თუ იმ კომპოზიციის ცალკეული კონსტიტუენტი ერთმანეთს უშუალოდ, ან მაკავშირებელი ელემენტით უკავშირდება. მაგალითად:

ა) კომპოზიციის შემადგენელი წევრების ცვლილებისა და მაკავშირებელი ელემენტის გარეშე:

Flankiert wurde er dabei von **Fabrikarbeitern** und sechs seiner sieben Kinder.¹⁴⁶

Man dürfe das Thema Flüchtlinge allerdings nicht mit dem **Terrorismusthema** vermischen, sagte Obama.¹⁴⁷

ბ) მაკავშირებელი ელემენტის გარეშე, მაგრამ კომპოზიციის პირველი წევრის შიკვით:

Jetzt geht es darum, die notwendigen Reformen auf den Weg zu bringen und bis Ende 2018 abzuschließen – besonders in Bezug auf die Wirtschafts- und Währungsunion, Migration und **Grenzsicherung** sowie die gemeinsame Außen-, Sicherheits- und Verteidigungspolitik.¹⁴⁸

გ) მხოლოდ მაკავშირებელი ელემენტით:

In der Bevölkerung aber genießt Merkel erstaunlich hohe **Zustimmungswerte**.¹⁴⁹

Mit ihrer Mehrheit könnten sie dann die **Abstimmungsregeln** ändern.¹⁵⁰

რაც შეეხება მაკავშირებელ ელემენტს, იგი შეიძლება, როგორც s-ით, ასევე en-ით:

Offen ist noch, wie genau die **Zigarettenarten** künftig heißen müssen, um die Anforderungen zu erfüllen.¹⁵¹

¹⁴⁵ Ebd.

¹⁴⁶ Zeit online 2015: Nachricht: Erzkonservativer Santorum will US-Präsident werden, Quelle: AP, AFP, dpa, suk <https://www.zeit.de/politik/2015-05/rick-santorum-kandidatur>

¹⁴⁷ Zeit online 2015: Nachricht: Obama lobt Merkels Engagement in der Flüchtlingskrise. Quelle: dpa, AFP, ib <https://www.zeit.de/politik/2015-11/fluechtlingspolitik-angela-merkel-lob-barack-obama-g20-gipfel>

¹⁴⁸ FAZ 2018: Interview von Marie Illner: CDU-Politiker David McAllister: „Wir brauchen mehr Geschlossenheit in Europa!“. Quelle: FAZ.NET https://www.faz.net/aktuell/politik/david-mcallister-im-interview-ueber-die-zukunft-europas-15563624.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

¹⁴⁹ SZ 2016: Analyse von Thorsten Denkler, Essen: CDU-Parteitag in Essen: Merkel verspricht Erfolg. <https://www.sueddeutsche.de/politik/cdu-parteitag-in-essen-merkel-verspricht-erfolg-1.3281565>

¹⁵⁰ Spiegel online 2017: Bericht von Markus Becker, Uwe Buse, Clemens Höges, Peter Müller, Gordon Repinski, Mathieu von Rohr und Thomas Schulz: USA Mephistos Plan. <https://www.spiegel.de/politik/mephistos-plan-a-ab9298a7-0002-0001-0000-000149411810>

¹⁵¹ Spiegel online 2017. Bericht von Alexander Neubacher: So gesehen Unlucky Strike.

„Weder Sie noch irgendein **Bundesbeamter** können garantieren, dass syrische Flüchtlinge nicht Teil einer terroristischen Aktivität sein werden“, schrieb der Gouverneur.¹⁵²

Den Tiefpunkt in der **Zufriedenheitsstatistik** hat Merkel nämlich nicht etwa mit der Flüchtlingsfrage erreicht.¹⁵³

Die Vizevorsitzende der Bayern-AfD und **Landtagsfraktionschefin** Katrin Ebner-Steiner sagte, die Verdächtigen hätten jedes Recht auf Weiterführung ihrer Asylverfahren verspielt.¹⁵⁴

Die Demokraten, die seit **Jahresbeginn** die Mehrheit im **Repräsentantenhaus** haben, bestreiten die Existenz einer solchen „Krise“ und bezeichnen die Mauer als überflüssig und unmoralisch.¹⁵⁵

საყურადღებოა ალექსანდრა პაულფრანცის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ თანამედროვე გერმანულ ენაში აბრევიატურებსა და შემოკლებულ სიტყვებში გენიტის დაბოლოებები არ ჩანს. ეს მოვლენა განსაკუთრებით დამახასიათებელია მასმედიის ენისათვის (პაულფრანცი 2013:178-179). მაგალითად:

Eines der Marketingargumente des IS existiert nicht mehr.¹⁵⁶

შემდეგ მაგალითებში, გაზეთებიდან SZ და FAZ, წარმოდგენილია ე.წ. **შემთხვევითი კომპოზიტები**, რომელთა ერთ-ერთი დეტერმინანტი აბრევიატურაა. ორივე შემთხვევაში, როგორც წესი, გენიტის -s დაბოლოებას იღებს მეორე დეტერმინანტი, **Bundesstaat, Außenministerium** და **Bundesvorstand**:

<https://www.spiegel.de/politik/unlucky-strike-a-c58e9970-0002-0001-0000-000149411801>

¹⁵² Zeit 2015. Nachricht: Obama lobt Merkels Engagement in der Flüchtlingskrise. Quelle: dpa, AFP, ib <https://www.zeit.de/politik/2015-11/fluechtlingspolitik-angela-merkel-lob-barack-obama-g20-gipfel>

¹⁵³ SZ 2017. Analyse von Thorsten Denkler, Essen: CDU-Parteitag in Essen: Merkel verspricht Erfolg. <https://www.sueddeutsche.de/politik/cdu-parteitag-in-essen-merkel-verspricht-erfolg-1.3281565>

¹⁵⁴ FAZ 2019: Nachricht: Bürgermeister nach Attacken: „Plötzlich meinen alle, sie könnten die Situation in Amberg einschätzen“; Quelle: dpa <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/amberg-buergermeister-aeussert-sich-nach-pruegelattacken-15967987.html>

¹⁵⁵ FAZ 2019. Nachricht: Etatstreit in Amerika: Trump verschärft Attacken auf Demokraten; Quelle: AFP/dpa <https://www.faz.net/aktuell/politik/wahl-in-amerika/shutdown-donald-trump-verschaerft-attacken-auf-demokraten-15982846.html>

¹⁵⁶ Spiegel online 2017. Interview von Britta Sandberg (Red.): SPIEGEL-Gespräch „Das Paradies als zentraler Punkt“. <https://www.spiegel.de/politik/das-paradies-als-zentraler-punkt-a-14ab9a14-0002-0001-0000-000149411876>

In einem ersten Schritt tragen "Reichsbürger" ihre Fantasieforderungen gegen deutsche Richter oder Justizangestellte in das Online-Handelsregister **Uniform Commercial Code (UCC) des US-Bundesstaats** Washington ein.¹⁵⁷

Der stellvertretende Sprecher des US-Außenministeriums, Mark Toner, sprach von "Hundertern getöteten Zivilisten."¹⁵⁸

Mit der Einigung über die Parteieinbindung von Merz räumt Kramp-Karrenbauer auch ein Thema ab, das **die Klausurtagung des neuen CDU-Bundesvorstandes** am Sonntag und Montag in Potsdam hätte überschatten können.¹⁵⁹

საინტერესოა ჩვენ მიერ მოპოვებული კონტექსტის ანალიზი, რომელშიც ხუთი კომპოზიტია. თუმცა, მხოლოდ ერთი მათგანი წარმოადგენს გენიტივის ალტერნატიულ ფორმას და, შესაბამისად, შეიძლება შეიცვალოს გენიტიური კონსტრუქციით:

Nachdem Markenlogos auf **Zigaretenschachteln** bereits durch Fotos von **Raucherfüßen**, **Gebissruinen** und **Kindersärgen** verdrängt wurden, sollen demnächst auch alle irgendwie "attraktiv" oder "chic" klingenden **Markennamen** verschwinden.¹⁶⁰

Markenname → Name einer Marke

რაც შეეხება დანარჩენ კომპოზიტებს, კომპოზიტი **die Zigaretenschachteln**, ანუ სიგარეტის კოლოფი, არ წარმოადგენს გენიტივის ალტერნატიულ ფორმას; საუბარია კოლოფზე, სიგარეტის სათავსოზე. შესაბამისად, კორექტულია წინდებულისანი სტრუქტურით ჩანაცვლება:

Zigaretenschachteln ≠ Schachteln der Zigaretten

Zigaretenschachteln → Schachteln für Zigaretten

¹⁵⁷ SZ 2016. Bericht von Georg Mascolo und Ronen Steinke: Gesetzeslücke: "Reichsbürger" drangsalieren deutsche Justiz - mit Hilfe aus Malta <https://www.sueddeutsche.de/politik/gesetzesluecke-reichbuerger-drangsalieren-deutsche-justiz-mit-hilfe-aus-malta-1.3282779>

¹⁵⁸ SZ 2015. Nachricht: Konflikte: USA werfen Russland Beschuss von zivilen Zielen in Syrien vor. Quelle: dpa-Newskanal <https://www.sueddeutsche.de/politik/konflikte-usa-werfen-russland-beschuss-von-zivilen-zielen-in-syrien-vor-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-151230-99-625996>

¹⁵⁹ FAZ 2019: Nachricht: Merkel und AKK einig: Merz soll in der CDU stärker mitarbeiten. Quelle: Reuters <https://www.faz.net/aktuell/politik/merz-soll-mitarbeiten-bei-den-themen-amerika-und-marktwirtschaft-15982127.html>

¹⁶⁰ Spiegel online 2017: Bericht von Alexander Neubacher: So gesehen Unlucky Strike. <https://www.spiegel.de/politik/unlucky-strike-a-c58e9970-0002-0001-0000-000149411801>

შემდეგი კომპოზიტია **der Raucherfuß**, ასევე **das Raucherbein** - [durch starkes Rauchen verursachte] Gefäßverengung im Bereich der Beine, სამედიცინო ტერმინია და ნიშნავს: სიგარეტის ინტენსიური მოხმარების შედეგად გამოწვეული სისხლძარღვების შევიწროვებას ფეხის არეში. აქედან გამომდინარე, კომპოზიტი შემადგენელ ნაწილებად დაშლისას მნიშვნელობას დაკარგავს.

კომპოზიტი **die Gebissruine** შედგება შემდეგი არსებითი სახელებისგან: **das Gebiss** - კბილების ერთობლიობა, ხელოვნური პროტეზი, ლითონის მუნდშტუკი; მეორე მხრივ კი **die Ruine** - ნანგრევები. როგორც კომპოზიტს კი შემდეგი მნიშვნელობა აქვს: როდესაც პიროვნებას ცუდი კბილები აქვს ან ზოგიერთი აკლია იმის გამო, რომ რეგულარულად არ სტუმრობს კბილის ექიმს.

ბოლო კომპოზიტია **der Kindersarg** -1. kleiner, oft weißer Sarg für die Bestattung eines Kindes; 2. salopp scherzhaft: besonders großer Schuh

მას ორი მნიშვნელობა აქვს: მცირე მოცულობის სასახლე ბავშვის ცხედრის დასასაფლავებლად; განსაკუთრებით დიდი ზომის ფეხსაცმელი.

ანალიზი კიდევ ერთხელ განამტკიცებს იმ აზრს, რომ კომპოზიტის მნიშვნელობას ყოველთვის არ წარმოადგენს მისი შემადგენელი ნაწილების ჯამი. აქედან გამომდინარე, ისინი **ერთცნებიანი კომპოზიტებია**.

რაც შეეხება ზემოთ მოცემულ მაგალითებს, ჩვენი ანალიზის მიხედვით, კომპოზიტების ცალკეული კონსტიტუენტების დაკავშირების შემდეგი საშუალებები გამოიკვეთა. ესენია:

- (1) მაკავშირებელი ელემენტი **-n**;
- (2) გამოყენებულია **-es**;
- (3) ვხვდებით **-s-ს**;
- (4) კომპოზიტი შეიცავს ორმაგ **-s-ს**;
- (5) ორი კომპოზიტია **-es** და **-en** მაკავშირებელი ელემენტებით;
- (6) გამოყენებულია ასევე **-er** მაკავშირებელი ელემენტი.

ორი კომპოზიტი კი, **die Gebissruine** და **der Raucherfuß**, მაკავშირებელი ელემენტის გარეშეა.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კომპოზიციის პირველ წევრი შეიძლება იყოს როგორც საზოგადო, ასევე საკუთარი სახელიც. ამასთან ხდება როგორც საკუთარი სახელის, ასევე მთლიანად კომპოზიციის ლექსიკალიზაცია.

ჩვენ ვიზიარებთ და ვეყრდნობით პეტერ აიზენბერგის მოსაზრებას იმის შესახებ, რომ გერმანულ ენაში არსებული კომპოზიციის მრავალრიცხოვანი სახეობების პროტოტიპს **სუბსტანტიური კომპოზიტი** წარმოადგენს. აქვე ის გამოყოფს კომპოზიტების ჯგუფებს შემადგენელი ნაწილების მიხედვით და აღნიშნავს, რომ პირველი ნაწილი შეიძლება იყოს, როგორც **სუბსტანტიური**, ასევე **ადიექტიური** ან **ვერბალური**, ნაკლებად **პრეპოზიციონალური**. სხვა ტიპის პირველი ნაწილი ბევრად იშვიათია:

„Unter den zahlreichen Kompositionsarten, die das Deutsche kennt, gilt als prototypisch das Substantivkompositum. Im einfachsten Fall ist es zweigliedrig mit einem Substantivstamm als zweitem Bestandteil. Der erste Bestandteil kann sowohl substantivisch [...] wie adjektivisch [...] und verbal [...] sein. Weniger häufig sind präpositionale [...]. Andere erste Bestandteile sind ebenfalls möglich, aber viel seltener“ (აიზენბერგი 2013: 217).

ავტორის მიხედვით, ყველაზე გავრცელებული **სუბსტანტიური კომპოზიტებია**. ასევე, ისიც კომპოზიციის შემადგენელ ნაწილებს, **კონსტიტუენტებს** უწოდებს.

აიზენბერგისეული პრინციპით აგებული სუბსტანტიური კომპოზიტები ორი ან მეტი სიტყვისგან შეიძლება შედგებოდეს. (აიზენბერგი 2013:217)

საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ ჩვენ მიერ მოძიებულ მაგალითებს საგაზეთო ტექსტების კორპუსიდან:

Es ist aber auch legitim, einmal auszusprechen, dass die Ungarn und die Polen im vergangenen Jahr ein **Wirtschaftswachstum** von rund fünf Prozent zustande gebracht haben.¹⁶¹

Wirtschaftswachstum SBST+SBST

[...]; und bald hofft er wieder ins **Bundeskanzleramt** einzuziehen.¹⁶²

¹⁶¹ F.A.Z. 2019. Interview von Christian Geinitz und Stephan Löwenstein: Interview mit Sebastian Kurz: „Halte nichts von einer Politik der moralischen Überlegenheit“. Quelle: F.A.Z.

<https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/kurz-keine-politik-der-moralischen-ueberlegenheit-16473682.html?GEPIC=s3&premium=0xc97130e39e345311b40cf4efc4d83653>

¹⁶² F.A.Z. 2019. Interview von Christian Geinitz und Stephan Löwenstein: Interview mit Sebastian Kurz: „Halte

Bundeskanzleramt SBST+SBST+SBST

მსგავსი კომბინაცია **პ. აიზენბერგის** თანახმად, ყველაზე მცირე შეზღუდვებს ავლენს სტრუქტურის მხრივ, ვინაიდან ორივე შემადგენელი ნაწილი შეიძლება იყოს, როგორც მარტივი, ასევე ნაწარმოები:

„Die wenigsten Bildungsbeschränkungen weist das Kompositum der Form SBST+SBST auf. Beide Bestandteile können sowohl einfach als auch abgeleitet sein. Echte formale Restriktionen scheint es bis auf das Fugenelement nicht zu geben. Die Fuge wie das **s** in Regierungsauftrag oder das **en** in Doktorandenkolloquium ist der einzige Typ von morphologischer Einheit, der sich in produktiven Kompositionsregeln als Formmittel findet“ (აიზენბერგი 2013:217).

ამ მოსაზრების საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ შემდეგ მაგალითებს ემპირიული მასალიდან:

Die Jugendarbeitslosigkeit in Sizilien und Kampanien liegt bei rund 50 Prozent.¹⁶³

მოცემულ მაგალითში კომპოზიტის **Jugendarbeitslosigkeit** პირველი ნაწილი **Jugend** მარტივია, მეორე კი **Arbeitslosigkeit** ნაწარმოები.

რაც შეეხება ზემოთ მოყვანილ მაგალითებს, **Wirtschaftswachstum** და **Bundeskanzleramt**, პირველ მაგალითში სუბსტანტიური კომპოზიტის ორივე კონსტიტუენტი ნაწარმოებია, მეორე შემთხვევაში კი, სამივე კონსტიტუენტი მარტივი.

დუდენის გრამატიკის ავტორების თანახმად, ორზე მეტი ფუძისაგან შემდგარი კომპოზიტების პირველი ნაწილი, უმეტესად უფრო კომპლექსურია. ამ შემთხვევაში ხდება ე.წ. **მარცხენა განშტოება** (Linksverzweigung) რაც შემდეგნაირად გამოისახება: $[((a+b)+c);]$

ხოლო **მარჯვენა განშტოება** (Rechtsverzweigung), ამავე მოსაზრების მიხედვით, უფრო იშვიათია: $[(a+(b+c));]$

nichts von einer Politik der moralischen Überlegenheit“. Quelle: F.A.Z.

<https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/kurz-keine-politik-der-moralischen-ueberlegenheit-16473682.html?GEPIC=s3&premium=0xc97130e39e345311b40cf4efc4d83653>

¹⁶³ F.A.Z. 2019. Interview von Christian Geinitz und Stephan Löwenstein: Interview mit Sebastian Kurz: „Halte nichts von einer Politik der moralischen Überlegenheit“. Quelle: F.A.Z.

<https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/kurz-keine-politik-der-moralischen-ueberlegenheit-16473682.html?GEPIC=s3&premium=0xc97130e39e345311b40cf4efc4d83653>

რაც შეეხება ორმხრივ განშტოებას, რა თქმა უნდა, ეს გვხვდება ოთხი ან მეტი ფუძისაგან შემდგარ კომპოზიტებში. თუმცა, რაც მთავარია, პრაგმატული თვალსაზრისით, შეუძლებელია კომპლექსურობის ხარისხის ნებისმიერად ამალღება. (დუდენი 2005:716)

ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ სპეციალურ, დარგობრივ ლექსიკაში მიღებულია მაღალი კომპლექსურობის ხარისხის მქონე კომპოზიტები, ტერმინოლოგიის სისტემატიზაციისა და სიზუსტისათვის. მაგალითად, Stammzelltransplantation (ღეროვანი უჯრედების ტრანსპლანტაცია), Blutstammzelltransplantation (სისხლის ღეროვანი უჯრედების ტრანსპლანტაცია), Knochenmarktransplantation (ძვლის ტვინის ტრანსპლანტაცია). მაგალითებიდან ნათლად ჩანს, თუ როგორ შეიძლება გაიზარდოს კომპოზიტის კომპლექსურობის ხარისხი (დუდენი 2005:717/1092).

კომპოზიტების საკითხთან დაკავშირებით, საინტერესოდ მიგვაჩნია **მარტინა ვერნერის** სტატია: „Die Entwicklungslogik der nominalen Determinativkomposition im Deutschen – verstanden als Grammatikalisierung“.

ნაშრომში ავტორი განიხილავს, თუ რატომ გახდა სუბსტანტიური დეტერმინატიული კომპოზიტები უფრო და უფრო კომპლექსური და რა ცვლილებები ხდება სიტყვის შიგნით. **მ. ვერნერს** საილუსტრაციოდ მოჰყავს კომპოზიტი **Fallschirmspringbenutzungsanweisung**, რომელსაც, მისი აზრით სხვა ენებში, მაგალითად ინგლისურ ენაში, რთულად მიიჩნევენ, თუმცა, ამ ენაში კომპოზიცია და დერივაცია სიტყვაწარმოების პროდუქტიულ პროცესს წარმოადგენს. **მ. ვერნერი** აღნიშნავს, რომ გერმანული ენა ტიპოლოგიურად ცნობილია გრძელი სიტყვებით (ვერნერი 2016:91-92).

მ. ვერნერი ასევე გამოყოფს დეტერმინატიულ და სინთეზურ კომპოზიციებს. ავტორის მიხედვით, **სინთეზური კომპოზიცია** დეტერმინატიულისაგან იმით განსხვავდება, რომ მას გააჩნია დევერბალური საზღვრული. ავტორი აღნიშნავს, რომ ამ ორ ტიპს შორის განსხვავება კონტროლერსულია, ვინაიდან სინთეზური კომპოზიცია სტრუქტურულად დერივაციასა და კომპოზიციას შორის არის განთავსებული და, აქედან გამომდინარე, შესაძლებელია მათი ორგვარი ანალიზი. **მ. ვერნერი** აღნიშნულის ილუსტრირებას ახდენს კომპოზიტით **Wetterbeobachtung**. ერთი მხრივ,

მოცემული კომპოზიტი შეიძლება იყოს დეტერმინატიული, მეორე მხრივ, კი - სინთეზური:

„Neben die Determinativkomposition (wie bspw. N+N Haustür oder V+N Turnhose) wird die synthetische Komposition gestellt, welche sich von ersterer primär durch das Aufweisen eines deverbale Kopfes unterscheidet (wie bspw. Wetterbeobachtung). Die Trennung zwischen beiden Kompositatypen ist kontrovers, v. a. aufgrund der Ambiguität der synthetischen Komposition, strukturell zwischen Derivation und Komposition verortet zu sein: So ist die Bildung Wetterbeobachtung auf zwei Arten analysierbar: entweder als [[Wetter_N][Beobachtung_N]]_N und damit als Determinativkomposition oder aber als [[[Wetter_N]beobacht-v]-ung]]_N und damit als synthetische Komposition. Demzufolge wäre im ersten Fall die Paraphrase ‚Beobachtung des Wetters‘, im zweiten Fall hingegen ‚Vorgang/Situation, bei dem/der das Wetter beobachtet wird‘ anzugeben. (ვერნერი 2016:97)

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ მაგალითს ჩვენი კორპუსიდან:

Auch **die Parteiführung** der Republikaner dürfte nach diesem kalkuliert provokanten Auftritt verstört sein.¹⁶⁴

მ. ვერნერის ნაშრომის ღირსებად უნდა ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ იგი თავის შრომაში ასევე განიხილავს კომპოზიციის ორივე ტიპის სტრუქტურას, როგორც სინქრონიულ, ასევე დიაქრონიულ ქრილში. ანალიზის საფუძველზე ავტორი აღნიშნავს, რომ დეტერმინატიული კომპოზიციის დათარიღება, სინქრონიულისაგან განსხვავებით, კამათის საგანს წარმოადგენს. კერძოდ, მაშინ, როცა ძველი ზემო გერმანული ენის ლექსიკონში (Splett 1993) უკვე დაფიქსირებულია სინთეზური კომპოზიტები (wie bspw. *man-slahta* ‚Mord‘, wörtl. ‚Menschenschlachtung‘, cf. Wilmanns 1893:292), საეჭვოა დეტერმინატიული კომპოზიტების არსებობის დამოწმების შემთხვევები. მაგრამ, როგორც ავტორი აღნიშნავს, ზოგიერთი მკვლევარი, როგორებიც არიან ოსტჰოფი (Osthoff 1878) და კარი (Carr 1939), ვარაუდობენ დეტერმინატიული კომპოზიტების არსებობას ძველ ზემო გერმანულში. დემსკეს (Demske 2001) და ვანზეკის (Wanzeck 2003) შრომების მიხედვით, დეტერმინატიული კომპოზიტის

¹⁶⁴ SZ 2015. Bericht von Johannes Kuhn, San Francisco: MC Wahnsinn hat das Wort – Präsidentschaftskandidat Donald Trump <https://www.sueddeutsche.de/politik/praesidentschaftskandidat-donald-trump-mc-wahnsinn-hat-das-wort-1.2524692>

ჩამოყალიბება მხოლოდ ადრეულ ახალ ზემო გერმანულში იკვეთება (ვერნერი 2016:97).

შედარებით კრიტიკულად გვინდა განვიხილოთ შემდეგი მოსაზრება, რომელიც ვერნერმა თავის ნაშრომში ჩამოაყალიბა. ავტორი ცდილობს ამ ორ სახეობას შორის ზღვარის გავლენას. სწორედ ამ თვალაზრისით აღნიშნავს იგი, რომ ერთ-ერთ დიაგნოსტიკურ კრიტერიუმს წარმოადგენს სხვადასხვა მაერთებელი ელემენტი. იგი ასახელებს -s- მაკავშირებელ ელემენტს, რომელიც შეუზღუდავად გამოიყენება დეტერმინატიულ კომპოზიტებში მდებდრობითი სქესის პირველ ელემენტთან. ამასთან მაკავშირებელი ელემენტი ობლიგატორულია. სინთეზურ კომპოზიტებთან, პირიქით, შესაძლებელია მრავლობითი რიცხვის მორფემა შენარჩუნდეს არგუმენტში, რომელიც საფუძვლად უდევს ზმნურ ფრაზას. (ვერნერი 2016:97)

შესაბამისად, აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ შემდეგ მაგალითებს:

Plebiszitäre Elemente erhöhen **die Begründungsnotwendigkeiten** für politisches Handeln.¹⁶⁵

Begründungsnotwendigkeiten → Begründ-ung-s-notwendigkeiten

„Wenn der Staat seine Aufgaben überzeugend erfüllt und der Bürger sich nicht als unmündiges Objekt politischer Zwangsbeglückung empfinden muss, sondern eine effektive Chance hat, auf Art und Weise der **Aufgabenerfüllung** Einfluss zu nehmen, bleibt für Demagogen kein Raum.“¹⁶⁶

Aufgabenerfüllung → Aufgabe-n-erfüllung

ორივე მაგალითი ერთი და იგივე სტატიიდან არის. პირველ შემთხვევაში, წარმოდგენილია დეტერმინატიული, მეორე შემთხვევაში კი სინთეზური კომპოზიტი.

მაგრამ, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ეს კრიტერიუმი ამ ორ სახეობას შორის ზღვარის გასავლენად ვერ გამოდგება. კორპუსში მოძიებულ იქნა შემთხვევები, როცა

¹⁶⁵ FAZ 2017. Nachricht: F.A.Z. exklusiv: „Europa darf kein Eliteprojekt sein“. Quelle: FAZ.NET <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/verfassungsrichter-mueller-und-huber-europa-darf-kein-elitenprojekt-sein-14600659.html>

¹⁶⁶ FAZ 2017. Nachricht: F.A.Z. exklusiv: „Europa darf kein Eliteprojekt sein“. Quelle: FAZ.NET <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/verfassungsrichter-mueller-und-huber-europa-darf-kein-elitenprojekt-sein-14600659.html>

კომპოზიტი, დევერბალური ძირითადი დეტერმინანტით, საზღვრული არ არის წარმოდგენილი მრავლობითი რიცხვის ფლექსიით, მაგალითად:

Der Wintereinbruch verschärfte unterdessen die Situation Tausender Flüchtlinge in Griechenland und den Balkanstaaten.¹⁶⁷

Wintereinbruch → **Winter-einbruch** → **Der Winter bricht ein**

ჰარალდ ვაინრიხი აღნიშნავს, რომ ბუნებრივი ენის სიტყვათა მარაგი არ წარმოადგენს სტაბილურ ინვენტარს, რომ იგი მუდმივად განიცდის ცვლილებას ამ ენაზე მოსაუბრე სოციუმის მხრიდან.

ჰ. ვაინრიხი განიხილავს ორ ხერხს, თუ როგორ შეიძლება ენის ინვენტარისადმი ასეთი მოთხოვნების დაკმაყოფილება; კერძოდ, ერთი მხრივ, იგი ასახელებს სიტყვათა მარაგის ენობრივი ნიშნების ახალი მნიშვნელობებით შევსება, რაშიც, ავტორის აზრით, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება **მეტაფორას**, ე.წ. გადატანით მნიშვნელობებს. მეორე მხრივ, იგი განიხილავს ახალი ენობრივი ნიშნების შექმნას. ყველაზე ნაკლები წილი მოდის ენის მარაგის »ხელოვნურად« შექმნილი ახალი ლექსემების ხარჯზე, სადაც, ავტორის აზრით მეტნაკლებად შეინიშნება მნიშვნელობის თვითნებურად მიკუთვნება ენობრივ ერთეულზე:

„Das Bedürfnis nach neuen Benennungen kann grundsätzlich auf zwei Arten befriedigt werden. Zum einen können bereits existierende Sprachzeichen, die einen festen Platz im Wortschatz der deutschen Sprache haben, mit neuen Bedeutungen verbunden werden, wobei insbesondere der Bedeutungsübertragung (Metapher) eine wichtige Rolle zukommt. [...] Zum anderen können Sprachzeichen neu gebildet werden. Zum geringsten Teil geschieht der Ausbau des Wortschatzes dabei durch »künstliche« Bildung neuer Lexeme, die an einer mehr oder minder willkürlichen (»arbiträren«) Zuordnung von Bedeutung und Zeichenkörper zu erkennen sind, [...]. Von größerer Bedeutung ist hingegen die Übernahme von fremdsprachigen Lexemen ins Deutsche, wie sie in früheren Jahrhunderten aus dem Lateinischen oder Französischen, in jüngster Zeit besonders ausgeprägt aus dem Englischen und Amerikanischen zu beobachten ist“ (ვაინრიხი 1993:913).

¹⁶⁷ FAZ 2017. Nachricht: EU-Abkommen mit der Türkei: 748 Millionen Euro für Flüchtlinge ausgegeben.

Quelle: dpa/epd <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/748-millionen-euro-fuer-fluechtlinge-in-tuerkei-ausgegeben-14630419.html>

3. ვაინრიხი სიტყვათა მარაგის გაფართოების ყველაზე მნიშვნელოვან საშუალებად მიიჩნევს სიტყვაწარმოებას, რადგან ამ გზით შესაძლებელია გერმანულ ენაში უკვე არსებული ლექსემებისა და მორფემებისგან ახალი ენობრივი ერთეულების შედგენა სიტყვაწარმოებითი საშუალებებით. ავტორი თვლის, რომ აღნიშნული ხერხი, არა მარტო ბევრად უფრო გამოყენებადი, არამედ უფრო ეკონომიურიც არის:

„Das wichtigste Instrument zur Erweiterung des Wortschatzes einer Sprache ist schließlich das Verfahren der Wortbildung. Dabei können auf der Grundlage vorhandener Lexeme und Morpheme des Deutschen nach geregelten Wortbildungsmustern neue Sprachzeichen (Lexeme und - in geringem Maße - Morpheme) zusammengesetzt oder aus bereits vorhandenen Sprachzeichen abgeleitet werden. Das Verfahren der Wortbildung ist gegenüber den genannten Verfahren der Bildung von Kunst-werten und der Entlehnung aus Fremdsprachen nicht nur in wesentlich größerem Umfang einsetzbar, sondern auch ökonomischer, da auf vorhandene, den Sprechern bekannte Bestandteile zurückgegriffen werden kann“ (ვაინრიხი 1993:913-914).

3. ვაინრიხის მიხედვით, კომპოზიციის დროს ხდება ორი სხვადასხვა ლექსემისგან ახალი, კომპლექსური ლექსემის, კომპოზიტის, შედგენა. კომპოზიტი, ავტორის აზრით, წარმოადგენს დეტერმინატიულ სტრუქტურას, რომელიც შედგება ძირითადი ფორმისაგან, ბაზის სახით, რომლის დეტერმინაცია ხდება. ავტორი აღნიშნავს, რომ გერმანულ ენაში კომპოზიტის შემთხვევაში, მსაზღვრელი ყოველთვის საზღვრულის წინ დგას:

„Bei der Komposition (»Zusammensetzung«) wird in einem Text aus zwei Lexemen ein neues komplexes Lexem, das Kompositum (Plural: Komposita) gebildet. Ein Kompositum ist ein Determinationsgefüge, bestehend aus einer Grundform, die als Basis dient und zu determinieren ist (»de-terminandum«), sowie einer Bestimmungsform, von der die Determination ausgeht (»determinans«). Im Deutschen steht bei einem Kompositum die Bestimmungsform immer vor der Grundform“ (ვაინრიხი 1993:916).

ჩვენ მიერ გამოკვლეულ ემპირიულ მასალაში მრავლად მოიპოვება ე.წ. **Ad-hoc-სიტყვათწარმონაქმნები**, რაც იმას ნიშნავს, რომ ხდება კომპოზიტების წარმოქმნა გარკვეული მიზნით, გარკვეული მოცემულობიდან გამომდინარე. ასეთი კომპოზიტის

შემაღგენელი ერთეულები ერთმანეთთან დეფისით არის დაკავშირებული (დუდენი 2016:540; ვაინრიხი 1993:1028). მაგალითად:

Jetzt kommt die absurde Lüge hinzu, in Europa gar nicht manipuliert und Gesetze verletzt zu haben – und das, obwohl Herr Winterkorn gerade vor dem **Bundestags-Untersuchungsausschuss** von "illegaler" Software sprach.¹⁶⁸

Bundestags-Untersuchungsausschuss → Untersuchungsausschuss des Bundestags

In der CDU wird bereits über eine mögliche **Bundeswehr-Beteiligung** an einer internationalen Schutztruppe diskutiert.¹⁶⁹

Bundeswehr-Beteiligung → Beteiligung der Bundeswehr

ორივე შემთხვევაში კომპოზიტების როგორც დეტერმინანტი, ასევე მსაზღვრელი, არსებითი სახელია, თუმცა, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მსაზღვრელის როლში შეიძლება აბრევიატურა იყოს:

Das von Russland kritisierte **EU-Freihandelsabkommen**, das an Neujahr in Kraft trat, werde in der finanziell angeschlagenen Ukraine für Arbeitsplätze sorgen, meinte der prowestliche Staatschef.¹⁷⁰

EU-Freihandelsabkommen → Freihandelsabkommen der EU

Die CDU-Vorsitzende will das syrische Grenzgebiet zur Türkei von einer UN-Truppe schützen lassen.¹⁷¹

Die CDU-Vorsitzende → Die Vorsitzende der CDU

¹⁶⁸ Spiegel online 2017. Interview von Redakteur Nils Klawitter: SPIEGEL-Gespräch „VW bietet nur Almosen“; <https://www.spiegel.de/wirtschaft/vw-bietet-nur-almosen-a-e3beca79-0002-0001-0000-000149411864>

¹⁶⁹ Zeit online 2019. Nachricht: Nato-Partner reagieren verhalten auf Plan für Syrien-Schutztruppe. Quelle: dpa, AFP, lu.

<https://www.zeit.de/politik/ausland/2019-10/annegret-kramp-karrenbauer-syrien-schutztruppe-nato>

¹⁷⁰ FAZ 2016: Nachricht: Freihandel: Ukraine rückt näher an die Europäische Union; Quelle: anst./dpa <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/ttip-und-freihandel/ukraine-rueckt-naeher-an-die-eu-und-zaehlt-auf-deutschen-osze-vorsitz-13993373.html>

¹⁷¹ Zeit online 2019. Nachricht: Nato-Partner reagieren verhalten auf Plan für Syrien-Schutztruppe. Quelle: dpa, AFP, lu.

<https://www.zeit.de/politik/ausland/2019-10/annegret-kramp-karrenbauer-syrien-schutztruppe-nato>

Schon im Frühling hatte **die EU-Kommission** eine neue Strategie vorgestellt, die jene sechs Länder - Serbien, Montenegro, Mazedonien, Bosnien, Kosovo und Albanien - "rascher und energischer" an die Europäische Union heranführen sollte.¹⁷²

ხაზი გვინდა გავუსვათ იმ გარემოებას, რომ ემპირიული მასალა მდიდარია საინტერესო შემთხვევებით. მაგალითად:

Nicht zuletzt seit dem **EU-Türkei-Gipfel** Ende November und unter Druck der Vereinigten Staaten hemmt Ankara mittlerweile den Strom von Flüchtlingen, aber auch jenen der syrischen Kämpfer und Schmuggler.¹⁷³

EU-Türkei-Gipfel → Gipfeltreffen der EU in der Türkei

3.3. ზედსართავი განსაზღვრება. მოცემულ თავში წარმოდგენილია განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი, ანუ ზედსართავი სახელი განსაზღვრების მნიშვნელობით. თეორიული მასალის საილუსტრაციოდ გამოვიყენებთ ჩვენს მიერ მოძიებულ მაგალითებს საგაზეთო ტექსტებიდან.

რაც შეეხება ტერმინოლოგიას, ქართულ ენათმეცნიერულ გერმანისტიკაში ასევე გამოიყენება **ატრიბუტული ადიექტივი**. შესაბამისად, ტავტოლოგიის თავიდან ასაცილებლად, მოვიხმართ ორივე ტერმინს: **განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი** და **ატრიბუტული ადიექტივი**.

ზედსართავი სახელი, **ლუდვიგ აიხინგერის** თანახმად, წარმოადგენს მესამე მთავარ მეტყველების ნაწილს, თუმცა, არსებითი სახელისა და ზმნისაგან განსხვავებით, იგი მას ნაკლებად უნივერსალურად მიიჩნევს:

„Im Gegensatz zu *Substantiv* und *Verb*, in denen sich Nominalität und Verbalität in prototypischer Weise niederschlagen, ist die Wortart Adjektiv weniger universal“ (აიხინგერი 2007:143).

ლ. აიხინგერი ზედსართავი სახელის გერმანულ ენაში არსებულ მრავალ ტერმინს ასახელებს: **Eigenschaftswort, Artwort / Wiewort, Beiwort**. თუმცა, ტრადიციულად დომინანტური და დღესდღეობით, როგორც მეცნიერული, ასევე დიდაქტიკური

¹⁷² SZ 2018; Bericht von Peter Münch: Europäische Union: Der Südosten wartet.

<https://www.sueddeutsche.de/politik/europaeische-union-der-suedosten-wartet-1.4267982>

¹⁷³ F.A.Z. 2016. Bericht von Jochen Stahnke, Islahiye/ Gaziantep: Flüchtlinge in der Türkei: Nicht jeder will Nach Deutschland. Quelle: F.A.Z

https://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/syrische-fluechtlinge-in-islahiye-in-der-tuerkei-13991198.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

თვალსაზრისით, მიღებულია ტერმინი **ადიექტივი (Adjektiv)**, რომელიც ეტიმოლოგიურად ბერძნული წარმოშობისაა:

„Adjektiv (auch Eigenschaftswort, Artwort / Wiewort, Beiwort) heißt die dritte der prinzipiell offenen Klassen der Inhaltswörter / Hauptwortarten des Deutschen. [...] Die Bezeichnung *Adjektiv* ist traditionell dominant und heutzutage sowohl wissenschaftlich wie didaktisch üblich, sie gilt als Übersetzung von griechisch *epitheton*, und hat auch die Benennung *Beiwort* inspiriert. Demgegenüber akzentuiert *Eigenschaftsort* den prototypischen semantischen Kern dieser Wortart“ (აიხინგერი 2007:144).

ადიექტივი, როგორც მეტყველების ნაწილი, სამი კრიტერიუმით განისაზღვრება: **მორფოლოგიური, სინტაქსური და სემანტიკური**.

მორფოლოგიური მახასიათებელი გამოიხატება იმით, რომ ადიექტივი იბრუნვის, რაც იმას ნიშნავს, რომ იგი მის შემდგომ განთავსებულ სუბსტანტივს შეიძლება შეუთანხმდეს სქესში, ბრუნვასა და რიცხვში.

აქვე დავიმოწმებ **დუდენს**, რომელიც ასევე ზედსართავი სახელის ერთ-ერთ თვისებად ასახელებს ბრუნებას, რაც, რა თქმა უნდა, მოიაზრებს მის ცვლილებას სქესის, რიცხვისა და ბრუნვის მიხედვით. ასევე, მას სუბსტანტივისგან განსხვავებით, არ გააჩნია მუდმივი/მყარი ბრუნვა და სხვადასხვა ბრუნვებში გვევლინება. ადიექტივს აქვს დაბოლოების ორი ტიპი. კერძოდ, ძლიერი და სუსტი (დუდენი 2005:338/456).

დუდენის გრამატიკაც განასხვავებს ზედსართავ სახელს სხვა მეტყველების ნაწილებისგან. სინტაქსური თვალსაზრისით, მხოლოდ ზედსართავს შეუძლია დადგეს განსაზღვრულ არტიკლსა და არსებით სახელს შორის:

„Adjektive unterscheiden sich von den anderen Wortarten nicht nur in der Flexion, sondern syntaktisch. So können nur Adjektive zwischen definitivem Artikel und Substantiv stehen“ (დუდენი 2005:338/457).

მკვლევრები სემანტიკურ ჭრილში განიხილავენ **რელატიურ და აბსოლუტურ** ზედსართავ სახელებს. ელკე ჰენჩელისა და ჰარალდ ვაიდტის მიხედვით, ზედსართავი სახელის რელატიური მნიშვნელობით გამოყენებასთან გვაქვს საქმე, როცა იგი ერთ ობიექტს სხვა ობიექტთან მიმართებაში მიაწინებს გარკვეულ ხარისხს. აბსოლუტური

ზედსართავი სახელი კი პირიქით, ამა თუ იმ ხარისხს გამოხატავს სხვა ობიექტთან შედარების გარეშე:

„Bei der semantischen Einteilung werden die Adjektive oft als **relativ** (auch: **relational**) bezeichnet, wenn sie eine Eigenschaft ausdrücken, die nur in Relation zu etwas interpretierbar ist. [...] **Absolute** Adjektive beziehen sich demgegenüber auf Eigenschaften, die auch ohne einen solchen Bezug zu verstehen sind“ (ჰენჩელი/ვაიდტი 2013: 186).

ამ მხრივ, განსხვავებულ კლასიფიკაციას გვთავაზობს **დუდენის** გრამატიკა. ყურადღება გამახვილებულია ზედსართავის სხვადასხვა სემანტიკურ შესაძლებლობებზე, რადგან ბევრ მათგანს აქვს უნარი, მოვლენებს და საგნებს გარკვეული თვისება მიანიჭოს. იგულისხმება ე.წ. **მაკვალიფიცირებელი ზედსართავი**; სხვები გამოხატავენ კავშირს ან კუთვნილებას; ამ შემთხვევაში საუბარია **მიმართებით ზედსართავებზე**. თუმცა, ამათ გარდა, **დუდენის** გრამატიკა ასევე განასხვავებს **რაოდენობრივ (quantifizierend) ზედსართავებსაც**, იგულისხმება ზედსართავის მნიშვნელობის მქონე რაოდენობითი რიცხვითი სახელები. ხოლო, ზედსართავი სახელის მნიშვნელობის მქონე განსაკუთრებულ ჯგუფად მიიჩნეულია **მიმღეობა**:

„Adjektive leisten semantisch Unterschiedliches. Viele ordnen einer Person oder Sache eine Eigenschaft zu, man spricht dann von qualifizierenden Adjektiven.

Andere drücken eine Beziehung oder Zugehörigkeit aus; man spricht dann von relativen Adjektiven. Außerdem gibt es quantifizierende Adjektive (Zahladjektive).

Und schließlich sind die adjektivisch gebrauchten Partizipien als besondere Gruppe zu erwähnen“ (დუდენი 2005: 346-347/459).

ჩვენი კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია ზედსართავი სახელის განხილვა სინტაქსურ ჭრილში. უნდა აღინიშნოს, რომ გერმანულ ენას ზედსართავის გამოყენების **სამი პროტოტიპული შემთხვევა** გააჩნია. ესენია, **ატრიბუტული, პრედიკატული და ადვერბიალური**, რომელთაგან **ლ. აიხინგერი** ცენტრალურ მნიშვნელობას ატრიბუტულს ანიჭებს:

„Die Möglichkeit zur attributiven Verwendung gilt als zentrale Verwendung der Wortart Adjektiv“ (აიხინგერი 2007:170).

პრედიკატული ადიექტივი დაკავშირებულია ნომინალურ ფრაზასთან და ქმნის სინტაქსურად დამოუკიდებელ წინადადების წევრს:

„Beim prädikativen Gebrauch bezieht sich das Adjektiv auf eine Nominalphrase, bildet aber syntaktisch ein eigenständiges Satzglied“ (დუდენი 2005:357/477).

ლ. აიხინგერის მიხედვით, **პრედიკატული ადიექტივების** ფუნქციაში მოიაზრება ის, რომ მაერთის მემვობით ექპლიციტურად გამოიხატოს ის იმპლიციტური პრედიკაცია, რომელიც ატრიბუტშია. ეს კონსტრუქცია, მისი აზრით, შეიძლება სხვადასხვაგვარად შეფასდეს, კერძოდ, **სინტაქსურად ან მორფოლოგიურად**. სინტაქსურად პრედიკატული ადიექტივი წარმოადგენს ზმნის არგუმენტს, რომელსაც ცენტრალური ადგილი უჭირავს ამ ზმნურ კომპლექსში:

„Die prädikative Verwendung hat die Funktion, mittels einer Kopula die implizite Prädikation, die sich im Attribut findet, explizit zu machen, und so die in dem adjektivischen Lexem enthaltene Bedeutung im verbalen Bereich nutzen zu können.

Die dabei entstehende Konstruktion wird unterschiedlich beurteilt. Es gibt eher eine syntaktische und eine eher morphologische Sichtweise. Für die syntaktische Sicht ist das prädikativ gebrauchte Adjektiv ein Argument des Verbs, ein Argument allerdings, das die zentrale Bedeutung des so zu Weg Gebrachten verbalen Komplexes trägt“ (აიხინგერი 2007: 170-171).

როგორც ზემოთ აღინიშნა, **ატრიბუტული და პრედიკატული ადიექტივები** უკავშირდება არსებით სახელს, **ადვერბიალური** ფუნქციით კი მას მრავალმხრივი გამოყენება აქვს. ამ შემთხვევაში, ზედსართავი ზმნას უკავშირდება, ან კიდევ მთლიან წინადადებას, ასევე სხვა ადიექტივს, ზმნიზედას ან წინდებულს:

„Im attributiven und im prädikativen Gebrauch bezieht sich das Adjektiv auf ein Substantiv (bzw. Eine Nominalphrase); wenn es substantiviert ist, nimmt es selbst Substantivcharakter an. Von diesen drei Gebrauchweisen heben sich eine Reihe von Verwendungen ab, die man zusammenfassend als adverbial bezeichnet.

- Bezug auf das Verb.
- Bezug auf den ganzen Satz.
- Bezug auf ein anderes Adjektiv.

- Bezug auf ein Adverb, eine Präposition oder eine Subjunktion“ (Duden 2005: 359-360/479).

აიხინგერის თანახმად, ადვერბიალური ადიექტივი აკონკრეტებს შესაბამისი შემასმენლის ზმნურ ლექსემს:

„In adverbialer Verwendung spezifiziert das Adjektiv das jeweilige prädikatsbildende verbale Lexem“ (აიხინგერი 2007:172).

როგორც წესი, ატრიბუტული ადიექტივი იბრუნვის, განსხვავებით პრედიკატული ან ადვერბიალურისგან, რომლებიც უცვლელი ფორმით გვევლინებიან წინადადებაში. თუმცა აქაც გვაქვს მსგავსი შემთხვევები გამონაკლისის სახით. ადიექტივის კიდევ ერთ ფუნქციაზე ამახვილებენ ყურადღებას დუდენის გრამატიკის ავტორები, კერძოდ მის ნომინალიზირებული, გასუბსტანტივებული სახით გამოყენებაზე.

როდესაც ადიექტივს არსებითი სახელის მარცხენა პოზიცია უჭირავს, იგი ატრიბუტული ფუნქციით გვევლინება და ფორმაცვალებადია. ეს პოზიცია მსაზღვრელი ელემენტებისთვის დამახასიათებელია. სწორედ ეს არის ადიექტივის პირველადი და მისი, როგორც მეტყველების ნაწილის, დომინანტური ფუნქცია.

თუმცა, ვიდრე ავტორები (აიზენბერგი, ჰერინგერი, ჰელბიგი/ბუმა) ადიექტივური ატრიბუტის ადგილს და კონგრუენციას შეეხებოდნენ, პირველ რიგში, ისინი განსაზღვრავენ ატრიბუტის ფუნქციას ზოგადად. აიზენბერგის მიხედვით, ატრიბუტის პირველადი ფუნქცია მდგომარეობს არსებითი სახელით სახელდებულის უფრო ზუსტად განსაზღვრაში. იგი ატრიბუტს ზოგადად „უშუალო კონსტიტუენტს“ უწოდებს, რომელიც დაერთვის საზღვრულ არსებით სახელს:

„Die primäre Leistung der Attribute besteht darin, das von einem Substantiv Bezeichnete ›näher zu bestimmen‹. Wie diese Bestimmung im Einzelnen aussieht, hängt von der Form des Attributs und seinem Verhältnis zu anderen Attributen ab.

Attribute dieses Typs sind unmittelbare Konstituenten von Nominalgruppen und dem Kern nebengeordnet“ (აიზენბერგი 2013:238).

ქვემოთ განვიხილავთ ზედსართაულ განსაზღვრებას, როგორც გენტივის ეკვივალენტს და გავაანალიზებთ, თუ რამდენად ასრულებს იგი გენტივის ვარიანტის როლს.

აღნიშნულის საიუსტრაციოდ მოვიყვანთ კონტექსტებს გერმანული გაზეთებიდან. ორივე მაგალითში გამოყენებულია ადიექტივი **amerikanisch**. თუმცა, მხოლოდ პირველ შემთხვევაში შეიძლება გენტიური ფრაზა ჩანაცვლოს ადიექტივურ ნომინალურ ფრაზას:

„Kriminalität in Amerika: Mehr Morde **in amerikanischen Städten**“.¹⁷⁴

in amerikanischen Städten → in Städten Amerikas

საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ იგივე პარაფრაზირება ვერ მოხდება შემდეგ მაგალითში, შესაბამისად ამჯერად ვერ მოხდება გენტივური ფრაზით ჩანაცვლება:

* „Der **amerikanische Präsidentschaftswahlkampf** hat nun mal die Aura einer Reality Show“.¹⁷⁵

Der amerikanische Präsidentschaftswahlkampf → Der Präsidentschaftswahlkampf in Amerika

„Regierung: **Polnisches Parlament** beschließt umstrittene Medienreform“.¹⁷⁶

Polnisches Parlament → Parlament Polens

რაც შეეხება შემდეგ წყვილს ადიექტივით **diplomatisch**, პირველ მაგალითში საუბარია პრობლემის დიპლომატიური გზით გადაჭრაზე. რაც შეეხება მეორე მაგალითს, ზედსართაული განსაზღვრების პერიფრაზირება შეიძლება მოხდეს გენტივით:

* Die Bundesregierung verfolgt die Pläne für den Militäreinsatz des Nato-Partners Türkei mit Sorge und dringt auf eine **diplomatische Lösung**.¹⁷⁷

„Das ist jetzt elf Jahre her, Ross war damals 38 Jahre alt, und er hatte **die diplomatische Welt** sein ganzes Leben lang von oben betrachtet“.¹⁷⁸

¹⁷⁴ F.A.Z. 2015. Nachricht: Kriminalität in Amerika: Mehr Morde in amerikanischen Städten. Quelle: thne. <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/kriminalitaet/usa-wieder-mehr-morde-in-amerikanischen-staedten-13779811.html>

¹⁷⁵ Zeit online 2015. Bericht von Martin Kilian, Washington: „Die Elchbullen kommen“.

<https://www.zeit.de/politik/ausland/2015-08/us-wahl-praesident-republikaner-kandidaten/komplettansicht>

¹⁷⁶ SZ 2015. Nachricht: Regierung:Polnisches Parlament beschließt umstrittene Medienreform. Quelle: dpa-Newskanal <https://www.sueddeutsche.de/politik/regierung-polnisches-parlament-beschliesst-umstrittene-medienreform-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-151230-99-641250>

¹⁷⁷ SZ 2019. Nachricht: Türkei: Parlament entscheidet über Truppenentsendung nach Libyen. Quelle:

Reuters/dpa/cck <https://www.sueddeutsche.de/politik/tuerkei-parlament-entscheidet-ueber-truppenentsendung-nach-libyen-1.4741077>

¹⁷⁸ Zeit online 2015. Bericht von Kerstin Kolenberg: "Ich habe da mitgemacht".

die diplomatische Welt → die Welt der Diplomaten

„Weit kamen sie nicht, bis **die französische Fregatte** die „Madam“ aufbrachte“.¹⁷⁹

die französische Fregatte → die Fregatte Frankreichs

In Brüssel würden die Finanzminister der Eurogruppe **die Vorstellungen der griechischen Regierung** "zur Kenntnis nehmen und überlegen, was die nächsten Schritte sein können" ¹⁸⁰

die griechische Regierung → die Regierung Griechenlands

მაგრამ შემდეგი ნომინალური ფრაზა იგივე ადიექტივით **griechisch** არ წარმოადგენს გენტივური სტრუქტურის სემანტიკურ ეკვივალენტს, ვინაიდან მოცემული ნომინალური ფრაზის პერეფრაზირება მხოლოდ წინდებულიანი ფრაზით არის შესაძლებელი:

* Tsipras telefonierte am Dienstag auch mit dem Präsidenten der EU-Kommission, Jean-Claude Juncker. Die EU-Kommission erwartet keinen raschen Kompromiss **im griechischen Schuldenstreit**.¹⁸¹

im griechischen Schuldenstreit → im Schuldenstreit mit Griechenland

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სხვადასხვა ავტორთან **ატრიბუტული ადიექტივის** განხილვა სხვადასხვა ჭრილში ხდება. თუ პ. აიზენბერგი ადიექტივის წინადადებაში მისი პოზიციიდან გამომდინარე, ატრიბუტის ჯგუფში აერთიანებს და, შესაბამისად, **ადიექტიურ ატრიბუტს (adjektivisches Attribut)** უწოდებს, გ. ჰელბიგი და ი. ბუშა, ასევე **ჰ. ი. ჰერინგერიც** საუბრობენ **ატრიბუტულ ადიექტივზე**, დუდენი კი ყურადღებას ამახვილებს **ადიექტივის ატრიბუტულ ფუნქციაზე**. აქვე მითითებულია, რომ როდესაც ატრიბუტული ადიექტივი სუბსტანტიური კომპოზიტის წინ დგას,

<https://www.zeit.de/2015/52/diplomatie-demokratie-diplomat-vereinte-nationen-luegen>

¹⁷⁹ Spiegel online 53/2015: Bericht von Julia Jüttner: Die Männer gaben Oliver R. präzise.

<https://www.spiegel.de/politik/zwei-arme-abenteurer-a-909585d4-0002-0001-0000-000140604243>

¹⁸⁰ Zeit online 2015: Nachricht: Athen wirbt in Brüssel um Vertrauen : Schäuble fordert klare Aussagen

Griechenlands. Quelle: dpa https://rp-online.de/politik/deutschland/interviews/schaeuble-und-steinmeier-fordern-klare-aussagen-griechenlands_aid-9588049

¹⁸¹ Zeit online 2015: Nachricht. Athen wirbt in Brüssel um Vertrauen : Schäuble fordert klare Aussagen

Griechenlands. Quelle: dpa https://rp-online.de/politik/deutschland/interviews/schaeuble-und-steinmeier-fordern-klare-aussagen-griechenlands_aid-9588049

შინაარსობრივად იგი მთლიან კომბინაციას უკავშირდება და არა მხოლოდ საზღვრულ სიტყვას:

„Steht das attributive Adjektiv vor einem substantivischen Kompositum, dann bezieht es sich inhaltlich auf die ganze Verbindung. Man sollte deshalb ein Kompositum so attribuieren, dass sich das Adjektiv nur auf das Bestimmungswort bezieht“ (დუდენი 2005: 353/472).

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ შემდეგ მაგალითს:

„Denn das Feld der Außen- und Sicherheitspolitik eignet sich besonders gut für **deutsche Führungsverantwortung**, die Herfried Münkler ja zu Recht anmahnt“.¹⁸²

deutsche Führungsverantwortung → Verantwortung deutscher Führung

უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ მიერ ჩატარებული კორპუსული კვლევისას, რაოდენობრივი სიხშირით გამოიკვეთა კონკრეტული ფლექსიით ნაწარმოები ადიექტივები. კერძოდ, **-er** სუფიქსით წარმოებული სიტყვები, ე.წ. **ფსევდოფლექსივები**, რომლებიც **ატრიბუტული ადიექტივის** ფუნქციას ასრულებენ. საუბარია ფორმაუცვლელ ზედსართავ სახელებზე, რომელთა უმეტესობა წარმოადგენს გეოგრაფიული საკუთარი სახელების **-er** სუფიქსით დერივაციას. **დუდენის** მიხედვით, მსგავსი ფორმები გერმანულ სტანდარტულ ენაში ფორმაუცვლელ ადიექტივებად, განიხილება და წარმომავლობას აღნიშნავს:

„Wenn Ableitungen von geographischen Eigennamen auf **-er** vor einem Substantiv stehen, werden sie heute in der Standardsprache als unflektierte Adjektive angesehen (Fuhrhop 2003). Sie gehen historisch auf die substantivischen Einwohnerbezeichnungen auf **-er** zurück (Ausgangspunkt waren vorangestellte Genitivattribute)“ (დუდენი 2005:352/470).

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ რამოდენიმე მაგალითს კორპუსიდან:

„Die Lage am **Budapester Ostbahnhof** ist chaotisch“.¹⁸³

¹⁸² F.A.Z. 2015: Bericht von Wolfgang Ischinger: Deutschlands Rolle in Europa: Dann aber alle Mann nach vorne von Wolfgang Ischinger. Quelle: F.A.Z. https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/europas-zukunft/einheitliche-eu-aussenpolitik-statt-hegemonie-13778347.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

¹⁸³ FAZ 2015. Bericht von Stephan Löwenstein, Budapest: Züge aus Ungarn: Wie ein Gerücht das Flüchtlingschaos auslöste. Quelle: F.A.Z. https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/zuege-aus-ungarn-wie-ein-geruecht-das-fluechtlingschaos-ausloeste-13780432.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

„Sie hausen in Armensiedlungen wie Balat am Goldenen Horn, wo in abrisssreifen und überfüllten Häusern jeweils zwei Dutzend Menschen leben, oder **in Istanbuler Stadtteilen**, [...]“.¹⁸⁴

„Heißt das, dass man im **Thüringer Landtag** doch mit der AfD ...“¹⁸⁵

„Womöglich nimmt man in Harvestehude die Warnungen des **Hamburger Verfassungsschutzes** vor der wachsenden Gewaltbereitschaft der linksextremistischen Szene besonders ernst“.¹⁸⁶

აღსანიშნავია, რომ ოთხივე შემთხვევაში შესაძლებელია კონტექსტებში წარმოდგენილი სტრუქტურების გენტივით ჩანაცვლება: **Budapests Ostbahnhof, in Stadtteilen Istanbuls, Landtag Thüringens, Hamburgs Verfassungsschutz.**

მაგრამ, ბეჭდური მედიის ტექსტებში მოვიპოვეთ ისეთი შემთხვევები, როდესაც მსგავსი ფრაზების შეცვლა გენტივით არ არის შესაძლებელი. ამას მოწმობს ქვემოთ მოყვანილი მაგალითები:

* „Das würde den fragilen Beginn der **Wiener Verhandlungen** über eine Lösung des Syrien-Konflikts gleich wieder kaputt machen“.¹⁸⁷

Wiener Verhandlungen → Verhandlungen in Wien

* „Sachsen-Anhalt stellte nur sieben der 600 Delegierten beim **Bonner Bundesparteitag** am Wochenende“.¹⁸⁸

Bonner Bundesparteitag → Bundesparteitag in Bonn

¹⁸⁴ FAZ 2016: Bericht von Jochen Stahnke, Islahiye/ Gaziantep: Flüchtlinge in der Türkei: Nicht jeder will nach Deutschland. Quelle: F.A.Z. https://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/syrische-fluechtlinge-in-islahiye-in-der-tuerkei-13991198.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

¹⁸⁵ SZ 2019: Interview von Detlef Esslinger und Cerstin Gammel in Joachim Gauck: "Kämpferischer und fröhlicher werden". Quelle: SZ.de/mkoh/jsa/jab <https://www.sueddeutsche.de/politik/joachim-gauck-kaempferischer-und-froehlicher-werden-1.4697180>

¹⁸⁶ Zeit online Nr. 25/2015: Bericht von Christoph Twickel. "Das hat überhaupt nichts mit Fremdenfeindlichkeit zu tun". <https://www.zeit.de/2015/25/fluechtlinge-fluechtlingsheim-klage-hamburg/komplettansicht>

¹⁸⁷ Zeit online 2015: Interview von: Ludwig Greven: Deutschland wird zur Gestaltungsmacht im Nahen Osten. <https://www.zeit.de/zustimmung?url=https%3A%2F%2Fwww.zeit.de%2Fpolitik%2Fdeutschland%2F2015-12%2Fsyrien-bundeswehr-einsatz-markus-kaim-interview>

¹⁸⁸ Zeit online Nr. 5/2018. Bericht von Martin Machowecz: Warum die SPD im Osten schon weiter ist. <https://www.zeit.de/2018/05/ostdeutschland-spd-optimismus-landesregierungen/komplettansicht>

ორივე მაგალითში ფრაზები **Wiener Verhandlungen** და **Bonner Bundesparteitag** შეიძლება ჩავანაცვლოთ შემდეგი ნომინალური ფრაზებით: **Verhandlungen in Wien** და **Bundesparteitag in Bonn**.

* „Außerdem kam man lange Zeit, bis zur Schließung der **türkischen Grenze**, einfach hin, in zwei Tagen war man da“.¹⁸⁹

türkische Grenze → Grenze zur Türkei

ამ შემთხვევაში კი, ფრაზა **türkische Grenze** შეიძლება ჩანაცვლდეს ნომინალური ფრაზით **Grenze zur Türkei**.

საინტერესო და განსხვავებულია შემდეგი მაგალითი:

„Häufig wird sie als "deutsche Greta Thunberg" bezeichnet - der Vergleich stimmt nicht ganz, sagt sie beim Gespräch in einem **Berliner Café**“.¹⁹⁰

წარმოდგენილ კონტექსტში გასათვალისწინებელია შემდეგი მომენტი: თუ **Café** მხოლოდ რიცხვშია, მაშინ ნომინალური ფრაზის **Berliner Café** პარაფრაზებად გვხვდება **Café in Berlin** ან **Café Berlin**; ხოლო თუ მრავლობითში, მაშინ - **Cafés in Berlin** ან **Cafés Berlins**.

3.4. წინდებულიანი ფრაზა და გენტივის წინდებულები. ლუდვიგ აიხინგერი გენტივს ერთ-ერთ გამორჩეულ ბრუნვად მოიხსენიებს. იგი აღნიშნავს, რომ გენტივმა არა მარტო მეცნიერების, არამედ საყოველთაო ინტერესი გამოიწვია, რაც აიხსნება მისი ძლიერი გამომსახველობით მამრობით და საშუალო სქესის სახელების შემთხვევაში და, პირიქით, ნაკლები გამომსახველობით მდედრობითი სქესის სახელებთან. ეს კი მისი აზრით, განსაკუთრებულ როლს ანიჭებს მას არსებითი სახელის ბრუნვათა სისტემაში. ავტორი მიხედვით, სწორედ ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ გენტივი იდეალური განსაზღვრებაა და ასევე გამორჩეული ბრუნვაა **ნასახელარი წინდებულებისთვის** (აიხინგერი 2017:60).

შესაბამისად, შეინიშნება გენტივის გამოყენების გახშირება წინდებულებთან მიმართებაში.

¹⁸⁹ Spiegel online 6/2017; Interview von Redakteurin Britta Sandberg: SPIEGEL-Gespräch „Das Paradies als zentraler Punkt“: <https://www.spiegel.de/politik/das-paradies-als-zentraler-punkt-a-14ab9a14-0002-0001-0000-000149411876>

¹⁹⁰ SZ 2019. Interview von Josef Kelnberger: Aktivismus: Radikal. <https://www.sueddeutsche.de/politik/aktivismus-radikal-1.4697275>

ქვემოთ მოყვანილ მაგალითებში გენტივის მართვა ხდება ზედსართავით (1) და წინდებულთ (2):

(1) Diese Anfeindungen Trumps seien gefährlich, **eines Präsidenten unwürdig** und ein Angriff auf die Presse.¹⁹¹

(2) New York ließ sich, **trotz oder wegen der Erinnerung** an 9/11, nicht einschüchtern Und füllte seine Schulen mit Schülern.¹⁹²

წინდებული ერთ-ერთი ჯგუფია მაკავშირებელი სიტყვებისა. მათში მოიაზრება ე.წ. **ფუნქციური სიტყვები**, რომლებიც **გერჰარდ ჰელბიგის** და **იოჰიმ ბუშას** აზრით ერთმანეთთან აკავშირებს წინადადების წევრებს.

მათი უძველესი ფენა შეიცავს მარტივ სიტყვებს უმეტესად ლოკალური მნიშვნელობით, რომლებიც დატივს, აკუზატივს ან ორივეს მართავენ, როგორცაა **in, bei, durch, zu, auf, an**. უფრო ახალი ფენა შედგება კომპლექსური სიტყვებისგან, რომლებიც უმეტესად გენტივს მართავენ, მაგალითად, **aufgrund, anstatt, infolge, anstelle, zugunsten** და სხვ. სიტყვაწარმოებითი კანონების თანახმად, ფრაზაში **an seines Vaters Stelle**, გენტივი ბოლოში გადავიდა **an Stelle seines Vaters** და შემდეგ **an** და **Stelle-**თი მიღებულ იქნა შედგენილი წინდებული **anstelle**, რომელმაც გენტივი უკან გადასვა. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ გერმანულ ენაში არსებობენ ისეთი წინდებულები, რომლებიც ნაწილობრივ დატივსაც კი უტევენ. მაგალითად, **trotz, dank** და **laut** თავდაპირველად მართავდნენ დატივს, თუმცა, გენტივი ფრაზაში **trotz des Regens** უფრო კორექტულად ითვლება. მაგრამ, წინდებული **entsprechend** გენტიურ ფრაზაში **entsprechend ihres Antrages** გამოიყენება, მაგრამ ითვლება, რომ არაკორექტულია.

გვაქვს ასევე სხვა შემთხვევაც, სადაც ერთი და იგივე წინდებული სხვადასხვა ბრუნვას მართავს, და, კერძოდ, ისე, რომ გამონათქვამი მნიშვნელობას არ იცვლის:

wegen des guten Wetters – wegen dem guten Wetter

¹⁹¹ Spiegel online 2019. Nachricht: "New York Times"-Chefredakteur "Trump setzt das Leben unserer Reporter aufs Spiel". Quelle: *brs*. <https://www.spiegel.de/kultur/gesellschaft/new-york-times-chefredakteur-trump-setzt-das-leben-unserer-reporter-aufs-spiel-a-1297039.html>

¹⁹² Spiegel online 53/2015. Bericht von Dirk Kurbjuweit: Werte Die Waffe Mut. <https://www.spiegel.de/politik/zwei-arme-abenteurer-a-909585d4-0002-0001-0000-000140604243>

წინდებული **wegen**, როგორც წესი, გენიტის მართავს. ეს მარტივი ასახსნელია, თუ მის წარმოშობას გავაღვივებთ თვალს. თავდაპირველად საუბარი იყო ატრიბუტულ გენიტისზე, რომელსაც შემდეგნაირად იყენებდნენ:

• *das du sie von meinen wegen warnen sollt* 'dass du sie von meiner Seite aus warnen sollst'

• *da was Ulrich der Steiner von Gertraun von der gmeinschaft wegen redner* 'da war Ulrich der Steiner von Gertraun Redner von der Gemeinschaft aus/im Namen der Gemeinschaft' (კოპფი 2013).

ბოლოს **von** წინდებული შეიკვეცა და დამკვიდრდა მხოლოდ წინდებული **wegen** გენიტისთან ერთად.

დღეს, წინდებული **wegen**, სასაუბრო ენაში დატივთანაც გვხვდება.

გერმანულ ენაში განიხილავენ საპირისპირო მოვლენასაც, როდესაც წინდებული, რომელიც ტრადიციულად დატივს მართავდა, გენიტისკენ იხრება. მაგალითად, წინდებულები **trotz** და **dank**:

trotz dem guten Wetter → trotz des guten Wetters

dank dem guten Wetter → dank des guten Wetters

კორპუსის აიხინგერისეული კვლევა აჩვენებს, რომ დატივი ორივე შემთხვევაში პოზიციებს თმობს.

trotz წინდებულთან გენიტისკენ გადახრა უკვე მე-20 საუკუნის დასაწყისშივე თითქმის სრულად მოხდა, თუმცა, **dank**-თან მიმართებაში დიდი დრო გახდა საჭირო. მიუხედავად იმისა, რომ თანამედროვე გერმანული ენის მზარდ ტენდენციას წარმოადგენს დატივით მართვა, როგორც **wegen**-თან და რამოდენიმე წინდებულთან, მაგალითად: **entlang**. (კოპფი 2013)

მაგრამ, ყოველთვის საკამათოა ის ფაქტი, როდესაც მდედრობითი სქესის სახელებთან დატივი და გენიტისი ერთმანეთს ემთხვევა. მაგალითად:

Die Peschmerga haben im letzten Jahr – auch dank unserer Hilfe – den Vormarsch des IS aufhalten können und haben jetzt auch Gelände zurückgewonnen uns das vom IS besetzte Sindschar befreit.¹⁹³

¹⁹³ Spiegel online 2015. Interview von Christiane Hoffmann, Christoph Schult: Regierung „Der Schaden trifft

რაც შეეხება მამრობით ან საშუალო სქესის არსებით სახელებთან გენტიურ ბრუნვას, აქ ყველაფერი ნათელია:

Dank der Bombardements sei die Armee auf dem Vormarsch.¹⁹⁴

პ. აიზენბერგი დატივისა და გენტივის თითქმის უთანაბრებს ერთმანეთს, როცა აღნიშნავს, რომ **დატივი** ნამდვილად ვერ გააქრობს **გენტივის** (აიზენბერგი 2016).

ლ. აიხინგერის მიხედვით, გენტივი არის სალიტერატურო ენის წინდებულისა ბრუნვა, განსაკუთრებით მაშინ, როცა წინდებულები კაუზალურ რელაციებს გამოხატავენ (აიხინგერი 2031:156-159).

უნდა აღვნიშნოთ, რომ ემპირიული მასალა საკმაოდ მდიდარი იყო გენტივის წინდებულებით.

ყურადღებას გავამახვილებთ გენტივის, ანუ ზოგიერთ **ნასახელარ წინდებულზე**, რომლებიც, ჩვენი აზრით, მნიშვნელოვანია გენტივის არსისა და რაობის უკეთ შეცნობისას.

მიგვაჩნია, რომ, საკითხთან მიმართებაში, მნიშვნელოვანია მოვახდინოთ წინდებულის კლასიფიკაცია, როგორც შინაარსის, ასევე იმის მიხედვით, თუ რომელ ბრუნვას მართავენ ისინი.

გენტივის წინდებულების კვლევისას გამოიკვეთა, რომ ზოგი მათგანი „ხელოვნურ“ საკანცელარიო სტილს წარმოადგენს. ენის ისტორიის თანახმად, საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ ენის განვითარების მანძილზე იმატა წინდებულების რაოდენობამ, რომლებიც გენტივის მართავენ. ეს ზრდა გამოწვეულია სხვადასხვა გარემოებებით:

1. არსებითი სახელის გარდაქმნა წინდებულად, მაგ.: „Trotz“ = „trotz“; „Weg“ = „wegen“; „Dank“ = „dank“ და მისთ.
2. უნივერსალიზაცია, მაგ.: „mit Hilfe“ = „mithilfe“; „zu Gunsten“ = zugunsten; „an Stelle“ = „anstelle“
3. მართვის შეცვლა: „längs“ ადრე მართავდა დატივის

die SPD“.

¹⁹⁴ SZ 2015. Nachricht: Syrien-Konflikt Hunderte zivile Opfer. Quelle: AP, Reuters. <https://www.sueddeutsche.de/politik/syrien-konflikt-hunderte-zivile-opfer-1.2801073>

თანამედროვე გერმანულ ენაში არის საკმაოდ დიდი ჯგუფი წინდებულებისა, რომლებიც მართავენ გენტივის:

abseits, abzüglich, anfangs, angesichts, anhand, anlässlich, anstatt, anstelle, aufgrund, ausgangs, ausschließlich, außerhalb, auswärts, ausweislich, behufs, beiderseitig, beiderseits, bergseits, betreffs, bezüglich, binnen, dank, diesseits, eingangs, einschließlich, einwärts, ende, exklusive, im Falle, fernab, gelegentlich, halber, hinsichtlich, hinsichts, infolge, inklusive, inmitten, innerhalb, inert, inwärts, jenseits, kraft, längs, längsseits, laut, linkerhand, linkerseits, links, linksseitig, mangels, mithilfe, mittels, namens, nördlich, nordöstlich, nordwestlich, ob (veraltet, etwa in: *ob des erlittenen Verlustes*), *oberhalb, östlich, im Rahmen, rechterhand, rechts, rechtsseitig, respektive, seitab, seitwärts, seitens, seitlich, statt, an ... statt, südlich, südöstlich, südwestlich, trotz, um ... willen, unterhalb, aus Ursachen, vermittels, vermöge, vonseiten, vorbehaltlich, während, wegen, westlich, zeit, zufolge, zugunsten, zulasten, zuseiten, zuungunsten, zuzüglich, zwecks.* (დუდენი 2005: 619).

უნდა აღინიშნოს, რომ გენტივის მართვა ზემოთ წარმოდგენილი წინდებულებით ნაწილობრივ მერყევა, ცალკეულ შემთხვევებში შესაძლებელია დატივი, რაც განპირობებულია სტილისტური შეფერილობით ან რეგიონალური ფაქტორით. ამასთან არსებობს წინდებულები, რომლებიც დატივს ან აკუზატივს მართავს, თუ ისინი საზღვრულ სახელს მოსდევს, ანუ უფრო უკანა პოზიცია უჭირავს, და მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება მათთან გენტივის ფორმა იქნას გამოყენებული, თუ ისინი საზღვრული სახელის წინ დგანან: *den Fluss entlang - entlang des Flusses; wegen dem Unfall / des Unfalls - des Unfalls wegen.*

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ რამოდენიმე შემთხვევას საგაზეთო ტექსტების კორპუსიდან. პირველ ორ შემთხვევაში წინდებული **wegen** საზღვრული სახელის წინ დგას გენტივის ფორმით, მესამე შემთხვევაში კი იგივე პოზიციაზე, თუმცა დატივში:

Ein Ereignis, das vor allem **wegen seiner Bilder** in Erinnerung bleiben wird, sind die Proteste gegen den G20-Gipfel in Hamburg am 7. Juli und 8. Juli.¹⁹⁵

Hinzu kam, dass die mit dem Fall betrauten Ermittler zunächst auf andere Posten versetzt und später ihrerseits **wegen Hochverrats und terroristischer Tätigkeit** angeklagt wurden.¹⁹⁶

Die EU-Kommission hat Mitgliedstaaten neue Strafverfahren **wegen Verstößen** gegen gemeinsame Asylregeln angedroht.¹⁹⁷

შემდეგ მაგალითებში წარმოდგენილი წინდებული საზღვრულ სახელს მოსდევს გენტივის ფორმით:

"Wenn sich ein Landesverband wie unserer als vernünftigster Teil einer Regierung erlebt, die ohnehin nur **der Vernunft wegen** existiert – und dann noch das Gefühl bekommt, vom großen Koalitionspartner dafür verspottet zu werden –, trifft so ein Kommentar schnell mal einen Nerv, den er besser nicht getroffen hätte."¹⁹⁸

In den Tagen vor Weihnachten wurde beispielsweise – **eines herumliegenden Rucksackes wegen** – die zentrale Kreuzung in der Mitte Berlins Friedrichstraße/Unter den Linden weiträumig abgesperrt.¹⁹⁹

განსაკუთრებულია და ორივე პოზიციაზე დაფიქსირდა წინდებული **entlang**, შესაბამისად განსხვავებულ ბრუნვებში. წინა პოზიციაზე იგი გენტივიზია, უკანა პოზიციაზე კი აკუზატივიზია:

Sie entdeckten ein Überwachungsvideo, auf dem zu sehen ist, wie das Mädchen **eine Straße entlang** in ein Waldstück läuft.²⁰⁰

¹⁹⁵ SZ 2017. Bericht von Eva Casper und Benjamin Moscovici: Jahresrückblick: Bilder, die von 2017 bleiben. <https://www.sueddeutsche.de/politik/jahresrueckblick-bilder-die-von-2017-bleiben-1.3805644>

¹⁹⁶ F.A.Z. 2015. Bericht von Michael Martens: Türkei: Haftbefehle gegen ausländische Journalisten. Quelle: F.A.Z. <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/razzia-gegen-regierungskritischen-medienkonzern-in-der-tuerkei-13780353.html>

¹⁹⁷ F.A.Z. 2015. Nachricht: Flüchtlingszüge aus Ungarn: Juncker mahnt EU-Asylregeln an. Quelle: gif./lohe./dpa/Reuters <https://www.faz.net/aktuell/politik/europaeische-union/fluechtlingszuege-aus-ungarn-erreichen-bayern-13778910.html>

¹⁹⁸ Zeit online 2018. Bericht von Martin Machowecz: Warum die SPD im Osten schon weiter ist.

<https://www.zeit.de/2018/05/ostdeutschland-spd-optimismus-landesregierungen/komplettansicht>

¹⁹⁹ F.A.Z. 2016. Bericht von Günter Bannas und Albert Schäffer: Terrorwarnung in München: Mia san mia. Quelle: F.A.Z. https://www.faz.net/aktuell/politik/kampf-gegen-den-terror/terrorwarnung-in-muenchen-mia-san-mia-13993347.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

²⁰⁰ F.A.Z. 2017. Bericht von Morten Freidel: Ermittlungserfolg: Wie „Super-Erkenner“ dank

Solche Bereitschaft sehe ich **entlang der Balkanroute** nicht.²⁰¹

ჩვენ მიერ მოძიებულ საგაზეთო ტექსტებში გამოიკვეთა **წინდებულები**, რომლებიც აქტიურად გამოიყენება თანამედროვე გერმანულ ბეჭდურ მედიაში. ესენია:

angesichts (von), anhand von, anlässlich, anstatt, anstelle, aufgrund, aufseiten, außerhalb, ausweislich, dank, diesseits, einschließlich, entlang, fern, hinsichtlich, im Laufe, infolge, inmitten, innerhalb, jenseits, laut, links, mangels, mithilfe (von), mittels, namens, nördlich, nordwestlich (von), östlich, rechts, seitens, südlich, trotz, um ... willen, unterhalb, voller, von Seiten (vonseiten), während, wegen, westlich, zeit, zugunsten (von), zu lasten

ქვემოთ წარმოდგენილი მაგალითებში ნასახელარი წინდებულები ინარჩუნებენ ტრადიციულ პოზიციას:

Dieser Kampf wird auf der Gefühlsebene geführt, ein Kampf verschiedener Strömungen **innerhalb der Gesellschaft**.²⁰²

Angesichts erheblichen Widerspruchs auf dem Parteitag in Wernigerode forderte Gabriel eine offene Diskussion.²⁰³

Der Juristische Dienst des Europäischen Rats hatte deutlich gemacht, dass die EU nicht **anstelle ihrer Mitgliedsländer** über das Pipeline-Projekt verhandeln dürfe.²⁰⁴

Nichtsdestotrotz sind ja sehr viele der neuen Mitglieder **aufgrund des Klimathemas** in die Partei eingetreten.²⁰⁵

Überwachungsvideos den Täter finden. Quelle: F.A.S. https://www.faz.net/aktuell/politik/wie-super-erkenner-dank-ueberwachungsvideos-den-taeter-finden-14599692.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

²⁰¹ Spiegel online 50/2015. Interview von Ralf Neukirch und René Pfister: SPIEGEL-Gespräch „Keine Militärallianz mit Russland gegen den IS“. <https://www.spiegel.de/politik/keine-militaerallianz-mit-russland-gegen-den-is-a-fd638e6d-0002-0001-0000-000140273586>

²⁰² SZ Bericht von Sebastian Gierke: Krise des Westens: 2017 - das Jahr, in dem das Autoritäre zu ungeahnter Stärke fand. <https://www.sueddeutsche.de/politik/krise-des-westens-2017-das-jahr-in-dem-das-autoritaere-zu-ungeahnter-staerke-fand-1.3807892>

²⁰³ Zeit online 2018. Nachricht: Gabriel beschwichtigt Skeptiker. Quelle: ZEIT ONLINE, dpa, AFP, jak, js <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2018-01/spd-landesparteitag-sigmar-gabriel-koalitionsverhandlungen-aufnahme>

²⁰⁴ SZ 2017. Bericht von Daniel Brössler und Alexander Mühlauer, Brüssel: Gazprom: Streit um Pipeline. <https://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/gazprom-streit-um-pipeline-1.3720501>

²⁰⁵ Spiegel online 2019. Interview von Matthias Kirsch: Was ist vom Grünen-Hype übrig? <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/gruenen-parteitag-ist-der-hype-vorbei-a-1296289.html>

დუდენის მიხედვით, წინდებულები შეიძლება შემდეგ კლასებად დაიყოს:

1. მარტივი (პირველადი/პრიმარული) წინდებულები: *trotz, wegen, zeit, während, dank, entlang*

2. კომპლექსური (ნასახელარი) წინდებულები: *infolge, aufseiten, innerhalb, westlich, aufgrund, außerhalb, mithilfe, anlässlich, namens, zugunsten, seitens, östlich, inmitten, jenseits, angesichts (von), unterhalb, rechts, nördlich, südlich, mittels, anhand (von), mangels, hinsichtlich, anstatt, ausweislich, jenseits, einschließlich*

3. წინდებულის ფუნქციის მქონე შესიტყვებები, რომლებიც თვითონ შეიცავენ წინდებულს: *zu Lasten, im Laufe*

„Grundsätzlich sind bei Präpositionen unterschiedliche Komplexitätsgrade zu unterscheiden:

(i) **Einfache** (primäre) **Präpositionen**:

(ii) **Komplexe** (sekundäre) **Präpositionen**:

(iii) **Präpositionsartige Wortverbindungen**, die selbst eine Präposition enthalten (mehnteilige oder tertiäre Präpositionen)“ (დუდენი 2005:607/897):

უნდა აღინიშნოს, რომ სამივე ტიპის წინდებული გამოავლინა კვლევამ, თუმცა რაოდენობრივი თვალსაზრისით უმრავლესობას კომპლექსური წინდებულები შეადგენს.

გ. ჰელბიგი (ჰელბიგი/ბუმა 1996:402-403) გამოყოფს ორ ჯგუფს: მარტივ და ნასახელარ წინდებულებს. რომელთაგან მარტივი წინდებულები შედარებით დახურულ მეტყველების ნაწილს წარმოადგენენ. თუმცა ისინი, გარდა წინდებულებისა **während** და **wegen**, გენიტის არ მართავენ. ნასახელარი წინდებულები წარმოების სხვადასხვა საშუალებების გზით ერთგვარად ავსებენ მარტივი წინდებულების მარაგს. აქ მოიაზრება როგორც სხვა მეტყველების ნაწილიდან ნაწარმოები წინდებულები, ასევე წინდებულის ფუნქციის მქონე შესიტყვებები, რომლებსაც თვითონ ახლავს წინდებული.

an Stelle / auf Anfrage / auf Ebene / auf Initiative / auf Kosten / auf Seiten / auf Sicht / aus Sicht / im Angesicht / im Auftrag / im Interesse / im Namen / nach Angaben / nach Ansicht / unter Aufsicht / unter ... Führung / von Seiten

საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ მაგალითებს საგაზეთო ტექსტებიდან:

Auf der Kölner Domplatte inszenierte der Berliner Lichtkünstler Philipp Geist eine Multimediashow, die sich **nach Angaben eines Stadtsprechers** bis zu 50 000 Menschen ansahen.²⁰⁶

მომდევნო მაგალითში მსგავსი შესიტყვების ნაწილი ე.წ. შემთხვევითი კომპოზიციის ერთ-ერთი დეტერმინანტია:

Allein in Afghanistan kamen in den ersten neun Monaten 2017 **nach Unicef-Angaben** fast 700 Kinder ums Leben.²⁰⁷

nach Unicef-Angaben → nach Angaben Unicefs

შემდეგი ილუსტრაცია საინტერესოა იმდენად, რამდენადაც წინდებულის ფუნქციის მქონე შესიტყვებას უკავშირდება ნაცვალსახელი გენიტის ფორმით:

Sie sagten, Deutschland lebe nicht **auf Kosten anderer**.²⁰⁸

რაც შეეხება შემდეგ მაგალითს, წინდებულის ფუნქციის მქონე შესიტყვება ატრიბუტულ ადიექტივს უკავშირდება:

Das Gespräch fand demnach **auf deutsche Initiative** statt.²⁰⁹

auf deutsche Initiative → auf Initiative Deutschlands

ასევე წარმოვადგენთ მომდევნო მაგალითს, სადაც წინდებულის ფუნქციის მქონე შესიტყვების არსებითი სახელი, ამჯერად, სუბსტანტიური კომპოზიციის ერთ-ერთი დეტერმინანტია:

Das liegt **im Sicherheitsinteresse ganz Europas**.²¹⁰

²⁰⁶ Spiegel online 2017. Nachricht: Silvester am Hauptbahnhof Kölner Polizei kontrolliert Hunderte Männer. Quelle: *yes/dpa* <https://www.spiegel.de/panorama/justiz/silvester-in-koeln-polizei-kontrolliert-hunderte-maenner-a-1128155.html>

²⁰⁷ Spiegel online 2017. Nachricht: Jemen, Syrien, Irak Unicef sieht Kinder verstärkt als Zielscheibe in Konflikten. Quelle: *mho/dpa* <https://www.spiegel.de/politik/ausland/unicef-kinderhilfswerk-sieht-kinder-als-zielscheibe-von-konflikten-a-1185246.html>

²⁰⁸ SZ 2015. Interview von Constanze von Bullion, Nico Fried und Wolfgang Krach: Interview mit der Tageszeitung Süddeutsche Zeitung. Schloss Bellevue. https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Joachim-Gauck/Interviews/2015/150502-sueddeutsche-Interview.html;jsessionid=8638466FEFC6BD8175543FF926154665.1_cid390?nn=1891682#Start

²⁰⁹ Spiegel online 2018. Nachricht: Gekündigtes Iran-Abkommen Merkel erhebt schwere Vorwürfe gegen Trump. Quelle: *hoh/mbe/dpa/AFP* <https://www.spiegel.de/politik/ausland/angela-merkel-abschied-aus-iran-abkommen-verletzt-vertrauen-a-1207249.html>

²¹⁰ Spiegel online 2015. Interview von Jan Puhl: Polen „Grundsätzlich ist Liebe da“. <https://www.spiegel.de/politik/grundsatzlich-ist-liebe-da-a-612f7b97-0002-0001-0000-000140604355>

im Sicherheitsinteresse ganz Europas → im Interesse der Sicherheit ganz Europas.

უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემული შესიტყვებები, კერძოდ, **auf Anfrage, nach Angaben, nach Ansicht** და **im Interesse**, რამოდენიმე შემთხვევაში **von** წინდებულთან ერთად დაფიქსირდა. საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ ერთ-ერთ მაგალითს:

Die Grünen haben sich **nach Ansicht von CSU-Chef** Markus Söder auf ihrem Parteitag in Bielefeld deutlich von einer Koalition mit der Union nach der nächsten Bundestagswahl entfernt.²¹¹

საერთო ჯამში 15 ანალოგიური შემთხვევა დაფიქსირდა, უმეტესი ნაწილი, კერძოდ, 12, საგაზეთო კომენტარში, 2 - რეპორტაჟში, ერთი კი - ინტერვიუში.

უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ მიერ გამოკვლეულ კორპუსში წინდებულის ფუნქციის მქონე შესიტყვების ყველაზე აქტიური გამოყენება დადასტურდა საგაზეთო კომენტარში (123), რეპორტაჟში 58 მაგალითი იქნა მოძიებული, ხოლო ინტერვიუში - მხოლოდ 27.

აღნიშნული მოვლენა განპირობებულია კომენტარის, როგორც ჟურნალისტური ჟანრის, სპეციფიკით.

როგორც ზემოთ იქნა აღნიშნული, გერმანულ ენაში შეინიშნება მორფოლოგიური ბრუნვების წინდებულებით ჩანაცვლება, თუმცა, გარკვეული პერიოდი ორივე კონკურენტული ტიპი შეიძლება ერთმანეთის გვერდიგვერდ არსებობდეს.

3.4.1. von-წინდებულისანი ფრაზა. რაც შეეხება გენტივის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან და გავრცელებულ ეკვივალენტს, **von-წინდებულისანი ფრაზას**, **აიხინგერი, აიზენბერგი, კლაუდიო დი მეოლა** გარკვეული ასპექტებით განიხილავენ გენტივის ეკვივალენტების პრობლემას და **von-წინდებულისანი ფრაზას**, როგორც გენტივის ალტერნატიულ ფორმას, დიდ მნიშვნელობას ანიჭებენ. ვინაიდან **von** წინდებული დატივს მოითხოვს, აქაც ისეთი შთაბეჭდილება იქმნება, რომ გენტივი დატივს უთმობს ადგილს. მაგრამ, ჩვენ ვემხრობით მოსაზრებას იმის შესახებ, რომ სინამდვილეში გენტივი მხოლოდ ადგილს უთმობს **von-წინდებულისანი ფრაზას** (კოპფი 2013).

²¹¹ Spiegel online 2019. Nachricht: Reaktion auf neues Programm CSU-Chef Söder hält Grüne für "nicht koalitionsfähig". Quelle: *cht/dpa* <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/csu-chef-markus-soeder-haelt-gruene-fuer-nicht-koalitionsfaehig-a-1297077.html>

გერჰარდ ჰელბიგის მიხედვით, **von** წინდებულს განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს წინდებულებში, რაც იმით გამოიხატება, რომ მას, როგორც გენიტივის შემცვლელ ფორმას, შეუძლია სხვადასხვა შინაარსობრივი გამოკიდებულება წარმოაჩინოს.

გენიტივს გამოკვეთილი ნიშანი გააჩნია წერილობით მეტყველებაში. გარდა ამისა, იგი ხშირად გამოიყენება, როცა მეტყველება შედარებით მაღალფარდოვანია. ამას კი ზოგჯერ გაუმართლებელ მრავალჯერად კონსტრუქციებამდეც კი მივყვართ. ამის მაგალითად ავტორს (ქოპფი: 2013) მოჰყავს შემდეგი წინადადება, რომელსაც არანაირი შესატყვისი არ გააჩნია ლიტერატურულ ენაში:

[sie] verlangte, die mutmaßliche Ausspähung **Angela Merkels Mobiltelefons** [...] zu thematisieren.²¹² (ქოპფი: 2013)

ანალოგიურ სიტუაციასთან გვაქვს საქმე მომდევნო მაგალითში, რომელიც ჩვენს მიერ იქნა მოძიებული გაზეთიდან **F.A.Z.**. ამ შემთხვევაში, ორ გენიტივურ სტრუქტურას გენიტივის დამატებაც ემატება. შედეგად, გენიტივის ბრუნვა სამჯერ მეორდება, რაც ჩემი აზრით გარკვეულ დისკომფორტს ქმნის მოსაუბრისათვის.

Putin erinnerte daran, dass Russland 2015 **des 70. Jahrestags des Endes des Zweiten Weltkriegs** gedacht habe.²¹³

შესაბამისად, მსგავსი სიტუაციის თავიდან ასაცილებლად გამართლებულია ერთ-ერთი გენიტივური სტრუქტურის **von** წინდებულის ფრაზით ჩანაცვლება, როგორც ეს შემდეგ მაგალითებში ხდება:

Man muss ja **die Gesamtlogik von Merkels Politik** sehen.²¹⁴

Sie habe von der **Bewerbung des Gouverneurs von Ohio** um die Kandidatur erst letzte Woche erfahren, sagt eine Besucherin der Veranstaltung. "Was ich gehört habe, gefällt mir."²¹⁵

²¹² Ebd.

²¹³ F.A.Z. 2016. Nachricht: Neujahrsansprache im Kreml: Putin schwört Russen auf Kampf gegen Terror ein. Quelle: dpa <https://www.faz.net/aktuell/politik/kampf-gegen-den-terror/neujahrsansprache-im-kreml-putin-schwuert-russen-auf-kampf-gegen-terror-ein-13992433.html>

²¹⁴ FAZ 2016: Interview von Ralph Bollmann und Rainer Hank: Thilo Sarrazin : „Hätte man auf mich gehört, gäbe es heute keine AfD“. https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/wirtschaftspolitik/buchautor-thilo-sarrazin-ueber-fluechtlingskrise-und-afd-14195873.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

²¹⁵ Zeit online 2015; Bericht von Steve Peoples: Kasich, der unterschätzte Unbekannte: <https://www.zeit.de/politik/ausland/2015-08/us-wahlkampf-jeb-bush-konkurrenz-republikaner>

Sie ist als einzige Einheit des kaiserlichen Heeres mobil geblieben und so etwas wie **der Kern von Noskes Truppe**.²¹⁶

Als Ridwan Abdulrazak noch in Syrien lebte, war er **Vorsteher eines Vorortes von Idlib**.²¹⁷

Im August hatte die Enthüllungsplattform WikiLeaks gehackte **E-Mails von Mitgliedern und Mitarbeitern des Parteivorstandes der Demokraten** veröffentlicht.²¹⁸

თანამედროვე გერმანული ბეჭდური მედიის ტექსტებში აქტიურად გამოიყენება ნომინალური ფრაზა **von** წინდებულთ.

Präsident Hollande unterstützt die Bundesregierung bei dem Bestreben, die Verfahren zur **Anerkennung von Asylanträgen** in der EU zu vereinheitlichen.²¹⁹

Psychologische Tests zeigen **die Wirkung von scheinbar normalen Worten** wie Mutter.²²⁰

Das Geschäftsmodell von Ölstaaten wie Russland oder Saudi-Arabien fußt schon lange auf hohen Energiepreisen.²²¹

3. ვაინრობი von წინდებულს გენტივის პარადიგმაში მოიაზრებს. **von** დატივის საკუთარი წინდებულია. იგი ხშირად ენაცვლება გენტივურ სტრუქტურას და გამოხატავს კუთვნილებას ფართო გაგებით.

²¹⁶ Süddeutsche Zeitung 2018; Bericht von Robert Probst: Spartakusaufstand Januar 1919: Als in Berlin der Bürgerkrieg tobte; <https://www.sueddeutsche.de/politik/spartakus-aufstand-rosa-luxemburg-liebknecht-spd-noske-buergerkrieg-revolution-weltkrieg-freikorps-1.4240607-0#seite-2>

²¹⁷ F.A.Z. 2016; Bericht von Jochen Stahnke: Flüchtlinge in der Türkei: Nicht jeder will nach Deutschland; https://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/syrische-fluechtlinge-in-islahiye-in-der-tuerkei-13991198.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

²¹⁸ Zeit online 2016; Nachricht: USA werfen Russland Wahlbeeinflussung vor; Quelle: ZEIT ONLINE, AFP, AP, dpa, ndo; <https://www.zeit.de/zustimmung?url=https%3A%2F%2Fwww.zeit.de%2Fpolitik%2Fausland%2F2016-10%2Fusa-russland-hackerangriff-wahl>

²¹⁹ F.A.Z. 2015; Bericht von: Michaela Wiegel: Deutschland und Frankreich: Ein neuer Blick auf den Nachbarn. <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/deutschland-und-frankreich-ein-neuer-blick-auf-den-nachbarn-13780115.html>

²²⁰ Zeit 2015; Interview von Johannes Dudziak und Elisabeth Niejahr: "Auch in einer liberalen Demokratie wird Propaganda gemacht". <https://www.zeit.de/zustimmung?url=https%3A%2F%2Fwww.zeit.de%2Fpolitik%2Fdeutschland%2F2015-07%2Fpropaganda-jason-stanley-interview>

²²¹ FAZ 2015; Bericht von Gerald Braunberger: Gewaltiger Sprung des Ölpreises. <https://www.faz.net/aktuell/finanzen/devisen-rohstoffe/mehr-als-25-prozent-gewaltiger-sprung-des-oelpreises-13780257.html>

So viel **Applaus von einem sozialistischen Regierungschef** hat die Bundeskanzlerin selten erhalten.²²²

მოცემულ მაგალითში **von** წინდებულით სახელდება ავტორი, კერძოდ, აპლოდისმენტის.

ჰერინგერი და **ციფონუნი von** წინდებულის სტრუქტურას გენიტისური სტრუქტურის შემცვლელ ფორმას უწოდებენ (ჰერინგერი 1989:232). **ციფონუნის** (1997:2079f.) მიხედვით, **von** წინდებულის ფრაზა იმ შემთხვევაში ენაცვლება გენიტისს, როცა იგი საკმარისად არ არის მარკირებული:

„Laut G. Zifonun u.a. wird der Genitiversatz durch eine mit von eingeleiteter Präpositionalphrase insbesondere gewählt, wenn der Genitiv flexivisch nicht ausreichend markiert ist“ (ჰერინგერი 1989: 232).

გ. ჰელბიგი კი თვლის, რომ **von** წინდებულს განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს სხვა წინდებულებს შორის, ვინაიდან ზემოთ დასახელებული ავტორების მსგავსად მასაც მიჩნია, რომ **von** წინდებულის ფრაზით, როგორც გენიტისის შემცვლელი ფორმით, შესაძლებელია გენიტისური ატრიბუტის სხვადასხვა შინაარსობრივი კავშირის აღწერა:

„Die Präposition **von** nimmt unter den übrigen Präpositionen eine Sonderstellung ein, da sie als Ersatzform des Genitivs auch verschiedene inhaltliche Beziehungen des Genitivattributs ausdrücken kann“ (ჰელბიგი 1996:593).

Derzeit gehe es indes um **die Erfüllung von Zusagen**, die Griechenland eigentlich schon bis Dezember erfüllen sollte.²²³

ამ მოსაზრების საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ **von** წინდებულის ფრაზების მიმოხილვას შინაარსის მიხედვით და გამოვყოფთ განსაკუთრებულ შემთხვევებს.

მომდევნო მაგალითში საზღვრული, რომელიც წარმოდგენილია არსებითი სახელით **Gleichberechtigung**, შეიძლება მოგვევლინოს შედგენილი შემასმენლის სახელითი ნაწილის როლში:

²²² Ebd.:

²²³ Zeit online 2015: Nachricht: Schuldenkrise: Griechenland stellt sich hinter Tsipras.

https://rp-online.de/politik/ausland/griechenland-parlament-staerkt-alexis-tsipras-den-ruecken_aid-9588045

Gleichberechtigung von Frau und Mann?²²⁴ → **sind Frau und Mann gleichberechtigt?**

აქ **von** წინდებულიანი სტრუქტურა ენაცვლება გენტიურ სტრუქტურას **Genitivus subjectivus** მნიშვნელობით:

Seit dem **Rücktritt von Andrea Nahles** Anfang Juni steckt die SPD in einem Selbstfindungsprozess.²²⁵

Rücktritt von Andrea Nahles → **Andrea Nahles tritt zurück**

შემდეგ მაგალითებში **von** წინდებულიანი სტრუქტურა გვევლინება **პარტიტიული** (ნაწილობითი) მნიშვნელობით:

Er ist **einer von zwei Menschen**, die die Stadt Moers in den vergangenen zwei Monaten als hauptamtliche Betreuer für die mehr als 600 in Moers lebenden Flüchtlingen eingestellt hat.²²⁶

Die Spitzen von Union und SPD arbeiten nach Informationen der Nachrichtenagentur dpa weiterhin an einem Termin für eine Sitzung des Koalitionsausschusses – dem Gremium, in dem die Regierungspartner über konkrete Probleme beraten.²²⁷

von წინდებულიანი ფრაზით შესაძლებელია ასევე თვისების გამოხატვა.:

Wie sich die Demokraten in diesem **Ungleichgewicht von Eskalationsbereitschaft** künftig positionieren, [...].²²⁸

Ungleichgewicht von Eskalationsbereitschaft → **Eskalationsbereitschaft ist ungleichgewichtig**

რაც შეეხება მომდევნო შემთხვევას, იგი საინტერესოა იმ თვალსაზრისით, რომ საზღვრულის როლში გვევლინება არსებითი სახელი das Bild, რომლის სინონიმებს

²²⁴ Süddeutsche Zeitung 2017: Bericht von: Sebastian Gierke: Krise des Westens: 2017 - das Jahr, in dem das Autoritäre zu ungeahnter Stärke fand. <https://www.sueddeutsche.de/politik/krise-des-westens-2017-das-jahr-in-dem-das-autoritaere-zu-ungeahnter-staerke-fand-1.3807892>

²²⁵ Spiegel 2019. Bericht von [Christian Teevs](#): SPD-Kandidatenduell Bald fertig.

<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/spd-kandidatenduell-showdown-der-sozis-a-1297069.html>

²²⁶ Zeit online 2015; Bericht von Jürgen Stock: Moers: Zwei "Glücksfälle" im Flüchtlings-Heim;

https://rp-online.de/nrw/staedte/moers/zwei-gluecksfaelle-im-fluechtlings-heim_aid-21572393

²²⁷ Zeit online 2019. Nachricht: Angela Merkel empfängt neue SPD-Spitze, Quelle: ZEIT ONLINE, dpa,

Reuters, fin <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2019-12/saskia-esken-norbert-walter-borjans-spd-spitze-kanzleramt-angela-merkel>

²²⁸ Ebd.: Bericht von Johannes Kuhn: Immer mehr Demokraten verzweifeln an Obamas Urvertrauen in die USA. <https://www.sueddeutsche.de/politik/hacker-angriffe-in-den-usa-warum-immer-mehr-demokraten-an-obamas-urvertrauen-in-die-usa-verzweifeln-1.3299383-0#seite-2>

მოცემულ კონტექსტში წარმოადგენს das Image და die Vorstellung. აქედან გამომდინარე von წინდებულისანი ფრაზის ინტერპრეტირება შემდეგნაირად შეიძლება:

Hat sich Ihr **Bild von Menschen** durch Ihr Amt verändert?²²⁹

Bild von Menschen → **Bild / Image der Menschen**

მაგრამ: **Bild von Menschen** ≠ **Vorstellung von Menschen**

შესაბამისად ბოლო შემთხვევაში საქმე გვაქვს არა გენიტის ეკვივალენტთან, არამედ **von** წინდებულისით მართვასთან.

von წინდებულისანი ფრაზის ძირითადი მნიშვნელობა კი, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, არის კუთვნილების გამოხატვა ფართო მნიშვნელობით:

Aber es gibt da bestimmte Elemente: das unerhörte Benehmen mancher westlicher Firmen in Bezug auf Arbeitnehmerrechte, Umweltschutz, Rücksicht auf **die Interessen von Anwohnern**.²³⁰

Die jüngste Erklärung von US-Außenminister Mike Pompeo steht in einer Reihe mit weiteren israelfreundlichen Entscheidungen in jüngerer Zeit.²³¹

თუმცა, ბოლო შემთხვევაში **von** წინდებულისანი ფრაზა შეიძლება ასევე აღიქვას მკითხველმა, როგორც უახლესი განცხადების ავტორი.

საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ ძალიან ხშირია შემთხვევები, როდესაც არსებითი სახელები ზემოთ ხსენებულ კონსტრუქციებში ბრუნვის დაბოლოების გარეშე გვხვდება:

Seit mittlerweile drei Jahren verhandelt die kolumbianische **Regierung von Präsident** Juan Manuel Santos mit den Farc über einen umfassenden Friedensvertrag.²³²

²²⁹ F.A.Z. 2017. Politisches Interview von Volker Zastrow, Friederike Haupt und Thomas Gutschker: Die Kanzlerin im Gespräch: Wir brauchen Mut. https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/angela-merkel-im-interview-wir-brauchen-mut-15191126.html?printPagedArticle=true#pageIndex_3

²³⁰ Ebd.: Politisches Interview von Konrad Schuller: PiS-Chef Kaczynski : „Es gilt, dass Frau Merkel für uns das Beste wäre“. https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/kaczynski-wuenscht-sich-fuer-polen-einen-sieg-merkels-14859766.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

²³¹ Spiegel 2019. Bericht von Almut Gieschinger: Nahostkonflikt Darum geht es beim israelischen Siedlungsbau. <https://www.spiegel.de/politik/ausland/israel-siedlungen-in-der-westbank-darum-geht-es-a-1297280.html>

²³² F.A.Z. 2016; Bericht von Matthias Rüb: Kolumbien: Entmintes Gelände; https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/amerika/entmintes-gelaende-muehsamer-wiederaufbau-in-kolumbien-13989649.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

როდესაც მსაზღვრელი **von** წინდებულით უკავშირდება საზღვრულს, რომელიც წარმოდგენილია ე.წ. არსებით სახელთა წყვილით, ამ შემთხვევაში ბრუნვის დაბოლოებას მიიღებს წყვილის მეორე კომპონენტი:

Die Sicherheitsbehörden von Bund und Ländern, so versicherte der CDU-Politiker, gingen „in diesem Zusammenhang verschiedenen Hinweisen, auch auf möglicherweise geplante Anschläge, nach und passen die Maßnahmen fortlaufend an die aktuelle Situation an“.²³³

რაც შეეხება მასმედიის ენასთან შედარებით, სხვა ფუნქციონალურ ენებში ალტერნატიული **von**-წინდულიანი ფრაზის გავრცელებას, **ვინთერის** (1966:23) აზრით, გენტივი ფართოდ არის გავრცელებული ადნომინალური მნიშვნელობით **სამეცნიერო და ჟურნალისტურ პროზაში**. **რიომერის** (2006:123) თანახმად, აღნიშნულმა ფორმამ თანამედროვე გერმანულ ენაში მნიშვნელობა დაჰკარგა. **ოტო ბეჰაგელი** (1979:19) კი აღნიშნავს, რომ დღევანდელ წერილობით ენაში არანაირი ნიშანი გაქრობისა გენტივის არ ეტყობა. **დალი** (1971:159) თვლის, რომ სამეტყველო ენაში გენტივი მთლიანად გაქრა და დიდწილად წინდებულიანი ფორმებით შეიცვალა. ჩვენ ვიზიარებთ და ვემხრობით **იურგენ შმიდტის** (2003:15-44) **მოსაზრებას**, იმის შესახებ, რომ **von** წინდებულიანი ფრაზა ჭარბად გამოიყენება ჟურნალისტურ გერმანულში. **ვინფრიდ ვაიერის** აზრით, დატივი ყველა შემთხვევაში, გენტივის „ყველაზე საშიშ მეტოქედ“ რჩება (ვაიერი 1968:223).

ყურადღებას გავამახვილებთ ვაიერის მოსაზრებაზე. იგი განიხილავს რამოდენიმე შემთხვევას, სადაც **von** წინდებული გამოხატვის ახალ შესაძლებლობებზე მიუთითებს:

1. ქვეყნების, ქალაქების და ასევე საკუთარ სახელებთან არტიკლის გარეშე, როდესაც გენტივის ფორმის ნიშანდება არასაკმარისია. უნდა აღვნიშნოთ, რომ განსაკუთრებით დამახასიათებელია აღნიშნული შემთხვევა საგაზეთო ტექსტებისათვის. მაგალითად:

²³³ FAZ 2016; Bericht von Günter Bannas und Albert Schäffer: Terrorwarnung in München: Mia san mia. https://www.faz.net/aktuell/politik/kampf-gegen-den-terror/terrorwarnung-in-muenchen-mia-san-mia-13993347.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

Parallel sollte das Kiewer Parlament das "Gesetz für eine interimistische Selbstverwaltung **in bestimmten Gegenden von Donezk und Luhansk**", vulSZgo "Sonderstatus", in Kraft setzen und per Verfassungsänderung die Dezentralisierung in Angriff nehmen.²³⁴

Der demokratische Ex-Präsident Barack Obama zeigte sich bestürzt über den **Tod von George H. W. Bush**.²³⁵

2. სხვადასხვა სქესის არსებითი სახელების სიჭარბისას რამოდენიმე არტიკლის, გენტივის -ს სუფიქსის დაგროვების და დამოკიდებული გენტივების თავიდან ასაცილებლად. რაც ასევე ტიპურია და დომინირებს საგაზეთო ტექსტებში. მაგალითად:

Unverhohlen skeptisch bewertete Mattis **die Aussichten von Trumps Vorhaben**, engere Beziehungen mit Russland einzugehen und die Zusammenarbeit in internationalen Fragen auszubauen.²³⁶

Wird 2018 als Jahr in Erinnerung bleiben, an dem das Ende der Volksparteien in Deutschland besiegelt wurde, das Ende eines Erfolgskonzepts, mit dem die Bundesrepublik fast sieben Jahrzehnte lang gut gefahren ist, weil **die Stärke von Union und SPD** dem Land eine politische Stabilität verlieh?²³⁷

Es war eine Strategie, die darauf setzte, viele Themen und Anliegen des Hauptkonkurrenten zu übernehmen und **jeden Anschein von Konflikt und Polarisierung** zu vermeiden, [...].²³⁸

უნდა აღინიშნოს, რომ ჩვენ მიერ მოძიებულ მასალაში გვხვდება სხვა საინტერესო და განსაკუთრებული შემთხვევებიც, რომლებიც არსად არ არის აღნიშნული.

²³⁴ SZ 2015. Bericht von Cathrin Kahlweit, Wien: Ost-Ukraine: Die Schwierigkeiten der Demokratie im Donbass. <https://www.sueddeutsche.de/politik/ukraine-diesmal-demokratisch-1.2717428>

²³⁵ Zeit online 2018. Nachricht: "Freund der Deutschen": Ex-Präsident George H. W. Bush ist tot. Quelle: dpa <https://www.zeit.de/news/2018-12/01/freund-der-deutschen-ex-praesident-george-h-w-bush-tot-181201-99-42826>

²³⁶ F.A.Z. 2017. Nachricht: Anhörung vor dem Senat: Auch Trumps designierter Verteidigungsminister warnt vor Putin. Quelle: AFP <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/trumps-kandidat-fuer-das-pentagon-warnt-bei-seiner-anhoerung-vor-putin-14632413.html>

²³⁷ Spiegel online 2018. Bericht von Markus Feldenkirchen: Ende der Disruption? <https://www.spiegel.de/politik/ende-der-disruption-a-cb0bd646-0002-0001-0000-000161578471>

²³⁸ Spiegel online 2018. Bericht von Markus Feldenkirchen: Ende der Disruption? <https://www.spiegel.de/politik/ende-der-disruption-a-cb0bd646-0002-0001-0000-000161578471>

საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ მაგალითს, რომელშიც ხუთი განსაზღვრებაა, კერძოდ, ორ საზღვრულთან ხუთი მსაზღვრელია დაკავშირებული. ამათგან ორი გენტივიზია, ერთი მხოლოდით რიცხვში, მეორე - მრავლობითში. დანარჩენი კი **von** წინდებულით უკავშირდება საზღვრულს:

Da sind die älteren Generationen, die zwar von der Demokratie als Regierungsform überzeugt sind, aber nicht von den »emanzipativen Werten«, welche die wachsende persönliche Freiheit mit sich bringt: **Gleichberechtigung der Geschlechter, Akzeptanz von Andersgläubigen, von Homosexualität, von Abtreibung, Scheidung.**²³⁹

ასევე, განხილულ უნდა იქნას შემთხვევა, რომელშიც განსხვავებულად წარმოდგებიან გენტივის ეკვივალენტები. კერძოდ, როდესაც გენტივიური სტრუქტურის ჩანაცვლება ხდება ორი სხვადასხვა სემანტიკური ეკვივალენტით - **von** წინდებულით და კომპოზიტით:

Ein **Sprecher von EU-Kommissionspräsident** Jean-Claude Juncker erklärte deshalb auf Twitter: "Schengen wird in Gefahr sein, wenn **die EU-Mitgliedstaaten** nicht gemeinsam zügig und solidarisch an der Verwaltung der Flüchtlingskrise arbeiten."²⁴⁰

Sprecher von EU-Kommissionspräsident → **Sprecher des Kommissionspräsidenten der EU**

die EU-Mitgliedstaaten → **die Mitgliedstaaten der EU**

რაც შეეხება შემდეგ მაგალითს, უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემულ შემთხვევაში **von** წინდებულის სტრუქტურა ვერ ჩაითვლება გენტივიური სტრუქტურის ალტერნატიულ ფორმად, ვინაიდან იგი კუთვნილებას კი არ გამოხატავს, არამედ აქაც საქმე გვაქვს **von** წინდებულით მართვასთან:

Aber wir dürfen nicht allen ausweichen, die unsere **Vorstellungen von Demokratie und Menschenrechten** nicht teilen.²⁴¹

²³⁹ Spiegel online 2018. Bericht von Guido Mingels: Gewissensfragen an die Welt.

<https://www.spiegel.de/panorama/gewissensfragen-an-die-welt-a-4bfe0e90-0002-0001-0000-000161578485>

²⁴⁰ Spiegel online 2015. Nachricht: Grenze zu Österreich Deutschland führt Grenzkontrollen ein - das müssen Sie

wissen. Quelle: apr/syd/dpa/Reuters/AFP <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/grenzkontrollen-an-grenze-zu-oesterreich-das-wichtigste-im-ueberblick-a-1052744.html>

²⁴¹ Spiegel online 2015. Interview von Christiane Hoffmann, Christoph Schult: Regierung „Der Schaden trifft die SPD“.

Vorstellungen von Demokratie und Menschenrechten ≠ Vorstellungen der Demokratie und Menschenrechte

ზემოთ წარმოდგენილი თეორიული კონცეპციები, კორპუსული კვლევა და ანალიზი მიუთითებს გენტივის ვარიაციების წინააღმდეგობრივ და მრავალფეროვან ფუნქციებზე. თუმცა, გენტივით გამოხატული მნიშვნელობები, როგორც ნორმა, მყარად ინარჩუნებს თავის ადგილს თანამედროვე გერმანულ ენობრივ სისტემაში.

3.4.2. von წინდებულიანი ფრაზა და გენტივის წინდებულები. გერმანულ ენაში შეინიშნება ტენდენცია, გენტივის წინდებულებთან **von** წინდებულის გამოყენებისა. ემპირიული მასალის კვლევისას დაფიქსირდა, რომ მოხდა სხვადასხვა წინდებულის **von** წინდებულიანი ფრაზით განვრცობა. ეს წინდებულებია - **angesichts, anlässlich, anstelle, aufgrund, außerhalb, innerhalb, jenseits, mithilfe, nördlich, nordwestlich, östlich, südlich, südwestlich, westlich, zugunsten**

მართალია, ამ შემთხვევაში, უმეტესი ნაწილი საკუთარი სახელებია, თუმცა მათ შორის დაფიქსირდა ასევე საზოგადო სახელებიც. წარმოვადგენთ რამდენიმე მაგალითს:

In Malta gilt, europaweit einmalig, die Besonderheit, dass man bestimmten Forderungen **innerhalb von 30 Tagen** persönlich vor Gericht widersprechen muss.²⁴²

Ein noch unbekannter Attentäter drang in das Areal ein und erschoss **innerhalb von sieben Minuten** 39 Menschen.²⁴³

მოცემულ შემთხვევებში, არსებით სახელს თან ახლავს ფორმაუცვლელი რაოდენობითი რიცხვითი სახელი. სწორედ ამ გარემოებამ გამოიწვია გენტივის წინდებულის განვრცობა **von** წინდებულებით, რომ ბრუნვის მარკირება ნათელი იყოს. ამგვარი წინადადებები, ჩვენი აზრით, ამძიმებს სტრუქტურას და ხელოვნურადაა შექმნილი. კერძოდ, მომდევნო მაგალითში, ვფიქრობთ არ არის აუცილებელი **aufgrund** წინდებულის **von** წინდებულებით განვრცობა:

<https://www.spiegel.de/politik/der-schaden-trifft-die-spd-a-fc3eb9db-0002-0001-0000-000140508735>

²⁴² SZ 2016. Bericht von Georg Mascolo und Ronen Steinke: Gesetzeslücke: "Reichsbürger" drangsalieren deutsche Justiz - mit Hilfe aus Malta. <https://www.sueddeutsche.de/politik/gesetzesluecke-reichbuerger-drangsalieren-deutsche-justiz-mit-hilfe-aus-malta-1.3282779>

²⁴³ Spiegel online 2017. Nachricht: Istanbuler Klub Reina Angriff auf ein Symbol der Lebensfreude. Quelle: stk <https://www.spiegel.de/politik/ausland/istanbul-anschlag-auf-ein-symbol-der-lebensfreude-a-1128192.html>

"Insbesondere straffällig gewordene Asylbewerber sollten unter Abänderung europäischen Rechts bereits **aufgrund von Bewährungsstrafen** abgeschoben werden können", heißt es in einem Papier für die Klausur der CSU-Bundestagabgeordneten Anfang Januar.²⁴⁴

ამჯერად ბრუნვის მარკირება შემდეგი ფორმითაც არის შესაძლებელი:

aufgrund von Bewährungsstrafen → aufgrund der Bewährungsstrafen

იგივე შეიძლება ითქვას მომდევნო შემთხვევაზე:

Und **anstelle von blumigen Utopien** wird heute mit Szenarios und Modellen versucht, die eigenen Zukunftsvorstellungen als möglichst plausibel und alternativlos darzustellen.²⁴⁵

ამ შემთხვევაში არსებით სახელს ფორმაცვალებადი განსაზღვრება ახლავს თან, რაც შესაძლებლობას იძლევა ბრუნვის მარკირებისათვის:

anstelle von blumigen Utopien → anstelle blumiger Utopien

აღნიშნული, უპირველეს ყოვლისა საკუთარ სახელებს ეხება. **von-**წინდებულიანი სტრუქტურით ჩანაცვლება იმ შემთხვევაშიც ხდება, როცა გენიტივის მარკირება ერთგვარად ბუნდოვანია, კერძოდ, საუბარია მდებარეობითი სქესის სახელებზე, სადაც მხოლოდითი რიცხვის გენიტივის და დატივის ფორმები ერთმანეთს ემთხვევა.

²⁴⁴ SZ 2015. Nachricht: Migration: CSU will Abschiebungen von Asylbewerbern erleichtern. Quelle: dpa-Newskanal <https://www.sueddeutsche.de/politik/migration-csu-will-abschiebungen-von-asylbewerbern-erleichtern-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-151230-99-641288>

²⁴⁵ SZ 2018. Interview von Jakob Maurer: Brexit: "Erscheint die Zukunft bedrohlich, folgt die Flucht in die Vergangenheit". Quelle: SZ.de/jmau <https://www.sueddeutsche.de/kultur/interview-am-morgen-brexit-zukunft-gesellschaft-1.4246603>

თავი მეოთხე. გენეტივის ეკვივალენტების ანალიზი და კლასიფიკაცია საგაზეთო-საჟურნალო ჟანრის ტექსტებში.

4.1. მასმედიის ენის თავისებურებები. მასმედიის ენის თავისებურებას წარმოადგენს ზეპირი და წერილობითი ენების ინტეგრირების განსაკუთრებულ ჭრილში წარმოდგენა. როგორც ცნობილია, ორივე ენას გააჩნია საკუთარი კანონზომიერებები, ხოლო მედიების ენა მათ თავისი მიზნების შესაბამისად გამოიყენებს. აღნიშნული საკითხის შესწავლაც, ასევე უშუალოდაა დაკავშირებული გენეტივის პრობლემატიკასთან, რადგან გენეტივის, როგორც ნორმის და მისი ვარიანტების ფუნქციონირება განსხვავებულად წარმოჩინდება, როგორც ზეპირ, ასევე - წერილობით ენაში.

აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, საინტერესოა გერმანელი ენათმეცნიერის რაინჰარდ ფილერის სტატია „Über zwei Probleme bei der Untersuchung gesprochener Sprache“. ავტორის აზრით, ზეპირი ენის მეცნიერული კვლევა ორი ძირითადი პრობლემის გამო ფერხდება, და აქვე ის ასახელებს ერთი მხრივ სირთულეს, რაც იმით არის განპირობებული, რომ ზეპირი ენის ფენომენისადმი რაციონალურ მიდგომას ართულებს ე.წ. ‚written language bias‘. მეორე მხრივ, საკითხი ეხება პრობლემას, რომელიც იმაში მდგომარეობს, თუ რამდენად მისაღებია მოსაზრებები კვლევის ერთიანი საგნის შესახებ:

„Die wissenschaftliche Beschäftigung mit gesprochener Sprache wird m.E. durch zwei grundlegende Probleme behindert, [...].

Das erste Problem besteht darin, daß der erkenntnismäßige Zugang zu Phänomenen und Eigenschaften gesprochener Sprache durch ein ‚written language bias‘ (Linell 1982), dem sowohl das alltagsweltliche Sprachbewußtsein wie auch die sprachwissenschaftliche Reflexion über Sprache unterliegen, systematisch erschwert und verstellt wird.

Das zweite Problem betrifft die Frage, ob das, was als einheitlicher Untersuchungsgegenstand gelten zu können, über die generell geltende Aussagen möglich sind“ (ფილერი 2000:23).

ზეპირ და წერილობით ენებთან დაკავშირებით, მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია კრისტა დიურშიაიდის მოსაზრება. იგი გამოჰყოფს ზეპირი და წერილობითი ენის

რამოდენიმე პროტოტიპულ ნიშანს წიგნში **Einführung in die Schriftlinguistik**. ავტორი ზეპირ ენას წარმავალს უწოდებს, წერილობითს კი მუდმივს; აქედან გამომდინარე, ზეპირი ენა ექვემდებარება დროს და სივრცეს, წერილობითი კი არ არის დაკავშირებული მეტყველების სიტუაციაზე. კომუნიკაცია ზეპირ ენაში სინქრონიულად მიმდინარეობს, წერილობითში - ასინქრონიულად. ზეპირ ენაში გამოიყენება დეიქტიკური გამოთქმები, რაც მეტყველების სიტუაციას უკავშირდება, წერილობითში - არა. ფილოგენეტიკური და ონტოგენეტიკური თვალსაზრისით, ზეპირი ენა პირველადია, წერილობითი ენა კი მეორეული. ავტორი ასევე აღნიშნავს, რომ ზეპირ ენას ახასიათებს როგორც სინტაქსური, ასევე ფლექსიის მხრივ გადაცდომები. ზეპირი ენისთვის დამახასიათებელია დიალექტიზმები, ელიფსური წინადადებები, თვითმესწორებები, ნაწილაკები. წერილობით ენას კი ეს არ ახასიათებს. ზეპირ ენას დიალოგის ფორმა აქვს, წერილობითს კი მონოლოგის. (დიურშაიდი 2016: 26-27).

ზეპირ და წერილობით ენებს განიხილავს ასევე **აარნი პენტილა**, რომელიც აღნიშნავს, რომ ზეპირი ენა სხვადასხვა კვლევების მიხედვით, ზეპირი ენა კვლევის საგანი გახდა, ხშირად მას „ნამდვილ ენად“ მიიჩნევენ, წერილობითს კი „მეორეულ ენად“, რომელსაც დაქვემდებარებული პოზიცია უჭირავს ენის კვლევაში. თუმცა, ავტორის მიხედვით, არსებობს სხვა მოსაზრებებიც ზეპირი და წერილობითი ენის კავშირზე. **ა. პენტილა** თავის სტატიაში პრობლემასთან კავშირში მოიხსენიებს შვედ მკვლევარს სტურ ალენს, რომელიც ხაზს უსვამს წერილობითი ენის დამოუკიდებლობას და მისი ზეპირ ენასთან გათანაბრებული კვლევის მნიშვნელობას:

„Allén betont in seiner Darstellung intensiv a) die *Selbständigkeit* der geschriebenen Sprache und b) die *Bedeutung und Gleichberechtigung ihrer Forschung* neben der Forschung der gesprochenen Sprache“ (პენტილა 1970:32).

ა. პენტილა, პირიქით აღნიშნავს, რომ წერილობითი ენა ყოველთვის იყო და არის ზეპირ მეტყველებაზე დამოკიდებული (პენტილა 1970:34).

სტატიის ბოლოს ავტორი დასკვნის სახით აღნიშნავს, რომ არავის შეუძლია უარყოს, რომ წერილობითი ენა მკვლევრებს ისეთივე მნიშვნელოვან კვლევის მასალას სთავაზობს, როგორც ზეპირი ენა:

„Niemand kann und möchte auch nicht verneinen, dass die geschriebene Sprache (besonders wie sie auf die oben dargestellte Weise als ein selbständiges Sprachsystem aufgefasst ist) für den Forscher ebenso bedeutungsvolles Forschungsmaterial bietet wie die gesprochene Sprache“ (პენტილა 1970:55).

მიგვაჩნია, რომ ზეპირი და წერილობითი ენების ურთიერთდამოკიდებულებაზე საინტერესო და მნიშვნელოვანი კვლევა ეკუთვნის **ვოლფგანგ კლაინს**. ავტორი მიუთითებს, რომ რაიმეს დაწერა არ ნიშნავს უბრალოდ ნათქვამის სხვა ფორმით გამოვლინებას, და, ის შეტყობინებას და გამზიარებელს სხვა სტატუსს ანიჭებს:

„Etwas aufschreiben, heißt nicht einfach, etwas Gesprochenes in eine andere Erscheinungsform überführen. Es gibt der Mitteilung und dem Mitgeteilten einen andern Status“ (კლაინი 1985:7).

ავტორს თვლის, რომ უჩვეულოა ენათმეცნიერების დამოკიდებულება დამწერლობისა და წერილობითი ენისადმი. მისი აზრით, ენათმეცნიერული კვლევის ნამდვილი საგანია ზეპირი ენა, კავშირი ბგერასა და მნიშვნელობას შორის და ზეპირი ენის თავისებურებები. ის რომ წერილობითი ენა დროში დაქვემდებარებულია ზეპირ ენაზე, არ ნიშნავს, რომ ის ნაკლებად მნიშვნელოვანი და გამოსაკვლევიანია. თუმცა, ფაქტია, რომ ზეპირ ენას ყველა დროში უფრო მეტი მნიშვნელობა ენიჭებოდა, ისევე, როგორც ეს დღეს ხდება. ამის დასტურად ავტორს მაგალითად მოჰყავს მრავალი კულტურა, რომლებსაც დამწერლობა არ გააჩნია :

„Die Sprachwissenschaftler haben ein merkwürdiges Verhältnis zur Schrift und zur geschriebenen Sprache. Sie sehen sie zumeist als etwas Abgeleitetes an. Der eigentliche Gegenstand der Sprachwissenschaft ist die gesprochene Sprache - das Verhältnis von Laut zu Bedeutung und die Eigenschaften der mündlichen Kommunikation. [...]

Daß die geschriebene Sprache der gesprochenen zeitlich nachgeordnet ist, besagt natürlich nicht, daß sie weniger wichtig oder weniger erforschenswert sei. Es ist sicher so, daß der gesprochenen Sprache im Leben der Menschen zu allen Zeiten eine größere Bedeutung zukam als der geschriebenen; so ist es noch heute. Für die vielen schriftlosen Kulturen ist dies trivialerweise richtig“ (კლაინი 1985:7-9).

ვ. კლაინი ბოლოს აღნიშნავს, რომ მნიშვნელოვანი ფაქტორი დამწერლობისა იმდენად იმაში არ მდგომარეობს, რომ ის კომუნიკაციის მეორე ფორმას წარმოადგენს, არამედ ის, რომ კომუნიკაციის შედეგები ნარჩუნდება (კლაინი 1985:33).

ჩვენი კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, განსაკუთრებით საინტერესოა ზეპირი და წერილობითი ენების ურთიერთდამიკიდებულება ბეჭდური მედიის ენაში. შესაბამისად, წერილობითი და ზეპირი ენის კავშირის მოკლე მიმოხილვის შემდეგ წარმოვადგენთ მასმედიის ენის თავისებურებებს.

რაც შეეხება პრესის ენის თავისებურებებს, უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგადად, პრობლემის კვლევა ძალიან აქტუალურია. ამ მხრივ, საინტერესოა **ჰაინც-ჰელმუტ ლიუგერის** შრომა **Pressesprache**. შესავალში ავტორი რამოდენიმე კითხვას სვამს ე.წ. პრესის ენის თაობაზე. კერძოდ, რა იგულისხმება პრესის ენაში? ან, კიდევ, ამ შემთხვევაში უფრო საინფორმაციო ჟურნალის, „სერიოზული“ სააბონენტო გაზეთის, ენის გამოყენებაზეა საუბარი თუ სენსაციურად გახსნილი ბულვარული პრესისა. აქვე იგი აღნიშნავს, რომ პრესის ენის ფენომენის ანალიზი მრავალი დისციპლინის ყურადღების ცენტრში მოექცა, განსაკუთრებით კი - ლინგვისტიკის. ამასთან, ჟურნალისტური ტექსტები და ენის სტილი გამუდმებით ხდება მეთოდოლოგიური რეფლექსიისა და ანალიზის სხვადასხვა მეთოდის გამოყენების სფერო.

მნიშვნელოვანია, რომ ჰ. ლიუგერი, მიმოიხილავს ჟურნალისტურ ტექსტებში სინტაქსს, ლექსიკას და რეტორიკულ-სტილისტურ ასპექტებს, აღნიშნავს, რომ განსაკუთრებით ჟურნალისტთა ტექსტებში ჩანს ნათლად თანამედროვე გერმანული ენისათვის დამახასიათებელი ნიშნები, თუმცა, მორფოლოგიური კომპონენტი ავტორის ყურადღების ცენტრში არ ექცევა (ლიუგერი 1995:1).

ჟურნალისტიკა და მისი ენაზე გავლენა არის აღწერილი **ფერდინანდ კურნბერგერის** ნაშრომში. მასში აღნიშნულია, თუ რა დამანგრეველი ძალა გააჩნია ჟურნალისტიკას, როგორ შეაქვს მას სიახლეები როგორც ცალკეულ სიტყვებში ასევე ენის სხვადასხვა სფეროში:

„Der Journalismus dringt, wie Sauerstoff in der Luft, zerstörend, zersetzend, auflösend und freilich auch neubildend auf das feste Gebilde der Büchersprache ein, er allein reagiert tätiger auf sie als alle übrigen Sprach-Agenzien zusammengenommen. Neuerungen in

einzelnen Wörtern und ganzen Redensarten, Neuerungen in Orthografie und Syntax, kurz Sprach-Neuerungen in allen Mustern kreiert der Journalismus fast ausschließlich. Was der gesamten Buchliteratur nicht gelingt, vollendet leicht und spielend die Blattliteratur“ (კიურნბერგერი 1991:4)

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ საგაზეთო ენაში შეინიშნება წინადადებების შემოკლება, კერძოდ, მარტივი წინადადებების გამოყენება დამოკიდებული წინადადების გარეშე, ან ინფინიტივური კონსტრუქციებით, და ეს ეხება რეგიონალურ და ადგილობრივ პრესას. ჩვენი მოსაზრება ამ საკითხზე შემდეგია: ჩვენს კვლევაში გამოიკვეთა განსხვავებული სურათი, ალბათ, გამომდინარე იქედან, რომ შესწავლის საგანია არა რეგიონალური და ადგილობრივი პრესა, არამედ, სარეგიონთაშორისო ბეჭდური მედია. აქ კი, ზემოთ ჩამოთვლილ სტრუქტურებზე მეტად ჭარბობს რთული წინადადებები. მაგალითად:

„Zum Jahreswechsel und unter dem Eindruck des eigenen Rückzugs von der Parteispitze hat Bundeskanzlerin Angela Merkel (CDU) zu mehr Zusammenhalt in der Welt und auch in Deutschland aufgerufen. "Die Herausforderungen unserer Zeit werden wir nur meistern, wenn wir zusammenhalten und mit anderen über Grenzen hinweg zusammenarbeiten", sagte Merkel in ihrer Neujahrsansprache. Als wichtigste Themen nannte sie den Klimawandel, die Migration und den Kampf gegen den internationalen Terrorismus. Im eigenen Interesse könne man all diese Fragen am besten lösen, "wenn wir die Interessen anderer mitbedenken", sagte Merkel laut vorab veröffentlichten Redemanuskript“.²⁴⁶

შემდეგი ილუსტრაცია იგივე წყაროდან არის, მხოლოდ ამჯერად საქმე გვაქვს ინტერვიუსთან:

„Henning Meyer: Wir sehen diese Entwicklung in vielen europäischen Ländern. Die Grundfehler sind in den 90er Jahren gemacht worden, Stichwort Neue Mitte. Die Annahme, dass der neue Mainstream überwiegende Mehrheiten hat, hat dazu geführt, dass sich die sozialdemokratische Programmatik sehr stark angepasst hat. Es ging prinzipiell darum, neue Wählergruppen zu erschließen und die alten nicht zu verlieren“.²⁴⁷

²⁴⁶ SZ 2018. Bericht von Constanze von Bullion, Berlin: "Müssen mehr Verantwortung übernehmen".

<https://www.sueddeutsche.de/politik/merkel-neujahrsansprache-regierung-1.4270684>

²⁴⁷ SZ 2019. Interview von Oliver Das Gupta: Abstimmung über neue SPD-Spitze: "Mit Olaf hätten wir einen

მომდევნო კონტექსტი კი მოძიებულია გაზეთიდან FAZ, საუბარია **საგაზეთო კომენტარზე**:

„Mehr als 1100 Migranten haben in der Neujahrsnacht versucht, den Grenzzaun zur spanischen Exklave Ceuta in Marokko zu stürmen. Fünf spanische und 50 marokkanische Sicherheitskräfte, die die über den Zaun kletternden Menschen abwehren wollten, seien verletzt worden, berichtete die Nachrichtenagentur efe am Sonntag unter Berufung auf die örtlichen Behörden. Die größtenteils aus Ländern südlich der Sahara stammenden Männer seien sehr „organisiert und gewalttätig“ vorgegangen, hieß es“.²⁴⁸

როგორც სამივე მაგალითიდან ჩანს, აშკარად სჭარბობს რთული წინადადებები. ამასთან ისინი ორი სხვადასხვა წყაროდან არის მოძიებული. სამივე შემთხვევაში განსხვავებულია საგაზეთო ჟანრიც.

ა. პაულფრანცის მიხედვით, რეგიონალური და ადგილობრივ გაზეთებში მსგავსი გრძელი წინადადებები ჩვეულებრივ მარტივი სტრუქტურით ხასიათდება, რაც მკითხველს შინაარსის ადვილად აღქმას უწყობს ხელს. ავტორის აზრით, სწორედ ეს არის ამ ტექსტების შემქმნელთათვის მნიშვნელოვანი.

რაც შეეხება ლექსიკას, **ჰ. ლიუგერი** აღნიშნავს, რომ პრესის ენისთვის დამახასიათებელია ახალი ტერმინები, დარგობრივი ტერმინოლოგია, სიტყვების შედარებით ხშირი გამოყენება შესაბამისი დროის ინტერესებიდან გამომდინარე, უცხო სიტყვები მეცნიერული დონის მისანიჭებლად, ანგლიციზმები და ამერიკანიზმები, ასევე გარკვეული მომენტისთვის შექმნილი კომპოზიტები:

„Den Wortschatz betreffend macht Lüger folgende Kennzeichen aus: Verwendung neuer Bezeichnungen, Verschiebung in der relativen Häufigkeit von Wörtern gemäß dem jeweiligen gegenwärtigen Zeitinteresse, Eindringen fachsprachlicher Bezeichnungen, Gebrauch von Fremdwörtern innerhalb eines Trends zur Verwissenschaftlichung, Verwendung von Anglizismen und Amerikanismen sowie von Augenblickskomposita“ (ლიუგერი 1995:30).

erfahrenen Kanzlerkandidaten". Quelle: SZ.de/mkoh/jsa/jab <https://www.sueddeutsche.de/politik/spd-vorsitz-scholz-borjans-esken-geywitz-henning-meyer-1.4704457>

²⁴⁸ FAZ 2017. Nachricht: 55 Sicherheitskräfte verletzt: Mehr als 1100 Migranten stürmen Grenzzaun zu spanischer Exklave. Quelle: hepo./dpa/Reuters <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/migranten-stuermen-grenzzaun-zu-spanischer-exklave-14600872.html>

აღნიშნული კორპუსის კვლევისას გამოვლინდა ყველა, **ჰ. ლიუგერის** მიერ დასახელებული მახასიათებლები, კერძოდ, დარგობრივი ლექსიკა, ანგლიციზმები, ასევე ე.წ. ad hoc-სიტყვათწარმონაქმნები.

უნდა აღინიშნოს, რომ თანამედროვე გერმანული ენის ბეჭდური მედიის ანალიზი მოვახდინეთ ენობრივი ნორმის მარეგულირებელი ინსტანციის დასკვნების საფუძველზე.²⁴⁹

როგორც ცნობილია, ბეჭდური მედია, მკითხველთა ფართო სპექტრზეა გათვლილი. აქედან გამომდინარე, აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მორფოლოგიური თვალსაზრისით სალიტერატურო ენის ნორმების დაცვა.

ბეჭდური, და ზოგადად, მედიის მნიშვნელობასთან მიმართებაში, ულრიხ შმიცი (Ulrich Schmitz) აღნიშნავს, რომ გერმანული ენის ფლექსიის სისტემის ჩამოშლა უფრო ნელა განვითარდებოდა მასმედიის გარეშე:

„[d]er rapide Abbau des deutschen Flexionssystems [...] würde ohne Massenmedien sicher wesentlich langsamer verlaufen“ (შმიცი 2004:29).

აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ რამოდენიმე შემთხვევას ჩვენი კორპუსიდან, რომლებშიც ზემოთ აღნიშნული შემთხვევები მარკირებულია ჩვენ მიერ:

Wir treffen unsere Entscheidungen einerseits in den Parlamenten und andererseits **mithilfe unserer eingeschriebenen Mitglieder** via Internet.²⁵⁰

Auch ihre Mutter Nariman wurden **wegen ihrer Beteiligung** an dem Vorfall sowie **wegen Anstachelung** zu „terroristischen Angriffen“ angeklagt.²⁵¹

პირველ ორ შემთხვევაში მაგალითები ორი სხვადასხვა წყაროდანაა. აქ საუბარია არტიკლის ფუნქციის მქონე სიტყვებთან ფლექსიის არასწორ დაბოლოებაზე.

²⁴⁹ Di Meola, Claudio: Rektionsschwankungen bei Präpositionen – erlaubt, verboten, unbeachtet. In: Deutsche Grammatik - Regeln, Normen, Sprachgebrauch. Institut für Deutsche Sprache Jahrbuch 2008. Marek Konopka und Bruno Strecker (Hrsg.). Walter de Gruyter Verlag, Berlin, New York.

Als „Norminstanzen“ fungieren hier: a) für die Duden-Redaktion: Deutsches Universalwörterbuch (2003),

²⁵⁰ Spiegel online 2016. Interview von Walter Mayr: SPIEGEL-Gespräch "Führer brauchen wir nicht".

<https://www.spiegel.de/politik/fuehrer-brauchen-wir-nicht-a-1074edc4-0002-0001-0000-000148564929>

²⁵¹ F.A.Z. 2018. Nachricht: Attacke auf Soldaten: Israelisches Militärgericht klagt sechzehnjährige

Palästinenserin an. Quelle: AFP <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/israelisches-militaergericht-klagt-sechzehnjaehrige-palaestinenserin-an-15369704.html>

რაც შეეხება ორ მომდევნო მაგალითს ერთი და იმავე წყაროდან, ერთ შემთხვევაში, კერძოდ, საგაზეთო კომენტარში, წინდებულთან **laut** ნომინალურ ფრაზაში დაცულია ფლექსიის ნიშანი, მეორეში კი, კერძოდ, რეპორტაჟში, ფლექსიის ნიშანი აკლია:

"Die Wahlen in diesem Jahr sind dafür eine große Chance", betont der Regierungschef **laut vorab verbreitetem Redetext** in seiner Neujahrsansprache.²⁵²

Im eigenen Interesse könne man all diese Fragen am besten lösen, "wenn wir die Interessen anderer mitbedenken", sagte Merkel **laut vorab veröffentlichten Redemanuskript**.²⁵³

რაც შეეხება ფლექსიურ გადაცდომებს, წარმოვადგენთ კიდევ ერთ კონტექსტს გაზეთიდან FAZ. საუბარია საგაზეთო კომენტარზე, სადაც ერთ აბზაცში ორჯერ დაფიქსირდა ზედსართავი სახელი **amerikanisch** ბრუნვის არასწორი დაბოლოებით:

Derweil warnte **der Chef der amerikanischen Notenbank Fed**, Jerome Powell, vor einem erheblichen Schaden für die Wirtschaft in den Vereinigten Staaten gewarnt, sollte sich die derzeitige Haushaltssperre für einen Teil der Bundesbehörden noch lange hinziehen. Käme es zu einer „ausgedehnten“ Stilllegung der Behörden, würde sich dies in den Wirtschaftsdaten „ziemlich klar“ widerspiegeln, sagte Powell am Donnerstag bei einer Diskussionsveranstaltung in Washington. Kürzere Haushaltssperren hatten hingegen nach Darlegung Powells in der Vergangenheit keine größeren Auswirkungen auf **die Entwicklung der amerikanischen Wirtschaft**.²⁵⁴

ასევე, გაზეთში Spiegel online დაფიქსირდა მართლწერის წესის დარღვევა კომპოზიტის ერთ-ერთ სახეობასთან, კერძოდ, ე.წ. **Ad-hoc-Wortbildung**, რომელიც წესით დეფისით იწერება. გაზეთის ერთ-ერთ სტატიამ, კერძოდ, ინტერვიუში კი, კომპოზიტი ერთად წერია:

²⁵² SZ 2018. Nachricht: Regierung - Dresden:Kretschmer: "Wir müssen unsere Demokratie verteidigen".

Quelle: dpa-Newskanal <https://www.sueddeutsche.de/politik/regierung-dresden-kretschmer-wir-muessen-unsere-demokratie-verteidigen-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-181230-99-385612>

²⁵³ SZ 2018. Bericht von Constanze von Bullion, Berlin: "Müssen mehr Verantwortung übernehmen".

<https://www.sueddeutsche.de/politik/merkel-neujahrsansprache-regierung-1.4270684>

²⁵⁴ FAZ 2019. Nachricht: Wegen Regierungsstillstand: Trump sagt Teilnahme am Weltwirtschaftsforum ab.

Quelle: Reuters/AFP <https://www.faz.net/aktuell/politik/wahl-in-amerika/donald-trump-sagt-teilnahme-in-davos-wegen-shutdown-ab-15982688.html>

Und wir müssen in Deutschland endlich **die ImamAusbildung** ermöglichen, damit die Gemeinden nicht mehr auf ausländische Geistliche angewiesen sind.²⁵⁵

შეიძლება აღვნიშნოთ, რომ საინტერესო იქნებოდა რეგიონული, ადგილობრივი სარეგიონთაშორისო ბეჭდური მედიის ენის შედარებითი კვლევა, რაც, ალბათ, უფრო ღრმა და საინტერესო დასკვნების გაკეთების შესაძლებლობას მოგვცემდა. მაგრამ, აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ეს საკითხი სცდება ჩვენი კვლევის ჩარჩოებს და შესაბამისად, მხოლოდ ამ ფორმით შემოვიფარგლებით.

4.2. საგაზეთო-საჟურნალო ჟანრები და გენტიური ვარიანტები. ბეჭდურ მედიაში მოიაზრება კლასიკური საინფორმაციო წყაროები ბეჭდური ფორმით, როგორცაა გაზეთები, ჟურნალები, წიგნები, კატალოგები და ა.შ. აღსანიშნავია ასევე ის ფაქტიც, რომ ბეჭდური მედიის საშუალებები უკვე ხელმისაწვდომია ონლაინ ფორმით, რაც მათ კიდევ უფრო აქტუალურს ხდის. სხვადასხვა მოვლენებში თანამონაწილეობა არასდროს ყოფილა მსოფლიოში ისეთი მასიური როგორც დღეს.

ციფრული კომუნიკაცია კიდევ უფრო სწრაფს და პოპულარულს ხდის ბეჭდური მედიას, რომლის როლი საერთო დიგიტალიზაციის ფონზე კი არ შემცირდა, პირიქით, გაიზარდა.

შესაბამისად, ემპირიულ მასალად გამოვიყენეთ ტექსტები თანამედროვე გერმანულ სივრცეში აღიარებული გაზეთების, Spiegel, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Zeit, ციფრული ვერსიებიდან. ჩვენ მიერ შერჩეულ იქნა შემდეგი ჟურნალისტური ჟანრები: საგაზეთო კომენტარი, რეპორტაჟი და პოლიტიკური ინტერვიუ. კორპუსი მოიცავს 16878 ილუსტრაციას.

4.2.1. საგაზეთო კომენტარი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საინფორმაციო ტექსტია ობიექტური პერსპექტივიდან გამომდინარე. ის უფრო დეტალური ხასიათისაა, ვიდრე საინფორმაციო ცნობა. მან პასუხი უნდა გასცეს ყველა კითხვას. საგაზეთო კომენტარის ცენტრალური მახასიათებელი არის ლაკონურობა და სიზუსტე. იგი უნდა იყოს კონცენტრირებული და შეკუმშული. მასში არ არის

²⁵⁵ Spiegel online 2018. Interview BHR Ohne Verfasser: Islam »Gute Idee, aber nicht umsetzbar«. [Der Spiegel - 28 12 2018.pdf](#) S. 23

აღწერილი დეტალები და არ შეიცავს ავტორის კომენტარებს. ტექსტი უნდა იყოს ინფორმაციული, ადვილად გასაგები და დასამახსოვრებელი.

საგაზეთო კომენტარში ასახული ფაქტი ობიექტურია და სიმართლეს შეესაბამება. ამიტომ, ავტორმა გულმოდგინედ უნდა გამოიკვლიოს იგი და ზედმიწევნით ზუსტად აღწეროს ინფორმაციის წყარო.

კორპუსისათვის შერჩეულ იქნა საგაზეთო კომენტარის 328 ტექსტი.

ანალიზს დავიწყებთ **von**-წინდებულიანი ფრაზით, საგაზეთო კომენტარში იგი 565-ჯერ დაფიქსირდა, რაც საერთო რაოდენობის 37,42%-ს შეადგენს. **von**-წინდებულიანი ფრაზის გამოყენების სიხშირით საგაზეთო კომენტარი უსწრებს ორივე დანარჩენ ჟანრს. წარმოვადგენს ზოგიერთ მათგანს:

Österreichs neuer Kanzler hat sich in der Flüchtlingsdebatte hinter Länder wie Polen oder Ungarn gestellt, die **eine Umverteilung von Migranten** in der EU ablehnen.²⁵⁶

Nicht nur die Hackervorwürfe belasten die Beziehungen, auch im Syrien-Krieg, dem Ukraine-Konflikt und bei der **Ausweitung von Nato-Aktivitäten** in Osteuropa liegen beide über Kreuz.²⁵⁷

კომპოზიტი, როგორც გენტიური სტრუქტურის ალტერნატიული ეკვივალენტი, კორპუსში წარმოდგენილია 2097 მაგალითით, რაც კიდევ უფრო განამტკიცებს მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ გერმანული ენა მიდრეკილია შედგენილი არსებითი სახელების გამოყენებისკენ. ჩვენ მიერ მოძიებულ მასალაში გენტიურ სტრუქტურას ხშირ შემთხვევაში ენაცვლება კომპოზიტი.

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ კომენტარის კორპუსში მრავლად მოიძებნა **შემთხვევითი**, ანუ **ერთჯერადი კომპოზიტები**, რომლებიც გენტივის ვარიანტებად გვევლინებიან. მაგალითად:

Das US-Außenministerium versuchte, andere Staaten auf die Seite der Demonstranten zu bringen.²⁵⁸

²⁵⁶ Spiegel 2018. Nachricht: Europa Spaltpilz Österreich. Quelle: mp <https://www.spiegel.de/spiegel/print/d-155021468.html>

²⁵⁷ SZ 2016. Nachricht: Regierung: Putin will keine US-Diplomaten ausweisen. Quelle: dpa-Newskanal <https://www.sueddeutsche.de/politik/regierung-putin-will-keine-us-diplomaten-ausweisen-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-161230-99-696523>

²⁵⁸ SZ 2017. Nachricht: Konflikte: Erneut regimekritische Proteste im Iran: "Tod den Taliban". Quelle: dpa-

„Das Ergebnis ist absolut überzeugend und der schönste Lohn nach einer sehr harten Tarifauseinandersetzung“, sagte **GDL-Chef** Claus Weselsky. Er konnte seine Kernforderung nach Tarifverträgen für das gesamte **Zugpersonal** zwar durchsetzen, musste aber in weiten Teilen die von der Konkurrenzgewerkschaft EVG verhandelten Regelungen übernehmen. Neben **Gehaltssteigerungen** um 5,1 Prozent wurde für die **GDL-Mitglieder** auch eine **Arbeitszeitverkürzung** um eine auf 38 Stunden vereinbart, die ab 2018 greifen soll. Der nun angenommene Tarifvertrag hat eine Laufzeit bis zum 30. September 2016. Die Deutsche Bahn begrüßte **das Abstimmungsergebnis**.²⁵⁹

Die Delegierten **des SPD-Landesparteitags** in Sachsen-Anhalt haben sich gegen eine erneute große Koalition im Bund ausgesprochen. Bei der Versammlung in Wernigerode erhielt ein gemeinsamer Antrag von Jusos und fünf Arbeitsgruppen der Partei eine knappe Mehrheit. Das Votum ist nicht bindend. Einen Tag nach dem Abschluss der Sondierungsgespräche von SPD, CDU und CSU in Berlin bedeutet es jedoch einen herben Dämpfer für **die SPD-Spitze** um **Parteichef** Martin Schulz. Auch aus anderen **SPD-Landesverbänden** wurden Forderungen laut, das Ergebnis der Sondierungen nachzubessern.²⁶⁰

Die Bundesanwaltschaft hatte am Freitag die Festnahme eines 31-jährigen Türken in Hamburg durch das Bundeskriminalamt mitgeteilt. Auf Anfrage von SPIEGEL ONLINE kommentierte eine Sprecherin der **Bundesanwaltschaft** den **Bild.de-Bericht** nicht und verwies auf die Pressemitteilung vom Freitag. Das **Bundesinnenministerium** verwies in dem Fall wiederum auf die **Bundesanwaltschaft**.²⁶¹

განსაკუთრებით გვინდა გამოვყოთ კომენტარში und და oder კავშირებით კომპოზიტების აქტიური გამოყენება. მაგალითად:

Newskanal Teheran/Washington <https://www.sueddeutsche.de/politik/konflikte-erneut-regimekritische-proteste-im-iran-tod-den-taliban-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-171230-99-450770>

²⁵⁹ FAZ 2015. Nachricht: Lokführer: Frieden bei der Bahn. Quelle: dpa

<https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/lokfuehrer-nehmen-verhandlungsergebnis-per-urabstimmung-an-13780126.html>

²⁶⁰ Zeit online 2018. Nachricht: SPD-Landesparteitag stimmt gegen Groko. Quelle: ZEIT ONLINE, AFP, dpa, sue <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2018-01/spd-parteitag-sachsen-anhalt-grosse-koalition-delegierte-ablehnung-martin-schulz>

²⁶¹ Spiegel online 2016. Nachricht: Festnahme in Hamburg Mutmaßlicher türkischer Spion soll Attentate geplant haben. Quelle: *fdi/dpa* <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/tuerkischer-mutmasslicher-spion-soll-attentate-geplant-haben-a-1126437.html>

Dazu zählen **Flucht-, Wiederholungs- und Verdunklungsgefahr**.²⁶²

მოცემულ მაგალითში ერთ საზღვრულთან სამი მსაზღვრელია დაკავშირებული. ხშირად, რამოდენიმე სახის კომპოზიტი იყრის თავს ერთ აბზაცში. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ შემდეგ მაგალითს:

Innenminister Roger Lewentz (SPD) hatte nach einem Sicherheitsgespräch zur Bedrohungslage von kommunalpolitisch Verantwortlichen im Sommer entschieden, die Telefon-Hotline beim LKA für **Amts- und Mandatsträger** einzurichten. Ziel sei es, **Amts- und Mandatsträgern die Kontaktaufnahme** mit der Polizei – auch unabhängig von Strafanzeigen – zu ermöglichen, teilte ein **LKA-Sprecher** mit.²⁶³

მოცემულ აბზაცში ოთხი კომპოზიტია. აქედან სამი ე.წ. შემთხვევითი კომპოზიტია.

საგაზეთო კომენტარის კორპუსში გენიტიური სტრუქტურის შემდეგი სემანტიკური ეკვივალენტია **წინდებულიანი ფრაზები**, რომლებიც 481-ჯერ დაფიქსირდა, რაც საერთო რაოდენობის 46,97%-ს შეადგენს.

წარმოვადგენთ განსაკუთრებულ შემთხვევებს, რომლებიც ჩვენ კორპუსში იქნა მოძიებული წინდებულიანი ფრაზებთან მიმართებაში.

ერთ-ერთ ასეთ შემთხვევაა კონტექსტი, სადაც წინდებულიანი ფრაზა ორ სხვაგვარად წინადადებაშია გადანაწილებული:

Maas betonte zwar auch, dass Europa ernsthafte Sorgen **angesichts der Rolle Irans** in der Region habe, zum Beispiel mit Blick auf das Raketenprogramm **und des Kriegs in Syrien**.²⁶⁴

ხოლო, შემდეგ მაგალითში წინდებულთან დაკავშირებულია ერთდროულად ორი ნომინალური ფრაზა გენიტივში:

²⁶² Spiegel online 2016. Nachricht: Nach Turm-Besetzung in Dortmund Neonazis wieder frei. Quelle: *Pem* <https://www.spiegel.de/panorama/gesellschaft/dortmund-neonazis-aufgrund-fehlender-haftgruende-wieder-frei-a-1126451.html>

²⁶³ SZ 2019. Nachricht: Extremismus - Mainz: Beratung und LKA-Dezernat: Kampf gegen Rechtsextremismus. Quelle: dpa/lrs Mainz <https://www.sueddeutsche.de/politik/extremismus-mainz-beratung-und-lka-dezernat-kampf-gegen-rechtsextremismus-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-191230-99-294805>

²⁶⁴ Spiegel online 2018. Nachricht: Merkel zur Iran-Entscheidung der USA "Wir werden diesem Abkommen verpflichtet bleiben". Quelle: aev/flo/apr/dpa <https://www.spiegel.de/politik/ausland/angela-merkel-zu-iran-werden-dem-abkommen-verpflichtet-bleiben-a-1206990.html>

Angesichts des starken Anstiegs der Flüchtlingszahlen lassen Italien, Griechenland und Ungarn, wo die meisten Flüchtlinge in die EU gelangen, die Migranten aber inzwischen weitgehend unkontrolliert weiterreisen.²⁶⁵

მომდევნო მაგალითშიც წინდებულთან დაკავშირებულია ერთდროულად სამი ნომინალური ფრაზა:

„Ich habe diese Entscheidung für richtig gehalten, weil ich der Meinung bin, dass wir hier **angesichts solcher konkreter Drohungen, konkreter Orte, konkreter Zeit** nicht unnötige Risiken eingehen können“, sagte Herrmann.²⁶⁶

საინტერესოა ასევე შემდეგი შემთხვევა, სადაც, ერთი მხრივ, წინდებულთან ფრაზა, რომელშიც გენტივის წინდებულთან ერთად **von** წინდებულზე გვხვდება. მეორე მხრივ, კი ნომინალური ფრაზა გენტივის ფორმით დაკავშირებულია მეორე ნომინალურ ფრაზასთან, რომელიც თვითონ შეიცავს წინდებულს:

Bisher wird **aufgrund von Satellitendaten** angenommen, dass das Flugzeug mit 239 Menschen an Bord **auf Höhe des 35. Breitengrades südlich des Äquators** ins Meer stürzte - etwa 2000 Kilometer westlich von Australien.²⁶⁷

რაც შეეხება კომენტარში წინდებულთან ფრაზაში ზოგიერთი წინდებულის ფუნქციონირების თავისებურებებს, გვინდა აღვნიშნოთ, რომ აქაც განსხვავებულ და საინტერესო მოვლენებთან გვაქვს საქმე.

მიუხედავად იმისა, რომ წინდებული **binnen** დატივის წინდებულია, იგი 3-ჯერ დაფიქსირდა გენტივთან, რაც შეიძლება იმით აიხსნას, რომ სტანდარტულ ენაში დატივის ზოგიერთ წინდებულთან უკვე მიღებულია ე.წ. „ახალი“ გენტივი, ერთ-ერთი მათგანია მოცემული წინდებული. საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ ერთ მაგალითს:

²⁶⁵ F.A.Z. 2015. Nachricht: Flüchtlingszüge aus Ungarn: Juncker mahnt EU-Asylregeln an. Quelle: gif./lohe./dpa/Reuters <https://www.faz.net/aktuell/politik/europaeische-union/fluechtlingszuege-aus-ungarn-erreichen-bayern-13778910.html>

²⁶⁶ F.A.Z. 2016. Nachricht: Terrorwarnung in München: Polizei hat keine konkreten Erkenntnisse zu verdächtigen. Quelle: dpa <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/terrorwarnung-in-muenchen-polizei-hat-keine-konkreten-erkenntnisse-zu-verdaechtigen-13992799.html>

²⁶⁷ F.A.Z. 2015. Nachricht: Kieler Meeresforscher: MH370 wahrscheinlich vor Java abgestürzt. Quelle: judo./dpa <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/ungluecke/mh370-wahrscheinlich-vor-java-abgestuert-13780069.html>

2015 hatten die rund 40.000 deutschen Bundespolizisten nach der Wiedereinführung von Grenzkontrollen **innen eines Monats** bereits eine halbe Million Überstunden aufgehäuft.²⁶⁸

წინდებულთან **dank** ერთხელ დაფიქსირდა ე.წ. „ახალი“ გენტივი:

Dank der Bombardements sei die Armee auf dem Vormarsch.²⁶⁹

წინდებული **entgegen**, როგორც წესი, დატივის წინდებულა, თუმცა, ორ შემთხვევაში, იგი გენტივთან გვხვდება, რაც იმით შეიძლება აიხსნას, რომ ზოგჯერ ნორმატიულად დატივის წინდებულთან გენტივის მართვა გვხვდება, ამ ფაქტს შეიძლება უფრო სტილისტური საფუძველი ჰქონდეს, ვინაიდან გენტივით მართვა შედარებით ახალია და უპირველეს ყოვლისა, წერილობით და ოფიციალურ ტექსტებში გვხვდება. მაგალითად:

Präsident Putin teilte am Freitag mit, er wolle **entgegen eines Vorschlags seines Außenministers** Sergej Lawrow keine US-Diplomaten des Landes verweisen.²⁷⁰

Entgegen bisheriger Berichte ist nur der Zugverkehr aus Österreich nach Deutschland gestoppt.²⁷¹

inmitten - დატივის წინდებულა, თუმცა, ერთ-ერთი მათგანი, რომელთანაც ნორმატიულ ენაში უპირატესობა გენტივს ენიჭება. ჩვენ მიერ მოძიებულ ხუთივე შემთხვევაში მოცემულ წინდებულთან ნომინალური ფრაზა გენტივიშია, მაგალითად:

Inmitten eines Betrugsskandals hat der neue tschechische Ministerpräsident Andrej Babis die Vertrauensfrage gestellt.²⁷²

²⁶⁸ Spiegel online 2016. Nachricht: Verstärkter Grenzschutz Bundespolizisten häufen 2,7 Millionen Überstunden an. Quelle: cht/dpa <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundespolizei-2-7-millionen-ueberstunden-bis-ende-februar-a-1083532.html>

²⁶⁹ SZ 2015. Nachricht: Syrien-Konflikt Hunderte zivile Opfer. Quelle: AP, Reuters <https://www.sueddeutsche.de/politik/syrien-konflikt-hunderte-zivile-opfer-1.2801073>

²⁷⁰ SZ 2016. Nachricht: Donald Trump: Trump lobt Putin für Reaktion auf US-Sanktionen. <https://www.sueddeutsche.de/politik/donald-trump-trump-lobt-putin-fuer-reaktion-auf-us-sanktionen-1.3316495>

²⁷¹ Spiegel online 2015. Nachricht: Flüchtlingskrise Nur Züge aus Österreich nach Deutschland gestoppt. Quelle: gam/Reuters/AFP/dpa <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlingskrise-nur-zuege-aus-oesterreich-nach-deutschland-gestoppt-a-1052722.html>

²⁷² F.A.Z. 2018. Nachricht: Wegen Betrugsaffäre: Tschechischer Ministerpräsident stellt Vertrauensfrage. Quelle: dpa <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/tschechien-ministerpraesident-babis-stellt-vertrauensfrage-15385192.html>

აზრთა სხვადასხვაობა არსებობს **nahe** წინდებულის შესახებ. დუდენის (დუდენი 2009:610/915) მიხედვით დატივის ან გენტივის წინდებული, დი მეოლა მას დატივის წინდებულებში მოიაზრებს, გენტივით მართვას კი არასწორად მიიჩნევს (დი მეოლა 2008:206). სწორედ ანალოგიური შემთხვევა დაფიქსირდა მოცემულ წინდებულთან:

Der Vorfall ereignete sich **nahe dem Jaffa-Tor** in der Jerusalemer Altstadt.²⁷³

trotz - დატივის წინდებულია, განსაკუთრებით სამხრეთულ, შვეიცარიულ და ავსტრიულ გერმანულ ენაში. ნორმატიულ ენაში რეკომენდებულია ასევე გენტივიც. საილუსტრაციოდ კორპუსიდან წარმოვადგენთ ოთხ მაგალითს, რომელთა წყაროს წარმოადგენს F.A.Z. და Spiegel online:

Dabei wolle er **trotz der anhaltenden Proteste der „Gelbwesten“** seine Reformpolitik im neuen Jahr vorantreiben.²⁷⁴

Trotz des Rückzugs der USA will Maas alles dafür tun, den Deal aufrechtzuerhalten.²⁷⁵

Beide hätten bekräftigt, dass das Abkommen mit Teheran **trotz des Ausstiegs der USA** erhalten bleiben müsse, teilte der Kreml am Freitag nach einem Telefonat der beiden mit.²⁷⁶

Dubai feiert **trotz brennenden Wolkenkratzers**²⁷⁷

ნორმიდან გადახვევად უნდა ჩაითვალოს წინდებულის **während** გამოყენება ჩვენ მიერ მოძიებულ კორპუსში. აქ იგი უკავშირდება დატივს, რაც ნორმატიულ ენაში გრამატიკულად არასწორადაა მიჩნეული:

²⁷³ Spiegel online 2016. Nachricht: Nahostkonflikt Tote und Verletzte nach Messerattacke in Jerusalem.

Quelle: sun/dpa/AFP <https://www.spiegel.de/politik/ausland/nahostkonflikt-tote-und-verletzte-nach-messerattacke-in-jerusalem-a-1069426.html>

²⁷⁴ F.A.Z. 2019. Nachricht: Trotz Gelbwesten-Protesten: Macron kündigt für 2019 weitere Reformen an.

Quelle: chrs./AFP/Reuters <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/trotz-gelbwesten-protesten-macron-kuendigt-fuer-2019-weitere-reformen-an-15967267.html>

²⁷⁵ Spiegel online 2018. Nachricht: Merkel zur Iran-Entscheidung der USA "Wir werden diesem Abkommen verpflichtet bleiben". Quelle: aev/flo/apr/dpa

<https://www.spiegel.de/politik/ausland/angela-merkel-zu-iran-werden-dem-abkommen-verpflichtet-bleiben-a-1206990.html>

²⁷⁶ Spiegel online 2018. Nachricht: Gekündigtes Iran-Abkommen Merkel erhebt schwere Vorwürfe gegen

Trump. Quelle: höh/mbe/dpa/AFP <https://www.spiegel.de/politik/ausland/angela-merkel-abschied-aus-iran-abkommen-verletzt-vertrauen-a-1207249.html>

²⁷⁷ F.A.Z. 2016. Nachricht: Feuer im Luxushotel: Dubai feiert trotz brennenden Wolkenkratzers. Quelle:

FAZ.NET <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/ungluecke/grossbrand-in-hotel-nahe-der-silvestermeile-in-dubai-13992511.html>

Die UN und Hilfsorganisationen hatten bereits **während den Verhandlungen** zum Waffenstillstand gewarnt, [...].²⁷⁸

კომენტარში მცირე რაოდენობით დაფიქსირდა ატრიბუტული ადიექტივი, ანუ ზედსართავი სახელი განსაზღვრების ფუნქციით, რომელიც კომენტარში 678-ჯერ დაფიქსირდა, რაც საერთო რაოდენობის 46,66%-ს შეადგენს.

Für seine Rede erhielt **der neue brasilianische Präsident** auch Beifall aus den Vereinigten Staaten. **Der amerikanische Präsident** Donald Trump gratulierte Bolsonaro über Twitter und kündigte diesem die Unterstützung seines Landes an: „Glückwunsch an Präsident Jair Bosonaro, der eine großartige Antrittsrede gehalten hat – die USA sind mit Ihnen!“ Bolsonaro bedankte sich – ebenfalls auf Twitter. „Unter Gottes Schutz werden wir unserem Volk Wohlstand und Fortschritt bringen.“²⁷⁹

წარმოდგენილ კონტექსტში ორი ატრიბუტული ადიექტივია, რომლებიც შეიძლება შემდეგნაირად ჩაიშალოს:

der neue brasilianische Präsident → der neue Präsident Brasiliens

Der amerikanische Präsident → Amerikas Präsident

უნდა აღვნიშნოთ, რომ ყველაზე დიდი რაოდენობით სწორედ **-isch** სუფიქსზე დაბოლოებული ზედსართავი განსაზღვრებაა წარმოდგენილი.

4.2.2. საგაზეთო კომენტარისაგან განსხვავებით **რეპორტაჟი** პასუხობს ყველა კითხვაზე. იგი ავსებს ამბავს დამატებითი ელემენტებით, როგორცაა კონკრეტული წერილმანები და მიზეზები.

ჟურნალისტი, მაგალითად, შემთხვევის ადგილზე ესაუბრება დაზარალებულებს და ამ გზით მოიპოვებს უფრო და უფრო მეტ ინფორმაციას თანმხლებ მოვლენებსა და გამომწვევ მიზეზებზე. ენაცვლება რა ტექსტში ერთმენეთს პირდაპირი და სხვათა ნათქვამი, ეს კიდევ უფრო ცოცხალს და დინამიურს ხდის რეპორტაჟს.

²⁷⁸ SZ 2018. Nachricht: Krieg in Jemen: Huthi-Rebellen ziehen sich aus wichtigem Hafen zurück. Quelle: SZ.de/ap/afp/dpa/rtr/eca/ghe

<https://www.sueddeutsche.de/politik/jemen-krieg-rebellen-hafen-abzug-1.4269508>

²⁷⁹ FAZ 2019. Nachricht: Brasiliens neuer Präsident: „Ich werde die Gender-Ideologie bekämpfen“. Quelle: dpa/shüs./Reuters <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/brasilien-jair-bolsonaro-als-praesident-vereidigt-15968144.html>

რეპორტაჟისთვის, რომელიც ჩვენ კორპუსში 146 ტექსტით არის წარმოდგენილი, ასევე დამახასიათებელია პირველი დიფერენცირება, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ საუბარია შემთხვევაზე, რომელიც მსგავსი ისტორიების რიგს მიეკუთვნება, რომელიც გროვდება და მოსახლეობის აღელვებას იწვევს, თუ რეპორტაჟის თემა არის ჯერ არ მომხდარი მოვლენა, რაც სრულიად ახალ კითხვებს ბადებს.

ამასთან, ტექსტი ყოველთვის ობიექტური რჩება და გადმოსცემს ავტორის მოსაზრებას მომხდართან დაკავშირებით. შეჯამების სახით რეპორტაჟი ფაქტებს უფრო გასაგებს ხდის.

რაც ასევე დამახასიათებელია რეპორტაჟისთვის, არის ის, რომ მისი ენა გასაგები და ფაქტებზე ორიენტირებულია. ამ შემთხვევაში გამოიყენება პრეტერიტუმი და არ ხდება მოვლენის შელამაზება. ამასთან ენა არის „მწირი“, თუმცა მიუხედავად ამისა ყველა არსებით ფაქტს ასახავს. იგი ასევე უარს ამბობს, როცა შესაძლებელია, პირდაპირ თქმაზე და იყენებს ირიბ ნათქვამს. ყოველ შემთხვევაში ეს არ არის ვალდებულება და მრავალი გაზეთი ახდენს სიტყვა-სიტყვით ციტირებას.

von-წინდებულიანი ფრაზით რეპორტაჟში 521 შემთხვევა დაფიქსირდა, რაც საერთო რაოდენობის 34,5% -ს შეადგენს. von-წინდებულიანი ფრაზის გამოყენების სიხშირით რეპორტაჟი მხოლოდ კომენტარს ჩამორჩება. წარმოვადგენთ რამდენიმე ილუსტრაციას:

Bei all dem Geraune über ein vorzeitiges **Ende von Schulz' Berliner Karriere** war in den vergangenen Tagen sowieso untergegangen, dass sich gar kein Nachfolger aufgedrängt hatte.²⁸⁰

Aus Frankreich wird der Bundeskanzlerin für die großzügige Politik der **Aufnahme von Asylbewerbern** Bewunderung entgegengebracht.²⁸¹

კომპოზიტი რეპორტაჟში წარმოდგენილია 1654 შემთხვევით, რაც საერთო რაოდენობის 34,13%-ს შეადგენს. წარმოვადგენთ მაგალითს გაზეთიდან SZ, სადაც ერთ აბზაცში ოთხი კომპოზიტია:

²⁸⁰ Zeit online 2017. Bericht von Lisa Caspari: Und sie lebt noch. <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2017-10/spd-martin-schulz-landtagswahl-niedersachsen/komplettansicht>

²⁸¹ FAZ 2015. Bericht von Michaela Wiegel, Paris: Deutschland und Frankreich: Ein neuer Blick auf den Nachbarn.

<https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/deutschland-und-frankreich-ein-neuer-blick-auf-den-nachbarn-13780115.html>

Die Kanzlerin ging in ihrer Neujahrsansprache auch auf die mühsame **Regierungsbildung** nach der Bundestagswahl ein. Im Sommer war es über die Frage der Zurückweisung von Flüchtlingen an der deutschen Grenze zu scharfen Auseinandersetzungen zwischen ihr und **Bundesinnenminister** Horst Seehofer (CSU) gekommen. "Ich weiß, viele von Ihnen haben sehr mit der **Bundesregierung** gehadert", sagte Merkel. Es habe viel "Beschäftigung mit uns selbst" gegeben. Ihre Ankündigung, sich vom **CDU-Parteivorsitz** zurückzuziehen, sei nun ein "Neubeginn", den sie selbst eingeleitet habe. "Die Demokratie lebt vom Wechsel, und wir alle stehen in der Zeit."²⁸²

რეპორტაჟში გენტიური სტრუქტურის ერთ-ერთი სემანტიკური ეკვივალენტი, **წინდებუიანი ფრაზა**, 359-ჯერ დაფიქსირდა. ეს საერთო რაოდენობის 35,06%-ს შეადგენს.

წინდებული **binnen** ენობრივი ნორმის მარეგულირებელი ინსტანციის მიერ აღიარებულია დატივის წინდებულად, თუმცა, ისე როგორც, კომენტარის შემთხვევაში, აქაც ანალოგიურად 3 მაგალითი მოვიპოვეთ, სადაც მოცემული წინდებული ე.წ. „ახალ“ გენტივთან არის. ერთ-ერთი მათგანია მაგალითად:

Die Union muss nun **binnen weniger Wochen** eine Kampagne stricken, ein Team zusammenstellen, während die SPD mit einem bekannten und beliebten Ministerpräsidenten in den Wahlkampf ziehen kann.²⁸³

ანალოგიურია ვითარება წინდებულთან **dank**. მასთან ე.წ. „ახალ“ გენტივი ერთხელ დაფიქსირდა:

Jedes einzelne Land kann **dank seines Vetorechts** nach Belieben blockieren.²⁸⁴

რაც შეეხება წინდებულს **einschließlich**, ერთი შემთხვევა დაფიქსირდა, როდესაც მოცემულ წინდებულთან პირის ნაცვალსახელი დატივის ფორმით წარმოჩინდა:

²⁸² SZ 2018. Bericht von Constanze von Bullion, Berlin: "Müssen mehr Verantwortung übernehmen".
<https://www.sueddeutsche.de/politik/merkel-neujahrsansprache-regierung-1.4270684>

²⁸³ Zeit online 2017. Bericht von Robert Pausch: Intrigen und Ränkespiele.
<https://www.zeit.de/politik/deutschland/2017-08/elke-twisten-niedersachsen-cdu-gruene>

²⁸⁴ Spiegel online 2019. Bericht von Markus Becker, Brüssel: Streit über neue EU-Mitglieder Frankreichs fatale Blockade. <https://www.spiegel.de/politik/ausland/eu-keine-einigung-zu-beitritt-von-westbalkan-staaten-a-1297300.html>

Es waren die Sechziger- und Siebzigerjahre, und ich dachte oft daran, dass es Raketen hageln könnte und alles verschwinden würde, was mein Leben war, **einschließlich mir selbst**.²⁸⁵

გენიტის წინდებულთან დატივის გამოყენება, როგორც წესი, სასაუბრო ენითა და რეგიონალური ფაქტორით აიხსნება. ნორმატიულ ენაში ეს შეცდომაა (დი მეოლა: 195-218).

რაც შეეხება მომდევნო ილუსტრაციას, აქ ყოველგვარი ნორმა დარღვეულია. აღნიშნულ წინდებულთან ნომინალური ფრაზა ნომინატივშია:

Neuer Generalsekretär **statt neuer Parteichef**²⁸⁶

წინდებული **trotz** - დატივთან ერთად ნორმატიულ ენაში რეკომენდებული გენიტის მართვით, რომლის ორი შემთხვევა მოვიძიეთ; ერთ-ერთ მათგანში წინდებულსა და მის მიერ მართულ არსებით სახელს შორის განვრცობილი განსაზღვრება დგას:

Trotz des Scheiterns der Jamaika-Sondierungen beharrt SPD-Chef Martin Schulz weiter auf der Oppositionsrolle der Sozialdemokraten und fordert Neuwahlen.²⁸⁷ (SZ, 30. Dezember 2017)

Intern stritten sie sich so heftig als seien sie mittendrin im demokratiegefährdenden US-Wahlkampf; extern dagegen taten sie so als hätte **trotz ihres so absurden wie öffentlich ausgetragenen Rosenkriegs** keiner etwas vom Ehekrach mitbekommen.²⁸⁸

ატრიბუტული ადიექტივი რეპორტაჟში 465-ჯერ დაფიქსირდა, რაც საერთო რაოდენობის 32%-ს შეადგენს.

საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ ერთ მაგალითს გაზეთიდან Zeit online:

²⁸⁵ Spiegel online 2015. Bericht von Dirk Kurbjuweit: Werte Die Waffe Mut.

<https://www.spiegel.de/politik/die-waffe-mut-a-9d88851e-0002-0001-0000-000140604216>

²⁸⁶ Zeit online 2017. Bericht von Lisa Caspari: Und sie lebt noch. <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2017-10/spd-martin-schulz-landtagswahl-niedersachsen/komplettansicht>

²⁸⁷ SZ 2017. Bericht von Eva Casper und Benjamin Moscovici: Jahresrückblick: Bilder, die von 2017 bleiben. <https://www.sueddeutsche.de/politik/jahresueckblick-bilder-die-von-2017-bleiben-1.3805644>

²⁸⁸ SZ 2017. Bericht von Stefan Braun, Berlin: Politische Lehren aus 2017: Leidenschaft lässt sich nur mit Leidenschaft besiegen. <https://www.sueddeutsche.de/politik/politische-lehren-aus-2017-leidenschaft-laesst-sich-nur-mit-leidenschaft-besiegen-1.3807307-0#seite-2>

Althusmann ist zudem kein ganz unbefleckter Kandidat. 2011 geriet er, damals als **niedersächsischer Kultusminister**, in die Schlagzeilen.²⁸⁹ (Zeit online 5. August 2017)

4.2.3. რაც შეეხება **ინტერვიუს**, იგი ითვლება როგორც რთული ჟურნალისტური ჟანრი, რადგან აქ საქმე გვაქვს **ტექსტის დიალოგურ ფორმასთან**. ამით იგი უახლოვდება **ზეპირ ტექსტებს**. ინტერვიუს გამიზნული გამოკითხვის შეუცვლელ მეთოდად მიიჩნევენ.

აღნიშნული ჟანრის კვლევისთვის ჩვენ კორპუსში გამოვიყენეთ 91 ტექსტი.

გამოყოფენ **ინტერვიუს როგორც ძირითად იარაღს ჟურნალისტური ძიების პროცესში** და **ინტერვიუს როგორც ჟურნალისტიკის ჟანრს**.

ჟურნალისტიკის ამ ჟანრის თანამედროვე სტატუსს, მის მთავარ ფუნქციას, წარმოადგენს **ინფორმაციის მოპოვება და მისი ანალიზი**. ინფორმაციული სახის ინტერვიუში თანამოსაუბრე ინფორმაციის მომწოდებელი ან რაიმე მოვლენის მოწმეა, მაშინ, როცა ანალიტიკური ინტერვიუს შემთხვევაში რესპონდენტის პერპექტივიდან ხდება საქმის/მოვლენის შეფასება. ამ დროს წინა პლანზე დგება მისი კომპეტენცია, რათა სწორად ახსნას და შეაფასოს პრობლემა, რომელიც საზოგადოებას ეხება. ავტორი გამოყოფს **ანალიტიკური ინტერვიუს სამ ფაზას: შესავალი**, სადაც ჟურნალისტი საზოგადოებას და რესპონდენტს აცნობს ინტერვიუს თემას. მას მოსდევს **კითხვა-პასუხის ფაზა**, როდესაც ჟურნალისტი მართავს დისკუსიას რესპონდენტთან და მოიპოვებს მის შეფასებებს თემასთან და პიროვნებასთან მიმართებაში. **დასკვნით ნაწილში** კი დამატებითი კითხვების საშუალებით კეთდება ერთგვარი შეჯამება.

იურგ ჰოიზერმანის მიხედვით, ბეჭდურ მედიაში **ინტერვიუ** შეიძლება კითხვა-პასუხის თანმიმდევრობა იყოს გადატანილი ან კიდევ პასუხები წარმოდგენილი იყოს რეპორტაჟის სახით. **ინტერვიუს**, როგორც გამოკითხვის მეთოდს, დეტალურად იკვლევენ სოციალურ მეცნიერებებში, როგორც ჟურნალისტური ტექსტის ფორმის კვლევა კი 1980იანი წლებიდან ტექსტის ლინგვისტიკისა და დისკურსის ანალიზის ჭრილში ხდება.

ინტერვიუს კორპუსში **von**-წინდებულიანი ფრაზა 393-ჯერ დაფიქირდა, რაც საერთო რაოდენობის მხოლოდ 17,97%-ს შეადგენს.

²⁸⁹ Zeit online 2017. Bericht von Robert Pausch: Intrigen und Ränkespiele.

<https://www.zeit.de/politik/deutschland/2017-08/elke-twisten-niedersachsen-cdu-gruene>

გენიტიური სტრუქტურის მოცემული სემანტიკური ეკვივალენტი ყველაზე მცირე რაოდენობით სწორედ ამ ჟანრში იქნა მოძიებული.

რაც შეეხება დატივის და გენიტივის ურთიერთ ჩანაცვლებას, ჩვენს კორპუსში 2 შემთხვევა დაფიქსირდა აღნიშნულ მოვლენაზე:

Wann war Propaganda gefährlicher – in der Frühphase der Massenmedien, als die Nazis Hörfunk und Fernsehen entdeckten, oder heute, wo **dank sozialer Medien** jeder Demagoge schnell und effizient für ein großes Publikum publizieren kann?²⁹⁰ (Zeit online 24. Juli 2015)

Zu viel Antifaschismus kann es nicht geben. Serben und Russen haben viel gelitten – unter den Nazis im Zweiten Weltkrieg, beziehungsweise unter dem **dank der Nazis** angeblich unabhängigen Staat Kroatien, der damals Hunderttausende Serben tötete.²⁹¹

როგორც წესი, **dank** დატივის წინდებულება, თუმცა, ნორმატიულ ენაში მიღებულია მისი გამოყენება ასევე გენიტივთან. სწორედ ამ შემთხვევასთან გვაქვს საქმე ორივე მაგალითში.

inklusive - გენიტივის წინდებულება, თუმცა იშვიათად გვხვდება დატივთან. სწორედ ეს იშვიათი შემთხვევა დაფიქსირდა ინტერვიუში:

Die Wirtschaft ist überdurchschnittlich stark, die Bürger vertrauen den Institutionen **inklusive den Medien**.²⁹²

samt - დატივის წინდებულება, თუმცა სტანდარტულ ენაში მასთან გენიტივიც გვხვდება, რაც არასწორია. ჩვენს კორპუსში მოძიებულ იქნა სწორედ ასეთი შემთხვევა, რომელიც მხოლოდ ერთხელ დაფიქსირდა:

Käme es zu Neuwahlen, müsste sie äußerst schnell schwierige Entscheidungen treffen, allen voran die Frage der Kanzlerkandidatur **samt eines Verfahrens** dafür.²⁹³

²⁹⁰ Zeit online 2015. Interview von Johannes Dudziak und Elisabeth Niejahr: "Auch in einer liberalen Demokratie wird Propaganda gemacht".

<https://www.zeit.de/zustimmung?url=https%3A%2F%2Fwww.zeit.de%2Fpolitik%2Fdeutschland%2F2015-07%2Fpropaganda-jason-stanley-interview>

²⁹¹ Spiegel online 2019. Interview von Walter Mayr: Serbiens Präsident Vucic "Ich würde in Brüssel gehängt". <https://www.spiegel.de/politik/ausland/serbiens-praesident-aleksandar-vucic-im-interview-ich-wuerde-in-bruessel-gehaengt-a-1297524.html>

²⁹² SZ 2017. Interview von Matthias Kolb: Die Flüchtlingskrise hat Europa so verändert wie 9/11 die USA. <https://www.sueddeutsche.de/politik/europaeische-union-und-ihre-zukunft-die-fluechtlingskrise-hat-europa-so-veraendert-wie-9-11-die-usa-1.3799431>

²⁹³ SZ 2019. Interview von Oliver Das Gupta: Parteitag in Leipzig: "Das Gesamtbild der CDU ist eher prekär" Quelle: SZ.de/aner <https://www.sueddeutsche.de/politik/cdu-parteitag-leipzig-1.4692629>

statt გენტივის წინდებულა, თუმცა შემდეგ მაგალითში მასთან ნომინალური ფრაზა დატივშია, რაც სტანდარტულ ენაში მცდარ ვარიანტად მოიაზრება:

Der umgänglich und modern wirkende Duda gewann mit sozialen Versprechen **statt nationalistischen Parolen.**²⁹⁴

კომპოზიტი ინტერვიუში წარმოდგენილია 1095 შემთხვევით, რაც საერთო რაოდენობის 22,60%-ს შეადგენს.

საილუსტრაციოდ წარმოვადგენთ კონტექსტს გაზეთიდან FAZ. აბზაცში მხოლოდ სამი კომპოზიტია:

Das ist ein Ausrutscher, der der **Parteiführung** offenkundig peinlich ist. Alle rudern zurück. Und der Präsident des **SPD-Wirtschaftsforums**, Michael Frenzel, hat sogar Kühnerts Parteiausschluss gefordert, nur weil der das aktuelle **Parteiprogramm** vertritt. Ich wiederhole: Was soll man da als Satiriker noch oben drauflegen?²⁹⁵ (FAZ 04.05.2019)

რაც შეეხება კომპოზიტს **Parteiausschluss**, იგი არ წარმოადგენს გენტიური სტრუქტურის სემანტიკურ ეკვივალენტს, ვინაიდან მოცემული კომპოზიტი შემდეგნაირად შეიძლება ჩაიშალოს:

Parteiausschluss → Ausschluss aus einer Partei

რაც შეეხება **განსაზღვრებით ზედსართავ სახელს**, რომელიც ინტერვიუში 310-ჯერ დაფიქსირდა, საერთო რაოდენობის 21,34%-ს შეადგენს. მაგალითად:

So bleibt nur, da auch ein internationales Engagement ausscheidet, lokale Kräfte auszurüsten. Das sind **auf syrischer Seite** die Kurden und gemäßigte Rebellen, **auf irakischer Seite** die Kurden und **sunnitische Milizen**.

auf syrischer Seite → auf Seite Syriens

auf irakischer Seite → auf Seite des Iraks

sunnitische Milizen → Milizen der Sunniten

4.3. გენტივის ეკვივალენტების გამოყენების სიხშირე და ანალიზი. ტიპური გამოყენების პროგრამული უზრუნველყოფის აღწერის მიზნით, შემთხვევითი

²⁹⁴ Spiegel online 2015. Interview von Jan Puhl: Polen „Grundsätzlich ist Liebe da“.

<https://www.spiegel.de/politik/grundsatzlich-ist-liebe-da-a-612f7b97-0002-0001-0000-000140604355>

²⁹⁵ FAZ 2019. Interview von Sebastian Eder: Nico Semsrott im Interview: „Ich bin das beste Argument für die Frauenquote“. Quelle: FAZ.NET https://www.faz.net/aktuell/politik/europawahl/die-partei-nico-semsrott-im-interview-ueber-die-europawahl-16168746.html?printPagedArticle=true#pageIndex_2

შერჩევის პრინციპით (Stichprobenprinzip), მოვიძიეთ **563 ტექსტი**. კორპუსი მოიცავს **16878 სამიზნე კონსტრუქციას, ფრაზას და სიტყვას**.

თვალსაჩინოებისთვის წარმოვადგენთ ორ ცხრილს, რომლებშიც ასახულია გენიტიური სტრუქტურებისა და მათი სემანტიკური ეკვივალენტების გამოყენების თანაფარდობა და გენიტიური სტრუქტურისა და მისი სემანტიკური ეკვივალენტების გამოყენების სიხშირე წყაროების მიხედვით:

ცხრილი 1: გენიტიური სტრუქტურები და მათი სემანტიკური ეკვივალენტები

წელი / წყარო	2015	2016	2017	2018	2019	სულ ტექსტის სახეობის მიხედვით
FAZ	გენიტიური სტრუქტურები და მათი სემანტიკური ეკვივალენტები					FAZ
კომენტარი	318	340	385	329	309	1681
რეპორტაჟი	336	320	268	332	357	1613
ინტერვიუ	220	192	167	216	173	968
Spiegel						Spiegel
კომენტარი	394	380	259	327	364	1724
რეპორტაჟი	391	234	373	303	357	1658
ინტერვიუ	230	209	223	191	125	978
Zeit						Zeit
კომენტარი	387	344	418	369	428	1946
რეპორტაჟი	315	351	353	266	247	1532
ინტერვიუ	189	332	240	153	120	1034
SZ						SZ
კომენტარი	325	297	272	341	282	1517
რეპორტაჟი	252	233	263	251	296	1295
ინტერვიუ	144	118	249	169	252	932
სულ	3501	3350	3470	3247	3310	16878

ცხრილი 2: გენიტიური სტრუქტურისა და მისი სემანტიკური ეკვივალენტების გამოყენების სიხშირე წყაროების მიხედვით

წყარო	SZ	Spiegel	Zeit	FAZ	სულ
გენიტ. სტრუქტურა	2157	2106	2090	2175	8528
სემანტიკ. ეკვივალენტი	SZ	Spiegel	Zeit	FAZ	სულ
აპოზიცია	5	33	29	19	86
von წინდებული	347	387	396	380	1510

წინდებულიანი ფორმები	181	279	181	283	924
კომპოზიტი	1158	1211	1423	1026	4818
განსაზღვრ.ზედს. სახელი	295	317	488	393	1493

მოცემული ცხრილის მიხედვით, გენიტიური სტრუქტურა 8528 შემთხვევით არის წარმოდგენილი, ოთხივე სემანტიკური ეკვივალენტი კი - 8831 შემთხვევით.

სემანტიკური ეკვივალენტებიდან რაოდენობის მიხედვით პირველ ადგილზე არის კომპოზიტი, რომლის 4846 შემთხვევა დაფიქსირდა. შემდეგ არის 2434 შემთხვევით წინდებულიანი ფრაზები. მესამე ადგილზე გვევლინება განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი 1493 შემთხვევით; ყველაზე მცირე რაოდენობით კი, კერძოდ 86 მაგალითით, აპოზიცია ჩაენაცვლა გენიტიურ სტრუქტურას.

დასკვნა

კვლევის პროცესში ჩატარებული ანალიზი შემდეგი დასკვნების გაკეთების საშუალებას გვაძლევს:

1. გენტივი და მისი ეკვივალენტები განსხვავებულად ფუნქციონირებენ თანამედროვე გერმანული ბეჭდური მედიის ენაში, რაც დაადასტურა საგაზეთო ტექსტების კორპუსული ანალიზის საფუძველზე აღნიშნული საკითხის შესწავლამ. შესაბამისად, ვასკვნით რომ, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ენობრივ-ისტორიული ცვლილებების შესწავლა მასმედიის ენაში, რადგან იგი, თავისი აქტუალურობით და გამოყენების სიხშირით, სხვა ფუნქციონალურ ენებთან შედარებით, ყველაზე მეტად განსაზღვრავს როგორც ენის სისტემურ, ასევე კომუნიკაციურ-პრაგმატულ სახეცვლას.

2. ზეპირ და წერილობით ენებს გააჩნია საკუთარი კანონზომიერებები, რომელთა ინტეგრირებაც განსხვავებული და ხშირად არაკორექტულია მასმედიის ენაში. ენის ისტორიის თანახმად, ენობრივი ცვლილებები, თავდაპირველად, ზეპირ ენაში მიმდინარეობს, რაც შემდეგ აისახება წერილობით ენაშიც. მას თან ახლავს ენის მოხმარების ჟურნალისტური დაუდევრობებიც, რაც განაპირობებს მასმედიის, კერძოდ, ბეჭდური მედიის ენის თავისებურებებს. ჩვენს მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგებმა დაადასტურა, რომ ეს განსაკუთრებით აისახება გენტივის, როგორც ნორმის უგულებელყოფაში და გენტივის ეკვივალენტების ჭარბ გამოყენებაში.

3. გენტივთან დაკავშირებული ცვლილებებიდან, პირველ რიგში, უნდა გამოიყოს ფლექსიური ცვლილებები, რაც გამოიხატება გენტივით მარკირების უგულებელყოფაში. კორპუსული კვლევისას გამოიკვეთა ტენდენცია, მამრობით და საშუალო სქესის არსებით სახელებთან მხოლოდობით რიცხვში გენტივის ნულოვანი დაბოლოების შესახებ. აღნიშნული მოვლენა ძირითადად განპირობებულია ენობრივი ეკონომიის კანონზომიერებით, მაგრამ თუ ის განმეორებად ხასიათს მიიღებს, შეიძლება თვით ენობრივ სისტემაშიც მოახდინოს ძირეული მოდიფიკაციები.

4. ჟურნალისტური ჟანრის (კომენტარი, რეპორტაჟი, ინტერვიუ) ტექსტების განხილვისას გამოვლინდა მთელი რიგი შემთხვევებისა, რომლებიც წარმოადგენენ გენტივის გამოყენების ნორმატიული წესებიდან გადახვევას. კერძოდ, გეოგრაფიულ

და საკუთარ სახელებთან სავალდებულო ფლექსიის უგულებელყოფა, ან ორივე შემთხვევის გვერდიგვერდ არსებობა, გენიტიური ატრიბუტის განსხვავებული პოზიცია და ა.შ. აღნიშნული მოვლენას ზოგჯერ აქვს ფუნქციურ-სტილისტური შეფერილობა და განპირობებულია მასმედიის ენის თავისებურებებით.

5. კორპუსულმა კვლევამ დაასტურა თანამედროვე გერმანულ მასმედიის ენაში მიმდინარე პროცესი, ნომინალური ფრაზის ჭარბი გამოყენების შესახებ. შესაბამისად, აღნიშნულმა მოვლენამ განსაზღვრა უახლესი პერიოდის ბეჭდური მედიის სტილიც, რომელიც წინა პერიოდისაგან განსხვავებით, ხასიათდება არა ვერბალური, არამედ ნომინალური სტილით. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ აღნიშნულ სტრუქტურებშიც ხშირად გვევლინება არსებითი სახელი გენიტივში, ზედსართაული მნიშვნელობის ფორმაცვალებადი სიტყვით.

6. ნაშრომში წარმოდგენილმა კვლევამ წარმოაჩინა გენიტივის მრავალფეროვანი სინტაქსური ფუნქციები. კერძოდ, გენიტიური არსებითი შეიძლება წარმოჩინდეს, როგორც ობლიგატორული, ასევე ფაკულტატური აქტანტი. შესაბამისად, როგორც დამატება, განსაზღვრება და გარემოება. ისინი, უპირატესად, სპეციალურ დარგობრივ ენებში გვხვდება. კორპუსული კვლევისას აღმოჩნდა გენიტივის მართვიანი 31 ზმნა, უმეტესად რეფლექსური ნაცვალსახელით, რაც მიუთითებს იმ გარემოებაზე, რომ თანამედროვე გერმანულ ენაში სულ უფრო მცირდება გენიტივის მართვიანი ზმნები, რაც ასევე, ისტორიულ პროცესს წრმოადგენს.

7. გენიტივის, სინტაქსური ფუნქციებიდან დომინირებს განსაზღვრება, რომლის ნომინალურ ფრაზაში გამოჩენა გენიტივს უფრო სტაბილურს ხდის. გენიტიური განსაზღვრება სტრუქტურულად მოსდევს საზღვრულ არსებით სახელს და წარმოადგენს გენიტივის გამოყენების ყველაზე გავრცელებულ ტიპს. თუმცა, ემპირიული მასალის კვლევის საფუძველზე დასტურდება, რომ ხშირად მას ენაცვლება ეკვივალენტი von წინდებულიანი ფრაზა. ეს უკანასკნელი, ძირითადად, მაშინ იკავებს მის ადგილს, როცა გენიტივი ძნელი ამოსაცნობია, ან მისი ფუნქცია ბუნდოვანია.

8. გენიტიური ვარიანტები აპოზიცია, კომპოზიტი, ზედსართაული განსაზღვრება და წინდებულიანი ფრაზა, განსხვავებულად და მრავალფეროვანი ფუნქციებით ჩნდებიან ჟურნალისტური ჟანრის საგაზეთო ტექსტებში:

ა) აპოზიცია წარმოადგენს გენტივის ერთ-ერთ ვარიანტს. იგი ყოველთვის ნომინალური ფრაზის წევრია, რეფერენტულად იდენტურია მის საზღვრულთან და დამატებით ინფორმაციას იძლევა მასზე. სინტაქსურად, იგი იგივე ფუნქციას ასრულებს, რასაც წინადადების წინა წევრი. კვლევაში გამოიკვეთა აპოზიციის კონკრეტული სახეები, კერძოდ, თავისუფალი აპოზიცია და დეტერმინატიული აპოზიცია, რომლებიც წარმოჩინდა კორპუსში წარმოდგენილ თითქმის ყველა ჟურნალისტურ ჟანრში (კომენტარი, რეპორტაჟი, ინტერვიუ).

ბ) გენტიური სტრუქტურის შემდეგ სემანტიკურ ეკვივალენტად განიხილება კომპოზიტი. თანამედროვე გერმანული ბეჭდური მედიის ტენდენციას წარმოადგენს, ზოგადად გერმანული ენისათვის დამახასიათებელი რთული სუბსტანტიური სტრუქტურების შეცვლა გენტიური კომპოზიტებით. კორპუსულმა კვლევამ გამოავლინა სტრუქტურულად და სემანტიკურად მრავალფეროვანი კომპოზიტები. დეტერმინატიული და სინთეზური კომპოზიტები კი, მასმედიის ენის თავისებურებებიდან გამომდინარე, განსხვავებულად წარმოდგებიან საგაზეთო ტექსტებში. გარდა ამისა, გენტიური კომპოზიტები მონაწილეობენ სიტყვაწარმოებით პროცესებში, რითაც ამდიდრებენ და აფართოებენ გერმანული ენის ლექსიკურ მარაგს.

გ) განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი წარმოადგენს გენტიური სტრუქტურის ალტერნატიულ ფორმას. ჩვენს მიერ მოძიებულმა მაგალითებმა დაადასტურა, რომ იგი ყველა შემთხვევაში ვერ ჩაანაცვლებს გენტივს. ზოგ შემთხვევაში, ზედსართავიანი ნომინალური ფრაზის პერიფრაზირება შესაძლებელია მხოლოდ წინდებულებიანი ფრაზით. რაც შეეხება er - სუფიქსით ნაწარმოებ გეოგრაფიულ საკუთარ სახელებს, საგაზეთო ტექსტებში ისინი გამოირჩევიან გამოყენების განსაკუთრებული სიხშირით. შესაძლებელია მათი შეცვლა გენტივით, მაგრამ დადგინდა გამონაკლისი შემთხვევებიც, როცა ისინი არ ექვემდებარებიან ჩანაცვლებას. შესაბამისად, შეიძლება დავასკვნათ, რომ განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელი, როგორც გენტივის ეკვივალენტი, შედარებით „შორს დგას“ გენტივის მნიშვნელობასთან.

დ) გენტივის, როგორც ნორმის ვარიანტია ასევე, წინდებულებიანი ფრაზა. გენტივის უშუალო ალტერნატივად განიხილება von წინდებულებიანი ფრაზა. იგი

მოითხოვს დატივს, მაგრამ ვიზიარებთ იმ მოსაზრებას, რომ გენტივი, ამ შემთხვევაში, მხოლოდ ადგილს უთმობს დატივს. კორპუსულმა კვლევამ აჩვენა von წინდებულისანი ფრაზის გენტივის ალტერნატივად განსაკუთრებული ხშირი გამოყენება, რაც მიუთითებს, მასზე, როგორც სემანტიკურად გენტივთან ყველაზე ახლოს მდგომ სტრუქტურაზე.

9. საგაზეთო ტექსტების კორპუსული კვლევისას დავადგინეთ, რომ გენტივის სემანტიკური ვარიანტების ფუნქციონირების მრავალფეროვნება დამახასიათებელია ბეჭდური მედიის ტექსტებისათვის. მნიშვნელოვანია ასევე ის ფაქტი, რომ განსხვავებულია თვით გაზეთების სტილიც. რეგიონალურ და ადგილობრივ გაზეთებში ჭარბობს მარტივი სტრუქტურები და წინადადებები, ხოლო ჩვენი კორპუსი შედგება სარეგიონთაშორისო ბეჭდური მედიით, რომლისთვისაც გრძელი, რთული სტრუქტურები და წინადადებებია დამახასიათებელი, და, შესაბამისად, ნიშანდობლივია ნორმატიული ენის კანონების შეძლებისდაგვარად დაცვა და შენარჩუნება.

10. კორპუსული კვლევის საფუძველზე მოვიძიეთ 563 ტექსტი და გავანალიზეთ 16 878 კონსტრუქცია, სიტყვა და ფრაზა. მოცემული ცხრილის მიხედვით, გენტიური სტრუქტურა 8528 შემთხვევით არის წარმოდგენილი, ოთხივე სემანტიკური ეკვივალენტი კი - 8831 შემთხვევით. სემანტიკური ეკვივალენტებიდან რაოდენობის მიხედვით პირველ ადგილზე არის კომპოზიტი, რომლის 4846 შემთხვევა დაფიქსირდა. შემდეგ არის წინდებულისანი ფრაზა - 2434 შემთხვევა. მესამე ადგილზე კი - განსაზღვრებითი ზედსართავი სახელია 1493 შემთხვევით; ყველაზე მცირე რაოდენობით კი, კერძოდ 86 მაგალითით, აპოზიცია ჩაენაცვლა გენტიურ სტრუქტურას.

11. ცალკე უნდა გამოიყოს von წინდებულისანი ფრაზა, რომელიც 1479-ჯერ დაფიქსირდა ჩვენს კორპუსში. ბეჭდური მედიის ტექსტებში (კომენტარი, რეპორტაჟი, ინტერვიუ) von წინდებულისანი ფრაზა, როგორც გენტივის ალტერნატივა, დაფიქსირდა 1479 - ჯერ. აქედან, ყველაზე ხშირი გამოყენებით გვხვდება კომენტარში - 565, რეპორტაჟში - 521 და ინტერვიუში - 393, რაც განპირობებულია თვით კომენტარის, როგორც ჟურნალისტური ტექსტის თავისებურებებით.

12. ჟურნალისტური ჟანრების მიხედვით კორპუსულმა კვლევამ შემდეგი სურათი გამოავლინა:

კომენტარი: აპოზიცია 30, კომპოზიტი 2097, ზედსართაული განსაზღვრება 678 და წინდებულიანი ფრაზა 481,

რეპორტაჟი: აპოზიცია 33, კომპოზიტი 1654, ზედსართაული განსაზღვრება 465 და წინდებულიანი ფრაზა 359,

ინტერვიუ: აპოზიცია 23, კომპოზიტი 1095, ზედსართაული განსაზღვრება 310 და წინდებულიანი ფრაზა 184.

წარმოდგენილი შედეგები მიუთითებენ იმაზე, რომ აპოზიცია დომინირებს რეპორტაჟში, კომპოზიტი და ზედსართაული განსაზღვრება - კომენტარში.

13. საბოლოოდ უნდა დავასკვნათ, რომ გენტივის ეკვივალენტებით ჩანაცვლება წარმოადგენს თანამედროვე გერმანული ბეჭდური მედიის ენის მთავარ მახასიათებელს და ტენდენციას, რაც თავისთავად არ ნიშნავს გენტივის, როგორც ბრუნვის ფორმის გაქრობას და ფუნქციების დაკარგვას. გენტივის ეკვივალენტებით ჩანაცვლება კიდევ ერთხელ მიუთითებს გენტივის, როგორც განსაკუთრებული ბრუნვის ფორმის მნიშვნელობაზე. ხოლო, გენტივის ეკვივალენტები სხვა, დამხმარე და დამაზუსტებელი შინაარსებით სრულყოფენ გენტივით გამოხატულ ზოგად მნიშვნელობას.

ბ ი ბ ლ ი ო გ რ ა ფ ი ა

სამეცნიერო ლიტერატურა:

1. გვენცაძე, მზია. *გერმანული გრამატიკა* 1. 2. მეორე შესწორებული გამოცემა. თბილისი. პეტიტი. 2004
2. გიოტცე ლუტც, ჰესს-ლიუტიხი, ერნესტ ვ. ბ. *გერმანული ენის გრამატიკა. ენის სისტემა და ენის გამოყენება*. რუსუდან ზეკალაშვილი (რედ.). გამომცემლობა იოანე პეტრიწი, 2006.
3. ადმონი 1982 - Admoni, Wladimir. *Der deutsche Sprachbau*. München: C.H. Beck Verlag.
4. აგელი 2008 - Ágel, Vilmos. *Bastian Sick und die Grammatik. Ein ungleiches Duell*. In: InfoDaF.
5. აგელი 2000 - Ágel, Vilmos. *Syntax des Neuhochdeutschen bis zur Mitte des 20. Jahrhunderts*. In: Werner Besch, Anne Betten, Oskar Reichmann & Stefan Sonderegger (Hrsg.), *Sprachgeschichte. Ein Handbuch zur Geschichte der deutschen Sprache und ihrer Erforschung*. 2. Teilband, 1855–1903. Berlin, New York: De Gruyter.
6. ალბრეხტი 1986 - Albrecht, Jörn. 'Substandard und Subnorm'. *Die nicht-exemplarischen Ausprägungen der "Historischen Sprache" aus varietätenlinguistischer Sicht*, Holtus, G., Radtke E. (eds.), Sprachlicher Substandard III, Tübingen.
7. ალბრეხტი 1990 - Albrecht, Jörn. 'Substandard und Subnorm' (Fortsetzung), Holtus, G., Radtke E. (eds.), Sprachlicher Substandard III, Tübingen.
8. ამონი 1986 - Ammon, Ulrich. 'Explikation der Begriffe 'Standardvarietät' und 'Standardsprache' auf normtheoretischer Grundlage'. In: Holtus, G., Radtke E. (eds.), Sprachlicher Substandard. Tübingen.
9. ამონი 1995 - Ammon, Ulrich. *Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz. Das Problem der nationalen Varietäten*. Kap. 4A., Berlin / New York: Walter de Gruyter.
10. ანტოსი 1996 - Antos, Gerd. *Laien-Linguistik. Studien zu Sprach- und*

Kommunikationsproblemen im Alltag. Am Beispiel von Sprachratgebern und Kommunikationstrainings. Tübingen: Niemeyer (Reihe Germanistische Linguistik).

11. ელსპაზი 2013 - Elspaß, Stephan; Engel, Julia & Niehaus, Konstantin. *Areale Variation in der Grammatik des Standarddeutschen – Problem oder Aufgabe?* Salzburg: ISSN 1470 – 9570 gfl-journal, No. 2/2013.
12. ბეხლერი 2017 - Baechler, Raffaella. *Absolute Komplexität in der Nominalflexion.* Althochdeutsch, Mittelhochdeutsch, Alemannisch und deutsche Standardsprache. Berlin: LanguageScience Press.
13. ბარონი 2001 - Baron, Irène; Herslund, Michael & Sørensen, Finn (eds.). *Dimensions of Possession.* Amsterdam: John Benjamins.
14. ბარტი 1985 - Bartsch, Renate. *Sprachnormen: Theorie und Praxis.* Tübingen: Max Niemeyer.
15. ბერუფკე 1995 - Barufke, Birgit. *Attributstrukturen des Mittelhochdeutschen im diachronen Vergleich.* Hamburg: Buske.
16. ბატენი 2013 - Baten, Kristof: *Der Genitiv als Attributskasus im Fremdsprachenerwerb.* In: Deutsch als Fremdsprache (2013). Berlin: Copyright Erich Schmidt Verlag GmbH & Co.. KG. DOI: <https://doi.org/10.37307/j.2198-2430.2013.04.03> Lizenz: [ESV-Lizenz](#) ISSN: 2198-2430 Ausgabe / Jahr: 4 / 2013
Veröffentlicht: 2013-11-29
17. ბეჰაგელი 1923–1932 - Behaghel, Otto. *Deutsche Syntax. Eine geschichtliche Darstellung.* IV Bände. Heidelberg: Winter.
18. ბეჰაგელი 1930 - Behaghel, Otto. *Zur Stellung des adnominalen Genitivs im Germanischen und Deutschen.* Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der Indogermanischen Sprachen 57 (1–2).
19. ბერგერი 1996 - Berger, Dieter. *Grammatische Schwierigkeiten verständlich erklärt.* Mannheim: Bibliografisches Institut Mannheim.
20. ბიტნერი 2003 - Bittner; Dagmar. *Von starken Feminina und schwachen Maskulina. Die neuhochdeutsche Substantivflexion – eine Systemanalyse im*

- Rahmen der natürlichen Morphologie.* In: Zentrum für Allgemeine Sprachwissenschaft. Papers in Linguistics (ZASPIL) 31.
21. ბოკო 2004 - Book, Heinrich: *Über einen „erstarrten Genitiv“ ins Stolpern geraten.* In: Sprache, Sprechen, Sprichwörter: Festschrift für Dieter Stellmacher zum 65 Geburtstag. Maik Lehmberg (Hrsg.). Germanistik, ZDL-Beiheft 126, Franz Steiner Verlag.
 22. ბორშევი 2003 - Borschev, Vladimir & Barbara H. Partee. *Genitives, relational nouns, and argument-modifier ambiguity.* In Modifying Adjuncts, Ewald Lang, Claudia Maienborn, Catherine Fabricius-Hansen (eds.), 67-112. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
 23. ბრაუნ 1998 - Braun, Peter. *Tendenzen in der deutschen Gegenwartssprache. Sprachvarietäten.* Stuttgart/Berlin/Köln: Kohlhammer.
 24. ბრონკერი 1992³ - Brinker, Klaus. *Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden.* Berlin: Erich Schmidt Verlag.
 25. ბიუკინგი 2010 - Bücking, Sebastian: *Zur Interpretation adnominaler Genitive bei nominalisierten Infinitiven im Deutschen.*
<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/zfsw.2010.002/html>
 26. ბუზინგერი 2014 - Businger, Martin: *Grammatische Variation in der Standardsprache: 'Richtig' und 'falsch' zwischen Lehrbuch und Sprachgebrauch.* Sprachspiegel, 14(4). ZORA URL: <https://doi.org/10.5167/uzh-139342>
 27. ბუსე 1997 - Busse, Dietrich. *Sprachstil - Sprachnorm - Sprachgebrauch. Zu einem prekären Verhältnis.* Aus: Ulla Fix/Gotthard Lerchner (Hg.): Stil und Stilwandel. (Festschrift für Bernhard Sowinski) Frankfurt a.M.: u.a.: Lang.
 28. ბუსე 2006 - Busse, Dietrich. *Sprachnorm, Sprachvariation, Sprachwandel.* In: Deutsche Sprache, 34. Jg., Heft 4.
 29. ბუსმანი 1983 - Bussmann, Hadumod und Lauffer, Hartmut (Hrsg.). *Lexikon der Sprachwissenschaft,* Stuttgart.
 30. ბუსმანი 2002 - Bußmann, Hadumod. (Hrsg.) *Lexikon der Sprachwissenschaft.* Dritte, aktualisierte und erweiterte Auflage. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.

31. კამპე 1997 - Campe, Petra. *Genitives and von-datives in German: A Case of free Variation?* In: Marjolijn Verspoor (Hrsg.), *Lexical and syntactical constructions and the construction of meaning: Proceedings of the bi-annual ICLA meeting in Albuquerque, July 1995* (Amsterdam studies in the theory and history of linguistic science Series 4, Current issues in linguistic theory 150), 165–185. Amsterdam: Benjamins.
32. კამპე 1999 - Campe, Petra. *Der adnominale Genitiv im heutigen Deutsch. Versuch einer kognitiv-linguistischen Analyse des reinen Kasus im Vergleich zu alternativen Konstruktionen*. Leuven: KU Leuven Dissertation.
33. კარი 1933 - Carr, Charles T. *The position of the genitive in German*. *The Modern Language Review* 28 (4).
34. ჩაპელი 1996 - Chappell, Hilary & McGregor, William (eds.). *The Grammar of Inalienability: A typo-logical Perspective on Body Part Terms and the part-whole relation*. Berlin: Mouton de Gruyter.
35. ჩერუბიმი 1995 - Cherubim, Dieter. 'Archaisierung. Zur historischen Tiefe der Normierung', Müller, O. et al. (eds.), *Sprachnormen und Sprachnormwandel in gegenwärtigen europäischen Sprachen*, Rostock.
36. გნუტცმანი 1991 - Claus Gnutzmann (Hrsg.). *Kontarstive Linguistik*. Berlin. New York. Paris: Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften.
37. კოსერიუ 1970b - Coseriu, Eugenio. 'Synchronie, Diachronie und Typologie', Petersen, U. (ed.). In: *Sprache: Strukturen und Funktionen, Tübinger Beiträge zur Linguistik*. Tübingen.
38. კოსერიუ 1970c - Coseriu, Eugenio. 'System, Norm und Rede', Petersen, U. (ed.), *Sprache: Strukturen und Funktionen, Tübinger Beiträge zur Linguistik*, Tübingen.
39. კოსერიუ 1973 - Coseriu, Eugenio. *Einführung in die strukturelle Betrachtung des Wortschatzes*. Tübingen.
40. კოსერიუ 1974 - Coseriu, Eugenio. 'Synchronie, Diachronie und Geschichte', *Internationale Bibliothek für allgemeine Linguistik*, Bd. 3, München.

41. კოსერიუ 1981 - Coseriu, Eugenio. *Textlinguistik. Eine Einführung*. Narr. Tübingen.
42. კოსერიუ 1988 - Coseriu, Eugenio. *Sprachkompetenz. Grundzüge der Theorie des Sprechens*. Tübingen: Francke (UTB für Wissenschaft: Uni-Taschenbücher 1481).
43. დალი 1971a - Dal, Ingerid. *Entwicklungstendenzen im germanischen Kasussystem*. In: Ingerid Dal (Hrsg.). *Untersuchungen zur germanischen und deutschen Sprachgeschichte*. Oslo: Universitetsforl.
44. დალი 2014 - Dal, Ingerid. *Kurze deutsche Syntax auf historischer Grundlage*. Neu bearbeitet von Hans-Werner Eroms. Berlin, Boston: De Gruyter.
45. დამელი 2019 - Dammel, Antje und Oliver Schallert (Hrsg.). *Morphological Variation. Theoretical and empirical perspectives*. Amsterdam: Benjamins.
46. დემსკე 2000 - Demske, Ulrike. „Zur Geschichte der -ung-Nominalisierungen im Deutschen. Ein Wandel morphologischer Produktivität“. PBB 122: 365–411.
47. დემსკე 2001 - Demske, Ulrike. *Merkmale und Relationen. Diachrone Studien zur Nominalphrase Des Deutschen*. Berlin: De Gruyter. [10.1515/9783110811353](https://doi.org/10.1515/9783110811353).
48. სოსიური 2001 - de Saussure, Ferdinand. *Grundlagen der allgemeinen Sprachwissenschaft*. Charles Bally und Albert Sechehaye in Zusammenarbeit mit: Albert Riedlinger (Hrsg.). Berlin und Leipzig: De Gruyter Studienbuch. <https://doi.org/10.1515/9783110870183>
49. დოიზბაინი 2001 - Deutschbein, Max Leo Ammon. *Bedeutung der Kasus im Indogermanischen: Atti del III Congresso internazionale dei linguisti*.
50. ვილიამი 2008 - Vuillaume, Marcel (Hrsg.). *Die Kasus im Deutschen. Form und Inhalt*. In: Eurogermanistik. Europäische Studien zur deutschen Sprache. Stauffenburg Verlag.
51. დი მეოლა 1999 - Di Meola, Claudio. *Entgegen, nahe, entsprechend und gemäß. Dativpräpositionen mit Genitivreaktion*. In: Zeitschrift für germanistische Linguistik 27.
52. დი მეოლა 2000 - Di Meola, Claudio. *Die Grammatikalisierung deutscher Präpositionen*. Tübingen: Stauffenburg.

53. დი მეოლა 2001 - Di Meola, Claudio. *Vom Inhalts- zum Funktionswort: Grammatikalisierungspfade deutscher Adpositionen*. In: Sprachwissenschaft 26.
54. დი მეოლა 2002 - Di Meola, Claudio. *Präpositionale Rektionsalternation unter dem Gesichtspunkt der Grammatikalisierung: das Prinzip der „maximalen Differenzierung“*. In: Hubert Coyckens & Günter Radden (Hrsg.), *Perspectives on Prepositions*. (Linguistische Arbeiten 454). Tübingen: Niemeyer.
55. დი მეოლა 2008 - Di Meola, Claudio: *Rektionsschwankungen bei Präpositionen – erlaubt, verboten, unbeachtet*. In: Institut für Deutsche Sprache Jahrbuch 2008: Deutsche Grammatik Regeln, Normen, Sprachgebrauch.
56. დონალიესი 2014 - Donalies, Elke. *Morphologie: Morpheme, Wörter, Wortbildung*. In: Ossner, Jakob/Zinsmeister, Heike (Hrsg.): Sprachwissenschaft für das Lehramt. Paderborn: Schöningh.
57. დონჰაუზერი 1992 - Donhauser, Karin. *Das Genitivproblem in der historischen Kasusforschung. Ein Beitrag zur Diachronie des deutschen Kasussystems*. Habilitationsschrift Passau.
58. დონჰაუზერი 1998 - Donhauser, Karin. *Das Genitivproblem und (k)ein Ende? Anmerkungen zur aktuellen Diskussion um die Ursachen des Genitivschwundes*. In John Ole Askedal (Hrsg.), *Historische germanische und deutsche Syntax. Akten des Internationalen Symposiums anlässlich des 100. Geburtstages von Ingerid Dal, Oslo, 27.9.–1.10.1995*, 69–86. Frankfurt a. M. u. a.: Peter Lang.
59. დუდენი 1984 - Duden. *Die Grammatik der deutschen Gegenwartssprache*. 4. Auflage. Mannheim. Bibliograf. Institut.
60. დუდენი 2006⁷ - DUDEN. *Die Grammatik. Unentbehrlich für richtiges Deutsch*. [Autoren: Peter Eisenberg, Peter Gallmann, Cathrine Fabricius-Hansen u.a.]. Mannheim/Leipzig/Wien/Zürich: Dudenverlag (=DUDEN Bd. 4).
61. დუდენი 2007 - Duden 9 = Duden. *Richtiges und gutes Deutsch. Wörterbuch der sprachlichen Zweifelsfälle*. 6. vollständig überarbeitete Auflage. Herausgegeben von der Dudenredaktion. Bearbeitet von Peter Eisenberg. Mannheim et al.: Dudenverlag.

62. დუდენი 2009 - Duden. *Die Grammatik. Unentbehrlich für richtiges Deutsch.* (Hrsg.) von der Dudenredaktion 8., überarbeitete Auflage. Band 4. Dudenverlag. Berlin.
63. დოუმზიადი 1999 - Dürscheid, Christa. *Die Verbalen Kasus des Deutschen. Untersuchungen zur Syntax, Semantik und Perspektive.* Berlin [u. a.]: Walter de Gruyter.
64. დოუმზიადი 2007 - Dürscheid, Christa. *Quo vadis, Casus? Zur Entwicklung der Kasusmarkierung im Deutschen.* In: Hartmut E. H. Lenk und Maik Walter (Hrsg.). *Wahlverwandtschaften. Valenzen, Verben, Varietäten.* Festschrift für Klaus Welke zum 70. Geburtstag. Hildesheim: Olms.
65. დოუმზიადი 2003 - Dürscheid, Christa. *Syntax.* Wiesbaden: Westdeutscher Verlag.
66. დოუმზიადი 1993 - Dürscheid, Christa. *Einführung in die Schriftlinguistik. Mit einem Kapitel zur Typographie von Jürgen Spitzmüller.* 5., korrigierte und aktualisierte Auflage. Ebert, Robert P., et al. (Hrsg.). *Frühneuhochdeutsche Grammatik.* Berlin: De Gruyter.
67. ერობი 1991 - Ehrich, Veronika. *Nominalisierungen.* In: *Semantik / Semantics.* Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung, Arnim von Stechow & Dieter Wunderlich (eds.) Berlin, New York: Walter de Gruyter.
68. ერობი 2000 - Ehrich, Veronika & Irene Rapp. *Sortale Bedeutung und Argumentstruktur. ung-Nominalisierungen im Deutschen.* In: *Zeitschrift für Sprachwissenschaft* 19(2).
69. სობინგერი 2012 - Eichinger, Ludwig Maximilian. *Gutes Weines, frohes Muthes, reines Herzens. Geschichten vom Genitiv.* <https://d-nb.info/1125945826/34>; In: grammis grammatisches Informationssystem, IDS Mannheim. <https://ids-pub.bsz-bw.de/frontdoor/index/index/docId/1464>.
70. სობინგერი Eichinger, Ludwig Maximilian. *Grammatische Variation. Am Rande der deutschen Standardsprache.* [Eichinger Grammatische Variation.pdf](#)
71. სობინგერი 2018 - Eichinger, Ludwig Maximilian. *Norm und Variation:*

- »Überlegungen zum heutigen Deutsch«. In: *ide - informationen zur deutschdidaktik* Jg. 42 Nr. 4. [Eichinger Norm und Variation 2018.pdf](#)
72. სობონგერო 2014 - Eichinger, Ludwig Maximilian/Rothe, Astrid. (Mannheim). *Der Fall der Fälle. Entwicklungen in der nominalen Morphologie*. In: Plewnia, Albrecht/Witt, Andreas (Hrsg.): *Sprachverfall? Dynamik – Wandel – Variation*. Berlin/Boston: de Gruyter.
73. სობონგერო 2017 - Eichinger, Ludwig Maximilian/Rothe, Astrid. (Mannheim). *Genauigkeit - von der Schwierigkeit, angemessen zu generalisieren*. In: Ekinci, Yüksel/Montanari, Elke/Selmani, Lirim (Hrsg.): *Grammatik und Variation*. Festschrift für Ludger Hoffmann zum 65. Geburtstag. Heidelberg: Synchron.
74. სობონგერო 2011 - Eichinger, Ludwig Maximilian. *Normprobleme, oder: Variation ist sinnvoll. Überlegungen zum heutigen Deutsch*. Stuttgart: Franz Steiner.
75. სობონგერო 2009 - Eichinger, Ludwig Maximilian. *Handbuch der deutschen Wortarten*. Ludger Hoffmann (Hrsg.). Sonderdruck. Berlin, New York: Verlag Walter de Gruyter.
76. სობონგერო 2013 - Eichinger, Ludwig Maximilian. *Die Entwicklung der Flexion: Gebrauchsverschiebungen, systematischer Wandel und die Stabilität der Grammatik*. In: Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung/Union der deutschen Akademien der Wissenschaften (Hrsg.): *Reichtum und Armut der deutschen Sprache. Erster Bericht zur Lage der deutschen Sprache*. Berlin/Boston: de Gruyter.
77. სიზენბერგო 1979 - Eisenberg, Peter. *Syntax und Semantik der denominalen Präposition des Deutschen*. In: Weydt, Harald (Hrsg.): *Die Partikeln der deutschen Sprachen*. Berlin: de Gruyter.
78. სიზენბერგო 2013 - Eisenberg, Peter. *Grundriss der deutschen Grammatik*. Band 1: Das Wort. Verlag J. B. Metzler Stuttgart, Weimar: Springer-Verlag GmbH Deutschland.
79. სიზენბერგო 2013 - Eisenberg, Peter. *Grundriss der deutschen Grammatik*. Band

- 2: Der Satz. Verlag J. B. Metzler Stuttgart · Weimar. Springer-Verlag GmbH Deutschland.
80. აიზენბერგი 2016 - Eisenberg, Peter. *Stirbt der Genitiv?*
<https://merton-magazin.de/stirbt-der-genitiv> (Abgerufen am: 10.01.2019)
81. აიზენბერგი 2020 - Eisenberg, Peter. *Grundriss der deutschen Grammatik*. Band 2: Der Satz. J. B. Metzler Springer-Verlag GmbH Deutschland.
82. ელზესერი 2015 - Ellsäßer, Sophie. *Kasussynekretismus und Wortfolge. Alemannisch und Ostfränkisch im Vergleich*. In: Helen Ahner und Hubert Klausmann (Hrsg.). *Dialekt und Öffentlichkeit*. Tübingen: Universität Tübingen.
83. ელსენი 2011 - Elsen, Hilke. *Grundzüge der Morphologie des Deutschen*. Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin/Boston.
84. ელსენი 2014 - Elsen, Hilke. *Grundzüge der Morphologie des Deutschen*. Walter de Gruyter, 2. Auflage. <https://doi.org/10.1515/9783110369304>
85. ელტერი 2012 - Elter, Irmgard. "Genitiv versus Dativ. Die Rektion der Präpositionen wegen, während, trotz, statt und dank in der aktuellen Zeitungssprache". In: *Korpuslinguistik deutsch: synchron - diachron - kontrastiv: Würzburger Kolloquium 2003*, edited by Johannes Schwitalla and Werner Wegstein, Berlin, Boston: Max Niemeyer Verlag.
<https://doi.org/10.1515/9783110924725.125>
86. ენგელი 1996 - Engel, Ulrich. *Deutsche Grammatik*. 3., korrigierte Auflage. Heidelberg: Julius Groos Verlag.
87. ენგელი 2009 - Engel, Ulrich. *Deutsche Grammatik*. Neubearbeitung. IUDICIUM Verlag GmbH München.
88. ენგემანი 2012 - Engemann, Jennifer. „Veränderungen in der Präpositionsrektion. Der Wechsel vom Dativ (bzw. Akkusativ) zum Genitiv.“ In: *Triangulum. Germanistisches Jahrbuch für Estland, Lettland und Litauen*. Riga/Tallinn/Kaunas: Vilnius Academy of Arts Press.
89. ერნსტი 2011 - Ernst, Peter. *Germanistische Sprachwissenschaft. Eine Einführung in die synchrone Sprachwissenschaft des Deutschen*. 2. Auflage.

Stuttgart.

90. ერნსტი 2004 - Ernst, Peter. *Germanistische Sprachwissenschaft. Eine Einführung in die synchrone Sprachwissenschaft des Deutschen*. UTB Basics. [Germanistische Sprachwissenschaft-Ernst-SS12.pdf](#)
91. ერომსი 1981 - Eroms, Hans-Werner. *Valenz Kasus und Präpositionen*. Carl Winter Universitätsverlag. Heidelberg.
92. ერომსი 2000 - Eroms, Hans-Werner. *Syntax der deutschen Sprache*. Berlin / New York: de Gruyter.
93. ვილიამი 1998 - Vuillaume, Marcel. *Eurogermanistik. Europäische Studien zur deutschen Sprache*. Marcel Vuillaume [Hrsg]. Stauffenburg Verlag.
94. ფეტჰერსტონი 2007 - Featherston, Sam. *Experimentell erhobene Grammatikalitätsurteile und ihre Bedeutung für die Syntaxtheorie*. In: Sprachkorpora - Datenmengen und Erkenntnisfortschritt, Werner Kallmeyer & Gisela Zifonun (eds.), 49-69. Berlin: Walter de Gruyter.
95. ფილერი 2000 - Fiehler, Reinhard. *Über zwei Probleme bei der Untersuchung gesprochener Sprache*. In: Sprache und Literatur Jg.31.
96. ფლაიშერი 2007 - Fleischer, Wolfgang, Irmhild Barz. *Wortbildung der Deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Max Niemeyer.
97. ფოში Foschi, Marina Albert: *Eine linguistische Annäherung an das Thema Sprachverfall. Mit Berücksichtigung der Frage, ob Sprachwandel Gegenstand des DaF-Unterrichts sein soll*. In: [Glottodidactica \(Poznań\)](#) (01.01.2018)
98. ფრიტე 1976 - Fritze, Marie-Elisabeth. *Bezeichnungen für den Zugehörigkeits- und Herkunftsbereich beim substantivischen Attribut*. In: Freudel, Günter (Hrsg.): Zur Ausbildung der Norm der deutschen Literatursprache auf der Syntaktischen Ebene (1470–1730). Band I. Der Einfachsatz. Unter Leitung von Gerhard Kettmann & Joachim Schildt. Berlin: Akademie-Verlag (Bausteine zur Sprachgeschichte des Neuhochdeutschen. 56/I), 417–476.
99. ფურჰოპი 2016 - Fuhrhop, Nanna (Oldenburg) und Werner, Martina (Wien).

Die Zukunft der Derivation oder: Derivation 2.0. In: Linguistik online 77, 3/16 – <http://dx.doi.org/10.13092/lo.77.2909> CC by 3.0.

100. გალმანი 2016 - Gallmann, Peter: Artikelwörter und Pronomen. In: Dudenredaktion (Hrsg.) (2016): Duden. Die Grammatik. Berlin: Dudenverlag.
101. გალმანი 1990 - Gallmann, Peter. *Kategoriell komplexe Wortformen. Das Zusammenwirken von Morphologie und Syntax bei der Flexion von Nomen und Adjektiv.* Tübingen: Niemeyer.
102. გალმანი 2018 - Gallmann, Peter. The Genitive Rule and its background. In: Ackermann, Tanja / Simon, Horst / Zimmer, Christian (eds.) (2018): Germanic Genitives. Amsterdam: John Benjamins (= Studies in Language Companion Series).
103. გლოი 1975 - Gloy, Klaus. *Sprachnormen I. Linguistische und soziologische Analysen.* Stuttgart / Bad Cannstatt: Frommann-Holzboog (Problemata 46).
104. გლოი 1987 - Gloy, Klaus. 'Norm', Ammon, V., Dittmar N., Matthis K. J. (eds.), 1987 / 88, Soziolinguistik. Internationales Handbuch, Berlin / New York.
105. გლოი 1995 - Gloy, Klaus. *Zur Methodologie der Sprachnormen-Forschung.* – In: Müller, Oskar, Dieter Nerius und Jürgen Unger (Hrsg.): Sprachnormen und Sprachnormwandel in gegenwärtigen europäischen Sprachen. Rostock: Universität Rostock.
106. გლოუკი 1997² - Glück, Helmut und Wolfgang Werner Sauer. *Gegenwartsdeutsch.* Stuttgart – Weimar: Verlag J. B. Metzler.
107. გლოუკი 2000 - Glück, Helmut. *Metzler Lexikon Sprache.* Zweite, überarbeitete und erweiterte Auflage. Stuttgart/Weimar: Metzler.
108. გლოუკი 2016 - Glück H. und Rçdel, M (Hrsg.). *Metzler Lexikon. Sprache.* J. B. Metzler Verlag. Tübingen und Bochum. Verlag GmbH, Stuttgart.
109. ჰარტმანი 2002 - Hartmann, Katharina & Malte Zimmermann. *Syntactic and Semantic Adnominal Genitive.* In: (A)Symmetrien - (A)Symmetries. Beiträge zu Ehren von Ewald Lang – Papers in Honor of Ewald Lang, Claudia Maienborn (ed.), 171-202. Tübingen: Stauffenburg.

110. ჰართუნგი 1977 - Hartung, Wolfdietrich. *'Zum Inhalt des Normbegriffs in der Linguistik'*. Hartung, Wolfdietrich. (ed.), Normen in der sprachlichen Kommunikation, Berlin.
111. ჰაინე 1997 - Heine, Bernd. *Possession: Cognitive Sources, Forces, and Grammaticization*. Cambridge: Cambridge University Press.
112. ჰელბიგი 1986 - Helbig, Gerhard. *Entwicklung der Sprachwissenschaft seit 1970*. Leipzig.
113. ჰელბიგი 1973 - Helbig, Gerhard. *Die Funktion der substantivischen Kasus in der deutschen Gegenwartssprache*. VEB Max Niemeyer Verlag. Halle/ Saale.
114. ჰელბიგი, ბუშა 1996 - Helbig, Gerhard, Buscha, Joahim. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. LANGENSCHIEDT • VERLAG ENZYKLOPÄDIE Leipzig • Berlin • München • Wien • Zürich • New York.
115. ჰელბიგი, ბუშა 2001 - Helbig, Gerhard / Buscha, Joachim. *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. Berlin et al: Langenscheidt.
116. გლოუკი 2005 - Helmut Glück (Hrsg.). Unter Mitarbeit von Friderike Schmöe. *Metzler Lexikon Sprache*. Dritte neubearbeitete Auflage. Stuttgart, Weimar: Verlag J. B. Metzler.
117. გლოუკი 2016 - Helmut Glück und Michael Rçdel (Hrsg.). *Metzler Lexikon Sprache*. Fünfte neubearbeitete Auflage. Stuttgart: J. B. Metzler Verlag GmbH.
ჰოიზერმანი Häusermann, Jürg. Journalistikon Das Wörterbuch der Journalistik.
<https://journalistikon.de/>
118. ჰენიგი, მიულერი 2009 - Hennig, H., Müller, Chr. (Hrsg.): *Wie normal ist die Norm? Sprachliche Normen im Spannungsfeld von Sprachwissenschaft, Sprachöffentlichkeit und Sprachdidaktik*. kassel university press GmbH, Kassel.
119. ჰენიგი 2009 - Hennig, Mathilde. *Plädoyer für eine Grammatikbenutzungsforschung: Anliegen, Daten, Perspektiven*. Erscheint in: Deutsche Sprache.
120. ჰენშელი 2010 - Hentschel, Elke. (Hrsg.). *Deutsche Grammatik* [W. de Gruyter Lexikon. BookZZ.Org].

121. ჰენშელი 2013 - Hentschel, Elke and Weydt, Harald. *Handbuch der deutschen Grammatik: 4., vollständig überarbeitete Auflage*, Berlin, Boston: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110312973>
122. ჰენშელი 2009 - Hentschel, Elke, und Vogel, Petra M. (Hrsg.) *Deutsche Morphologie* (de Gruyter Lexikon). Berlin/New York: de Gruyter.
123. ჰერინგერი 1996 - Heringer, Hans Jürgen. *Deutsche Syntax dependentiell*. Tübingen: Stauffenburg.
124. ჰოფმანი 1998 - Hoffmann, Ludger. Parenthesen. In: *Linguistische Berichte* 175.
125. ჰოფმანი 2007 - Hoffmann, Ludger. *Handbuch der deutschen Wortarten*. Berlin, New York: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110217087>
126. ჰიოლე 1982 - Höhle, Tilman. *Über Komposition und Derivation: Zur Konstituentenstruktur von Wortbildungsprodukten im Deutschen*. Zeitschrift für Sprachwissenschaft 1(1).
127. ჰუმბოლდტი 1907 - Humboldt, Friedrich Wilhelm Heinrich Alexander von. 'Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Einfluß auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts', Gesammelte Schriften, Bd. 7, Berlin, [1836].
128. იმბოდენი 2018 - Imboden, Corinne: *Präpositionale Rektionsalternanzen im gesprochenen Deutsch. Eine korpusgestützte Analyse struktureller Muster*. Institutionen för språk och litteraturer. Göteborgs Universitet.
129. ჯეიმსი 1980 - James, Carl. *Contrastive Analysis*. Harlow, Essex: Longman.
130. იუნგი 1967 - Jung, Walter. *Grammatik der deutschen Sprache*. Leipzig: Bibliographisches Institut.
131. იუნგი 1984 - Jung, Walter. *Grammatik der deutschen Sprache*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut.
132. კელერი 1994 - Keller, Rudi. *Sprachwandel*, Tübingen: Franke.
133. კელერი 1995 - Keller, Rudi. *Zeichentheorie*. Tübingen: Franke.
134. კეტმანი & შილდტი 1976 - Kettmann, Gerhard & Joachim Schildt (Hrsg.). *Zur Ausbildung der Norm der deutschen Literatursprache auf der syntaktischen*

- Ebene (1470–1730). Der Einfaehsatz.* Berlin: Akademie-Verlag.
135. კიბი 2007 - Kiss, Tibor. *Produktivität und Idiomatizität von Präposition-Substantiv-Sequenzen.* In: Zeitschrift für Sprachwissenschaft 26(2).
 136. კლინი 1985 - Klein, Wolfgang. *Gesprochene Sprache - geschriebene Sprache.* In: Schriftlichkeit. Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik 59 (1985), W. Klein (Hrsg.) Vandenhoeck & Ruprecht Verlag.
 137. კლინი 2003 - Klein, Wolf Peter. *Sprachliche Zweifelsfälle als linguistischer Gegenstand. Zur Einführung in ein vergessenes Thema der Sprachwissenschaft.* In: Linguistik online: http://www.linguistik-online.de/16_03/-klein.html.
 138. კლინი 2004 - Klein, Wolf Peter. *Deskriptive statt präskriptiver Sprachwissenschaft!?* In: Zeitschrift Für germanistische Linguistik 32.
 139. კლინი 2006 - Klein, Wolf Peter. *Vergebens oder vergeblich? Ein Modell zur Analyse sprachlicher Zweifelsfälle.* In: Breindl, Eva / Gunkel, Lutz / Strecker, Bruno (Hrsg.): Grammatische Untersuchungen. Analysen und Reflexionen. Tübingen: Narr.
 140. კოლვენბახი 1977 - Kolvenbach, Monika. „*Das Genitivobjekt im Deutschen. Seine Interrelation zu Präpositionalphraze und zum Akkusativ*”. In: Linguistischen Studien IV. Festgabe für Paul Grebe zum 65. Geburtstag, Teil 2. Mannheim: Schwann (Sprache der Gegenwart; 24).
 141. კონოპკა 2009 - Konopka, Marek / Strecker, Bruno (Hrsg.). *Deutsche Grammatik – Regeln, Normen, Sprachgebrauch.* In: Jahrbuch 2008 des Instituts für Deutsche Sprache. Berlin/New York: de Gruyter.
 142. კონოპკა 2016 - Konopka, Marek/Fuß, Eric. *Genitiv im Korpus. Untersuchungen zur starken Flexion des Nomens im Deutschen.* Band 70. In: Studien zur deutschen Sprache. Arnulf Deppermann, Stefan Engelberg und Angelika Wöllstein (Hrsg.). Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag GmbH + Co. KG..
 143. კოპკე 1995 - Köpcke, Klaus-Michael. *Die Klassifikation der schwachen Maskulina in der Deutschen Gegenwartssprache. Ein Beispiel für die Leistungsfähigkeit der Prototypentheorie.* In: Zeitschrift für Sprachwissenschaft

14. <https://doi.org/10.1515/zfsw.1995.14.2.159>
144. კობაკე 2005 - Köpcke, Klaus-Michael. „*Die Prinzessin küsst den Prinz - Fehler oder gelebter Sprachwandel?*“. In: Didaktik Deutsch 18/2005.
145. კობაკე 2018 - Kopf, Kristin. *Fugenelemente diachron. Eine Korpusuntersuchung zu Entstehung und Ausbreitung der verfügbaren N+N-Komposita*. Berlin, Boston: De Gruyter.
146. კობაკე 2018 - Kopf, Kristin (eingereicht): *Was ist so besonders an Gott? Ein grammatischer Abweichler im Frühneuhochdeutschen*. In: Luise Kempf, Damaris Nübling & Mirjam Schmuck (Hrsg.), *Linguistik der Eigennamen*. Berlin: De Gruyter.
147. კობაკე 2021 - Kopf, Kristin. *Genitiv- und von-Attribute. Bestimmung des Variationsbereichs*. In: Marek Konopka, Angelika Wöllstein & Ekkehard Felder (Hrsg.), *Determination, syntaktische Funktionen der Nominalphrase und Attribution (Bausteine einer Korpusgrammatik des Deutschen 2)*. Heidelberg: Heidelberg University Publishing.
DOI: <https://doi.org/10.17885/heiup.bkgd.2021.1.24421>
148. კობაკე 2002 - Koptjevskaja-Tamm, Maria. „*Adnominal possession in the European languages: form and function*.“ In: Sprachtypologie und Universalienforschung 55 (2).
149. კობაკე 2012 - Kruschke, Wolfgang. *Des Menschens Genitive. Normabweichende Genitiv-Varianten bei Schwachen Maskulina*. In: Linguistik online 53, 3/12 (Hamburg). ISSN 1615-3014.
<https://bop.unibe.ch/linguistikonline/article/download/289/412/698>
150. ლანგე 2019 - Lange, Daisy. *Der Genitiv in der „Leichten Sprache“ – das Für und Wider aus theoretischer und empirischer Sicht*. In: Zeitschrift für angewandte Linguistik: ZfAL (Abgerufen am 01.01.2019)
<https://doi.org/10.1515/zfal-2019-2001>
151. ლეისი 1991 - Leiss, Elisabeth. „*Grammatische Kategorien und sprachlicher Wandel: Erklärung des Genitivschwundes im Deutschen*“. In: Bahner, Werner/

- Schildt, Joachim / Viehweger, Dieter (Hrsg.). Proceedings of the Fourteenth International Congress of Linguists August 10-August 15, 1987. Berlin: Akademie Verlag, , 1406.
152. ლენცი 1996 - Lenz, Barbara. *Adverbale Genitive im Deutschen*. Arbeiten des Sonderforschungsbereichs Nr. 77, Theorie des Lexikons 282, Wuppertal.
153. ლენცი 1997 - Lenz, Barbara. *Genitiv-Verben und Objektvariation*, Theorie des Lexikons. Arbeiten des Sonderforschungsbereichs 282 Nr. 97, Wuppertal.
154. ლენცი 1998 - Lenz, Barbara. *Objektvariation bei Genitiv-Verben*. In: Papiere zur Linguistik 58.
155. ლერხნერი 1973 - Lerchner, Gotthard. 'Sprachnorm als linguistische und soziolinguistische Kategorie'. In: Linguistische Studien ZFS 3.
156. ლევისი 1975 - Lewis, David. *Konventionen. Eine sprachphilosophische Abhandlung*. New York: Walter de Gruyter Verlag.
157. ლოდე 2006 - Lohde, Michael. *Wortbildung des modernen Deutschen*. Tübingen: Gunter Narr.
158. ლიუდტკე 1980 - Lüdtke, Helmut. 'Sprachwandel als universales Phänomen'. Ders. (ed.). In: Kommunikationstheoretische Grundlagen des Sprachwandels. Berlin/New York: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110848847.1>
159. ლუდვიგი 1991 - Ludwig, Klaus-Dieter. *Markierungen im allgemeinen einsprachigen Wörterbuch des Deutschen*. Ein Beitrag zur Metalexikographie, Tübingen: Max Niemeyer Verlag. <https://doi.org/10.1515/9783111340616>
160. ლიუგერი 1995 - Lüger, Heinz-Helmut: *Pressesprache*. 2., neu bearbeitete Auflage. In: Germanistische Arbeitshefte; 28. Tübingen: Niemeyer Verlag.
161. მაიტცი / ელსპაზი 2007 - Maitz, Péter / Elspaß, Stephan. *Warum der „Zwiebelfisch“ nicht in den Deutschunterricht gehört*. In: InfoDaF 34. <https://doi.org/10.1515/infodaf-2007-0507>
162. მალკილი 1989 - Malkiel, Yakov. 'Wörterbücher und Normativität', Hausmann, F. J. et. al. (eds.), Ein internationales Handbuch zur Lexikographie. Berlin, New York: Walter de Gruyter, Bd. 1.

163. მანიაკი 2021 - Maňák, Radim. *Tendenz zum präpositionalen Genitiv am Beispiel von entsprechend, gemäß und nahe*. This work is licenced under the Creative Commons Attribution 4.0 International license for non-commercial purposes. DOI: doi.org/10.15452/StudiaGermanistica.2021.28.0004
164. მანი 1955 - Mann, Thomas. *Gesamte Werke*. Band I. Berlin: Aufbau-Verlag.
165. მარილიერი 1992 - Marillier, Jean-François. *Pränominaler und postnominaler Genitiv*. In: Valentin, Paul (Hrsg.): Rechts von N. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
166. მაკგრეგორი 2009 - McGregor, William (ed.). *The Expression of Possession*. Berlin: Mouton de Gruyter. Stassen, Leon. *Predicative Possession*. Oxford: Oxford University Press.
167. მოზერი 1979 - Moser, Hugo. *Wohin steuert das heutige Deutsch? Triebkräfte im Sprachgeschehen der Gegenwart*. In: Deutsche Gegenwartssprache. Entwicklungen. Entwürfe. Diskussionen. Peter Braun (Hrsg.). München: Fink.
168. მიულერი 2002 - Müller, Gerhard. *Zwei Theorien der pronominalen Flexion im Deutschen*. (Versionen Standard und Mannheim). IDS Mannheim.
169. მიულერი 1998 - Müller, Gerhard. *Normen und Normbedürfnisse aus der Sicht der Sprachberatung*. In: Neuland, Eva (Hrsg.): Sprachnormen. Themenheft von „Der Deutschunterricht“.
170. ნერიუსი 1975 - Nerius, Dieter. 'Zur Sprachnorm im gegenwärtigen Deutschen', Beiträge zur Geschichte der Deutschen Sprache, Bd. 95.
171. ნერიუსი 1980 - Nerius, Dieter. 'Zur Bestimmung der sprachlichen Norm'. In: Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung 33, 3, Berlin.
172. ნერიუსი 1974 - Nerius, Dieter. "Probleme der geschriebenen Sprache". In: *STUF - Language Typology and Universals*, vol. 27, no. 1-3. <https://doi.org/10.1524/stuf.1974.27.13.167>
173. ნიჰაუსი 2012 - Niehaus, Konstantin. *Des Genitivs Stellung und die Stellung des Genitivs. Zur Wortstellung des attributiven Genitivs im Neuhochdeutschen*. Eine diachrone Untersuchung der Zeitungssprache In: Deutsche Sprache, 40.

174. ნიუბლინგი 2006 - Nübling, Damaris in Zusammenarbeit mit Dammel, Antje, Duke, Janet, Szczepaniak, Renata. *Historische Sprachwissenschaft des Deutschen*. Eine Einführung in die Prinzipien des Sprachwandels. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag GmbH+Co. KG..
175. ოქსაარი 1968 - Oksaar, Els. *Sprachnorm und moderne Linguistik*. Hugo Moser (Hrsg.). Düsseldorf: Schwan.
[Oksaar Sprachnorm und moderne Linguistik 1968.pdf](#)
176. ორტნერი 2003 - Ortner, Hanspeter / Sitta, Horst. *Was ist der Gegenstand der Sprachwissenschaft?* In: Linke, Angelika / Ortner, Hanspeter / Portmann-Tselikas, Paul R. (Hrsg.). Tübingen: Niemeyer (Reihe Germanistische Linguistik 245).
177. ობუზარი 1997 - Oubouzar, Erika. *Syntax und Semantik des adnominalen Genitivs im Althochdeutschen*. In: Yvon Desportes (Hrsg.), *Semantik der syntaktischen Beziehungen. Akten des Pariser Kolloquiums zur Erforschung des Althochdeutschen 1994*, 223–244. Heidelberg: Winter.
178. პაულფრანცი 2013 - Paulfranz, Alexandra. *Kasusmarkierungen der Gegenwartssprache in deutschen Lokal- und Regionaltageszeitungen*. In: Schriften aus der Fakultät Geistes- und Kulturwissenschaften der Otto-Friedrich-Universität Bamberg, B.13. UNIVERSITY OF BAMBERG PRESS.
179. პავლოვი 1983 - Pavlov, Vladimir M. *Zur Ausbildung der Norm der deutschen Literatursprache im Bereich der Wortbildung (1470–1730). Von der Wortgruppe zur substantivischen Zusammensetzung*. Berlin: Akademie-Verlag.
180. პენტტილა 1970 - Penttilä, Aarni. *Zur Grundlagenforschung der geschriebenen Sprache*. In: *Acta Universitatis Upsaliensis. Acta Societatis Linguisticae Upsaliensis*. 2:2.
181. პერენეკი 1998 - Pérennec, Marie-Hélène. *Zur Widerstandsfähigkeit des adnominalen Genitivs*. In: *Die Kasus im Deutschen Form und Inhalt*. Marcel Vuillaume (Hrsg.). Staufenburg Verlag.
182. პერეტი 1992 - Peretti, Paula. „*Genitivus explikativus oder Explikativvergenzung?*“. In: Valentin, P. (Hrsg.). *Rechts von N. Untersuchungen*

- zur Nominalgruppe im Deutschen. Tübingen: Stauffenburg (Eurogermanistik; 1).
183. პეტრავიციუსი 1979 - Petravičius, Leonas. *Zum Gebrauch des adverbalen Genitivs in der Schöngestigen Literatur des 19./20. jh.* Kalbotyra 30(4).
DOI:[10.15388/Knygotyra.1979.21735](https://doi.org/10.15388/Knygotyra.1979.21735)
184. პიკლი 2019 - Pickl, Simon. *Wandel und Variation der Genitivstellung in einem diachronen Predigten-Korpus. Eine epochenübergreifende Längsschnitt-Studie.*
In: Jahrbuch für Germanistische Sprachgeschichte.
<https://doi.org/10.1515/jbgsg-2019-0011>
185. პიტნერი 2014 - Pittner, Karin. *Ist der Dativ dem Genitiv sein Tod? – Funktionen und Konkurrenzformen von Genitiv-NPs im heutigen Deutsch.*
<http://staff.germanistik.rub.de/karin-pittner/wp-content/uploads/sites/22/2019/08/Genitivtodabgeschickt.pdf>
186. პიტნერი 2008³ - Pittner, Karin, Judith Berman. *Deutsche Syntax.* Tübingen: Narr.
187. პონი 2011 - Pon, Leonard. *Nominalphrase in der deutschen Pressesprache von heute.* Doktorarbeit. Mentor: prof. dr. sc. Velimir Petrović Osijek.
188. პრელი 2000 - Prell, Heinz-Peter. *Die Stellung des attributiven Genitivs im Mittelhochdeutschen. Zur Notwendigkeit einer Syntax mittelhochdeutscher Prosa.* In: Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur (PBB) 122 (1).
189. პრეში 1976 - Presch, Gunter / Gloy, Klaus. *Konventionalisiertes Handeln: Bedingungen der Regelgeleitetheit von Kommunikation.* In: Gloy, Klaus / Presch, Gunter (Hrsg.) Sprachnormen II. Theoretische Begründungen – außerschulische Sprachnormenpraxis. Stuttgart / Bad Cannstatt: Frommann-Holzboog (Problemata 47).
190. რუსო 1998 - Rousseau, André. *Über die Kasus aus diachronischer Sicht. Form und Inhalt.* In: Eurogermanistik. Europäische Studien zur deutschen Sprache. Marcel Vuillaume (Nizza) und Eugène Faucher (Nancy) (Hrsg.). Stauffenburg Verlag.

191. როული 1988 - Rowley, Anthony. „*Zum Genitiv des ganz besonderen Typs*“ . In: Muttersprache 1.
192. როული 2004 - Rowley, Anthony. *Ein Leben ohne Genitiv und Präteritum*. In: Elvira Glaser, Peter Ottund Rudolf Schwarzenbach (Hrsg.). In: Alemannisch im Sprachvergleich. Wiesbaden: Steiner.
193. რუოფი 1973 - Ruoff, Arno. *Grundlagen und Methoden der Untersuchung gesprochener Sprache*. Tübingen: Niemeyer.
194. რუოფი 1981 - Ruoff, Arno. *Häufigkeitwörterbuch gesprochener Sprache*. Tübingen: Niemeyer.
195. ზაუტერი 1998 - Sauter, Roger. *Der Genitivschwund im verbalen Bereich*. Marcel Vuillaume (Hrsg.) Die Kasus im Deutschen. Form und Inhalt. Staufenburg Verlag.
196. შარნჰორსტი 1976 - Scharnhorst, Jürgen, Ising, Erika. (eds.) 1976-1982, *Grundlagen der Sprachkultur*. In: Beiträge der Prager Linguistik zur Sprachtheorie und Sprachpflege, 2 Bde., Berlin: Akademie-Verlag.
197. შეტცლე 2017 - Schätzle, Christin. *Genitiv als Stilmittel in der Novelle*. In: Z Literaturwiss Linguistik (2017) 47:125-140. DOI 10.1007/s41244-017-0043-9. J.B. Metzler, Part of Springer Nature, Springer-Verlag GmbH.
198. შმიდტი 2003 - Schmidt, Jürgen Erich. *Sprachdynamik*. In: Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik, Beiheft 130: Eggers, Eckhard / Schmidt, Jürgen Erich / Stellmacher, Dieter (Hrsg.): Moderne Dialektologie – Neue Dialektologie. Akten des 1. Kongresses der Internationalen Gesellschaft für Dialektologie des Deutschen (IGDD) am Forschungsinstitut für deutsche Sprache „Deutscher Sprachatlas“ der PhilippsUniversität Marburg vom 5.-8. März.
199. შმიდტი 1969 - Schmidt, Wilhelm. *Deutsche Sprachkunde*. Ein Handbuch für Lehrer und Studierende. Berlin.
200. შმიდტი 1980 - Schmidt, Wilhelm. ‘*Zum Problem der Sprachnorm*’. In: Zeitschrift für Phonetik, Sprachwissenschaft und Kommunikationsforschung, 33.
201. შმიტცი 2004 - Schmitz, Ulrich. *Sprache in modernen Medien*. Einführung in

- Tatsachen und Theorien, Themen und Thesen. Berlin: Erich Schmidt.
202. შრიაიბერი 1999 - Schreiber, Michael. *Textgrammatik - Gesprochene Sprache – Sprachvergleich*. Frankfurt am Main: Peterlang GmbH.
203. შვარცი 1977 - Schwarz, Christiane. 'Zur Differenzierung und Varianz der Normen für die sprachlich-kommunikative Tätigkeit'. In: Normen in der sprachlichen Kommunikation.
204. ზაილერი 1973 - Seiler, Hansjakob. „Zum Problem der sprachlichen Possessivität.“ In: Folia Linguistica 6.
205. ზეელიგი 2002 - Seelig, Babara. *Probleme und Tendenzen des deutschen Sprachgebrauchs*. Ein Ergebnisbericht der Sprachberatungsstelle „Grammatisches Telefon Potsdam“ aus dem Zeitraum Juni 1997 bis Dezember 2000. In: Sprachreport 18.
206. ზიკი 2004 - Sick, Bastian. *Der Dativ ist dem Genitiv sein Tod*. Köln: Kiepenheuer & Witsch.
207. ზიკი 2006 - Sick, Bastian. *Der Dativ ist dem Genitiv sein Tod*. Folge 3. Köln: Kiepenheuer & Witsch.
208. ზოლინგი 2011 - Solling, Daniel. *Zu prä- und postnominalen Genitivattributen in frühneuhochdeutschen Predigten*. In: Elisabeth Wåghäll Nivre, Brigitte Kaute, Bo Andersson, Barbro Landén & Dessislava Stoeva-Holm (Hrsg.), *Begegnungen. Das VIII. Nordisch-Baltische Germanistentreffen in Sigtuna vom 11. bis zum 13. 6. 2009*, 269–282. Stockholm: Stockholm University.
209. სოლმსი 1991 - Solms, Hans-Joachim und Klaus-Peter Wegera. *Flexion der Adjektive*. Heidelberg: Winter.
210. სოლმსი 1993 - Solms, Hans-Joachim und Klaus-Peter Wegera. *Flexionsmorphologie*. In: Ebert, Robert P., Reichmann, Oskar, Solms, Hans-Joachim und Klaus-Peter Wegera (Hrsg.). *Frühneuhochdeutsche Grammatik*. Berlin: De Gruyter.
211. ზომერი 1931 - Sommer, Ferdinand. *Vergleichende Grammatik der Schulsprachen*. Stuttgart: Teubner.

212. შპილნერი 1983 - Spillner, Bernd. *Methodische Aufgaben der Fachsprachenforschung und ihre Konsequenzen für den Fachsprachenunterricht*. In: Kelz, Heinrich P.: *Fachsprache 1: Sprachanalyse und Vermittlungsmethoden*. Dokumentation einer Tagung der Otto Benecke Stiftung. Bonn.
213. შპილნერი 1989 - Spillner, Bernd. *Textsorten im Vergleich. Ansätze zu einer kontrastiven Textologie*. München: Fink.
214. შტოგტი 2014 - Stift, Ulf-Michael und Thomas Schmidt. *Mündliche Korpora am IDS. Vom deutschen Spracharchiv zur Datenbank für gesprochenes Deutsch*. In: Melanie Steinle und Franz-Josef Berens (Hrsg.). *Ansichten und Einsichten*. 50 Jahre Institut für Deutsche Sprache. Mannheim: Institut für Deutsche Sprache.
215. თეობალდი 1992 - Theobald, Elke. *Sprachwandel bei deutschen Verben. Flexionsklassenschwankungen starker und schwacher Verben*. Tübingen: Narr (Tübinger Beiträge zur Linguistik 370).
216. თიროფი 2003 - Thieroff, Rolf. *Die Bedienung des Automaten durch den Mensch. Deklination der schwachen Maskulina als Zweifelsfall*. In: *Linguistik Online* 4.
217. ზირხი 2008 - Tschirch, Fritz. *Wachstum oder Verfall der Sprache?* In: XV. Jg. Heft 10 Sprachwart - Monatsblätter für Sprache und Rechtschreibung. 1965, S. 129.
218. თიუკორი 2008 - Tükör, Christina. *Genitiv im Frühneuhochdeutschen*. Magisterarbeit, Universität Wien.
219. ფათერი 2009 - Vater, Heinz. *Tendenzen in der Kasusmorphologie des Deutschen*. Acta Universitatis Wratislaviensis No 3160 Studia Linguistica XXVII Wrocław.
220. ფათერი 1981 - Vater, Heinz. Valenz. In: Radden, G. and Dirven, R. (eds.), *Kasusgrammatik und Fremdsprachendidaktik*, 217–235. Trier: Wissenschaftlicher Verlag. Radden & Rene 'Dirven (eds.), 217-235. Trier: Wissenschaftlicher Verlag.
221. ვაგნერი 1905 - Wagner, Wilhelm. *Die Stellung des attributiven Genitivs im Deutschen. Ein Kapitel Aus der Lehre von der deutschen Wortstellung, zugleich*

- ein Beitrag zur Entstehungsgeschichte der unechten Komposita*. Darmstadt: G. Otto's Hof-Buchdruckerei.
222. ვაროგი 2003 - Wahrig 5. *Fehlerfreies und gutes Deutsch. Das zuverlässige Nachschlagewerk zur Klärung sprachlicher Zweifelsfälle*. Gütersloh/München: Bertelsmann.
223. ვეგერა 1987 - Wegera, Klaus-Peter und Hugo Moser. *Flexion der Substantive*. Heidelberg: Winter.
224. ვაიერი 1968 - Weier, Winfried. *Der Genitiv im neuesten Deutsch*. In: Muttersprache 78 (1968), Heft 1, S. 222-235.
225. ვაინრიხი 1980 - Weinrich, Harald. 'Über Sprachnormen nachdenken?' *Die Sprachnorm-Diskussion in Presse, Hörfunk und Fernsehen*, Bd. 1, Stuttgart.
226. ვაინრიხი 1991 - Weinrich, Harald. *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Unter Mitarbeit von Eva Breindl, Maria Thurmair, Eva-Maria Willkop. München.
227. ვაინრიხი 1993 - Weinrich, Harald. *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Mannheim: Dudenverlag.
228. ვაინრიხი 2005 - Weinrich, Harald. *Textgrammatik der deutschen Sprache*. Hildesheim / Zürich / New York: Georg Olms Verlag.
229. ვაიზე 1898 - Weise, Oskar. *Dem Vater sein Haus*. In: Zeitschrift für den deutschen Unterricht 12.
230. ვაიზი 2009 - Weiß, Helmut. *The possessor that appears twice? Variation, structure and function of possessive doubling in German*. In: Sjef Barbiers, Olaf Koeneman, Marika Lekakou und 6.1 Forschungsliteratur 233 Margreet van der Ham (Hrsg.). *Microvariation in syntactic doubling*. Bingley: Emerald.
231. ვერმკე 2007 - Wermke, Matthias. *Und wie würden Sie entscheiden? Richtiges und gutes Deutsch in der Sprachberatung*. In: Was ist gutes Deutsch? Studien und Meinungen zum gepflegten Sprachgebrauch. Herausgegeben von der Dudenredaktion und der Gesellschaft für deutsche Sprache. Mannheim et al.: Duden (Thema Deutsch Band 8).

232. ვერნერი 1977 - Werner, Martina. *Die Entwicklungslogik der nominalen Determinativkomposition im Deutschen – verstanden als Grammatikalisierung*. ISSN 1615-3014 In: Linguistik online 77, 3/16 – <http://dx.doi.org/10.13092/lo.77.2908> CC by 3.0.
233. ვერნერი 2017 - Werner, Martina. *Zur Entwicklung der synthetischen Komposition in der Geschichte des Deutschen*. In: Zeitschrift für Wortbildung 1 / 2017. Petra M. Vogel, Elke Donalies, Ludwig M. Eichinger, Mechthild Habermann, Jörg Meibauer, Barbara Schlücker, Hans-Joachim Solms, Pavol Štekauer und Salvador Valera Hernández (Hrsg.) 10.3726/b11246_73.
234. ვერნერი 2016 - Werner, Martina. *Die Entwicklungslogik der nominalen Determinativkomposition – verstanden als Grammatikalisierung*. In: Linguistik online 77, 3/16. ISSN 1615-3014 125. DOI: <https://doi.org/10.13092/lo.77.2908>
235. ვიხ-რაიფი 2010h - Wich-Reif, Claudia. (Univ. Bonn). *Grammatikalisierung: Wortgruppe – Wortbildung – Präposition*. In: Zeitschrift für deutschsprachige Kultur und Literaturen. Institute for German Studies. Seoul National University 19, S. 267-314.
236. ვიზე 2010 - Wiese, Bernd. *Deutsche Nominalflexion – ohne Flexionsklassen*. Vortrag bei der vierten Tagung „Deutsche Sprachwissenschaft in Italien“. Rom.
237. ვილემსი 1997 - Willems, Klaas. *Kasus, grammatische Bedeutung und kognitive Linguistik: ein Beitrag zur allgemeinen Sprachwissenschaft*. Tübingen: Narr.
238. ვიმერი 1991 - Wimmer, Rainer. *Sprachnorm und Sprachkritik*. In: Bartha, Magdolna / Brdar Szabó, Rita (Hrsg.). *Von der Schulgrammatik zur allgemeinen Sprachwissenschaft. Beiträge zur Gedenktagung für János Juhász*. Budapest: (Budapester Beiträge zur Germanistik 23).
239. ვინტერი 1966 - Winter, Werner. *Von Genitiv im heutigen Deutsch*. In: Zeitschrift für deutsche Sprache 22 (1966), S. 21-35.
240. ვოლფი 1954 - Wolff, Ludwig. *Über den Rückgang des Genitivs und die Verkümmern der partitiven Denkformen*. (Helsinki Annales Academiae

Scientiarum Fennicae. Series B). Helsinki.

241. ვოტიაკი 1988 - Wotjak, Gerd (Hrsg.). Studien zur Sprachkonfrontation. Materialien der I. Internationalen Arbeitstagung zum Romanisch-Deutschen Sprachvergleich. Berlin: Akademie der Wissenschaften der DDR, Zentralinstitut für Sprachwissenschaft.
242. ვიულნერი 1827 - Wüllner, Franz. *Die Bedeutung der sprachlichen Casus und Modi*. Münster.
243. ვურცელი 1988 - Wurzel, Wolfgang Ullrich. „*Gedanken zur Flexionsklassenmarkiertheit*“. In: Manfred Bierwisch (Hrsg.), *Syntax, Semantik und Lexikon*, Berlin: Akademie-Verlag.
244. ვურცელი 1994 - Wurzel, Wolfgang Ullrich. „*Gibt es im Deutschen noch eine einheitliche Substantivflexion? Oder. Auf welche Weise ist die deutsche Substantivflexion möglichst angemessen zu erfassen?*“ In: Köpcke, Klaus-Michael (Hrsg.): *Funktionale Untersuchungen zur deutschen Nominal- und Verbalmorphologie (Linguistische Arbeiten 319)*, Tübingen: Niemeyer.
245. ვურცელი 2001 - Wurzel, Wolfgang Ullrich. *Flexionsmorphologie und Natürlichkeit*. Ein Beitrag zur morphologischen Theoriebildung. 2. Aufl., Berlin: Akademie Verlag.
246. ციფონუნი 1997 - Zifonun, Gisela et al. *Grammatik der deutschen Sprache*. Berlin / New York: de Gruyter (Schriften des Instituts für Deutsche Sprache 7).
247. ციფონუნი 2003 - Zifonun, Gisela. *Dem Vater sein Hut. Der Charme des Substandards und wie wir ihm gerecht werden*. In: *Deutsche Sprache* Jg. 31, H. 2.

სამეცნიერო ბაზები და ელექტორნული მისამართები:

248. *Analyse der deutschen denominalen Präpositionen unter grammatischem und*

pragmatischem Aspekt.

https://foreign.nkust.edu.tw/var/file/40/1040/img/759/j22_05B.pdf (Abgerufen am: 07.08.2021)

249. COSMAS II
250. DeReKo
251. [Deutsche Sprache](#): Zeitschrift für Theorie, Praxis, Dokumentation;
252. http://www.gllc.ge/publications/issues/Jurnali_2_2005.pdf
253. <http://www.science.org.ge/books/Ena%20da%20enobrivi%20nishani.pdf>
254. <http://www.scribd.com/doc/27326840/Tariel-Putkaradze-KarTtuli-Enis-Brunvebi>
255. <http://www.germanistik-im-netz.de/>
256. <http://z3950gw.dbf.ddb.de>
257. <http://www.linse.uni-due.de/linse/index.php>
258. <http://www.ostarrichi.org/woerterliste-A.html>
259. http://www.hs-augsburg.de/~harsch/germanica/Autoren/d_alpha.html
260. <https://www.faz.net/aktuell/>
261. <https://www.spiegel.de/>
262. <https://www.sueddeutsche.de/>
263. <https://www.zeit.de>
264. კობეო 2013 - Kopf, Kristin. *Zur Lage der Flexion, oder: Dativ, Genitiv, Tod?*;
265. SPRACHLOG: <http://www.sprachlog.de/2013/11/21/zur-lage-der-deutschen-flexion-oder-dativ-genitiv-tod/> (Abgerufen am: 11.09.2018)
266. კობეო 2021 - Kopf, Kristin. *Sonderfälle des Genitivattributs*. In: Grammatisches Informationssystem „grammis“. Unter: <https://grammis.ids-mannheim.de/sondergenitiv> (abgerufen am: 12.11.2021/13:40). DOI: https://doi.org/10.14618/sondergenitivhttps://ids-pub.bszbw.de/frontdoor/deliver/index/docId/10721/file/Kopf_Sonderfaelle_des_Genitivattributs_2021.pdf
267. [LiLi](#): Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik [mit online Abstracts]

268. [Zeitschrift für germanistische Linguistik](#)
269. http://www.christianlehmann.eu/ling/ling_theo/ (Abgerufen am: 11.05.2018).
270. Երկրորդ 2003 - Zifonun, Gisela: *Was geschieht, wenn dessen einen Genitiv trifft? *Genitiv Zifonun.pdf* (Abgerufen am: 30.07.2020)
271. Երկրորդ 2020 - Zimmer, Chr. *Wie viel Variabilität verträgt eine Flexionsklasse? Eigennamen und ihre Deklinationsklassenzugehörigkeit im Deutschen.*
[Zimmer.2020.ENundihreDeklinationsklassenzugehörigkeit.pdf](#) (Abgerufen am: 15.03.2021)